

Factors Affecting the Political Awakening of Citizens in Khok Charoen District, Lopburi Province

Anuwat Onnom (Anuwatdhanavinyu)¹

Received: April 03, 2025

Revised: September 25, 2026

Accepted: September 26, 2026

Abstract

The purposes of this research article were 1) to study the level of political awareness among citizens in Khok Charoen District, Lopburi Province; 2) to investigate the relationship between Suppurisadhamma 7 and the political awareness of citizens in Khok Charoen District; and 3) to study guidelines for promoting political awareness of citizens in Khok Charoen District based on Sappurisadhamma 7. This study was a mixed-methods research. For the quantitative research, the population consisted of 19,431 citizens aged 18 and older. The sample size was determined using Taro Yamane's formula with a margin of error of 0.05, resulting in a minimum sample of 392. Data were collected from 395 citizens selected through multi-stage sampling. The research instrument was a questionnaire with an Index of Item-Objective Congruence (IOC) ranging from 0.60 to 1.00 and a reliability coefficient of 0.857. Data were analyzed using frequency, percentage, mean, standard deviation, and Pearson's correlation coefficient. The qualitative research involved in-depth interviews with 20 key informants selected via purposive sampling, and the data were analyzed using

¹ Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Corresponding author e-mail: anuwatonnom@gmail.com, Tel.06 3910 7651

content analysis. The research findings revealed that 1) the factors regarding political awareness of citizens in Khok Charoen District based on Sappurisdhamma 7 were overall at a high level ($\bar{X} = 4.32$, S.D. = 0.25), and the factors regarding political awareness were also overall at a high level ($\bar{X} = 4.27$, S.D. = 0.28); 2) Sappurisdhamma 7 showed a positive correlation with the factors of political awareness of citizens, overall at a moderate level, with statistical significance at the .01 level ($r = .501$); and 3) guidelines for promoting political awareness of citizens included political parties should possess clear, transparent goals and policies that prioritized the public interest; election candidates should demonstrate virtue, a public service mindset, problem-solving capabilities, and an understanding of the community; politicians should implement policies that were practically feasible; and the mass media should present information accurately, impartially, and ethically.

Keywords: political awareness, political factors, Sappurisdhamma

ปัจจัยที่มีผลต่อการตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนใน อำเภอโคกเจริญ จังหวัดลพบุรี

พระอนุวัต อนุวาทณวินัญญ (อ่อนน้อม)¹

Received: April 03, 2025

Revised: September 25, 2026

Accepted: September 26, 2026

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับปัจจัยการตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในอำเภอโคกเจริญ จังหวัดลพบุรี 2) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างหลักสัปปุริสธรรม 7 กับปัจจัยการตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในอำเภอโคกเจริญ และ 3) ศึกษาแนวทางส่งเสริมการตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในอำเภอโคกเจริญ ตามหลักสัปปุริสธรรม 7 การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี โดยการวิจัยเชิงปริมาณมีประชากร ได้แก่ ประชาชนที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไป จำนวน 19,431 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามสูตรของ Taro Yamane ที่ระดับความคลาดเคลื่อน .05 ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างขั้นต่ำ 392 คน และเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 395 คน โดยใช้การสุ่มแบบหลายขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถาม มีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่าง 0.60–1.00 และค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.857 วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 20 รูป/คน ซึ่งเลือกแบบเจาะจง และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัย พบว่า 1) ปัจจัยการตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในอำเภอโคกเจริญ ตามหลักสัปปุริสธรรม 7 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.32$, S.D. = 0.25) และปัจจัยการตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

¹ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชมหาวิทยาลัย,

Corresponding author e-mail: anuwattonom@gmail.com, Tel.06 3910 7651

($\bar{X} = 4.27$, S.D. = 0.28) 2) หลักสัปปุริสธรรม 7 มีความสัมพันธ์ทางบวกกับปัจจัยการตื่นตัวทางการเมืองของประชาชน โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($r = .501$) และ 3) แนวทางส่งเสริมการตื่นตัวทางการเมือง ได้แก่ พรการการเมืองควรมีเป้าหมายที่ชัดเจน โปร่งใส และคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวม ผู้สมัครควรมีคุณธรรม ความรู้ความสามารถ และความรับผิดชอบ นโยบายควรสอดคล้องกับความต้องการของประชาชนและสามารถปฏิบัติได้จริง การหาเสียงควรนำเสนอข้อมูลอย่างถูกต้อง โปร่งใส และเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วม และสื่อมวลชนควรนำเสนอข้อมูลอย่างถูกต้อง เป็นกลาง และยึดมั่นในจรรยาบรรณ

คำสำคัญ: การตื่นตัวทางการเมือง, ปัจจัยทางการเมือง, สัปปุริสธรรม 7

บทนำ

เหตุการณ์รัฐประหารในปี พ.ศ. 2549 และ พ.ศ. 2557 สะท้อนให้เห็นถึงความเปลี่ยนแปลงและความขัดแย้งทางการเมืองของไทยในช่วงเวลาดังกล่าว โดยการรัฐประหาร พ.ศ. 2557 มีความเชื่อมโยงต่อเนื่องกับการรัฐประหาร พ.ศ. 2549 และนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงทั้งด้านกลไกทางการเมือง การออกแบบสถาบัน และการใช้กฎหมายที่ส่งผลต่อสิทธิ เสรีภาพ และการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน (กองบรรณาธิการ, 2567) สถานการณ์ดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงความเปลี่ยนแปลงของบริบททางการเมืองไทย และความสำคัญของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนภายใต้ระบอบประชาธิปไตย

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 50 (7) กำหนดให้บุคคลมีหน้าที่ไปใช้สิทธิเลือกตั้งหรือลงประชามติอย่างอิสระ โดยคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมของประเทศเป็นสำคัญ นอกจากนี้ หมวด 6 แนวนโยบายแห่งรัฐ มาตรา 78 กำหนดให้รัฐพึงส่งเสริมให้ประชาชนและชุมชนมีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศด้านต่าง ๆ การจัดทำบริการสาธารณะทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น การตรวจสอบการใช้อำนาจอรัฐ การต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ รวมตลอดทั้งการตัดสินใจทางการเมือง และการอื่นใดบรรดาที่อาจมีผลกระทบต่อประชาชนหรือชุมชน ขณะเดียวกัน มาตรา 45 บัญญัติให้บุคคลมีเสรีภาพในการร่วมกันจัดตั้งพรรคการเมืองตามวิถีทางการปกครองระบอบ

ประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามที่กฎหมายบัญญัติ (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560, 2560)

ในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นการทั่วไป เมื่อวันที่ 14 พฤษภาคม พ.ศ. 2566 จังหวัดบุรีรัมย์แบ่งเขตเลือกตั้งออกเป็น 5 เขตเลือกตั้ง เพิ่มขึ้นจากการเลือกตั้ง พ.ศ. 2562 จำนวน 1 เขต โดยเขตเลือกตั้งที่ 4 ประกอบด้วยอำเภอโคกเจริญ อำเภอหนองม่วง อำเภอสระโบสถ์ และอำเภอโคกสำโรง (ยกเว้นตำบลห้วยโป่งและตำบลหลุมข้าว) สำหรับอำเภอโคกเจริญแบ่งเขตการปกครองออกเป็น 5 ตำบล และมีผู้มีสิทธิเลือกตั้งรวมทั้งสิ้น 19,250 คน (สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง, 2567)

เมื่อพิจารณาข้อมูลการออกมาใช้สิทธิเลือกตั้ง ซึ่งเป็นพฤติกรรมทางการเมืองประการหนึ่งที่สามารถใช้ประกอบการศึกษาการมีส่วนร่วมและความตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในพื้นที่ พบว่า ตำบลวังทองมี 7 หมู่บ้าน 3 หน่วยเลือกตั้ง มีผู้มีสิทธิเลือกตั้งจำนวน 2,131 คน และมีผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้งจำนวน 1,555 คน คิดเป็นร้อยละ 72.97 ตำบลโคกเจริญมี 12 หมู่บ้าน 9 หน่วยเลือกตั้ง มีผู้มีสิทธิเลือกตั้งจำนวน 5,750 คน และมีผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้งจำนวน 3,986 คน คิดเป็นร้อยละ 69.32 ตำบลหนองมะค่ามี 12 หมู่บ้าน 5 หน่วยเลือกตั้ง มีผู้มีสิทธิเลือกตั้งจำนวน 2,564 คน และมีผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้งจำนวน 1,778 คน คิดเป็นร้อยละ 69.34 ตำบลโคกแสมสารมี 8 หมู่บ้าน 5 หน่วยเลือกตั้ง มีผู้มีสิทธิเลือกตั้งจำนวน 2,780 คน และมีผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้งจำนวน 1,918 คน คิดเป็นร้อยละ 68.99 ขณะที่ตำบลยางรามี 12 หมู่บ้าน 10 หน่วยเลือกตั้ง มีผู้มีสิทธิเลือกตั้งจำนวน 6,025 คน และมีผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้งจำนวน 4,010 คน คิดเป็นร้อยละ 66.56 ซึ่งเป็นสัดส่วนต่ำที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับตำบลอื่นในอำเภอโคกเจริญ (สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง, 2567)

ขณะเดียวกัน เมื่อพิจารณาการเลือกตั้งในระดับท้องถิ่น ซึ่งเป็นการเลือกตั้งที่มีความสำคัญและใกล้ชิดกับประชาชนในพื้นที่ ได้แก่ การเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลและนายกองค์การบริหารส่วนตำบล เมื่อวันที่ 28 พฤศจิกายน พ.ศ. 2564 พบว่า ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในพื้นที่ทั้ง 5 ตำบลของอำเภอโคกเจริญมีสัดส่วนการออกมาใช้สิทธิเลือกตั้งแตกต่างกัน โดยตำบลโคกเจริญมี 12 หมู่บ้าน ผู้มีสิทธิเลือกตั้งจำนวน 5,628 คน และมีผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้งจำนวน 4,550 คน คิดเป็นร้อยละ 80.85 ซึ่งเป็นสัดส่วนสูงสุด รองลงมา ได้แก่ ตำบลวังทอง มี 9

หมู่บ้าน ผู้มีสิทธิเลือกตั้งจำนวน 2,075 คน และมีผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้งจำนวน 1,612 คน คิดเป็นร้อยละ 77.69 ตำบลหนองมะค่า มี 12 หมู่บ้าน ผู้มีสิทธิเลือกตั้งจำนวน 2,538 คน และมีผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้งจำนวน 1,946 คน คิดเป็นร้อยละ 76.67 ตำบลยางราก มี 12 หมู่บ้าน ผู้มีสิทธิเลือกตั้งจำนวน 5,826 คน และมีผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้งจำนวน 4,044 คน คิดเป็นร้อยละ 69.41 และตำบลโคกแสมสาร มี 8 หมู่บ้าน ผู้มีสิทธิเลือกตั้งจำนวน 2,749 คน และมีผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้งจำนวน 1,635 คน คิดเป็นร้อยละ 59.48 ซึ่งเป็นสัดส่วนต่ำที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับตำบลอื่นในอำเภอโคกเจริญ (คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำองค์การบริหารส่วนตำบลโคกเจริญ, 2564)

จากข้อมูลข้างต้นแสดงให้เห็นว่า สัดส่วนการออกมาใช้สิทธิเลือกตั้งของประชาชนในแต่ละตำบลของอำเภอโคกเจริญมีความแตกต่างกัน ทั้งในการเลือกตั้งระดับชาติและระดับท้องถิ่น ทั้งนี้ การตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนอาจเกี่ยวข้องกับปัจจัยหลายประการ โดยสุมาลี บุญเรือง (2565) พบว่า ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งทั่วไป ประกอบด้วย 1) สถาบันการกล่อมเกลางานการเมือง เช่น สถาบันการศึกษาและกลุ่มเพื่อน ซึ่งมีบทบาทในการปลูกฝังความรู้ ความเข้าใจ ทักษะ และกระตุ้นการมีส่วนร่วมทางการเมือง 2) คุณลักษณะของผู้สมัครรับเลือกตั้งและการเข้าถึงประชาชน 3) การรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง 4) นโยบายของพรรคการเมือง 5) พรรคการเมืองที่ผู้สมัครสังกัด และ 6) อิทธิพลของสื่อที่มีบทบาทต่อการรับรู้ข่าวสารและกระตุ้นความสนใจทางการเมืองของประชาชน นอกจากนี้ ยังพบปัญหาและอุปสรรคที่เกี่ยวข้องกับการขาดความรู้ความเข้าใจทางการเมือง การประชาสัมพันธ์ที่ไม่ครอบคลุมและทั่วถึง ระบบอุปถัมภ์และกลุ่มผลประโยชน์ ตลอดจนข้อจำกัดในการเข้าถึงสื่อและข้อมูลข่าวสารทางการเมืองของประชาชน

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในอำเภอโคกเจริญ จังหวัดลพบุรี เพื่อให้ทราบถึงปัจจัยที่เกี่ยวข้องและนำผลการวิจัยไปใช้เป็นข้อมูลประกอบการเสนอแนวทางส่งเสริมความรู้ ความเข้าใจ และการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนตามวิถีประชาธิปไตยต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับปัจจัยที่มีผลต่อการตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในอำเภอโคกเจริญ จังหวัดลพบุรี

2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างหลักสัปปุริสธรรม 7 กับปัจจัยการตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในอำเภอโคกเจริญ จังหวัดลพบุรี

3. เพื่อศึกษาแนวทางส่งเสริมการตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในอำเภอโคกเจริญตามหลักสัปปุริสธรรม 7

วิธีดำเนินการวิจัย

บทความวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods research) ประกอบด้วย

1. การวิจัยเชิงปริมาณ ประชากร ได้แก่ ประชาชนอายุ 18 ปีขึ้นไปในอำเภอโคกเจริญ จังหวัดลพบุรี จำนวน 19,431 คน (องค์การบริหารส่วนตำบลโคกเจริญ, 2566) กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 395 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ Taro Yamane ที่ระดับความคลาดเคลื่อน 0.05 (Yamane, 1973) และสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถาม แบ่งเป็น 4 ตอน ได้แก่ 1) ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม 2) ปัจจัยที่มีผลต่อการตื่นตัวทางการเมืองตามหลักสัปปุริสธรรม 7 3) ปัจจัยที่มีผลต่อการตื่นตัวทางการเมือง และ 4) ข้อเสนอแนะ แบบสอบถามผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน มีค่า IOC ระหว่าง 0.60–1.00 และทดลองใช้กับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.857 วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation Coefficient)

2. การวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่เลือกแบบเจาะจง จำนวน 20 รูป/คน แบ่งเป็น 7 กลุ่ม ได้แก่ 1) ผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล 2 คน 2) ผู้นำทางศาสนา 2 รูป 3) ผู้แทนทางการปกครอง 2 คน 4) ผู้ใหญ่บ้าน/กำนัน 4 คน 5) กรรมการประจำหน่วยเลือกตั้ง 3 คน 6) นักการเมือง 3 คน และ 7) ผู้แทนประชาชน 4 คน เพื่อนำข้อมูลมาสังเคราะห์แนวทางการสร้างการตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในอำเภอโคกเจริญ จังหวัดลพบุรี ตามหลักสัปปุริสธรรม 7

สรุปผลการวิจัย

1. ระดับปัจจัยที่มีผลต่อการตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในอำเภอโคกเจริญ จังหวัดลพบุรี พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนตามหลักสัปรีศธรรม 7 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.32$, S.D.= 0.25) ส่วนปัจจัยที่มีผลต่อการตื่นตัวทางการเมืองของประชาชน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.27$, S.D.= 0.28) ดังรายละเอียดในตารางที่ 1 และ 2

ตารางที่ 1 ปัจจัยที่มีผลต่อการตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในอำเภอโคกเจริญ จังหวัดลพบุรีตามหลักสัปรีศธรรม 7 โดยภาพรวม

(n=395)

ปัจจัยที่มีผลต่อการตื่นตัวทางการเมืองตามหลักสัปรีศธรรม 7	ระดับความเห็น		ความหมาย
	$\bar{X}$	S.D.	
1) ธัมมัญญตา (การรู้จักเหตุ)	4.36	0.35	มาก
2) อตถัญญตา (การรู้จักผล)	4.35	0.51	มาก
3) อัตตัญญตา (การรู้จักตน)	4.34	0.63	มาก
4) มัตตัญญตา (การรู้จักประมาณ)	4.33	0.35	มาก
5) กาลัญญตา (การรู้จักกาลเวลา)	4.28	0.32	มาก
6) ปริสสัญญตา (การรู้จักชุมชน)	4.29	0.31	มาก
7) ปุคคลปโรปรัญญตา (การรู้จักบุคคล)	4.29	0.34	มาก
รวมเฉลี่ย	4.32	0.25	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในอำเภอโคกเจริญ จังหวัดลพบุรี ตามหลักสัปรีศธรรม 7 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.32$, S.D.= 0.25) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ธัมมัญญตา (การรู้จักเหตุ) ($\bar{X} = 4.36$, S.D.= 0.35) รองลงมา คือ อตถัญญตา (การรู้จักผล) ($\bar{X} = 4.35$, S.D.= 0.51) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ กาลัญญตา (การรู้จักกาลเวลา) ($\bar{X} = 4.28$, S.D.= 0.32)

ตารางที่ 2 ปัจจัยที่มีผลต่อการตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในอำเภอโคกเจริญ จังหวัดลพบุรี ในภาพรวม

(n=395)

ปัจจัยที่มีผลต่อการตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนอำเภอโคกเจริญ จังหวัดลพบุรี	ระดับความเห็น		ความหมาย
	$\bar{X}$	S.D.	
1. ด้านคุณลักษณะของผู้สมัคร	4.35	0.59	มาก
2. ด้านการหาเสียงของผู้สมัคร	4.23	0.35	มาก
3. ด้านพรรคการเมือง	4.27	0.36	มาก
4. ด้านนโยบาย	4.25	0.37	มาก
5. ด้านสื่อมวลชน	4.27	0.36	มาก
รวมค่าเฉลี่ย	4.27	0.28	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในอำเภอโคกเจริญ จังหวัดลพบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.27$, S.D.= 0.28) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านคุณลักษณะของผู้สมัคร ($\bar{X} = 4.35$, S.D.= 0.59) รองลงมา คือ ด้านพรรคการเมืองและด้านสื่อมวลชน ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากัน ($\bar{X} = 4.27$, S.D.= 0.36) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการหาเสียงของผู้สมัคร ($\bar{X} = 4.23$, S.D.= 0.35)

2. ความสัมพันธ์ระหว่างหลักสัปตปुरुชธรรม 7 กับปัจจัยการตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในอำเภอโคกเจริญ จังหวัดลพบุรี พบว่า โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับปานกลาง ($r = .501$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบรายด้าน พบว่า บุคคลปโรปรัญญตา (การรู้จักบุคคล) (X7) กับด้านพรรคการเมือง (Y3) มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์สูงสุด ($r = .540$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 รองลงมา คือ บุคคลปโรปรัญญตา (การรู้จักบุคคล) (X7) กับด้านนโยบาย (Y4) ($r = .493$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนอตัตัญญตา (การรู้จักตน) (X3) กับด้านสื่อมวลชน (Y5) มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ต่ำสุด ($r = .002$)

3. แนวทางในการสร้างการตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในอำเภอโคกเจริญ จังหวัดลพบุรี ตามหลักสัปตปुरुชธรรม 7 พบว่า 1) ด้านพรรคการเมือง ควรมีอุดมการณ์และเป้าหมายที่ชัดเจน โปร่งใส ตรวจสอบได้ มีการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ รับฟังความคิดเห็น และคำนึงถึงประโยชน์ของประชาชนและส่วนรวม 2) ด้านคุณลักษณะของผู้สมัคร ควรมีความซื่อสัตย์สุจริต มี

จริยธรรม มีความรู้ความสามารถ มีภาวะผู้นำและความรับผิดชอบ รับฟังความคิดเห็น และเสนอแนวทางที่สามารถปฏิบัติได้จริง 3) ด้านนโยบาย ควรกำหนดนโยบายให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของประชาชน มีความเหมาะสมกับบริบทและสถานการณ์ และสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง 4) ด้านการหาเสียงของผู้สมัคร ควรนำเสนอข้อมูลและนโยบายอย่างถูกต้อง โปร่งใส ใช้ภาษาที่สร้างสรรค์และเข้าใจง่าย เปิดโอกาสให้ประชาชนซักถามและแสดงความคิดเห็น ปฏิบัติตามกฎหมายและระเบียบการเลือกตั้ง และส่งเสริมความรู้ความเข้าใจทางการเมืองแก่ประชาชน และ 5) ด้านสื่อมวลชน ควรนำเสนอข้อมูลที่ถูกต้อง เป็นกลาง และรอบด้าน เปิดพื้นที่สำหรับความคิดเห็นที่หลากหลาย เคารพสิทธิและความเป็นส่วนตัวของบุคคล ตลอดจนยึดมั่นในจรรยาบรรณและความเป็นอิสระของสื่อ

อภิปรายผลการวิจัย

1. ระดับปัจจัยที่มีผลต่อการตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในอำเภอโคกเจริญ จังหวัดลพบุรี พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนตามหลักสัปปุริสธรรม 7 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.32$, S.D.= 0.25) ทั้งนี้เพราะหลักสัปปุริสธรรม 7 เป็นหลักที่ส่งเสริมให้บุคคลรู้จักพิจารณาเหตุและผล รู้จักตน รู้จักประมาณ รู้จักกาลเวลา รู้จักชุมชน และรู้จักบุคคล ซึ่งสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการพิจารณาข้อมูล สถานการณ์ และการตัดสินใจทางการเมืองได้อย่างเหมาะสม จึงอาจมีส่วนส่งเสริมให้ประชาชนเกิดความรู้ ความเข้าใจ และความสนใจต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของธีรยุทธ ชะนิล (2566) ที่ศึกษาการประยุกต์หลักพุทธธรรมตามหลักสัปปุริสธรรม 7 เพื่อส่งเสริมความนิยมสำหรับการเลือกตั้งระดับท้องถิ่นในจังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า ระดับการประยุกต์หลักสัปปุริสธรรม 7 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.65$, S.D. = 0.34) ขณะที่ปัจจัยที่มีผลต่อการตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในอำเภอโคกเจริญ จังหวัดลพบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.27$, S.D.= 0.28) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะประชาชนให้ความสำคัญกับองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจทางการเมือง ทั้งด้านคุณลักษณะของผู้สมัคร การหาเสียงของผู้สมัคร พรรคการเมือง นโยบาย และสื่อมวลชน ซึ่งมีส่วนต่อการรับรู้ข้อมูลและความสนใจทางการเมืองของประชาชน สอดคล้องกับงานวิจัยของสมนึก สอนเนย, ไพฑูรย์ โพธิสว่าง, ธนภฤต โพธิ์เงิน, การุณลักษณ์ พหลโยธิน และภุณท สลัดทุกซ์ (2568) ที่

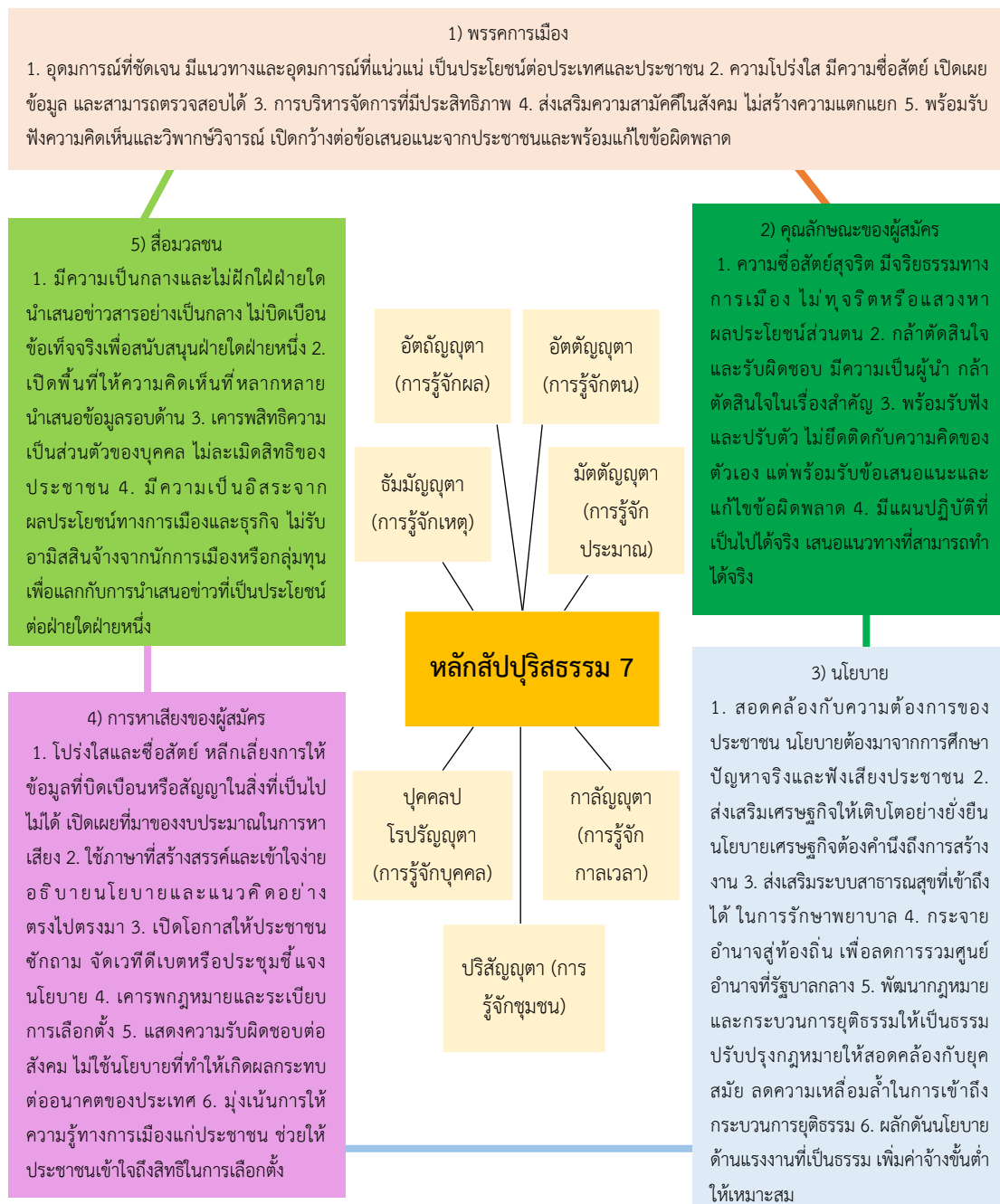
พบว่า ระดับการตื่นตัวทางการเมืองในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งท้องถิ่นโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ ด้านพรรคการเมือง ด้านการหาเสียงของผู้สมัคร ด้านนโยบาย ด้านคุณลักษณะของผู้สมัคร และด้านสื่อมวลชน

2. ความสัมพันธ์ระหว่างหลักสัปปริสธรรม 7 กับปัจจัยการตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในอำเภอโคกเจริญ จังหวัดลพบุรี พบว่า โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับปานกลาง ($r = .501$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะหลักสัปปริสธรรม 7 เป็นหลักที่เกี่ยวข้องกับการพิจารณาเหตุและผล การรู้จักตน การรู้จักประมาณ การรู้จักกาลเวลา การรู้จักชุมชน และการรู้จักบุคคล ซึ่งสามารถนำมาประกอบการพิจารณาปัจจัยทางการเมือง ทั้งด้านผู้สมัคร พรรคการเมือง นโยบาย การหาเสียง และข้อมูลข่าวสารทางการเมืองได้อย่างเหมาะสม สอดคล้องกับงานวิจัยของธีรยุทธ ชะนิล (2566) ที่ศึกษาการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการสร้างค่านิยมสำหรับการเลือกตั้งระดับท้องถิ่นในจังหวัดนครราชสีมา โดยใช้หลักสัปปริสธรรม 7 พบว่า หลักสัปปริสธรรม 7 ส่งผลต่อการสร้างค่านิยมในการเลือกตั้งระดับท้องถิ่นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และสามารถร่วมกันพยากรณ์การสร้างค่านิยมในการเลือกตั้งระดับท้องถิ่นได้

3. แนวทางในการสร้างการตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในอำเภอโคกเจริญ จังหวัดลพบุรี ตามหลักสัปปริสธรรม 7 พบว่า 1) ด้านพรรคการเมือง ควรเฝ้าติดตามการณ์และเป้าหมายที่ชัดเจน โปร่งใส และคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวม 2) ด้านคุณลักษณะของผู้สมัคร ควรมีความซื่อสัตย์ มีจริยธรรม มีความรู้ความสามารถ และรับผิดชอบต่อประชาชน 3) ด้านนโยบาย ควรสอดคล้องกับปัญหาและความต้องการของประชาชน และสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง 4) ด้านการหาเสียงของผู้สมัคร ควรนำเสนอข้อมูลอย่างถูกต้อง โปร่งใส และเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วม และ 5) ด้านสื่อมวลชน ควรนำเสนอข้อมูลอย่างถูกต้อง เป็นกลาง รอบด้าน และยึดมั่นในจรรยาบรรณวิชาชีพ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการสร้างการตื่นตัวทางการเมืองเกี่ยวข้องกับองค์ประกอบหลายด้าน ทั้งพรรคการเมือง ผู้สมัคร นโยบาย การหาเสียง และสื่อมวลชน ซึ่งต้องดำเนินการอย่างถูกต้อง โปร่งใส และสอดคล้องกับความต้องการของประชาชน เมื่อบูรณาการกับหลักสัปปริสธรรม 7 ซึ่งเน้นการรู้จักเหตุ รู้จักผล รู้จักตน รู้จักประมาณ รู้จักกาลเวลา รู้จักชุมชน และรู้จักบุคคล จึงสามารถนำมาใช้เป็นกรอบในการส่งเสริมความรู้ ความเข้าใจ และการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนได้อย่างเหมาะสม สอดคล้องกับงานวิจัยของสวาท ฮาดถักดี (2565) ที่ศึกษาภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองตามหลักสัปปริสธรรม 7 พบว่า ผู้นำทางการเมือง

ควรยึดหลักความถูกต้องและกฎหมาย มีความรับผิดชอบต่อนหน้าที่ คำนึงถึงประโยชน์ของประชาชน รู้จักบทบาทของตน บริหารจัดการทรัพยากรอย่างเหมาะสม ปฏิบัติงานให้เหมาะสมกับเวลาและสถานการณ์ เข้าใจบริบทของชุมชน รับฟังปัญหาและความคิดเห็น ตลอดจนปฏิบัติต่อประชาชนอย่างเหมาะสม

องค์ความรู้ใหม่

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ใหม่จากการบูรณาการปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการตื่นตัวทางการเมืองตามหลักสัปปุริสธรรม 7

จากภาพองค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย แสดงให้เห็นว่า การสร้างการตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในอำเภอโคกเจริญ จังหวัดลพบุรี สามารถดำเนินการโดยบูรณาการปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการตื่นตัวทางการเมือง 5 ด้าน ได้แก่ พรรคการเมือง คุณลักษณะของผู้สมัคร นโยบาย การหาเสียงของผู้สมัคร และสื่อมวลชน เข้ากับหลักสัปปุริสธรรม 7 ได้แก่ การรู้จักเหตุ การรู้จักผล การรู้จักตน การรู้จักประมาณ การรู้จักกาลเวลา การรู้จักชุมชน และการรู้จักบุคคล โดยมุ่งให้พรรคการเมืองและผู้สมัครมีความโปร่งใส รับผิดชอบ และคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวม กำหนดนโยบายให้สอดคล้องกับปัญหาและความต้องการของประชาชน สื่อสารและหาเสียงด้วยข้อมูลที่ถูกต้อง เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วม และส่งเสริมให้สื่อมวลชนนำเสนอข้อมูลอย่างถูกต้อง รอบด้าน และยึดมั่นในจรรยาบรรณ องค์ความรู้ดังกล่าวจึงเป็นกรอบแนวทางที่เชื่อมโยงหลักพุทธธรรมกับปัจจัยทางการเมือง เพื่อส่งเสริมความรู้ ความเข้าใจ และการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนอย่างเหมาะสมกับบริบทของพื้นที่

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่มีผลต่อการตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในอำเภอโคกเจริญ จังหวัดลพบุรี” ผู้วิจัยขอเสนอแนะ ดังนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. พรรคการเมืองและผู้สมัครรับเลือกตั้ง ควรนำผลการวิจัยไปใช้ประกอบการกำหนดนโยบาย โดยรับฟังปัญหาและความต้องการของประชาชน เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็น และกำหนดนโยบายที่สามารถนำไปปฏิบัติได้จริง
2. สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดลพบุรีและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรนำผลการวิจัยไปใช้ประกอบการกำหนดแนวทางส่งเสริมความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเลือกตั้ง การใช้สิทธิ และการมีส่วนร่วมทางการเมืองแก่ประชาชนในอำเภอโคกเจริญ
3. ปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอโคกเจริญ ควรนำผลการวิจัยไปใช้ประกอบการกำหนดแผนหรือกิจกรรมส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยเปิดพื้นที่ให้ประชาชนสะท้อนปัญหา ความต้องการ และความคิดเห็นที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาชุมชน

4. สื่อมวลชนและผู้ผลิตสื่อในพื้นที่ ควรนำผลการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางในการนำเสนอข้อมูลข่าวสารทางการเมืองและการเลือกตั้งอย่างถูกต้อง รอบด้าน และเป็นธรรม ตลอดจนส่งเสริมความรู้ความเข้าใจทางการเมืองแก่ประชาชน

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. ด้านนโยบาย พรรคการเมืองและผู้สมัครรับเลือกตั้ง ควรนำผลการวิจัยไปใช้ในการสื่อสารและรายงานผลการดำเนินงานตามนโยบายต่อประชาชน รวมทั้งเปิดช่องทางให้ประชาชนแสดงความคิดเห็นและสะท้อนผลการดำเนินงาน เพื่อสร้างการรับรู้และการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน

2. ด้านการหาเสียงของผู้สมัคร พรรคการเมือง ผู้สมัครรับเลือกตั้ง และสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดลพบุรี ควรนำผลการวิจัยไปใช้ในการจัดกิจกรรมให้ความรู้และเวทีสาธารณะสำหรับประชาชน โดยเปิดโอกาสให้ซักถามเกี่ยวกับนโยบายของผู้สมัคร ตลอดจนสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสิทธิ หน้าที่ และกระบวนการเลือกตั้งแก่ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง

3. ด้านพรรคการเมือง พรรคการเมืองและผู้สมัครรับเลือกตั้ง ควรนำผลการวิจัยไปใช้ในการสำรวจปัญหาและความต้องการของประชาชนในพื้นที่ เพื่อนำข้อมูลไปประกอบการกำหนดนโยบายและการสื่อสารนโยบายให้สอดคล้องกับบริบทและความต้องการของประชาชนในอำเภอโคกเจริญ จังหวัดลพบุรี

4. ด้านสื่อมวลชน สื่อมวลชนและผู้ผลิตสื่อในพื้นที่ ควรนำผลการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางในการนำเสนอข้อมูลข่าวสารทางการเมืองแก่ประชาชนอย่างถูกต้อง รอบด้าน และเป็นธรรม โดยยึดหลักจรรยาบรรณวิชาชีพ เพื่อให้ประชาชนได้รับข้อมูลที่เพียงพอสำหรับการพิจารณาและการมีส่วนร่วมทางการเมือง

คำรับรองและการเปิดเผยข้อมูลของผู้เขียน

1. การเปิดเผยผลประโยชน์ทับซ้อน (Conflict of Interest)

ไม่มีผลประโยชน์ทับซ้อนที่อาจมีอิทธิพลต่อการออกแบบ การดำเนินการวิจัย การวิเคราะห์ข้อมูล หรือการนำเสนอผลการวิจัย

2. การใช้ปัญญาประดิษฐ์และเทคโนโลยีสนับสนุนการจัดทำต้นฉบับ

การทำวิจัยฉบับนี้ไม่มีการใช้ปัญญาประดิษฐ์และเทคโนโลยีสนับสนุนการจัดทำต้นฉบับ

3. คำรับรองเกี่ยวกับการเปิดเผยข้อมูล (Data Availability Statement)

ข้อมูลสามารถเปิดเผยได้ ไม่มีข้อจำกัดด้านจริยธรรม ความเป็นส่วนตัว หรือสิทธิในการเผยแพร่ข้อมูล

4. คำรับรองด้านจริยธรรมการวิจัย (Ethics Statement)

ไม่มี

5. แหล่งทุนสนับสนุนการวิจัย (Funding)

ใช้ทุนส่วนตัวในการทำวิจัยครั้งนี้

6. การระบุบทบาทของผู้มีส่วนร่วมตามหลัก CRediT

- Conceptualization (การคิดแนวคิดหลัก) • การคิดค้นหรือสร้างสรรค์แนวคิดหลักของงานวิจัย
- การกำหนดเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของการวิจัย
- Data Curation (การจัดการดูแลข้อมูล) • การบันทึก จัดระเบียบ ทำความสะอาด และบำรุงรักษาข้อมูลดิบ
- รวมถึงการดูแลรักษาสอร์สโค้ดของข้อมูลเพื่อนำไปใช้ประโยชน์ต่อ
- Formal Analysis (การวิเคราะห์อย่างเป็นทางการ) • การนำเทคนิคทางสถิติ คณิตศาสตร์ หรือการคำนวณมาประยุกต์ใช้เพื่อวิเคราะห์และจัดการข้อมูล
- Funding Acquisition (การจัดหาทุนสนับสนุน) การแสวงหาและจัดหาเงินทุนสนับสนุนสำหรับโครงการวิจัยนั้นๆ
- Investigation (การดำเนินการวิจัย/การทดลอง) การดำเนินการกระบวนการวิจัย การทดลอง หรือการเก็บรวบรวมข้อมูลหลัก
- Methodology (การพัฒนา ระบุ หรือเลือกใช้วิธีวิทยา) การพัฒนาหรือออกแบบวิธีการวิจัย รวมถึงการสร้างแบบจำลองหรือโมเดลต่างๆ

- Project Administration (การบริหารจัดการโครงการ)• การบริหารจัดการและประสานงานกิจกรรมต่างๆ ในโครงการวิจัยเพื่อให้ดำเนินไปด้วยดี
- Resources (การจัดหาทรัพยากร)• การจัดหาวัสดุ อุปกรณ์ ผู้ป่วย ตัวอย่างทดลอง สัตว์ทดลอง เครื่องมือคอมพิวเตอร์ หรือพื้นที่สำหรับทำการวิจัย
- Software (การพัฒนาซอฟต์แวร์)• การเขียนโปรแกรม พัฒนาซอฟต์แวร์ ออกแบบอัลกอริทึม หรือทดลองใช้โค้ดคอมพิวเตอร์
- Supervision (การกำกับดูแล/ที่ปรึกษา)• การควบคุมดูแลและให้คำปรึกษาแก่ทีมงาน รวมถึงการเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาหลักของโครงการ
- Validation (การตรวจสอบความถูกต้อง)• การตรวจสอบความถูกต้องของผลการวิจัย ไม่ว่าจะเป็นการทำซ้ำ การตรวจสอบผลการทดลอง หรือการสอบทานข้อมูล
- Visualization (การสร้างภาพข้อมูล)• การจัดเตรียม การสร้างสรรค์ หรือการนำเสนอข้อมูลในรูปแบบภาพ กราฟ แผนภูมิ หรือแผนภาพ
- Writing – Original Draft (การเขียนร่างต้นฉบับ)• การเตรียม การเขียน หรือการนำเสนอเนื้อหาในร่างแรกของบทความวิจัย
- Writing – Review & Editing (การทบทวนและแก้ไขต้นฉบับ)• การทบทวนเนื้อหาอย่างมีวิจารณญาณ การแก้ไขเพิ่มเติม หรือการปรับปรุงบทความ ทั้งในขั้นตอนก่อนและหลังการส่งวารสาร

เอกสารอ้างอิง

- กองบรรณาธิการ. (2567, 4 มิถุนายน). *ย้อนรอย 10 ปี รัฐประหาร 2557: ถอดบทเรียนทศวรรษที่หายไปภายใต้เผด็จการทหาร*. <https://www.the101.world/10-year-public-forum/>
- คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำองค์การบริหารส่วนตำบลโคกเจริญ. (2564). *ประกาศคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำองค์การบริหารส่วนตำบลโคกเจริญ เรื่อง ผลการนับคะแนนเลือกตั้ง*. (อัสสำเนา).

- ธีรยุทธ ชะนิล. (2566). การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการสร้างค่านิยมสำหรับการเลือกตั้งระดับท้องถิ่นในจังหวัดนครศรีธรรมราช โดยใช้สัปปุริสธรรม 7. *วารสารบัณฑิตศึกษาวิชาการ*, 1(4), 65–78.
- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560. (2560, 6 เมษายน). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 134 ตอนที่ 40 ก, หน้า 1–90.
- สมนึก สอนเนย, ไพฑูรย์ โพธิ์สว่าง, ธนกฤต โพธิ์เงิน, การุณลักษณ์ พหลโยธิน และภุชงค์ สลักทุกข์. (2568). การตื่นตัวทางการเมืองในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งท้องถิ่นของประชาชนในเขตอำเภอเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี. *วารสารส่งเสริมและพัฒนาวิชาการสมัยใหม่*, 3(3), 408–428.
- สวาท ฮาดภักดี. (2565). การมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองของประชาชนตำบลโคกสี อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น. *Journal of Roi Kaensarn Academi*, 7(1), 321–353.
- สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง. (2567). *ลพบุรี*. https://www.ect.go.th/ect_th/th/db_119_ect_th_download_308
- สุมาลี บุญเรือง. (2565). สภาพทั่วไปและปัญหาอุปสรรคการตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในระบบประชาธิปไตยที่มีผลต่อการเลือกตั้งทั่วไป. *วารสารวิชาการรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์*, 4(3), 61–74.
- องค์การบริหารส่วนตำบลโคกเจริญ. (2566). *แผนพัฒนาท้องถิ่น พ.ศ. 2566–2570*. (อัดสำเนา).
- Yamane, T. (1973). *Statistics: An introductory analysis*. (3rd ed.). Harper & Row.

The Integration of Buddhist Principles to Promote Political Participation in Democracy of Conscripts under the Security Guard Company, Office of the Permanent Secretary for Defence

Tanisorn Dechachaiakarayothin¹ Sayam Dampreeda² and Paradorn Kaewbutdee³

Received: March 25, 2025

Revised: March 22, 2026

Accepted: March 27, 2026

Abstract

The objectives of this research article were 1) to study the level of democratic political participation of conscripts in the Security Guard Company, Office of the Permanent Secretary for Defence; 2) to analyze the relationship between Aparihaniyadhamma 7 and the democratic political participation of these conscripts in the Security Guard Company; and 3) to propose guidelines for integrating Buddhist principles to promote democratic political participation of conscripts in the Security Guard Company. This research was quantitative research that applied Sombat Thamrongthanyawong's concept of political participation as a conceptual framework for the study, in conjunction with Aparihaniyadhamma 7. Data were collected using a questionnaire with an overall reliability coefficient of 0.937 from a total population of 97 conscripts in the Security Guard Company 1 and 2. Statistical analyses included frequency, percentage, mean, standard deviation, and Pearson's correlation

¹ Office of the Permanent Secretary for Defence

²⁻³ Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Corresponding author, e-mail: Ssr26961@gmail.com, Tel. 0923759977

coefficient. Data from open-ended questions were analyzed through content analysis and synthesized into guidelines for integrating Buddhist principles. The research findings revealed that 1) overall adherence to Aparihaniyadhamma 7 was at a high level ($\mu = 3.66$, $\sigma = 0.26$), and political participation in a democratic system was also at a high level overall ($\mu = 3.66$, $\sigma = 0.45$); 2) Aparihaniyadhamma 7 had a high positive correlation with the democratic political participation of conscripts, statistically significant at the .01 level ($r = .77$); and 3) regarding guidelines for integrating Buddhist principles to promote democratic political participation, Aparihaniyadhamma 7 should be applied to foster consultation, unity, respect for rules and superiors within the legal framework, collective responsibility, and a sufficiency-based lifestyle. This should be coupled with promoting the exercise of voting rights with mindfulness, respect for diverse opinions, and political conduct characterized by integrity, discipline, and respect for the law.

Keywords: integration of Buddhist principles, political participation, Security Guard Company, conscripts, Office of the Permanent Secretary for Defence

การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบ ประชาธิปไตยของทหารกองประจำการในสังกัดกองร้อยระวังป้องกัน สำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหม

ธนีสร์ เตชาชัยอัครโยธิน¹ สยาม คำปรีดา² และภาราดร แก้วบุตรี³

Received: March 25, 2025

Revised: March 22, 2026

Accepted: March 27, 2026

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของทหารกองประจำการในสังกัดกองร้อยระวังป้องกัน สำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหม 2) วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างหลักอปริหานิยธรรม 7 กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของทหารกองประจำการในสังกัดกองร้อยระวังป้องกัน และ 3) นำเสนอแนวทางการบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของทหารกองประจำการในสังกัดกองร้อยระวังป้องกัน การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยใช้แนวคิดหลักอปริหานิยธรรม 7 ร่วมกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองตามแนวคิดของสมบัติ อารังญวงศ์เป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย ใช้แบบสอบถามที่มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.937 เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากประชากรทั้งหมด จำนวน 97 นาย ซึ่งเป็นทหารกองประจำการในสังกัดกองร้อยระวังป้องกันที่ 1 และ 2 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน ส่วนข้อมูลจากคำถามปลายเปิดวิเคราะห์โดยการวิเคราะห์เนื้อหาและสังเคราะห์เป็นแนวทางการบูร

¹ สำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหม

²⁻³ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Corresponding author, e-mail: Ssr26961@gmail.com, Tel. 0923759977

ผลการหลักพุทธธรรมผลการวิจัย พบว่า 1) การปฏิบัติตามหลักอภิธานิธรรม 7 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.66$, $\sigma = 0.26$) และการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับประชาชนไทย โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.66$, $\sigma = 0.45$) 2) หลักอภิธานิธรรม 7 มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับประชาชนไทยของทหารกองประจำการในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($r = .77$) และ 3) แนวทางการบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับประชาชนไทย ควรประยุกต์หลักอภิธานิธรรม 7 เพื่อส่งเสริมการปฎิภาหหรือ ความสามัคคี การเคารพกติกาและผู้บังคับบัญชาภายใต้กรอบกฎหมาย ความรับผิดชอบต่อส่วนรวม และการดำรงชีวิตอย่างพอเพียง ควบคู่กับการส่งเสริมการใช้สิทธิเลือกตั้งอย่างมีสติ การเคารพความคิดเห็นที่แตกต่าง และการมีพฤติกรรมทางการเมืองอย่างสุจริต มีวินัย และเคารพกฎหมาย

คำสำคัญ: การบูรณาการหลักพุทธธรรม, การมีส่วนร่วมทางการเมือง, กองร้อยระวังป้องกัน, ทหารกองประจำการ, สำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหม

บทนำ

ประเทศไทยนับตั้งแต่มีการเปลี่ยนแปลงการปกครองในวันที่ 24 มิถุนายน 2475 ถือเป็นจุดเริ่มต้นในการปกครองประเทศจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชเป็นระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนผู้เป็นเจ้าของประเทศเข้าไปมีบทบาทในการกำหนดทิศทางของประเทศตัวเองทั้งทางตรงและทางอ้อม (พิชิต รัชตพิบูลภพ, 2559) เพื่อให้สอดคล้องกับหลักการปกครองระบอบประชาธิปไตย ซึ่งยึดถือว่าประชาชนเป็นเจ้าของอำนาจสูงสุดในการปกครองประเทศ โดยการใช้อำนาจรัฐต้องอยู่ภายใต้รัฐธรรมนูญและกฎหมาย มีการกำหนดโครงสร้างและขอบเขตการใช้อำนาจขององค์กรทางการเมือง ตลอดจนรับรองสิทธิเสรีภาพ และความเสมอภาคของประชาชน อันเป็นหลักสำคัญของการปกครองในระบอบประชาธิปไตย (สมภพ กระจับทุกซ์ และสันติพงศ์ ธรรมปิยะ, 2568) ประชาธิปไตยเปิดโอกาสให้ประชาชนแสดงออกทางการเมืองตามหน้าที่ สิทธิ และเสรีภาพของตน โดยสามารถแสดงความคิดเห็นและมีส่วนร่วมทางการเมืองตามวิถีประชาธิปไตย ทั้งนี้ การแสดงออกดังกล่าวต้องอยู่ภายใต้

กรอบของรัฐธรรมนูญและกฎหมายของประเทศ (พระณัฐพงษ์ ญาณเมธี (ไกรเทพ) และมะลิ ทิพย์ประจง, 2561)

สถานการณ์ทางการเมืองของประเทศไทยในช่วงหลายทศวรรษที่ผ่านมา เผชิญกับปัญหาความขัดแย้งระหว่างกลุ่มอุดมการณ์ทางการเมืองที่แตกต่างกัน ซึ่งนำไปสู่การแบ่งแยกเป็นขั้วอำนาจอย่างชัดเจน ความแตกต่างดังกล่าวไม่ได้จำกัดเพียงการสนับสนุนพรรคการเมืองหรือกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งเท่านั้น แต่ยังสะท้อนถึงความเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิด “ประชาธิปไตย” ที่ไม่ตรงกันในหมู่ประชาชนไทย ความขัดแย้งเหล่านี้มักพัฒนาไปสู่การเผชิญหน้าในระดับสังคม เช่น การประท้วง การจลาจล และการแสดงออกทางการเมืองที่รุนแรง ซึ่งส่งผลกระทบโดยตรงต่อความสงบสุขของสังคม เศรษฐกิจ และความมั่นคงของรัฐ (พิชิต รัชตพิบูลภพ, 2559) ในขณะที่ประชาชนจำนวนไม่น้อยยังขาดวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมที่มีคุณภาพ ไม่เข้าใจสิทธิหน้าที่หรือบทบาทของตนในระบอบประชาธิปไตยอย่างแท้จริง ส่งผลให้ประชาธิปไตยไทยกลายเป็นเพียงระบบเชิงรูปแบบมากกว่าการเป็นประชาธิปไตยเชิงเนื้อหา การขาดความเข้าใจในสาระสำคัญของระบอบประชาธิปไตยดังกล่าว ทำให้การเรียกร้องเพื่อให้มีการปกครองที่ประชาชนเป็นเจ้าของอำนาจประชาธิปไตยอย่างแท้จริงเป็นไปได้ยาก (ถวิลวดี บุรีกุล และ ธีรวิทย์ แสงมะหะหมัด, 2567)

การพัฒนาการปกครองในระบอบประชาธิปไตยมีความสัมพันธ์กับวัฒนธรรมทางการเมืองของประชาชน โดยเฉพาะวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วม ซึ่งประชาชนมีความตระหนักและมีบทบาทต่อระบบการเมือง (Almond & Verba, 1963) วัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมสะท้อนถึงการที่ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระบบการเมือง ตระหนักถึงสิทธิและความสำคัญของเสียงของตนเอง ตลอดจนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการทางการเมือง รวมถึงการติดตามและตรวจสอบการดำเนินงานของนักการเมือง ซึ่งลักษณะดังกล่าวมีส่วนสำคัญต่อการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในระบอบประชาธิปไตย (สมศักดิ์ บัวอ่อน และวัชรมน จันรอง, 2567)

ทหารกองประจำการนอกจากจะเป็นกำลังพลที่ต้องปฏิบัติหน้าที่ภายใต้ระเบียบและวินัยขององค์กรทหารแล้ว ยังมีสถานะเป็นพลเมืองที่มีสิทธิและหน้าที่ตามระบอบประชาธิปไตย เช่นเดียวกับประชาชนทั่วไป การส่งเสริมให้ทหารกองประจำการมีความรู้ ความเข้าใจ และมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างเหมาะสม จึงเป็นส่วนหนึ่งของการส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคม โดยยังคง

คำนึงถึงระเบียบวินัยและกติกาขององค์กร หลักอภินิหารธรรม 7 เป็นหลักธรรมที่ให้ความสำคัญกับการปรีชาหาหรือ ความพร้อมเพรียง ความสามัคคี และการเคารพกติกาของส่วนรวม (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), 2559) ซึ่งสามารถนำมาใช้เป็นกรอบในการศึกษาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของทหารกองประจำการได้ ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างหลักอภินิหารธรรม 7 กับการมีส่วนร่วมทางการเมือง เพื่อนำผลการศึกษามาใช้เป็นข้อมูลในการเสนอแนวทางส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองให้สอดคล้องกับบริบทขององค์กรทหาร

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของทหารกองประจำการในสังกัดกองร้อยระวังป้องกัน สำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหม
2. เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของหลักอภินิหารธรรม 7 กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของทหารกองประจำการในสังกัดกองร้อยระวังป้องกัน สำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหม
3. เพื่อเสนอแนะแนวทางในการบูรณาหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของทหารกองประจำการในสังกัดกองร้อยระวังป้องกัน สำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหม

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยใช้แนวคิดหลักอภินิหารธรรม 7 ร่วมกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองตามแนวคิดของสมบัติ อารังธัญวงศ์ เป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย โดยกำหนดตัวแปร ดังนี้

1. ตัวแปรต้น (Independent Variable) ได้แก่ หลักอภินิหารธรรม 7 ซึ่งนำมาใช้เป็นหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมือง ประกอบด้วย 1) หมั่นประชุมปรีชาหาหรือกัน 2) พร้อมเพรียงกันประชุม 3) ยึดมั่นในหลักและอุดมการณ์ทางประชาธิปไตย 4) เคารพนับถือผู้บังคับบัญชา 5) มีส่วนร่วมในการปกป้องเด็ก สตรี คนชรา และผู้ด้อยโอกาส 6) อนุรักษ์รักษาวัฒนธรรมทางการเมืองที่ดีงาม และ 7) ดำรงรักษาความผาสุกและพอเพียงให้คงอยู่อย่างยั่งยืน (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539)

2. ตัวแปรตาม (Dependent Variable) ได้แก่ การมีส่วนร่วมทางการเมืองตามแนวคิดของสมบัติ อารังธัญวงศ์ (2546) ประกอบด้วย 1) การไปใช้สิทธิเลือกตั้ง 2) ทศนคติทางการเมือง และ 3) พฤติกรรมทางการเมือง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ทหารกองประจำการในสังกัดกองร้อยระวังป้องกันที่ 1 และ 2 สำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหม ปีงบประมาณ 2568 ผลัดที่ 1 จำนวน 45 นาย และผลัดที่ 2 จำนวน 52 นาย รวมทั้งสิ้น 97 นาย โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากประชากรทั้งหมด (กองพันระวังป้องกัน สำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหม, 2568)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) ซึ่งผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน โดยใช้ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (Index of Item-Objective Congruence: IOC) ผลการตรวจสอบพบว่า ข้อคำถามมีค่า IOC เท่ากับ 1.00 ทุกข้อ จากนั้นนำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try Out) กับทหารกองประจำการในสังกัดกรมสรรพกำลังกลาโหมที่ไม่ใช่ประชากรในการวิจัย จำนวน 30 นาย และตรวจสอบความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.937

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างหลักอภินิหารธรรม 7 กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตย โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient) ส่วนข้อมูลจากคำถามปลายเปิดนำมาวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และสังเคราะห์เป็นแนวทางการบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตย

สรุปผลการวิจัย

สรุปผลการวิจัยเรื่อง “การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของทหารกองประจำการในสังกัดกองร้อยระวังป้องกัน สำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหม” ซึ่งสามารถสรุปได้ดังนี้

1. ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของทหารกองประจำการในสังกัดกองร้อยระวังป้องกัน สำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหม จากผลการวิจัยมีรายละเอียดดังนี้

1.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 97 คน พบว่าส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 21-23 ปี จำนวน 53 คน คิดเป็นร้อยละ 54.64 มีสถานภาพโสด จำนวน 59 คน คิดเป็นร้อยละ 60.82 และมีการศึกษาระดับมัธยมศึกษา/ปวช. จำนวน 42 คน คิดเป็นร้อยละ 43.30 รองลงมา ได้แก่ ระดับ ปวส./อนุปริญญา จำนวน 28 คน คิดเป็นร้อยละ 28.87 ระดับปริญญาตรี จำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 25.77 และระดับสูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 2.06 ตามลำดับ

1.2 ผลการศึกษาการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของทหารกองประจำการในสังกัดกองร้อยระวังป้องกัน สำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหม ตามหลักอภิธานิธรรม 7 พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.66$, $\sigma = 0.26$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก โดยด้านหมั่นประชุมปรึกษาหารือกันทางการเมืองมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\mu = 3.76$, $\sigma = 0.59$) รองลงมา ได้แก่ ด้านพร้อมเพรียงกันประชุม ($\mu = 3.69$, $\sigma = 0.42$) ด้านยึดมั่นในหลักและอุดมการณ์ทางประชาธิปไตย ($\mu = 3.66$, $\sigma = 0.41$) ด้านมีส่วนร่วมในการปกป้องเด็ก สตรี คนชรา และผู้ด้อยโอกาส ($\mu = 3.65$, $\sigma = 0.47$) ด้านเคารพนับถือผู้บังคับบัญชา ($\mu = 3.63$, $\sigma = 0.54$) ด้านอนุรักษ์รักษาวินัยธรรมทางการเมืองที่ดีงาม ($\mu = 3.61$, $\sigma = 0.33$) และด้านดำรงรักษาความผาสุกและพอเพียงให้คงอยู่อย่างยั่งยืน ($\mu = 3.60$, $\sigma = 0.41$) ตามลำดับ

1.3 ผลการศึกษาระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของทหารกองประจำการในสังกัดกองร้อยระวังป้องกัน สำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหม พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.66$, $\sigma = 0.45$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก โดยด้านทัศนคติทางการเมืองมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\mu = 3.67$, $\sigma = 0.55$) รองลงมา ได้แก่ ด้านพฤติกรรมทางการเมือง ($\mu = 3.66$, $\sigma = 0.43$) และด้านการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ($\mu = 3.65$, $\sigma = 0.55$) ตามลำดับ

2. ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของหลักอภิธานิธรรม 7 กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของทหารกองประจำการในสังกัดกองร้อยระวังป้องกัน สำนักงาน

ปลัดกระทรวงกลาโหม ในภาพรวมมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 001** โดยมีความสัมพันธ์ในทางบวก มีความสัมพันธ์กันในลักษณะที่คล้อยตามกันเป็นคู่โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูงมาก ($r = 0.77^{**}$)

3. ผลการนำเสนอแนวทางการบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของทหารกองประจำการในสังกัดกองร้อยระวังป้องกันสำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหม จากการวิเคราะห์เนื้อหาคำถามปลายเปิด สรุปได้ 3 ด้าน ดังนี้

1) การไปใช้สิทธิเลือกตั้ง การส่งเสริมให้ทหารกองประจำการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ควรมีการบูรณาการหลักพุทธธรรมด้านความรับผิดชอบต่อส่วนรวมและความไม่ประมาท โดยมองว่าการใช้สิทธิเลือกตั้งเป็นหน้าที่ของพลเมืองตามระบอบประชาธิปไตย การตระหนักรู้ถึงคุณค่าและผลกระทบของการเลือกตั้งจะช่วยให้ทหารตัดสินใจอย่างมีสติ รอบคอบ และเป็นอิสระ ซึ่งสอดคล้องกับหลักพุทธธรรมที่เน้นการใช้ปัญญาและความถูกต้องเป็นฐานในการตัดสินใจทางการเมือง

2) ทักษะคติทางการเมือง การบูรณาการหลักพุทธธรรมสามารถช่วยหล่อหลอมทัศนคติทางการเมืองของทหารกองประจำการให้ตั้งอยู่บนความเป็นกลาง ความยุติธรรม และการเคารพความคิดเห็นที่แตกต่าง โดยอาศัยหลักเมตตา กรุณา และสัมมาทิฐิเป็นแนวทางสำคัญ ทักษะคติทางการเมืองที่ดีจะช่วยลดอคติ ความขัดแย้ง และส่งเสริมการอยู่ร่วมกันในสังคมประชาธิปไตยอย่างสันติ

3) พฤติกรรมทางการเมือง สะท้อนถึงคามมีวินัย ความสุจริต และการปฏิบัติตามกฎหมาย ซึ่งสามารถเสริมสร้างได้ด้วยการบูรณาการหลักพุทธธรรมด้านศีลและธรรมาภิบาล พฤติกรรมทางการเมืองที่เหมาะสม เช่น การไม่ใช้ความรุนแรง การไม่บิดเบือนข้อมูล และการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองอย่างสร้างสรรค์ จะช่วยสนับสนุนเสถียรภาพของระบอบประชาธิปไตยและภาพลักษณ์ที่ดีขององค์กรทหาร

อภิปรายผลการวิจัย

การอภิปรายผลการวิจัยเรื่อง “การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของทหารกองประจำการในสังกัดกองร้อยระวังป้องกันสำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหม” ซึ่งสามารถอภิปรายดังนี้

1. การมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของทหารกองประจำการในสังกัดกองร้อยระวังป้องกัน สำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหม ตามหลักอภิธานิธรรม 7 พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะลักษณะการปฏิบัติงานของทหารกองประจำการให้ความสำคัญกับระเบียบวินัย ความสามัคคี การปฏิบัติหน้าที่ร่วมกัน และการเคารพผู้บังคับบัญชา ซึ่งสอดคล้องกับสาระสำคัญของหลักอภิธานิธรรม 7 ในด้านการประชุมปรึกษาหารือ การมีความพร้อมเพรียง การเคารพผู้ใหญ่ และการรักษาความสงบเรียบร้อยของส่วนรวม ประกอบกับทหารกองประจำการมีบทบาททั้งในฐานะกำลังพลของหน่วยงานและในฐานะพลเมือง จึงอาจทำให้มีความตระหนักต่อการปฏิบัติหน้าที่ ความรับผิดชอบต่อส่วนรวม และการมีส่วนร่วมทางการเมืองภายใต้กรอบของกฎหมายและระบอบประชาธิปไตย ส่งผลให้การมีส่วนร่วมทางการเมืองตามหลักอภิธานิธรรม 7 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสุดารัตน์ ต้นทอง, พระปลัดสุระ ญาณธโร และพระครูปริยัติปัญญาโสภณ (2569) ที่พบว่า การประยุกต์หลักอภิธานิธรรม 7 เพื่อเสริมสร้างการมีส่วนร่วมทางการเมืองตามระบอบประชาธิปไตยของเยาวชน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

นอกจากนี้ ผลการศึกษาระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของทหารกองประจำการในสังกัดกองร้อยระวังป้องกัน สำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหม พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะทหารกองประจำการมีสถานะเป็นพลเมืองที่มีสิทธิและหน้าที่ตามระบอบประชาธิปไตย อีกทั้งมีโอกาสรับรู้ข้อมูลข่าวสารทางการเมืองและตระหนักถึงความสำคัญของการใช้สิทธิเลือกตั้ง จึงอาจส่งผลให้มีทัศนคติและพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองอยู่ในระดับมาก ผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของไพวัลย์ เสนบุญ และเกษญา ผาทอง (2567) ที่พบว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองของทหารโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

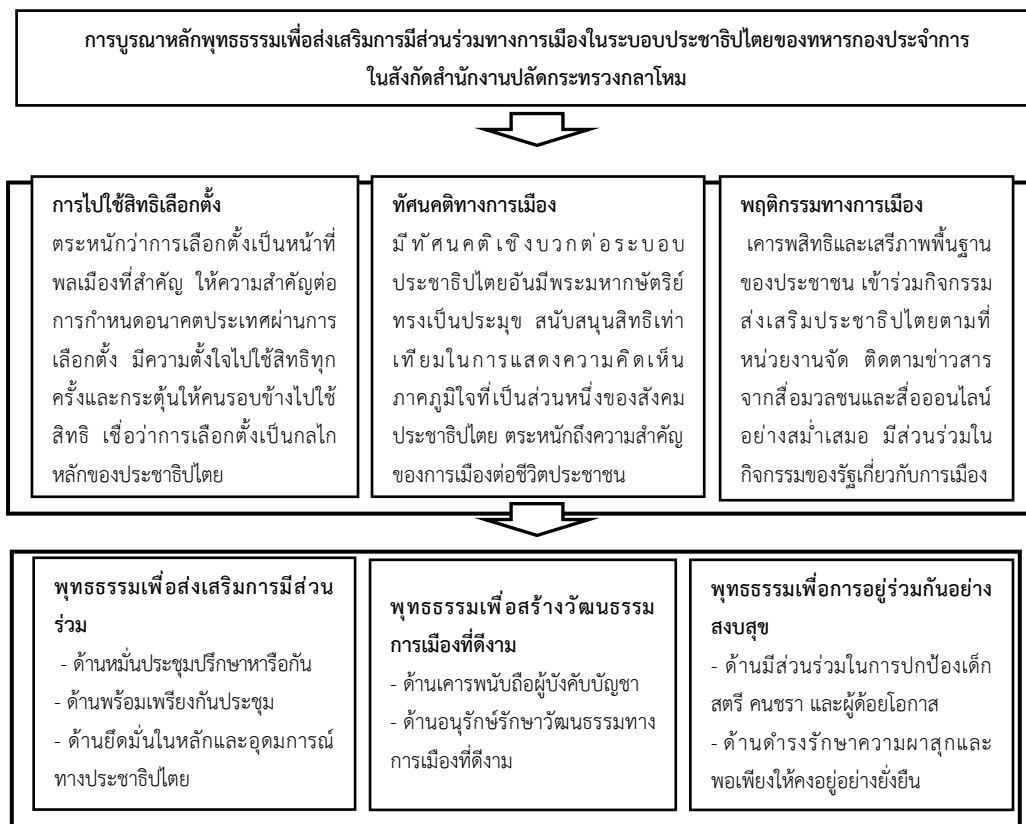
2. ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของหลักอภิธานิธรรม 7 กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของทหารกองประจำการในสังกัดกองร้อยระวังป้องกัน สำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหม พบว่า โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูงมาก ($r = .77$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะหลักอภิธานิธรรม 7 เป็นหลักธรรมที่ส่งเสริมการอยู่ร่วมกันอย่างมีระเบียบ ความสามัคคี การปรึกษาหารือร่วมกัน การเคารพกฎระเบียบและผู้ใหญ่ ตลอดจนการคำนึงถึงประโยชน์ของส่วนรวม ซึ่งมีความสอดคล้องกับบริบทการปฏิบัติหน้าที่

ของทหารกองประจำการที่ต้องอาศัยระเบียบวินัย ความพร้อมเพรียง ความรับผิดชอบ และการทำงานร่วมกัน เมื่อทหารกองประจำการยึดถือและปฏิบัติตามหลักดังกล่าว จึงมีแนวโน้มที่จะควบคู่ไปกับการตระหนักถึงสิทธิและหน้าที่ของตนในฐานะพลเมือง การรับรู้และติดตามข้อมูลข่าวสารทางการเมือง การแสดงออกทางการเมืองภายใต้กรอบของกฎหมาย และการใช้สิทธิเลือกตั้ง อันทำให้หลักอภิธานิธรรม 7 และการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยมีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกัน ผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของสุรารัตน์ ต้นทอง, พระปลัดสุระญาณโร และพระครูปริยัติปัญญาโสภณ (2569) ที่พบว่า หลักอภิธานิธรรม 7 มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองตามระบอบประชาธิปไตยของเยาวชนในเขตเทศบาลเมืองจังหวัดสุรินทร์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับค่อนข้างสูง ($R = .679$) และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งแสดงให้เห็นในทิศทางเดียวกันว่า หลักอภิธานิธรรม 7 มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองตามระบอบประชาธิปไตย

3. ผลการนำเสนอแนวทางการบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของทหารกองประจำการ พบว่า มีแนวทางสำคัญ 3 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ควรส่งเสริมความรับผิดชอบต่อส่วนรวม ความไม่ประมาท และการใช้ปัญญาในการตัดสินใจ 2) ด้านทัศนคติทางการเมือง ควรส่งเสริมความเป็นกลาง ความยุติธรรม และการเคารพความคิดเห็นที่แตกต่าง โดยประยุกต์หลักเมตตา กรุณา และสัมมาทิฐิ และ 3) ด้านพฤติกรรมทางการเมือง ควรส่งเสริมวินัย ความสุจริต การเคารพกฎหมาย และการมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างสร้างสรรค์ โดยประยุกต์หลักศีลและธรรมาภิบาล ทั้งนี้อาจเป็นเพราะหลักพุทธธรรมสามารถนำมาเป็นกรอบในการกำกับความคิด การตัดสินใจ และการแสดงออกทางการเมืองให้เป็นไปอย่างมีสติ รับผิดชอบ และเคารพกติกาของสังคมประชาธิปไตย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของณัฐกานต์ หงษ์กุลเศรษฐ์ (2567) ที่พบว่า การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไป ควรนำหลักอภิธานิธรรม 7 มาประยุกต์ใช้ควบคู่กับการส่งเสริมการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง การสร้างความรู้ความเข้าใจและทัศนคติที่ดีทางการเมือง การเคารพสิทธิซึ่งกันและกัน ตลอดจนการส่งเสริมให้ประชาชนติดตามข้อมูลข่าวสารและมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างถูกต้องและสร้างสรรค์

องค์ความรู้ใหม่

จากการศึกษา “การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของทหารกองประจำการในสังกัดกองร้อยระวังป้องกัน สำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหม” ผู้วิจัยจึงได้สังเคราะห์เป็นองค์ความรู้ได้ดังนี้

ภาพที่ 1 องค์ความรู้การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของทหารกองประจำการ ในสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหม

สรุปองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย ได้ดังนี้

การใช้สิทธิเลือกตั้ง ตระหนักว่าการเลือกตั้งเป็นหน้าที่พลเมืองและเป็นกลไกสำคัญ
ของประชาธิปไตย มีความตั้งใจไปใช้สิทธิทุกครั้งและส่งเสริมผู้อื่นให้ไปใช้สิทธิ

ทัศนคติทางการเมือง มีทัศนคติเชิงบวกต่อระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข สนับสนุนความเท่าเทียมในการแสดงความคิดเห็น และเห็นความสำคัญของการเมืองต่อชีวิตประชาชน

พฤติกรรมทางการเมือง เคารพสิทธิและเสรีภาพพื้นฐาน เข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมประชาธิปไตยของรัฐ และติดตามข่าวสารทางการเมืองอย่างสม่ำเสมอ

พุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วม เน้นการประชุมปรึกษาหารืออย่างสม่ำเสมอ เปิดกว้างรับฟังความคิดเห็น มีวินัยในการเข้าร่วม และคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมภายใต้หลักประชาธิปไตย

พุทธธรรมเพื่อสร้างวัฒนธรรมการเมืองที่ดีงาม เคารพผู้หลักผู้ใหญ่ ปฏิบัติตามกฎหมายระเบียบ รักษาค่านิยมทางการเมืองที่เหมาะสม และส่งเสริมความเป็นพลเมืองดี

พุทธธรรมเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข ให้ความสำคัญกับการคุ้มครองเด็ก สตรี คนชรา และผู้ด้อยโอกาส ส่งเสริมความยุติธรรม ความเมตตา และการดำรงชีวิตตามหลักพอเพียงอย่างยั่งยืน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. สำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหมและหน่วยงานต้นสังกัดที่กำกับดูแลทหารกองประจำการ ควรนำผลการวิจัยไปใช้ประกอบการกำหนดนโยบายหรือแนวทางส่งเสริมความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตย โดยกำหนดให้มีกิจกรรมเสวนา การให้ความรู้ และช่องทางแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับสิทธิ หน้าที่ และบทบาทของทหารในฐานะพลเมืองภายใต้กรอบของกฎหมายและระเบียบของทางราชการ

2. กองร้อยระวังป้องกัน สำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหม ควรนำผลการวิจัยไปกำหนดแนวทางการสื่อสารและการให้ความรู้แก่ทหารกองประจำการ โดยจัดให้มีช่องทางเข้าถึงข้อมูลข่าวสารทางการเมืองจากแหล่งข้อมูลที่น่าเชื่อถือและนำเสนอข้อมูลอย่างรอบด้าน เพื่อเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับนโยบายสาธารณะ สิทธิและหน้าที่ของพลเมือง และการมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างเหมาะสม

3. หน่วยงานที่รับผิดชอบด้านการฝึกและการพัฒนากำลังพลของสำนักงาน ปลัดกระทรวงกลาโหม ควรนำผลการวิจัยไปใช้ประกอบการพัฒนาหลักสูตรหรือกิจกรรมฝึกอบรม สำหรับทหารกองประจำการ โดยเพิ่มเติมเนื้อหาเกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ของพลเมือง การใช้สิทธิเลือกตั้ง การรับรู้ข้อมูลข่าวสารทางการเมืองอย่างมีวิจารณญาณ และการมีส่วนร่วมทางการเมือง ภายใต้หลักประชาธิปไตยและกรอบของกฎหมาย

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. สำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหมและผู้บังคับบัญชากองร้อยระวังป้องกัน ควรนำผลการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมให้ความรู้และรณรงค์แก่ทหารกองประจำการ เกี่ยวกับความสำคัญของการใช้สิทธิเลือกตั้ง สิทธิและหน้าที่ของพลเมือง เพื่อส่งเสริมให้ทหารกองประจำการตระหนักและเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองตามระบอบประชาธิปไตยอย่างเหมาะสม

2. กองร้อยระวังป้องกัน สำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหม ควรนำผลการวิจัยไปใช้ในการพัฒนาโครงการหรือกิจกรรมเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจแก่ทหารกองประจำการเกี่ยวกับ สิทธิ หน้าที่ และความรับผิดชอบของพลเมือง ตลอดจนความสำคัญของการเลือกตั้ง เพื่อสร้างความตระหนักและทัศนคติที่เหมาะสมต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตย

3. หน่วยงานที่รับผิดชอบด้านการฝึกและพัฒนา กำลังพลของสำนักงาน ปลัดกระทรวงกลาโหม ควรนำผลการวิจัยไปใช้ประกอบการพัฒนาหลักสูตรหรือกิจกรรมฝึกอบรม สำหรับทหารกองประจำการ โดยเพิ่มเติมเนื้อหาเกี่ยวกับกฎหมายการเลือกตั้ง กระบวนการเลือกตั้ง สิทธิและหน้าที่ของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง และการพิจารณาข้อมูลข่าวสารทางการเมืองอย่างมีวิจารณญาณ เพื่อให้ทหารกองประจำการสามารถใช้สิทธิและมีส่วนร่วมทางการเมืองบนพื้นฐานของข้อมูลและ ภายใต้กรอบของกฎหมาย

คำรับรองและการเปิดเผยข้อมูลของผู้เขียน

1. การเปิดเผยผลประโยชน์ทับซ้อน (Conflict of Interest)

ผู้เขียนขอรับรองว่าไม่มีผลประโยชน์ทับซ้อนใด ๆ ที่อาจมีอิทธิพลต่อการออกแบบและ ดำเนินการวิจัย การวิเคราะห์และตีความข้อมูล ตลอดจนการนำเสนอผลการวิจัย

2. การใช้ปัญญาประดิษฐ์และเทคโนโลยีสนับสนุนการจัดทำต้นฉบับ

ผู้เขียนได้ใช้ ChatGPT (GPT-5.6 Sol) ของ OpenAI เพื่อช่วยตรวจสอบและปรับแก้ภาษา ปรับสำนวนให้มีความเหมาะสมทางวิชาการ รวมถึงตรวจสอบความชัดเจนและความสอดคล้องของเนื้อหา

3. คำรับรองเกี่ยวกับการเปิดเผยข้อมูล (Data Availability Statement)

ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ไม่ได้เปิดเผยต่อสาธารณะ เนื่องจากคำนึงถึงความเป็นส่วนตัวและการรักษาความลับของผู้ให้ข้อมูล อย่างไรก็ตาม ข้อมูลที่ไม่สามารถระบุตัวตนของผู้ให้ข้อมูลสามารถขอรับจากผู้เขียนได้ตามคำขอที่สมเหตุสมผล

4. คำรับรองด้านจริยธรรมการวิจัย (Ethics Statement)

การวิจัยครั้งนี้ไม่ได้ยื่นขอรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์จากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัย ทั้งนี้ การเก็บรวบรวมข้อมูลดำเนินการโดยชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัยแก่ผู้เข้าร่วม และผู้เข้าร่วมให้ข้อมูลด้วยความสมัครใจ โดยผู้วิจัยคำนึงถึงการรักษาความลับและการไม่เปิดเผยข้อมูลที่สามารถระบุตัวตนของผู้เข้าร่วมการวิจัย

5. แหล่งทุนสนับสนุนการวิจัย (Funding)

การวิจัยครั้งนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาระดับปริญญาโท โดยผู้วิจัยใช้ทุนส่วนตัวในการดำเนินการวิจัย และไม่ได้รับทุนสนับสนุนจากหน่วยงานหรือองค์กรภายนอก

6. การระบุบทบาทของผู้มีส่วนร่วมตามหลัก CRediT

ผู้เขียนเป็นผู้ดำเนินการวิจัยและจัดทำต้นฉบับ โดยมีอาจารย์ที่ปรึกษาทำหน้าที่กำกับดูแลและให้คำปรึกษา

เอกสารอ้างอิง

- กองพันระวังป้องกัน สำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหม. (2568). *หนังสือที่ กท 01210.4/310 เรื่อง ขอแจ้งข้อมูลทหารกองประจำการ ลงวันที่ 21 พฤศจิกายน 2568*. (อัดสำเนา).
- ณัฐกานต์ หงษ์กุลเศรษฐ์. (2567). การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งทั่วไปของจังหวัดนครราชสีมา. *วารสารสันติสุขปริทรรศน์*, 5(1), 17–31.

ถวิลวดี บุรีกุล และธัชวดี แสงมะหะหมัด. (2567). การประเมินสถานการณ์ความเป็นประชาธิปไตยของประเทศไทย: จับชีพจรประชาธิปไตยไทย พ.ศ. 2566. สำนักวิจัยและพัฒนาสถาบันพระปกเกล้า.

นิธิ เอียวศรีวงศ์. (2550). วัฒนธรรมทางการเมืองไทย. ใน การประชุมวิชาการสถาบันพระปกเกล้า ครั้งที่ 9 ประจำปี 2550 เรื่อง วัฒนธรรมการเมือง จริยธรรม และการปกครอง (Political Culture, Ethics and Governance) (น. 3–20). สถาบันพระปกเกล้า.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต). (2559). พุทธธรรม ฉบับปรับปรุงขยาย (พิมพ์ครั้งที่ 45). สหธรรมิก. พิชิต รัชตพิบูลภพ. (2559). การมีส่วนร่วมทางการเมืองของทหาร. วารสารสถาบันพระปกเกล้า คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์. 14(1), 99-120.

ไพวัลย์ เสนบุญ และเกษภา ผาทอง. (2567). การมีส่วนร่วมทางการเมืองของทหาร กองพันทหารราบ หน่วยบัญชาการรักษาดินแดน กรุงเทพมหานคร. วารสารมณีเชษฐาราม วัดจอมมณี, 7(3), 738–757.

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

สมบัติ ชำรงธัญวงศ์. (2546). การเมือง: แนวความคิดและการพัฒนา. (พิมพ์ครั้งที่ 13). คณะรัฐประศาสนศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

สมภพ ระงับทุกข์, และสันติพงศ์ ธรรมปิยะ. (2568). การปกครองระบอบประชาธิปไตยตามรัฐธรรมนูญ 2560. วารสารรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, 5(2), 139–150.

สมศักดิ์ บัวอ่อน และวิชมน จันรอง. (2567). วัฒนธรรมทางการเมืองของประชาชนในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข. วารสารภักดีชุมพลปริทรรศน์, 2(3), 17–30.

สุดารัตน์ ต้นทอง, พระปลัดสุระ ญาณธโร และพระครูปริยัติปัญญาโสภณ. (2569). การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อเสริมสร้างการมีส่วนร่วมทางการเมืองตามระบอบประชาธิปไตยของเยาวชนในเขตเทศบาลเมือง จังหวัดสุรินทร์. วารสารมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 17(2), 305–319.

Almond, G. A., & Verba, S. (1963). *The civic culture*. Princeton University Press.

School-Based Management in the Digital Era of Wieng Srivichai Educational Quality Development Network Schools under the Lamphun Primary Educational Service Area Office 1

Nitaya Nuanyanat¹, Suda Netsawang²

Received: January 29, 2026

Revised: September 29, 2026

Accepted: September 29, 2026

Abstract

The objectives of this research article were 1) to study school-based management in the digital era of Wieng Srivichai Educational Quality Development Network Schools under the Lamphun Primary Educational Service Area Office 1; and 2) to study guidelines for developing school-based management in the digital era of Wieng Srivichai Educational Quality Development Network Schools under the Lamphun Primary Educational Service Area Office 1. This study employed a mixed-methods research. The quantitative research employed a questionnaire with a reliability coefficient of 0.91 from a population comprising 7 school administrators, 87 teachers, and 7 school committee members, totaling 101 participants. Qualitative data were gathered through interviews with five purposively selected experts. The research instruments consisted of questionnaires and interview forms. Data were analyzed using mean, standard deviation, and content analysis. The research findings revealed that 1) school-based management in the digital era of Wieng Srivichai

¹⁻² North-Chiang Mai University

Corresponding author, Niyata-089@hotmail.com, Tel. 0898839541

Educational Quality Development Network Schools under the Lamphun Primary Educational Service Area Office 1 was rated at a high level overall ($\mu = 4.46$, $\sigma = 0.61$); and 2) guidelines for developing school-based management in the digital era should focus on utilizing digital technology and information systems to enhance administrative efficiency, streamline operational procedures, and support executive decision-making—particularly in planning, budgeting, and personnel management—while simultaneously fostering the participation of external agencies and stakeholders in shaping the school's development direction. Furthermore, a systematic information technology monitoring and evaluation system should be established, featuring clear indicators and processes for data collection, analysis, and utilization for continuous quality improvement. Digital skills among administrators regarding supervision and evaluation should be enhanced, and performance results should be transparently disclosed via digital platforms to build confidence and promote sustainable engagement among parents and the community.

Keywords: school-based management in the digital era, Wieng Srivichai Educational Quality Development Network Schools, Lamphun Primary Educational Service Area Office 1

การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในยุคดิจิทัลโรงเรียนในเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาเวียงศรีวิชัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำพูน เขต 1

นิตยา นวลยานัส¹ และสุดา เนตรสว่าง²

Received: January 29, 2026

Revised: September 29, 2026

Accepted: September 29, 2026

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในยุคดิจิทัล โรงเรียนในเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาเวียงศรีวิชัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำพูน เขต 1 และ 2) ศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในยุคดิจิทัล โรงเรียนในเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาเวียงศรีวิชัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำพูน เขต 1 การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี โดยการวิจัยเชิงปริมาณใช้แบบสอบถามที่มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.91 เก็บข้อมูลจากประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 7 คน ครู จำนวน 87 คน และคณะกรรมการสถานศึกษา จำนวน 7 คน รวมทั้งสิ้น 101 คน ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพใช้การสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิที่เลือกแบบเจาะจง จำนวน 5 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัย พบว่า 1) การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในยุคดิจิทัลของโรงเรียนในเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาเวียงศรีวิชัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำพูน เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.46$, $\sigma = 0.61$) และ 2) แนวทางการพัฒนาการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในยุคดิจิทัล ควรมุ่งนำเทคโนโลยีดิจิทัลและระบบสารสนเทศมาใช้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหาร ลดขั้นตอนการปฏิบัติงาน และสนับสนุน

¹⁻² มหาวิทยาลัยนอร์ท-เชียงใหม่

Corresponding author, Niyata-089@hotmail.com, Tel. 0898839541

การตัดสินใจของผู้บริหาร โดยเฉพาะด้านการวางแผน งบประมาณ และการบริหารบุคลากร ควบคู่กับการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของหน่วยงานภายนอกและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการกำหนดทิศทางการพัฒนาสถานศึกษา นอกจากนี้ ควรพัฒนาระบบติดตามและประเมินผลด้านเทคโนโลยีสารสนเทศอย่างเป็นระบบ กำหนดตัวชี้วัดที่ชัดเจน จัดเก็บ วิเคราะห์ และนำข้อมูลมาใช้ในการปรับปรุงคุณภาพอย่างต่อเนื่อง ส่งเสริมทักษะดิจิทัลของผู้บริหารในการนิเทศและประเมินผล ตลอดจนเปิดเผยผลการดำเนินงานผ่านแพลตฟอร์มดิจิทัลอย่างโปร่งใส เพื่อสร้างความเชื่อมั่นและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนอย่างยั่งยืน

คำสำคัญ: การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในยุคดิจิทัล, โรงเรียนในเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาเวียงศรีวิชัย, สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำพูน เขต 1

บทนำ

การพัฒนาการศึกษามุ่งพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีศักยภาพ สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560, 2560) และยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561–2580 ซึ่งให้ความสำคัญกับการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ (ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561–2580), 2561) นอกจากนี้ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 39 ได้กำหนดให้กระทรวงกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาในด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไปไปยังคณะกรรมการและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาโดยตรง (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542, 2542) โดยเน้นการบริหารด้านวิชาการ งบประมาณ บุคลากร และการบริหารทั่วไป ภายใต้การกำกับของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน แนวคิดการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School-Based Management) จึงมุ่งเสริมสร้างความเข้มแข็งและความเป็นอิสระในการตัดสินใจของสถานศึกษา เพื่อยกระดับคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับการปฏิรูประบบบริหารและการประกันคุณภาพการศึกษา

การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School-Based Management: SBM) เป็นแนวทางการบริหารที่ให้โรงเรียนเป็นศูนย์กลางการจัดการศึกษา สอดคล้องกับหลักการกระจาย

อำนาจตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 โดยเปิดโอกาสให้ชุมชน ผู้ปกครอง ครู และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ เพื่อมุ่งพัฒนาคุณภาพผู้เรียนเป็นสำคัญ SBM ยึดหลักสำคัญ 5 ประการ ได้แก่ การกระจายอำนาจ การมีส่วนร่วม การคืนอำนาจให้ประชาชน การบริหารตนเอง และการตรวจสอบถ่วงดุล (อุทัย บุญประเสริฐ, 2545) โดยอยู่ภายใต้คณะกรรมการสถานศึกษาที่ร่วมกันบริหารด้านวิชาการ งบประมาณ บุคลากร และการบริหารทั่วไปอย่างคล่องตัว และเหมาะสมกับบริบทโรงเรียน ทั้งนี้ ในยุคดิจิทัล เทคโนโลยีช่วยเสริมประสิทธิภาพการสื่อสาร การวางแผน และการประเมินผล ส่งเสริมความร่วมมือและการพัฒนาการศึกษาอย่างยั่งยืนในศตวรรษที่ 21

ปัจจุบันเทคโนโลยีดิจิทัลมีบทบาทสำคัญต่อการบริหารจัดการศึกษา โดยกระทรวงศึกษาธิการได้ให้ความสำคัญกับการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาประยุกต์ใช้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการ การตัดสินใจ และการแก้ไขปัญหา รวมถึงสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนให้สามารถเข้าถึงได้ทุกที่ ทุกเวลา และผ่านอุปกรณ์ที่หลากหลาย ตลอดจนเชื่อมโยงการดำเนินงานของหน่วยงานตั้งแต่ส่วนกลางจนถึงสถานศึกษาผ่านการบูรณาการข้อมูลและฐานข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data) เพื่อสนับสนุนการวางแผน การตัดสินใจ การติดตาม และการประเมินผลการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น (กระทรวงศึกษาธิการ, 2563)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำพูน เขต 1 กำหนดนโยบายพัฒนาการศึกษา “4 เพิ่ม 2 ลด” มุ่งเพิ่มโอกาส คุณภาพ ความปลอดภัย และประสิทธิภาพ พร้อมลดภาระครู นักเรียน และผู้ปกครอง เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีสมรรถนะ ทักษะศตวรรษที่ 21 และคุณลักษณะตามหลักสูตร การดำเนินงานตามกลยุทธ์ที่ 2 เน้นยกระดับคุณภาพการศึกษาให้สอดคล้องศตวรรษที่ 21 และเป้าหมาย SDGs ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง อย่างไรก็ตาม โรงเรียนที่อยู่ห่างไกลประสบปัญหาการประสานงานล่าช้า การกระจายอำนาจยังไม่คล่องตัว และบริบททรัพยากรแตกต่างกัน ส่งผลให้คุณภาพการจัดการศึกษาไม่เท่าเทียมระหว่างโรงเรียน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำพูน เขต 1, 2567)

จากข้อมูลข้างต้น ผู้วิจัยเห็นถึงความสำคัญของการบริหารจัดการสถานศึกษาให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในยุคดิจิทัลและทิศทางการพัฒนาการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำพูน เขต 1 จึงสนใจศึกษาการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในยุคดิจิทัล

ของโรงเรียนในเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาเวียงศรีวิชัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาลำพูน เขต 1 เพื่อศึกษาสภาพการบริหารและแนวทางพัฒนาการบริหารโดยใช้ โรงเรียนเป็นฐานในยุคดิจิทัลให้เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา อันจะเป็นข้อมูลสำหรับผู้บริหาร สถานศึกษา ครู และผู้เกี่ยวข้องในการนำไปประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการบริหารจัดการ สถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในยุคดิจิทัลต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในยุคดิจิทัล โรงเรียนในเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาเวียงศรีวิชัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำพูน เขต 1
2. เพื่อศึกษาแนวทางพัฒนาการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในยุคดิจิทัล โรงเรียนในเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาเวียงศรีวิชัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำพูน เขต 1

วิธีดำเนินการวิจัย

บทความวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) ประกอบด้วย การวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อศึกษาการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในยุคดิจิทัลของโรงเรียนในเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาเวียงศรีวิชัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาลำพูน เขต 1 และศึกษาแนวทางพัฒนาการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานใน ยุคดิจิทัล โดยแบ่งการวิจัยออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

1. การวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม เพื่อศึกษาการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในยุคดิจิทัลของโรงเรียนในเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาเวียงศรีวิชัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำพูน เขต 1

1.1) ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และคณะกรรมการ สถานศึกษาในโรงเรียนเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาเวียงศรีวิชัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาลำพูน เขต 1 ปีการศึกษา 2568 จำนวน 7 โรงเรียน รวมทั้งสิ้น 101 คน โดย ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากประชากรทั้งหมด

1.2) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ในยุคดิจิทัลของโรงเรียนในเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาเวียงศรีวิชัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาลำพูน เขต 1 แบ่งออกเป็น 2 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไป ของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง และประสบการณ์ทำงาน และตอนที่ 2 แบบสอบถามการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในยุคดิจิทัล ประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านหลักการกระจายอำนาจ 2) ด้าน หลักการมีส่วนร่วม 3) ด้านหลักการบริหารตนเอง 4) ด้านหลักการตรวจสอบและถ่วงดุล และ 5) ด้านหลักการคืนอำนาจจัดการศึกษาให้ประชาชน มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามแนวคิดของลิเคิร์ต (Likert, 1961)

แบบสอบถามผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน และตรวจสอบค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (Index of Item-Objective Congruence: IOC) โดยใช้เกณฑ์การให้คะแนน +1, 0 และ -1 ตามแนวคิดของพรวิมล กลิ่นศรีสุข (2564) และคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.67–1.00 จากนั้น นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้ (Try Out) กับผู้ที่มีลักษณะใกล้เคียงกับประชากร จำนวน 30 คน ในโรงเรียนเครือข่ายหริภุญชัย และตรวจสอบความเชื่อมั่นโดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟา ของครอนบาค ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.91 ก่อนนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลจากประชากรจริง

1.3) การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามโดยใช้ความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage) และวิเคราะห์การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในยุคดิจิทัลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D.) วิเคราะห์ทั้งรายด้านและภาพรวม และแปลผลตามเกณฑ์มาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ

2. การวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview) เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในยุคดิจิทัลของโรงเรียนในเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาเวียงศรีวิชัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

ลำพูน เขต 1 โดยนำผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ โดยเฉพาะข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดในแต่ละด้าน จำนวน 5 ด้าน มาพัฒนาเป็นประเด็นคำถามสำหรับการสัมภาษณ์

2.1) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 5 คน คัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จากผู้ที่มีความรู้ ประสบการณ์ และมีส่วนเกี่ยวข้องกับการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในยุคดิจิทัลของโรงเรียนในเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาเวียงศรีวิชัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำพูน เขต 1

2.2) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง ซึ่งพัฒนาขึ้นจากผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ โดยนำข้อคำถามที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดในแต่ละด้านของการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในยุคดิจิทัล จำนวน 5 ด้าน มากำหนดเป็นประเด็นสัมภาษณ์ จำนวน 5 ข้อ เพื่อศึกษาแนวทางพัฒนาการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในยุคดิจิทัล แบบสัมภาษณ์ได้รับการตรวจสอบและปรับปรุงตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาก่อนนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูล

2.3) การเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยประสานขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลผ่านหนังสือราชการจากมหาวิทยาลัยนอร์ท-เชียงใหม่ และนัดหมายวัน เวลา และสถานที่ในการสัมภาษณ์ พร้อมทั้งชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัยและขออนุญาตบันทึกข้อมูลก่อนดำเนินการสัมภาษณ์ จากนั้นนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยจัดระบบข้อมูล จำแนกและจัดกลุ่มประเด็นสำคัญ วิเคราะห์ความสอดคล้องของความคิดเห็น และสังเคราะห์เป็นแนวทางพัฒนาการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในยุคดิจิทัลของโรงเรียนในเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาเวียงศรีวิชัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำพูน เขต 1 แล้วนำเสนอผลด้วยการพรรณนาเชิงอธิบาย

สรุปผลการวิจัย

1. การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในยุคดิจิทัล โรงเรียนในเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาเวียงศรีวิชัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำพูน เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.46$, $\sigma = 0.61$) แสดงรายละเอียดดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในยุคดิจิทัล โรงเรียนในเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาเวียงศรีวิชัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำพูน เขต 1 โดยรวมและรายด้าน

(n=101)

การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในยุคดิจิทัล โรงเรียนในเครือข่าย พัฒนาคุณภาพการศึกษาเวียงศรีวิชัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาลำพูน เขต 1	ระดับปฏิบัติ		
	μ	σ	แปลผล
1. ด้านการกระจายอำนาจในยุคดิจิทัล	4.50	0.58	มาก
2. ด้านการมีส่วนร่วมในยุคดิจิทัล	4.46	0.62	มาก
3. ด้านการบริหารตนเองในยุคดิจิทัล	4.48	0.61	มาก
4. ด้านการตรวจสอบและถ่วงดุลในยุคดิจิทัล	4.45	0.63	มาก
5. ด้านการคืนอำนาจการจัดการศึกษาให้แก่ประชาชนในยุคดิจิทัล	4.41	0.60	มาก
โดยรวม	4.46	0.61	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในยุคดิจิทัลของโรงเรียนในเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาเวียงศรีวิชัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำพูน เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.46$, $\sigma = 0.61$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านการกระจายอำนาจในยุคดิจิทัล ($\mu = 4.50$, $\sigma = 0.58$) รองลงมา ได้แก่ ด้านการบริหารตนเองในยุคดิจิทัล ($\mu = 4.48$, $\sigma = 0.61$) ด้านการมีส่วนร่วมในยุคดิจิทัล ($\mu = 4.46$, $\sigma = 0.62$) และด้านการตรวจสอบและถ่วงดุลในยุคดิจิทัล ($\mu = 4.45$, $\sigma = 0.63$) ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการคืนอำนาจการจัดการศึกษาให้แก่ประชาชนในยุคดิจิทัล ($\mu = 4.41$, $\sigma = 0.60$)

2. แนวทางพัฒนาการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในยุคดิจิทัล โรงเรียนในเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาเวียงศรีวิชัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำพูน เขต 1 พบว่า แนวทางพัฒนาการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในยุคดิจิทัล ควรมุ่งเน้นการนำเทคโนโลยีดิจิทัลและระบบสารสนเทศมาใช้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการ ลดขั้นตอนการดำเนินงาน และสนับสนุนการตัดสินใจของผู้บริหารให้มีความรวดเร็วและแม่นยำ โดยเฉพาะด้านการวางแผน

งบประมาณ และการบริหารบุคลากร ควบคู่กับการเปิดโอกาสให้หน่วยงานภายนอกและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางและเสนอแนวทางพัฒนาการศึกษา นอกจากนี้โรงเรียนควรพัฒนาระบบติดตามและประเมินผลด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารให้เป็นระบบ กำหนดตัวชี้วัดและกรอบการประเมินที่ชัดเจน ตลอดจนจัดเก็บ วิเคราะห์ และนำข้อมูลไปใช้ในการปรับปรุงคุณภาพการเรียนรู้และการบริหารอย่างต่อเนื่อง โดยมีแนวทางพัฒนาในแต่ละด้านดังนี้

1) ด้านการกระจายอำนาจในยุคดิจิทัล ผู้บริหารควรพัฒนาระบบข้อมูลดิจิทัลเพื่อสนับสนุนการบริหารจัดการโรงเรียน โดยมุ่งเน้นการใช้แพลตฟอร์มข้อมูลที่เปิดเผย โปร่งใส และตรวจสอบได้ นำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้เพื่อลดขั้นตอนและเพิ่มความรวดเร็วในการดำเนินงานและการตัดสินใจด้านการวางแผน งบประมาณ และการบริหารบุคลากร รวมทั้งจัดทำแผนพัฒนาบุคลากรอย่างครอบคลุม เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านเทคโนโลยีดิจิทัลสำหรับการบริหารและการวางแผน

2) ด้านการมีส่วนร่วมในยุคดิจิทัล โรงเรียนควรเปิดโอกาสให้หน่วยงานภายนอกและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนและเสนอแนวทางพัฒนาการศึกษา โดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเป็นเครื่องมือสนับสนุนการมีส่วนร่วม เช่น เวทีออนไลน์ การประชุมออนไลน์ และแพลตฟอร์มระดมความคิดเห็น ตลอดจนส่งเสริมให้ภาคีเครือข่าย ได้แก่ ประชาคมชาวบ้าน ผู้ปกครองที่มีความเชี่ยวชาญ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมของโรงเรียน เพื่อสร้างองค์ความรู้และแหล่งการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

3) ด้านการบริหารตนเองในยุคดิจิทัล ผู้บริหารควรพัฒนาระบบติดตามและประเมินผลด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ICT) ให้เป็นระบบ โดยกำหนดตัวชี้วัด เกณฑ์ และกรอบการประเมินที่ชัดเจน มีการจัดเก็บและวิเคราะห์ข้อมูล ตลอดจนนำผลการประเมินไปใช้ในการปรับปรุงคุณภาพการเรียนรู้และการบริหาร ควรมีการนิเทศและติดตามการใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนการสอนอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง ทั้งในรูปแบบออนไลน์และในสถานศึกษา รวมทั้งนำผลการประเมินไปใช้ในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครูและยกระดับคุณภาพของผู้เรียน

4) ด้านการตรวจสอบและถ่วงดุลในยุคดิจิทัล ผู้บริหารควรพัฒนาทักษะด้านเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อนำมาใช้สนับสนุนกระบวนการนิเทศ ติดตาม และประเมินผลให้มีความเป็นระบบ ทันสมัย และสอดคล้องกับบริบทการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล โดยใช้เทคโนโลยีเป็นเครื่องมือในการส่งเสริมความโปร่งใส เช่น การจัดทำระบบรายงานผลออนไลน์ เพื่อให้คณะกรรมการและผู้เกี่ยวข้องสามารถเข้าถึงข้อมูลและตรวจสอบผลการดำเนินงานได้ รวมทั้งควรส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพของผู้บริหารและผู้เกี่ยวข้องในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลสำหรับการนิเทศ และประเมินผลอย่างต่อเนื่อง

5) ด้านการคืนอำนาจการจัดการศึกษาให้แก่ประชาชนในยุคดิจิทัล ผู้บริหารควรเปิดเผยข้อมูลผลการดำเนินงานของโรงเรียน เช่น ผลการดำเนินงานด้านวิชาการ งบประมาณ และผลการประเมิน ผ่านแพลตฟอร์มดิจิทัล เว็บไซต์ หรือแดชบอร์ด (Dashboard) เพื่อให้ผู้ปกครอง ชุมชน และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียสามารถเข้าถึงและตรวจสอบข้อมูลได้อย่างโปร่งใส ควรเปิดโอกาสให้ผู้ปกครอง ชุมชน และภาคีเครือข่ายมีบทบาทในการติดตามและตรวจสอบการดำเนินงานของโรงเรียน รวมทั้งใช้ช่องทางดิจิทัลและสื่อออนไลน์ในการรับฟังความคิดเห็น ข้อเสนอแนะ และติดตามผลการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ สม่ำเสมอ และต่อเนื่อง

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลจากการวิจัย เรื่อง การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในยุคดิจิทัลโรงเรียนในเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาเวียงศรีวิชัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำพูน เขต 1 อภิปรายผลได้ดังนี้

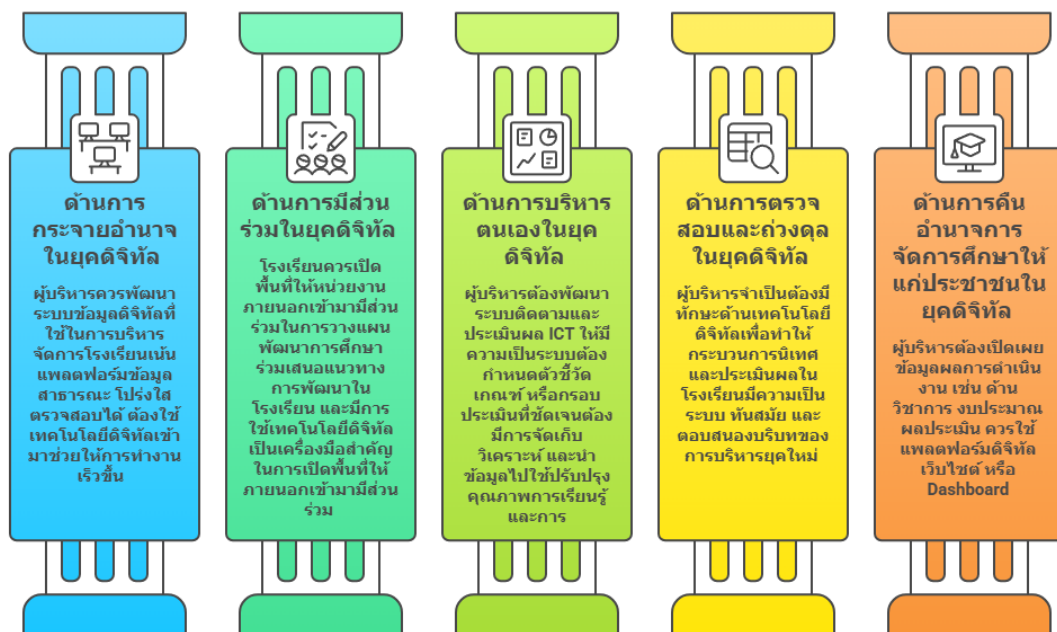
1 การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในยุคดิจิทัล โรงเรียนในเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาเวียงศรีวิชัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำพูน เขต 1 พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.46$, $\sigma = 0.61$) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะโรงเรียนให้ความสำคัญกับการกระจายอำนาจและการมีส่วนร่วมในการบริหาร โดยนำเทคโนโลยีดิจิทัลและระบบสารสนเทศมาใช้สนับสนุนการดำเนินงานและการตัดสินใจ ทำให้การบริหารมีความคล่องตัว รวดเร็ว และสอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา โดยเฉพาะด้านการกระจายอำนาจในยุคดิจิทัลที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด เนื่องจากสถานศึกษามีความคล่องตัวในการตัดสินใจด้านการวางแผน งบประมาณ บุคลากร และการจัดการ

เรียนรู้ ประกอบกับการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลช่วยลดขั้นตอนและเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของชญานุช พุแก้ว (2567) ที่พบว่า การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด โดยด้านการกระจายอำนาจมีค่าเฉลี่ยรองจากด้านการตรวจสอบและถ่วงดุล เนื่องจากหน่วยงานต้นสังกัดให้ความสำคัญกับการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน และสนับสนุนให้สถานศึกษาบริหารจัดการตามหลักการกระจายอำนาจอย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของนุจนาฏ สาริบุตร (2561) ที่พบว่า การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุบลราชธานี โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยสถานศึกษานำหลักการกระจายอำนาจ การบริหารแบบมีส่วนร่วม การบริหารตนเอง และความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้มาใช้ในการบริหารจัดการ รวมทั้งเปิดโอกาสให้คณะกรรมการสถานศึกษา ครู ผู้ปกครอง และชุมชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและบริหารจัดการศึกษาของสถานศึกษา

2. แนวทางพัฒนาการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในยุคดิจิทัล โรงเรียนในเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาเวียงศรีวิชัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำพูน เขต 1 พบว่า ควรมุ่งนำเทคโนโลยีดิจิทัลและระบบสารสนเทศมาใช้สนับสนุนการบริหารและการตัดสินใจ ควบคู่กับการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย การสร้างความโปร่งใส และการพัฒนาระบบติดตามและประเมินผลอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้เป็นเพราะเทคโนโลยีดิจิทัลช่วยให้การบริหารมีความรวดเร็ว คล่องตัว และโปร่งใส สนับสนุนการวางแผนและการตัดสินใจบนฐานข้อมูล รวมทั้งเปิดโอกาสให้ผู้ปกครอง ชุมชน และภาคีเครือข่ายมีส่วนร่วมและตรวจสอบการดำเนินงานของสถานศึกษา ส่งผลให้สถานศึกษาสามารถนำข้อมูลมาใช้ในการบริหารและการจัดการเรียนรู้ได้อย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสุจินตนา พรหมพัย, พระครูกิตติญาณวิสิฐ, สุทธิศ สวัสดิ์ และเผด็จ จงสกุลศิริ (2567) ที่เสนอว่า สถานศึกษาควรจัดสรรงบประมาณเพื่อสนับสนุนเทคโนโลยีดิจิทัล ส่งเสริมการพัฒนาระบบฐานข้อมูลด้านวิชาการ สนับสนุนให้บุคลากรนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมมาใช้ในการวัดและประเมินผล ตลอดจนเปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารและพัฒนางานของสถานศึกษา

องค์ความรู้ใหม่

จากภาพองค์ความรู้นี้ แสดงถึง การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในยุคดิจิทัลโรงเรียนในเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาเวียงศรีวิชัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำพูน เขต 1 ดังนี้

ภาพที่ 1 การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในยุคดิจิทัลโรงเรียนในเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาเวียงศรีวิชัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำพูน เขต 1

การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในยุคดิจิทัลโรงเรียนในเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาเวียงศรีวิชัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำพูน เขต 1 สามารถสังเคราะห์องค์ความรู้แบ่งออกเป็นจำนวน 5 ด้านดังนี้

1) ด้านการกระจายอำนาจในยุคดิจิทัล ผู้บริหารควรพัฒนาระบบข้อมูลดิจิทัลที่ใช้ในการบริหารจัดการโรงเรียนเน้น แพลตฟอร์มข้อมูลสาธารณะ โปร่งใส ตรวจสอบได้ ต้องใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามาช่วยในการทำงานเร็วขึ้น

2) ด้านการมีส่วนร่วมในยุคดิจิทัล โรงเรียนควรเปิดพื้นที่ให้หน่วยงานภายนอกเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาการศึกษา ร่วมเสนอแนวทางการพัฒนาในโรงเรียน และมีการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล เป็นเครื่องมือสำคัญในการเปิดพื้นที่ให้ภายนอกเข้ามามีส่วนร่วม

3) ด้านการบริหารตนเองในยุคดิจิทัล ผู้บริหารต้องพัฒนาระบบติดตามและประเมินผล ICT ให้มีความเป็นระบบต้องกำหนดตัวชี้วัด เกณฑ์ หรือกรอบประเมินที่ชัดเจนต้องมีการจัดเก็บ วิเคราะห์ และนำข้อมูลไปใช้ปรับปรุงคุณภาพการเรียนรู้และการบริหารจัดการสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง

4) ด้านการตรวจสอบและถ่วงดุลในยุคดิจิทัล ผู้บริหารจำเป็นต้องมีทักษะด้านเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อทำให้กระบวนการนิเทศและประเมินผลในโรงเรียนมีความเป็นระบบ ทันสมัย และตอบสนองบริบทของการบริหารยุคใหม่

5) ด้านการคืนอำนาจการจัดการศึกษาให้แก่ประชาชนในยุคดิจิทัล ผู้บริหารต้องเปิดเผยข้อมูลผลการดำเนินงาน เช่น ด้านวิชาการ งบประมาณ ผลประเมิน ควรใช้แพลตฟอร์มดิจิทัล เว็บไซต์ หรือ Dashboard

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย เรื่อง การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในยุคดิจิทัลโรงเรียนในเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาเวียงศรีวิชัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำพูน เขต 1 ผู้วิจัยสามารถสรุปเป็นข้อเสนอแนะ ดังนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำพูน เขต 1 ควรกำหนดนโยบายและแนวทางส่งเสริมการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในยุคดิจิทัล โดยสนับสนุนให้สถานศึกษานำระบบสารสนเทศและเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการวางแผน การบริหารงบประมาณ การบริหารบุคลากร การติดตาม และการประเมินผล เพื่อเพิ่มความคล่องตัวและประสิทธิภาพในการบริหารจัดการ

2. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำพูน เขต 1 ควรกำหนดกรอบหรือแนวทางการพัฒนาสมรรถนะด้านดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาและครูอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้

สามารถนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการบริหาร การนิเทศ การติดตาม และการจัดการเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา

3. เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาเวียงศรีวิชัย ควรกำหนดแนวทางส่งเสริมการมีส่วนร่วมของสถานศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ปกครอง ชุมชน และภาคีเครือข่าย โดยใช้ช่องทางและแพลตฟอร์มดิจิทัลในการแลกเปลี่ยนข้อมูล การวางแผน และการเสนอความคิดเห็นต่อการพัฒนาการศึกษา

4. สถานศึกษาในเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาเวียงศรีวิชัย ควรกำหนดระบบติดตามและประเมินผลการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการบริหารสถานศึกษา โดยมีตัวชี้วัด เกณฑ์การประเมิน และระบบจัดเก็บข้อมูลที่ชัดเจน เพื่อนำผลการประเมินมาใช้ในการปรับปรุงการบริหารและการจัดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

5. สถานศึกษาและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ควรกำหนดแนวทางการเปิดเผยข้อมูลผลการดำเนินงานด้านวิชาการ งบประมาณ และผลการประเมินผ่านช่องทางดิจิทัลที่เหมาะสม เพื่อส่งเสริมความโปร่งใส การตรวจสอบ และการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ชุมชน และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำพูน เขต 1 ควรนำผลการวิจัยไปใช้เป็นข้อมูลในการกำหนดนโยบายและแนวทางส่งเสริมการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในยุคดิจิทัล โดยสนับสนุนระบบสารสนเทศและแพลตฟอร์มดิจิทัลที่เอื้อต่อการวางแผน การตัดสินใจ การติดตามและประเมินผล ตลอดจนพัฒนาสมรรถนะด้านดิจิทัลของผู้บริหารและบุคลากร เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการของสถานศึกษาในสังกัด

2. ผู้บริหารสถานศึกษาในเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาเวียงศรีวิชัย ควรนำแนวทางที่ได้จากการวิจัยไปประยุกต์ใช้ในการบริหารสถานศึกษา โดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลและระบบสารสนเทศสนับสนุนการวางแผน งบประมาณ การบริหารบุคลากร การนิเทศติดตาม และการประเมินผล รวมทั้งพัฒนาระบบเปิดเผยข้อมูลที่โปร่งใสและตรวจสอบได้ เพื่อเพิ่มความคล่องตัวและประสิทธิภาพในการบริหารจัดการ

3. สถานศึกษาและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ควรนำผลการวิจัยไปใช้ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของครู ผู้ปกครอง ชุมชน และภาคีเครือข่าย โดยใช้ช่องทางและแพลตฟอร์มดิจิทัลในการรับฟังความคิดเห็น การวางแผน การติดตาม และการตรวจสอบผลการดำเนินงาน เพื่อให้การจัดการศึกษาสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและบริบทของชุมชน

คำรับรองและการเปิดเผยข้อมูลของผู้เขียน

1. การเปิดเผยผลประโยชน์ทับซ้อน (Conflict of Interest)

ผู้วิจัยขอรับรองว่าไม่มีผลประโยชน์ทับซ้อนที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการวิจัยและการเผยแพร่บทความนี้

2. การใช้ปัญญาประดิษฐ์และเทคโนโลยีสนับสนุนการจัดทำต้นฉบับ ผู้วิจัยใช้ ChatGPT (GPT-5.6 OpenAI) เป็นเครื่องมือสนับสนุนในการตรวจแก้และปรับปรุงภาษา ความชัดเจนของถ้อยคำ รวมถึงตรวจสอบรูปแบบการเขียนรายการอ้างอิง โดยผู้วิจัยเป็นผู้ตรวจสอบข้อมูล ผลการวิเคราะห์ และแหล่งอ้างอิง ตลอดจนเป็นผู้ตัดสินใจด้านเนื้อหาและประเด็นทางวิชาการ และรับผิดชอบต่อความถูกต้อง ความน่าเชื่อถือ และเนื้อหาทั้งหมดของบทความฉบับสุดท้าย นอกจากนี้ ผู้วิจัยใช้ Napkin AI เป็นเครื่องมือสนับสนุนการออกแบบภาพกราฟิก แผนภูมิ และแผนผังความคิด เพื่อสรุปและนำเสนอองค์ความรู้ประกอบบทความ

3. คำรับรองเกี่ยวกับการเปิดเผยข้อมูล (Data Availability Statement)

ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ไม่ได้เปิดเผยต่อสาธารณะ เนื่องจากมีข้อจำกัดด้านความเป็นส่วนตัวและการรักษาความลับของผู้ให้ข้อมูล โดยข้อมูลวิจัยจัดเก็บไว้โดยผู้วิจัยและใช้เพื่อวัตถุประสงค์ทางการวิจัยเท่านั้น

4. คำรับรองด้านจริยธรรมการวิจัย (Ethics Statement)

การวิจัยครั้งนี้ไม่ได้ยื่นขอรับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ เนื่องจากเป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลทั่วไปและไม่มีการเก็บรวบรวมข้อมูลอ่อนไหวของผู้เข้าร่วมการวิจัย ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้ชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัยแก่ผู้ให้ข้อมูล และดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยคำนึงถึงความสมัครใจ และการรักษาความลับ

5. แหล่งทุนสนับสนุนการวิจัย (Funding)

การวิจัยครั้งนี้ไม่ได้รับทุนสนับสนุนจากหน่วยงานหรือองค์กรภายนอก ผู้วิจัยดำเนินการโดยใช้ทุนส่วนตัว และไม่มีผู้ให้ทุนที่มีบทบาทต่อการออกแบบการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล หรือการเผยแพร่ผลงาน

6. การระบุบทบาทของผู้มีส่วนร่วมตามหลัก CRediT

ผู้วิจัยหลักรับผิดชอบการกำหนดแนวคิดและระเบียบวิธีวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์และตีความข้อมูล ตลอดจนการเขียนและปรับปรุงต้นฉบับ ส่วนอาจารย์ที่ปรึกษาทำหน้าที่กำกับดูแล ให้คำปรึกษา และให้ข้อเสนอแนะทางวิชาการตลอดกระบวนการวิจัย

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2563). แผนปฏิบัติการดิจิทัลเพื่อการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2563–2565 (MOE Digital Transformation for Education Action Plan 2020–2022). <https://bict.moe.go.th/wp-content/uploads/2022/03/digital-63-65.pdf>
- ชัยญานุช พูแก้ว. (2567). การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ [การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยพะเยา]. <https://updc.up.ac.th/items/eed0bfc9-e129-43fd-8d83-f27f29f870e7/full>
- นุจนาฏ สาริบุตร. (2561). การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการของครูโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุบลราชธานี. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยการจัดการและเทคโนโลยีอีสเทิร์น*, 15(2), 529–543.
- พรวิมล กลิ่นศรีสุข. (2564). การพัฒนาแนวทางการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 จังหวัดนครพนม [วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม]. <http://202.28.34.124/dspace/handle/123456789/834>

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. (2542, 19 สิงหาคม). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 116 ตอนที่ 74 ก, หน้า 1-23.

ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561-2580). (2561, 13 ตุลาคม). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 135 ตอนที่ 82 ก, หน้า 1-71.

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560. (2560, 6 เมษายน). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 134 ตอนที่ 40 ก, หน้า 1-90.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำพูน เขต 1. (2567). *รายงานผลการดำเนินงานประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567*. (อัดสำเนา).

สุจินตนา พรหมพุย, พระครูกิตติญาณวิสิฐ, สุทิศ สวัสดิ์ และเผด็จ จงสกุลศิริ. (2567). แนวทางการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลตามหลักพุทธธรรม กลุ่มสหวิทยาเขตสวนเทพรัตน์ที่ปัทม์เฉลิมพระเกียรติ จังหวัดปทุมธานี. *วารสารบรรพชนการศึกษาและมนุษยสังคมศาสตร์*, 5(1), 301-315.

อุทัย บุญประเสริฐ. (2545). *การบริหารจัดการสถานศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน*. โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

Likert, R. (1961). *New patterns of management*. McGraw-Hill.

The application of STEAM Education Concepts to Develop Skills in Organizing Art Learning Activities for Children of Third-Year Students

Supranee Chomjumjang¹

Received: October 24, 2025

Revised: February 13, 2026

Accepted: March 27, 2026

Abstract

The purposes of this research article were 1) to study the effects of using the STEAM Education concept to develop skills in organizing learning activities for the "Art for Children" course of third-year students; and 2) to evaluate the satisfaction of third year students regarding learning the "Art for Children" course based on the STEAM Education concept. This research was an experimental study employing One-Group Pre-test Post-test Design. The sample consisted of 16 third-year students majoring in Art Education, Faculty of Humanities and Social Sciences, Phetchaburi Rajabhat University, during the second semester of the 2025 academic year, selected through purposive sampling. The research instruments included 1) a 20-item pre-test and post-test to measure learning achievement, with a reliability coefficient of 0.92; and 2) a 10-item satisfaction questionnaire using a 5-point rating scale, with an Index of Item-Objective Congruence (IOC) ranging from 0.80 to 1.00 and a reliability coefficient of 0.70. Data were analyzed using mean, standard deviation, and the t-test for dependent samples. The research findings revealed that 1) the students'

¹ Phetchaburi Rajabhat University

Corresponding Author, E-mail: nickyjumjang@gmail.com, Tel. 063-8399241

learning achievement after learning through the STEAM Education approach was significantly higher than before learning at the .05 level, with a pre-test mean score of 8.75 ($\bar{X}$ = 8.75, S.D. = 2.97) and a post-test mean score of 16.28 ($\bar{X}$ = 16.28, S.D. = 1.87); and 2) the students' overall satisfaction with the "Art for Children" course based on the STEAM Education approach was at the highest level ($\bar{X}$ = 4.94, S.D. = 0.19).

Keywords: learning activity organization, third-year students, art for children, STEAM Education

การใช้แนวคิด STEAM Education เพื่อพัฒนาทักษะจัดกิจกรรมการเรียนรู้รายวิชา ศิลปะสำหรับเด็กของนักศึกษาชั้นปีที่ 3

สุปราณี ชมจุมจัง²

Received: October 24, 2025

Revised: February 13, 2026

Accepted: March 27, 2026

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาผลการใช้แนวคิด STEAM Education เพื่อพัฒนาทักษะการจัดกิจกรรมการเรียนรู้รายวิชาศิลปะสำหรับเด็กของนักศึกษาชั้นปีที่ 3 และ 2) ประเมินความพึงพอใจของนักศึกษาชั้นปีที่ 3 ที่มีต่อการเรียนรู้รายวิชาศิลปะสำหรับเด็กตามแนวคิด STEAM Education การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง โดยใช้แบบแผนการทดลองกลุ่มเดียวทดสอบก่อนและหลังเรียน (One Group Pre-test Post-test Design) กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักศึกษาชั้นปีที่ 3 สาขาวิชาศิลปศึกษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2568 จำนวน 16 คน ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย 1) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังเรียน จำนวน 20 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.92 และ 2) แบบสอบถามความพึงพอใจแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 10 ข้อ มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ระหว่าง 0.80–1.00 และมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.70 วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าทีสำหรับกลุ่มตัวอย่างที่สัมพันธ์กัน ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาหลังการเรียนรู้ตามแนวคิด STEAM Education สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยก่อนเรียนมีคะแนน

² มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

Corresponding Author, E-mail: nickyjumjang@gmail.com, Tel. 063-8399241

เฉลี่ยอยู่ที่ 8.75 ($\bar{X} = 8.75$, S.D. = 2.97) และหลังเรียนมีคะแนนเฉลี่ยอยู่ที่ 16.28 ($\bar{X} = 16.28$, S.D. = 1.87) และ 2) นักศึกษามีความพึงพอใจต่อการเรียนรู้รายวิชาศิลปะสำหรับเด็กตามแนวคิด STEAM Education โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.94$, S.D. = 0.19)

คำสำคัญ: การจัดกิจกรรมการเรียนรู้, นักศึกษาชั้นปีที่ 3, ศิลปะสำหรับเด็ก, STEAM Education

บทนำ

ในปัจจุบันการทำงาน การเรียนการสอน หรือผลิตนวัตกรรมการศึกษาจึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาเปลี่ยนแปลงจากระบบการศึกษาที่มีอยู่ในปัจจุบันเชื่อมโยงกันกับยุคเทคโนโลยี ยุคที่มีเกิดสิ่งประดิษฐ์คิดค้นใหม่ ๆ หลากหลายทันสมัย และการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วเพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีโลก และสภาพบริบททางสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปใช้ความรู้ในศาสตร์ต่าง ๆ ส่งเสริมให้และพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะที่สำคัญในศตวรรษที่ 21 ได้แก่ ทักษะการแก้ปัญหา ทักษะการเชื่อมโยงโลก (Real World Connections) ทักษะการสืบเสาะแสวงหาความรู้ทางด้านวิทยาศาสตร์ (Scientific Inquiry Skills) ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ (Scientific Process Skills) เป็นผู้ที่มีทักษะที่จำเป็นในการประกอบอาชีพ มีความคิดสร้างสรรค์ และการสร้างนวัตกรรมเพื่อเพิ่มมูลค่าของผลผลิต เกิดทักษะในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อส่งเสริมการทำงาน เกิดกระบวนการสร้างทักษะทำให้ผู้เรียนมีโอกาสดำรงตนและประยุกต์ใช้แนวคิด (Concept) ด้วยความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ยังสามารถสื่อสารและแสดงออกทางความคิดของตนเองได้ในรูปแบบของการแสดงออกทางด้านดนตรีและการเคลื่อนไหวการสื่อสารด้วยภาษากาย ท่าทาง การวาดภาพ หรือการสร้างภาพจำลอง ผ่านชิ้นงานนั้น ๆ มีองค์ประกอบด้านศิลปะทางความสุนทรีย์และความสวยงามเพิ่มเข้ามา เกิดเป็นชิ้นงานที่มีความสมบูรณ์ทั้งการใช้งานได้จริง และในเรื่องของความสวยงาม ดังนั้น จำเป็นต้องหันมาส่งเสริมการเรียนรู้แบบ STEAM คือ Science, Technology, Engineering, Mathematics และเพิ่มเข้ามาคือ Arts ด้านความเป็นมนุษย์เพิ่มเข้ามาในลักษณะเชื่อมโยงกันทุกรายวิชาเข้าด้วยกันทำให้นักเรียนมีความคิดแบบองค์รวม คิดนอกกรอบ มุมมองใหม่ การคิด การแก้ปัญหาใหม่ ๆ ทำให้ผลลัพธ์ดีขึ้น (สุปราณี ชมจุมจัง, 2565) การเรียนรู้ทักษะทางสังคม และการทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ เพื่อให้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลง

ของเทคโนโลยีและสภาพบริบทแวดล้อมทางสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปใช้ความรู้ในศาสตร์ต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาและมีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีได้อย่างเข้าใจในสร้างนวัตกรรม พัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะที่สำคัญในศตวรรษที่ 21 การสร้างความรู้ การสร้างนวัตกรรม และการเรียนรู้ร่วมกัน ซึ่งจะสามารถพัฒนาศักยภาพส่งเสริมในการจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

แนวคิด STEM Education ถือได้ว่ามีจุดกำเนิดเริ่มต้นมาจากประเทศสหรัฐอเมริกา มีการเกิดและเริ่มต้นมาในช่วงของประธานาธิบดีบารัค โอบามา ซึ่งมีการส่งเสริมสนับสนุนให้เด็กนักเรียนชาวอเมริกันทุกคนได้มีโอกาสเรียนวิชาการด้านคอมพิวเตอร์เพื่อฝึกด้านทักษะการเป็น “ผู้สร้าง” ภายในระบบเศรษฐกิจแบบดิจิทัลทดแทนการเป็นผู้บริโภคแต่เพียงฝ่ายเดียวเท่านั้น (เอกสิทธิ์ ชินนทรภูมิ, มาเรียม นิลพันธุ์, วิสูตร โพธิ์เงิน และอนิรุทธิ์ สติมัน, 2564) โดยต่อมา Yakman (2008) ได้นำเสนอองค์รวมของแนวคิดของ STEAM ประกอบด้วยวิชาวิทยาศาสตร์ (Science) วิชาเทคโนโลยี (Technology) วิชาวิศวกรรมศาสตร์ (Engineering) วิชาคณิตศาสตร์ (Mathematics) และเพิ่มศิลป์ วิชาศิลปะ (Arts) ศาสตร์ศาสตร์ด้านมนุษยศาสตร์ช่วยยกระดับความคิดสร้างสรรค์เพิ่มเติมเข้าไปโดยเป็นการมุ่งเน้นแนวคิดการเรียนรู้ของคนทุกเพศ ทุกวัย และทุกช่วงอายุ สามารถเรียนรู้และศึกษาองค์ความรู้จากแนวคิด STEAM แบบองค์รวมได้ด้วยตัวเอง การคิดนอกกรอบ ความคิดแปลกใหม่ มุมมองใหม่ การแก้ปัญหา ทำให้ผลลัพธ์ดีขึ้น ซึ่งจะสามารถช่วยสนับสนุนให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการเรียนรู้ได้มากยิ่งขึ้นโดยการบูรณาการเชื่อมโยงทุกรายวิชาดังกล่าวเข้าด้วยกัน มีการเรียนรู้ทักษะทางสังคมและการทำงานร่วมกับผู้อื่น นอกจากนี้ วิสูตร โพธิ์เงิน (2560) เพิ่มเติมแนวคิดเกี่ยวกับ STEAM Education ว่าคือสิ่งจำเป็นที่จะหล่อเลี้ยง สนับสนุน พัฒนา ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์และเพิ่มพูนความสามารถในการทำงานของคนในทุกช่วงวัยนำไปสู่การพัฒนาในอนาคตในทุกด้านของการทำงานและการดำเนินชีวิตไม่ว่าจะเป็นทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี หรือในด้านอื่น ๆ ของอนาคตต่อไป สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2559) กล่าวคือ การใช้ความรู้ (Knowledge) จินตนาการ (Imagination) ความคิดสร้างสรรค์ (Creative thinking) และความร่วมมือ (Collaborative) ทำให้เกิดนวัตกรรมใหม่ที่อาจอยู่ในรูปแบบของความคิด วิธีการ หรือสิ่งประดิษฐ์ต่าง ๆ ซึ่งอาจจะเป็นสิ่งใหม่ทั้งหมดหรือเพียงแค่บางชิ้นบางส่วน และอาจใหม่ในบริบทใดบริบทหนึ่ง หรือ ณ ในช่วงเวลาใดเวลาหนึ่งการให้นักเรียนสร้างองค์ความรู้จากการได้ลงมือ

ทำและการคิดทำให้ผู้เรียนได้เกิดกระบวนการเรียนรู้จริง สร้างกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับ ร่วมกันกับกลุ่มเพื่อน นำไปสู่การได้คำตอบที่มีทฤษฎีความรู้รองรับ เกิดจินตนาการสร้าง กระบวนการพัฒนางานที่เป็นประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตของตนและคนในสังคมต่อไป (สุปราณี ชม จุมจัง, 2567)

พัฒนาการรับรู้ของเด็กเป็นสิ่งที่มีความสำคัญต่อตัวเขาเองมากและจะมีคุณค่าขึ้นอีกหาก เด็ก ได้นำมาถ่ายทอดเป็นผลงานทางศิลปะยอมรับกันว่าการวาดภาพของเด็ก ๆ ก็คือการแต่งประโยค หากจะเปรียบเทียบนั่นเอง ซึ่งแตกต่างกันแต่ว่าเป็นประโยคที่ผูกขึ้นด้วยองค์ประกอบของการ มองเห็น (Visual Element) (วิรุณ ตั้งเจริญ, 2536) เชื่อว่าการสื่อสารช่วยในเรื่องการเรียนรู้ที่จำกัด เฉพาะการรับรู้ทางกายในสิ่งที่ป็นรูปธรรมในปัจจุบันไปสู่การเรียนรู้จากกระบวนการคิดในสิ่งที่ป็นนามธรรม การสื่อสารเด็กจะต้องคิดคำพูด ภาษา สำนวน ท่าทาง ภาพและสัญลักษณ์เพื่อสื่อ ความหมายในขณะเดียวกันเด็กก็ต้องแปลความหมายของคำพูด ท่าทาง ภาพ และสัญลักษณ์ของ ผู้อื่นในขบวนการสื่อสารเกิดกระบวนการวิเคราะห์ สังเคราะห์ สรุปข้อมูลจากความคิดของผู้อื่นมา เป็นความคิดของตนเองได้ ซึ่งยังผลให้สามารถเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมได้ (ทิศนา แคมมณี, 2535) และ (สุภาพรณ วงศ์ศักดิ์ศิริกุล, 2565) กล่าวว่า เด็กสามารถโยงความคิดได้จากการเสนอแนะการ พูดคุย แลกเปลี่ยนทางความคิด และการวิพากษ์วิจารณ์ทั้งจากครูผู้สอนเพื่อนนักเรียนและตัวเด็ก เองสำหรับศิลปะ เด็กสามารถที่จะตรวจสอบโลกภายนอกได้อย่างกว้างขวางมากขึ้น และสามารถ พบเห็นข้อแตกต่าง ความคิดเห็น ข้อดีข้อเสียได้ด้วยตนเองโดยวิธีการทางธรรมชาติเพราะการที่เด็ก ทำงานศิลปะได้อย่างมีความสุข เป็นความสุขจากการรับรู้และการสังเกตอันนำไปสู่การใช้ จินตนาการคิดค้นทดลองกับวัสดุแปลก ๆ เป็นการแสดงออกทางความรู้สึกของตนเองที่มีต่อโลก ภายนอก สิ่งแวดล้อมภายนอก ซึ่งศิลปะที่เด็กแสดงออกตามความสนใจนั้นมาจากการรับรู้ และ ความพร้อมของเด็กตามพัฒนาการของแต่ละคน โดยที่การแสดงออกนั้นเป็นวิธีการอย่างใดอย่าง หนึ่งผ่านชิ้นงาน อุปกรณ์หรือวัสดุที่เหมาะสม และแสดงผ่านออกมาในรูปแบบของผลงานศิลปะที่ รับรู้ได้ด้วยประสาทตา สัมผัสได้ด้วยความรู้สึก เชื่อว่าประสบการณ์ศิลปะที่แท้จริงต้องมาจากงาน บริสุทธิ์ของบุคคลหรือแต่ละกลุ่มคน ซึ่งเป็นการเน้นที่วัสดุวิธีการใหม่ และสอดคล้องกับ (มะลิฉัตร เอื้ออนันท์, 2543) ได้เสนอแนะเกี่ยวกับความคิดเห็นในเรื่องของการเสริมแรงทางบวก หรือแรง บันดาลใจที่จะช่วยกระตุ้นให้เด็กแสดงออกผ่านผลงานศิลปะ เพราะการที่เด็กได้เห็นวัสดุอุปกรณ์

หรือเทคนิคเครื่องมือทางศิลปะหลาย ๆ รูปแบบ จะทำให้เกิดความอยากรู้ อยากทดลอง อยากทำ ถ้าผู้สอนจัดแสดงผลงานที่ใช้วัสดุ อุปกรณ์และเครื่องมือเหล่านั้นด้วยเทคนิคต่าง ๆ แล้วสามารถเกิดแรงกระตุ้นที่เพิ่มขึ้นเป็นทวีคูณทางด้านศิลปะ เพราะเด็กจะได้มองเห็นความเป็นไปของสิ่งที่ตนเห็นพบเจอ หรือผ่านจากประสบการณ์ตรง การจัดกิจกรรมที่让孩子ใช้วัสดุเครื่องมือ อุปกรณ์ และเทคนิคแปลก ๆ นั้น เป็นประสบการณ์ศิลปะที่จะทำให้เกิดการเรียนรู้ อยากลอง ทำหาย แปลกใหม่ ความตื่นเต้น สนุกสนาน ได้ความรู้ความเข้าใจมากขึ้น กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์จึงเรียกได้ว่าเป็นกิจกรรมที่เหมาะสมกับช่วงวัย และตอบสนองต่อพัฒนาการของเด็กตั้งแต่ปฐมวัย ประถม มัธยม และช่วงวัยรุ่นเป็นต้นไป การนำวัสดุ อุปกรณ์ และเทคนิคที่หลากหลายนำมาบูรณาการเข้าด้วยกันนั้นทำให้เกิดกระบวนการเรียนรู้และสร้างแรงบันดาลใจจากการใช้วิธีการต่าง ๆ ที่จะช่วยกระตุ้นให้เด็กเกิดความสนใจ สนใจ ทำหายหรือจะทดลอง ค้นพบ ตรวจสอบ และเข้าร่วมกิจกรรมด้วยความสนุกสนานมีความพึงพอใจอารมณ์ผ่อนคลาย มีความสุขพร้อมเข้าสู่การเรียนรู้ที่ผ่านกระบวนการรับรู้ การแสดงออกทางศิลปะในรูปแบบผลงานศิลปะที่สื่อความหมายจากความคิด จินตนาการ ความคิดสร้างสรรค์เป็นรูปร่าง รูปทรงต่าง ๆ ทางศิลปะตามขีดความสามารถของเด็กแต่ละคน

จากเหตุผลดังกล่าว จากการศึกษารูปแบบการเรียนการสอน การจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดของ STEAM แนวคิดเกี่ยวกับการสร้างสรรค์นวัตกรรม ผู้วิจัยจึงนำมาใช้เป็นพื้นฐานในการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนในรูปแบบใหม่ขึ้น จากการจัดการเรียนรู้ STEAM เพื่อส่งเสริมการสร้างสรรค์นวัตกรรม โดยรูปแบบการเรียนการสอนที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นว่า “การใช้แนวคิด STEAM Education เพื่อพัฒนาทักษะจัดกิจกรรมการเรียนรู้รายวิชาศิลปะสำหรับเด็กของนักศึกษาชั้นปีที่ 3” เพื่อให้ให้นักศึกษาชั้นปีที่ 3 สามารถนำไปใช้ในการเรียนการสอนรายวิชาศิลปะสำหรับเด็กและรายวิชาอื่น ๆ ในการจัดทำแผนการเรียนการสอน การจัดกิจกรรมศิลปะตามช่วงวัยได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาผลการใช้แนวคิด STEAM Education เพื่อพัฒนาทักษะจัดกิจกรรมการเรียนรู้รายวิชาศิลปะสำหรับเด็กของนักศึกษาชั้นปีที่ 3
2. เพื่อประเมินความพึงพอใจของนักศึกษาชั้นปีที่ 3 ในรายวิชาศิลปะสำหรับเด็ก

วิธีดำเนินการวิจัย

บทความวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง โดยใช้รูปแบบการทดลองกลุ่มเดียวทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน (One Group Pre-test Post-test Design) ประชากร ที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า ได้แก่ นักศึกษาชั้นปีที่ 3 สาขาวิชาศิลปศึกษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2568 กลุ่มตัวอย่าง คือ นักศึกษาชั้นปีที่ 3 จำนวน 16 คน รวมทั้งสิ้น จำนวน 16 คน ซึ่งได้มาโดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Simple Random Sampling)

การสร้างและพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย

1. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน จำนวน 20 ข้อ ดำเนินการโดยการสร้างแบบทดสอบก่อนและหลังทางการเรียน จำนวน 30 ข้อ เสนอผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความสอดคล้องด้านเนื้อหาสาระ และนำข้อเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน มาปรับปรุงได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.92 จากนั้นคัดข้อสอบให้เหลือเพียง 20 ข้อ เพื่อนำไปใช้ทดลองกับกลุ่มตัวอย่าง

2. แบบสอบถามความพึงพอใจของนักศึกษาชั้นปีที่ 3 ที่มีต่อการเรียนรู้ตามการใช้แนวคิด STEAM Education เพื่อพัฒนาทักษะจัดกิจกรรมการเรียนรู้รายวิชาศิลปะสำหรับเด็กของนักศึกษาชั้นปีที่ 3 เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า จำนวน 10 ข้อ เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ของลิเคิร์ต (Likert) นำแบบสอบถามความพึงพอใจที่สร้างขึ้นจำนวน 10 ข้อ ไปเสนอผู้เชี่ยวชาญชุดเดิม ตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสมและนำไปใช้กับนักศึกษาชั้นปีที่ 3 สาขาวิชาศิลปศึกษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี จำนวน 16 คน แล้วนำไปหาค่าความเชื่อมั่น ได้ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.70 และมีความสอดคล้อง (IOC) ตั้งแต่ 0.80-1.00 กับรูปแบบการสอนตามแนวคิด STEAM Education เพื่อพัฒนาทักษะจัดกิจกรรมการเรียนรู้รายวิชาศิลปะสำหรับเด็กของนักศึกษาชั้นปีที่ 3 จำนวน 10 ข้อ ไปใช้ทดลองกับกลุ่มตัวอย่าง

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้จัดทำข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ผลการใช้แนวคิด STEAM Education เพื่อพัฒนาทักษะจัดกิจกรรมการเรียนรู้รายวิชาศิลปะสำหรับเด็กของนักศึกษาชั้นปีที่ 3 โดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ร้อยละ และค่าเฉลี่ยของคะแนนที่ได้จากการทดสอบวัดผลก่อนและหลังเรียนตามแนวคิด

STEAM Education เพื่อพัฒนาทักษะจัดกิจกรรมการเรียนรู้รายวิชาศิลปะสำหรับเด็กของนักศึกษาชั้นปีที่ 3

2. การหาผลการใช้แนวคิด STEAM Education เพื่อพัฒนาทักษะจัดกิจกรรมการเรียนรู้รายวิชาศิลปะสำหรับเด็กของนักศึกษาชั้นปีที่ 3 ความพึงพอใจการใช้แนวคิด STEAM Education เพื่อพัฒนาทักษะจัดกิจกรรมการเรียนรู้รายวิชาศิลปะสำหรับเด็กของนักศึกษาชั้นปีที่ 3

สรุปผลการวิจัย

สรุปผลการวิจัยเรื่อง “การใช้แนวคิด STEAM Education เพื่อพัฒนาทักษะจัดกิจกรรมการเรียนรู้รายวิชาศิลปะสำหรับเด็กของนักศึกษาชั้นปีที่ 3” สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ผลการใช้แนวคิด STEAM Education เพื่อพัฒนาทักษะจัดกิจกรรมการเรียนรู้รายวิชาศิลปะสำหรับเด็กของนักศึกษาชั้นปีที่ 3 โดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ร้อยละ และค่าเฉลี่ยของคะแนนที่ได้จากการทดสอบวัดผลก่อนและหลังเรียนตามแนวคิด STEAM Education เพื่อพัฒนาทักษะจัดกิจกรรมการเรียนรู้รายวิชาศิลปะสำหรับเด็กของนักศึกษาชั้นปีที่ 3 พบว่า มีผลการเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .05 ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จากการทดสอบวัดผลก่อนและหลังเรียนตามแนวคิด STEAM Education เพื่อพัฒนาทักษะจัดกิจกรรมการเรียนรู้รายวิชาศิลปะสำหรับเด็กของนักศึกษาชั้นปีที่ 3 ผลการใช้แนวคิด STEAM Education เพื่อพัฒนาทักษะจัดกิจกรรมการเรียนรู้รายวิชาศิลปะสำหรับเด็กของนักศึกษาชั้นปีที่ 3

การทดสอบ	N	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	S.D.	t	df	P (sig)
ก่อนเรียน	16	20	8.75	2.97	16.67	35	0.00
หลังเรียน			16.28	1.87			

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ พบว่า การวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยการใช้แนวคิด STEAM Education เพื่อพัฒนาทักษะจัดกิจกรรมการเรียนรู้รายวิชาศิลปะสำหรับเด็กของนักศึกษาชั้นปีที่ 3 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนตามแนวคิด STEAM Education เพื่อพัฒนาทักษะจัดกิจกรรมการเรียนรู้รายวิชาศิลปะสำหรับเด็กของนักศึกษาชั้นปีที่ 3 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

2. ผลการหาความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการใช้นวัตกรรม STEAM Education เพื่อพัฒนาทักษะจัดกิจกรรมการเรียนรู้รายวิชาศิลปะสำหรับเด็กของนักศึกษาชั้นปีที่ 3 พบว่า ความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการประเมินความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการใช้นวัตกรรม STEAM Education เพื่อพัฒนาทักษะจัดกิจกรรมการเรียนรู้รายวิชาศิลปะสำหรับเด็กของนักศึกษาชั้นปีที่ 3

(n = 16)

ที่	รายการประเมิน	การแปลผล		
		$\bar{X}$	S.D.	ความพึงพอใจ
1	สื่อการสอน รายวิชาศิลปะสำหรับเด็กมีความเหมาะสม	4.83	0.37	มากที่สุด
2	กิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้สื่อการเรียนการสอน โดยใช้คลิปวิดีโอ	4.97	0.16	มากที่สุด
3	สื่อการเรียนการสอน ตามแนวคิด STEAM Education สามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง	5.00	0.00	มากที่สุด
4	นักเรียนสามารถทราบผลการเรียนรู้จากสื่อการเรียนการสอนรายวิชาศิลปะสำหรับเด็กได้	4.97	0.16	มากที่สุด
5	สื่อการเรียนการสอนมีความทันสมัยและน่าดึงดูดใจ	4.81	0.46	มากที่สุด
6	นักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียนการสอน	4.97	0.16	มากที่สุด
7	แบบทดสอบของสื่อการเรียนการสอน เรื่อง ทศนธาตุ มีความเหมาะสม	5.00	0.00	มากที่สุด
8	สื่อการเรียนการสอนตามแนวคิด STEAM Education ช่วยให้นักศึกษามีความรู้และเข้าใจในการสอนศิลปะสำหรับเด็กมากขึ้น	4.94	0.23	มากที่สุด
9	สื่อการเรียนการสอนตามแนวคิด STEAM Education ทำให้นักศึกษาได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นและส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์	4.86	0.34	มากที่สุด
10	ภาพรวมความพึงพอใจของการเรียนการสอนตามแนวคิด STEAM Education เพื่อพัฒนาทักษะจัดกิจกรรมการเรียนรู้รายวิชาศิลปะสำหรับเด็กของนักศึกษาชั้นปีที่ 3	5.00	0.00	มากที่สุด
รวม		4.94	0.19	มากที่สุด

จากตารางที่ 2 พบว่า ผลการประเมินความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการใช้นวัตกรรม STEAM Education เพื่อพัฒนาทักษะจัดกิจกรรมการเรียนรู้รายวิชาศิลปะสำหรับเด็กของนักศึกษาชั้นปีที่ 3 มีความพึงพอใจโดยภาพรวมนักศึกษามีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด มีการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยการใช้แนวคิด STEAM Education เพื่อพัฒนาทักษะจัดกิจกรรมการ

เรียนรู้รายวิชาศิลปะสำหรับเด็กของนักศึกษาชั้นปีที่ 3 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนตามแนวคิด STEAM Education เพื่อพัฒนาทักษะจัดกิจกรรมการเรียนรู้รายวิชาศิลปะสำหรับเด็กของนักศึกษาชั้นปีที่ 3 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 โดยมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ เท่ากับ 4.94, S.D.=0.19)

ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ เพิ่มเติม พบว่า นักศึกษามีความพึงพอใจในตัวนวัตกรรมการเรียนการสอนที่เป็นสื่อภาพวิดีโอคลิปเป็นอย่างมาก มีความสนใจในตัวสื่อการสอนที่ทันสมัยและเข้าถึงได้ง่ายมีการบูรณาการและเชื่อมโยงหลากหลายสาขา เหมาะกับการนำไปใช้ในการจัดกิจกรรมในโรงเรียนในระดับชั้นต่าง ๆ ได้ มีภาพ เสียง ตัวอย่างงานศิลปะสำหรับเด็กในแต่ละช่วงวัยที่วิทยากรได้สาธิตและถ่ายทอดประสบการณ์ เกิดแรงบันดาลใจและเข้าใจพัฒนาการตามช่วงวัยของเด็กได้ดีขึ้น และสื่อมีความสวยงามและน่าสนใจ สื่อหรือคลิปไม่ยาวเกินไป เหมาะสมดีมาก

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยการพัฒนารูปแบบการสอน เรื่อง การใช้แนวคิด STEAM Education เพื่อพัฒนาทักษะจัดกิจกรรมการเรียนรู้รายวิชาศิลปะสำหรับเด็กของนักศึกษาชั้นปีที่ 3 ผู้วิจัยได้ดำเนินการอภิปรายผลการวิจัยตามลำดับดังนี้

1. ผลการทดสอบเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้วยการใช้แนวคิด STEAM Education เพื่อพัฒนาทักษะจัดกิจกรรมการเรียนรู้รายวิชาศิลปะสำหรับเด็กของนักศึกษาชั้นปีที่ 3 สาขาวิชาศิลปศึกษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี พบว่า ผลการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก 1) การสร้างเครื่องมือในการวิจัยที่ผ่านกระบวนการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญและมีใช้กับนักศึกษาชั้นปีที่ 3 สาขาวิชาศิลปศึกษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี โดยเป็นการแก้ไขปัญหาในการเรียนรายวิชาศิลปะสำหรับเด็ก เพื่อส่งเสริมทักษะการจัดกิจกรรมศิลปะสำหรับเด็กให้สอดคล้องกับพัฒนาการช่วงวัย 2) กระบวนการสอนที่มุ่งเน้นการส่งเสริมทักษะการจัดกิจกรรมศิลปะสำหรับเด็กให้นักศึกษาได้ฝึกปฏิบัติจริง ศึกษา ค้นคว้า ข้อมูล และสร้างองค์ความรู้ใหม่ด้วยตนเอง (แผนการเรียนการสอน) อีกทั้งยังรวมถึงการเตรียมความพร้อมก่อนการฝึกสอนในสถานศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู 3 ทำให้นักศึกษามีทักษะและเตรียมความพร้อมควบคู่กับการพัฒนาตนเองให้ดียิ่งขึ้น เกิดความภาคภูมิใจเมื่อประสบความสำเร็จ และเกิดเป็นแรงจูงใจในการ

เรียนต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของเอกสิทธิ์ ชนินทรภูมิ, มาเรียม นิลพันธุ์, วิสูตร โพธิ์เงิน และอนิรุทธิ์ สติมัน. (2564) พบว่า 1) รูปแบบการเรียนการสอนมีชื่อว่า “6Ds Model” ได้แก่ 1) การระบุปัญหา (Define) 2) รวบรวมข้อมูล (Discover) 3) ออกแบบวิธีการแก้ปัญหา (Distribute) 4) พัฒนา (Develop) 5) การทดสอบและประเมินผล (Decision) และ 6) การนำเสนอผลลัพธ์ (Display) มีประสิทธิภาพเท่ากับ 80.08/85.58 ส่วนผลการประเมินประสิทธิผลของรูปแบบไปทดลองใช้ พบว่า หลังใช้รูปแบบนักเรียนมีทักษะการสร้างสรรค์สื่อนวัตกรรมทางเทคโนโลยีหลังเรียน ($\bar{X} = 22.43$ และ $S.D. = 2.24$) สูงกว่าก่อนเรียนที่ ($\bar{X} = 15.60$ และ $S.D. = 4.62$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับงานวิจัยของ เดือนเพ็ญ ศักดิ์ศรีวัน และวิสูตร โพธิ์เงิน (2563) พบว่า 1) กิจกรรมศิลปะมีประสิทธิภาพ เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐาน 80/80 2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาศิลปะของผู้เรียนเมื่อเรียนวิชาศิลปะด้วยกิจกรรมศิลปะตามแนวคิด STEAM ร่วมกับการใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นของนักเรียน ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 3) ผลงานศิลปะสร้างสรรค์ของผู้เรียนด้วยกิจกรรมศิลปะตามแนวคิด STEAM ร่วมกับการใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 กิจกรรมรอบรู้วงศ์พระปฐมเจดีย์อยู่ระดับดี กิจกรรมวัสดุท้องถิ่น ประดิษฐ์เป็นจักสานอยู่ระดับดีมาก และกิจกรรมศิลปะจากแรงบันดาลใจในท้องถิ่นอยู่ระดับดีมาก และ 4) ผลการศึกษาความพึงพอใจของผู้เรียนต่อกิจกรรมศิลปะอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับการวิจัย ทั้งนี้เป็นเพราะเกิดกระบวนการสร้างและพัฒนาทักษะการจัดกิจกรรมศิลปะสำหรับเด็ก นวัตกรรมการเรียนการสอนในรูปแบบใหม่ ดังหลักการดังนี้ 1) หลักการดังนี้ 1) การระบุปัญหาที่เป็นจุดเริ่มต้นในการเลือกจัดกิจกรรมศิลปะสำหรับเด็กตามช่วงพัฒนาการ และใช้ศิลปะเป็นแกนหลัก (Identify) วิเคราะห์ตามพัฒนาทางด้านศิลปะ และวิเคราะห์ประเภทของกิจกรรมศิลปะสำหรับเด็ก และรายวิชาอื่น ๆ 2) การสร้างแนวคิดหรือแนวทางใหม่ (Explore) ออกแบบหรือสร้างแนวคิดที่แปลกใหม่ที่มีประโยชน์ สังเกตสิ่งที่อยู่รอบตัวเพื่อเชื่อมโยงพร้อมทั้งผสมผสานการวิเคราะห์และประเมินแนวคิด 3) การทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างสร้างสรรค์ (Connect) สื่อสารแนวความคิดใหม่ ๆ รวมถึงความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ทางด้านศิลปะและศาสตร์การสอนในรายวิชาอื่น ๆ 4) การนำแนวทางที่ได้พัฒนาไปสู่ตนเอง (Develop) ประเมินและทดสอบแนวคิดวิเคราะห์และประเมินแนวคิด เน้นการลงมือปฏิบัติร่วมกับการเรียนรู้บูรณาการรายวิชาอื่น ๆ และ 5) การนำแนวทางที่ได้พัฒนาไปสู่การปฏิบัติจริง (Practice) ประเมินและทดสอบแนวคิดวิเคราะห์และประเมินตาม

แผนการสอนและกิจกรรมศิลปะสำหรับเด็ก สอดคล้องกับงานวิจัยของ สิริยา พันโสรี (2546) ศึกษา การพัฒนาการแสดงออกของพื้นฐานทางศิลปะของเด็กปฐมวัย ด้วยกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ ซึ่งการ วิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการพัฒนาการแสดงออกของพื้นฐานทางศิลปะของเด็กปฐมวัย ด้วยกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ ก่อนการจัดกิจกรรมและระหว่างการจัดกิจกรรมมีความแตกต่างของ การแสดงออกของพื้นฐานทางศิลปะของเด็กปฐมวัย ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาการแสดงออกของ พื้นฐานทางศิลปะของเด็กปฐมวัยด้วยกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ พบว่า มีคะแนนเฉลี่ยรวมแตกต่าง จากก่อนจัดกิจกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเปลี่ยนแปลงสูงขึ้นตลอดช่วง 8 สัปดาห์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ $P < .05$ และมีคะแนนเฉลี่ยรายด้าน คือ ด้านเส้น รูปทรง สีและ กรอบแนวคิดของภาพ ทุกด้านแตกต่างจากก่อนการจัดกิจกรรมและเปลี่ยนแปลงสูงขึ้นเฉพาะบาง สัปดาห์แรกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ $P < .05$ ส่วนสัปดาห์อื่น ๆ มีการเปลี่ยนแปลงสูงขึ้นเพียงบาง ด้านเท่านั้น

2. ความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อชุดการเรียนรู้ เรื่อง การใช้แนวคิด STEAM Education เพื่อพัฒนาทักษะจัดกิจกรรมการเรียนรู้รายวิชาศิลปะสำหรับเด็กของนักศึกษาชั้นปีที่ 3 พบว่า ความพึงพอใจของนักเรียนโดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เป็นเพราะเกิดกระบวนการสร้างและ พัฒนาทักษะการจัดกิจกรรมศิลปะสำหรับเด็ก นวัตกรรมการเรียนการสอนในรูปแบบใหม่ มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 5.00 สอดคล้องกับงานวิจัยของเอกสิทธิ์ ชนินทรภูมิ, มาเรียม นิลพันธุ์, วิสูตร โพธิ์เงิน และอนิรุทธิ์ สติมัน. (2564) พบว่า นักเรียนมีระดับความคิดเห็นที่มีต่อการใช้รูปแบบการเรียนการสอนภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุด ($\bar{X} = 4.94$, $S.D.=0.19$) ทุกด้านผลการขยายผลรูปแบบ นักเรียนมีทักษะการสร้างสรรค์นวัตกรรมทางเทคโนโลยีหลังเรียน ($\bar{X} = 19.91$, $S.D.= 075$) สูง กว่าก่อนเรียน ($\bar{X} = 12.10$, $S.D.= 0.56$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

องค์ความรู้ใหม่

จากการวิจัยเรื่อง การใช้แนวคิด STEAM Education เพื่อพัฒนาทักษะจัดกิจกรรมการ เรียนรู้รายวิชาศิลปะสำหรับเด็กของนักศึกษาชั้นปีที่ 3 ก่อให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ขึ้นกับผู้วิจัย ซึ่งเป็น กระบวนการสร้างและพัฒนาทักษะการจัดกิจกรรมศิลปะสำหรับเด็กเกิดการพัฒนา นวัตกรรม การเรียนการสอน ดังหลักการดังนี้ 1) การระบุปัญหาที่เป็นจุดเริ่มต้นในการเลือกจัดกิจกรรมศิลปะ

สำหรับเด็กตามช่วงพัฒนาการ และใช้ศิลปะเป็นแกนหลัก (Identify) วิเคราะห์ตามพัฒนาทางด้านศิลปะ และวิเคราะห์ประเภทของกิจกรรมศิลปะสำหรับเด็ก และรายวิชาอื่น ๆ 2) การสร้างแนวคิดหรือแนวทางใหม่ (Explore) ออกแบบหรือสร้างแนวคิดที่แปลกใหม่ที่มีประโยชน์ สังเกตสิ่งที่อยู่รอบตัวเพื่อเชื่อมโยงพร้อมทั้งผสมผสานการวิเคราะห์และประเมินแนวคิด 3) การทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างสร้างสรรค์ (Connect) สื่อสารแนวความคิดใหม่ ๆ รวมถึงความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ทางด้านศิลปะและศาสตร์การสอนในรายวิชาอื่น ๆ 4) การนำแนวทางที่ได้พัฒนาไปสู่ตนเอง (Develop) ประเมินและทดสอบแนวคิดวิเคราะห์และประเมินแนวคิด เน้นการลงมือปฏิบัติร่วมกับการเรียนรู้บูรณาการรายวิชาอื่น ๆ และ 5) การนำแนวทางที่ได้พัฒนาไปสู่การปฏิบัติจริง (Practice) ประเมินและทดสอบแนวคิดวิเคราะห์และประเมินตามแผนการสอนและกิจกรรมศิลปะสำหรับเด็ก นำแนวคิดไปสู่การปฏิบัติจริงดังภาพ

ภาพที่ 1 แนวคิดการสอนตามรูปแบบ STEAM : วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิศวกรรมศาสตร์ ศิลปะ และคณิตศาสตร์

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

สถาบันการศึกษาทุกระดับ หรือหน่วยงานด้านการศึกษานับสนับสนุนส่งเสริมการนำแนวคิด STEAM Education เพื่อพัฒนาทักษะจัดกิจกรรมการเรียนรู้รายวิชาศิลปะสำหรับเด็กในแต่ละช่วงวัยเพื่อพัฒนาการในด้านต่าง ๆ นอกเหนือจากทางด้านศิลปะ และพัฒนานวัตกรรมด้านการเรียนการสอนอย่างสม่ำเสมอ เช่น การส่งเสริมการทำวิจัยด้านศิลปะเด็ก การส่งเสริมกิจกรรมศิลปะสำหรับเด็กตามช่วงวัย เป็นต้น

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. นักศึกษาสามารถนำแผนการเรียนการสอนตามแนวคิด STEAM Education เพื่อพัฒนาทักษะจัดกิจกรรมการเรียนรู้รายวิชาศิลปะสำหรับเด็กกลับไปทบทวนและทำความเข้าใจเพิ่มเติมภายนอกห้องเรียน และใช้ในการเตรียมแผนการจัดการเรียนรู้ในระหว่างการสอนในรายวิชาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในสถานศึกษาได้เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากที่สุด

2. การใช้แนวคิด STEAM Education เพื่อพัฒนาทักษะจัดกิจกรรมการเรียนรู้รายวิชาศิลปะสำหรับเด็กของนักศึกษาชั้นปีที่ 3 นั้นทำให้เกิดกระบวนการจัดการแผนการเรียนการสอนที่เน้นการบูรณาการข้ามศาสตร์และบูรณาการโดยใช้ศิลปะเป็นตัวกลางหลักในการสร้างแผนการสอนที่มีความหลากหลายน่าสนใจและพัฒนาศักยภาพผู้เรียนได้ตรงตามช่วงอายุวัยตามพัฒนาการทางด้านศิลปะสำหรับเด็ก

คำรับรองและการเปิดเผยข้อมูลของผู้เขียน

1. การเปิดเผยผลประโยชน์ทับซ้อน (Conflict of Interest)

ผู้เขียนขอรับรองว่าไม่มีผลประโยชน์ทับซ้อนใด ๆ ที่อาจมีอิทธิพลต่อการออกแบบการวิจัย การดำเนินการวิจัย การวิเคราะห์ข้อมูล หรือการนำเสนอผลการวิจัย

2. การใช้ปัญญาประดิษฐ์และเทคโนโลยีสนับสนุนการจัดทำต้นฉบับ (Generative AI and AI-assisted Technologies in the Writing Process)

ผู้เขียนมิได้ใช้ปัญญาประดิษฐ์หรือเทคโนโลยีที่ใช้ปัญญาประดิษฐ์ช่วยในการเขียนหรือจัดทำต้นฉบับบทความนี้

3. คำรับรองเกี่ยวกับการเปิดเผยข้อมูล (Data Availability Statement)

ข้อมูลที่สนับสนุนผลการวิจัยนี้สามารถเข้าถึงได้จากรายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์ ณ ห้องสมุดมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี โดยไม่มีข้อจำกัดด้านจริยธรรมหรือความเป็นส่วนตัวในการเข้าถึง ทั้งนี้ ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ให้ข้อมูลได้รับการเก็บรักษาเป็นความลับตามหลักจริยธรรมการวิจัย ลิขสิทธิ์ในการเผยแพร่ข้อมูลเป็นของคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

4. คำรับรองด้านจริยธรรมการวิจัย (Ethics Statement)

งานวิจัยนี้ได้รับการรับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี เลขที่โครงการ ECPB_R 14/2569 วันที่รับรอง 28 เมษายน 2569 และวันหมดอายุการรับรอง 27 เมษายน 2570 ผู้เข้าร่วมการวิจัยทุกคนได้รับคำชี้แจงและให้ความยินยอมก่อนเข้าร่วมการวิจัยตามหลักจริยธรรมการวิจัย

5. แหล่งทุนสนับสนุนการวิจัย (Funding)

งานวิจัยนี้ไม่ได้รับทุนสนับสนุนจากหน่วยงานใด ผู้วิจัยใช้ทุนส่วนตัวในการดำเนินการวิจัย

6. การระบุบทบาทของผู้มีส่วนร่วมตามหลัก CRediT

สุปราณี ชมจุมจัง: การสร้างแนวคิดการวิจัย (Conceptualization), การออกแบบระเบียบวิธีวิจัย (Methodology), การสืบค้นและเก็บรวบรวมข้อมูล (Investigation), การวิเคราะห์ข้อมูลอย่างเป็นระบบ (Formal Analysis), การจัดการข้อมูล (Data Curation), การบริหารโครงการวิจัย (Project Administration), การจัดหาทรัพยากร (Resources), การเขียนต้นฉบับ (Writing – Original Draft) และการทบทวนและแก้ไขต้นฉบับ (Writing – Review & Editing)

เอกสารอ้างอิง

- เดือนเพ็ญ ศักดิ์ศรีวัน และวิสูตร โพธิ์เงิน. (2563). การพัฒนากิจกรรมศิลปะ ตามแนวคิด STEAM ร่วมกับการใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมผลงานสร้างสรรค์ ของนักเรียนชั้น ประถมศึกษาปีที่ 3. *วารสารศิลปการศึกษาศาสตร์วิจัย*, 12(2), 52-70.
- ทิตนา แคมมณี และคณะ. (2535). *หลักการและรูปแบบการพัฒนาเด็กปฐมวัยตามวิถีชีวิตไทย* (พิมพ์ครั้งที่ 2). โครงการเผยแพร่ผลงานวิจัย ฝ่ายวิจัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- มะลิฉัตร เอื้ออานันท์. (2543). *การเรียนรู้การสอนและประสบการณ์ด้านสุนทรียภาพและศิลป์ วิจารณ์*. สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิรุณ ตั้งเจริญ. (2536). *ทัศนศิลป์*. โอเดียนสโตร์.
- วิสูตร โพธิ์เงิน. (2560). STEAM ศิลปะเพื่อสะเต็มศึกษา: การพัฒนาการรับรู้ความสามารถและแรง บัลดาลใจให้เด็ก. *วารสารครุศาสตร์*, 45(1), 320-334
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2559). *รายงานการวิจัยเพื่อจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายการ พัฒนาการศึกษเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง*. สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- สิริยา พันโสรี. (2546). *การพัฒนาการแสดงออกของพื้นฐานทางศิลปะของเด็กปฐมวัยด้วยกิจกรรม ศิลปะสร้างสรรค์* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิตไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยศรีนคริ นทรวิโรฒ.
- สุปราณี ชมจุมจัง. (2565). STEM to STEAM: นวัตกรรมการสอนทางศิลปศึกษา. *วารสาร ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*, 16(3), 7-22.
- สุปราณี ชมจุมจัง. (2567). ศิลปะ: แนวคิดสตรึมศึกษาในทศวรรษที่ 21. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี*, 35(1), 1-10.
- สุภาพรณ วงศ์ศักดิ์ศิริกุล. (2565). *การพัฒนากิจกรรมศิลปะบนฐานทางเลือกเพื่อส่งเสริมการ สร้างสรรค์ศิลปะสำหรับเด็กอายุ 9-12 ปี* [วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย]. Chulalongkorn University Theses and Dissertations

(Chula ETD). <https://digital.car.chula.ac.th/cgi/viewcontent.cgi?article=7643&context=chulaetd>

เอกสิทธิ์ ชนินทรภูมิ, มาเรียม นิลพันธุ์, วิสูตร โพธิ์เงิน และอนิรุทธ์ สติมัน. (2564). การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิด STEAM เพื่อส่งเสริมทักษะการสร้างสรรค์นวัตกรรมทางเทคโนโลยี. *Research and Development Journal Suan Sunandha Rajabhat University*, 13(1), 246–265.

Yakman, G. (2008). STEAM education: An overview of creating a model of integrative education. In M. J. de Vries (Ed.), *PATT-17 and PATT-19 proceedings* (pp. 335–358). ITEEA.

Service Quality of the Sa Thale Subdistrict Administrative Organization, Phayuha Khiri District, Nakhon Sawan Province based on Sangahavatthu Dhamma

Panchattree Pansub¹ and Sukanyanat Opsin²

Received: June 29, 2026

Revised: September 29, 2026

Accepted: September 29, 2026

Abstract

The purposes of this research article were 1) to study the service quality level of the Sa Thale Subdistrict Administrative Organization, Phayuha Khiri District, Nakhon Sawan Province based on Sangahavatthu Dhamma; 2) to study the relationship between Sangahavatthu Dhamma and the service quality of the Sa Thale; and 3) to propose guidelines for developing the service quality of the Sa Thale Subdistrict Administrative Organization based on Sangahavatthu Dhamma. A mixed-methods research design was employed, integrating Sangahavatthu Dhamma with Millet's service quality concepts. For the quantitative research, the population consisted of 2,696 eligible voters aged 18 and older; a sample size of 349 was determined using Taro Yamane's formula and selected via proportional stratified random sampling. The research instrument was a questionnaire with an IOC ranging from 0.60 to 1.00 and a reliability coefficient of 0.934. Data analysis involved

¹ Sa Thale Subdistrict Administrative Organization

² Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Corresponding author, e-mail: panthub2568@gmail.com, Tel. 094 704 1117

frequency, percentage, mean, standard deviation, and Pearson's correlation coefficient. The qualitative research utilized in-depth interviews with 17 key informants, and data were analyzed using content analysis. The research findings revealed that 1) the overall level of service quality based on Sangahavatthu Dhamma was high ($\bar{X} = 3.73$, S.D. = 0.72), and the overall service quality of the Sa-Thale Subdistrict Administrative Organization was also high ($\bar{X} = 3.75$, S.D. = 0.72); 2) Sangahavatthu Dhamma showed a very high positive correlation with the service quality of the Sa-Thale Subdistrict Administrative Organization ($r = 0.984$), statistically significant at the .01 level; and 3) guidelines for developing service quality based on Sangahavatthu Dhamma comprised 1) regarding equitable service provision, services should be made more accessible and complex procedures simplified; 2) in terms of timely service delivery, service steps and duration should be reduced; 3) regarding provision of adequate services, public utilities and service systems should be developed to ensure sufficiency; 4) in the aspect of service continuity, the database and service monitoring system should be developed; and 5) in terms of progressive service delivery, online services should be developed and digital technologies adopted.

Keywords: service quality, Sangahavatthu Dhamma,
Sa-Thale Subdistrict Administrative Organization

คุณภาพการให้บริการขององค์การบริหารส่วนตำบลสระทะเล อำเภอพยุหะคีรี จังหวัดนครสวรรค์ ตามหลักสังคหวัตถุธรรม

ปิ่นตฤณีย์ ปานทรัพย์¹ และสุกัญญาณัฐ ออบสิน²

Received: June 29, 2026

Revised: September 29, 2026

Accepted: September 29, 2026

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับคุณภาพการให้บริการขององค์การบริหารส่วนตำบลสระทะเล อำเภอพยุหะคีรี จังหวัดนครสวรรค์ ตามหลักสังคหวัตถุธรรม 2) ศึกษาความสัมพันธ์ของหลักสังคหวัตถุธรรมกับคุณภาพการให้บริการขององค์การบริหารส่วนตำบลสระทะเล และ3) เสนอแนวทางการพัฒนาคุณภาพการให้บริการขององค์การบริหารส่วนตำบลสระทะเล ตามหลักสังคหวัตถุธรรม การวิจัยเป็นแบบผสมวิธี โดยประยุกต์หลักสังคหวัตถุธรรมร่วมกับแนวคิดคุณภาพการให้บริการของ Millet การวิจัยเชิงปริมาณ ประชากร ได้แก่ ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งอายุ 18 ปีขึ้นไป จำนวน 2,696 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างด้วยสูตรของ Taro Yamane ได้ 349 คน และสุ่มแบบแบ่งชั้นตามสัดส่วน เครื่องมือเป็นแบบสอบถาม มีค่า IOC ระหว่าง 0.60–1.00 และค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.934 วิเคราะห์ข้อมูลด้วยความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน การวิจัยเชิงคุณภาพใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 17 รูป/คน และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับคุณภาพการให้บริการตามหลักสังคหวัตถุธรรม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.73$, S.D. = 0.72) ส่วนคุณภาพการให้บริการขององค์การบริหารส่วนตำบลสระทะเล โดยภาพรวมอยู่ในระดับ

¹ องค์การบริหารส่วนตำบลสระทะเล

² มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Corresponding author, e-mail: panthub2568@gmail.com, Tel. 094 704 1117

มาก ($\bar{X} = 3.75$, S.D. = 0.72) 2) หลักสังคหวัตถุธรรมมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับคุณภาพการให้บริการขององค์การบริหารส่วนตำบลสระทะเลในระดับสูงมาก ($r = 0.984$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ 3) แนวทางการพัฒนาคุณภาพการให้บริการตามหลักสังคหวัตถุธรรมประกอบด้วย 1) ด้านการให้บริการอย่างเสมอภาค ควรพัฒนาบริการให้ทั่วถึงและลดขั้นตอนที่ซับซ้อน 2) ด้านการให้บริการที่ตรงเวลา ควรลดขั้นตอนและระยะเวลาการให้บริการ 3) ด้านการให้บริการอย่างเพียงพอ ควรพัฒนาสาธารณูปโภคและระบบบริการให้เพียงพอ 4) ด้านการให้บริการอย่างต่อเนื่อง ควรพัฒนาฐานข้อมูลและระบบติดตามบริการ และ 5) ด้านการให้บริการอย่างก้าวหน้า ควรพัฒนาบริการออนไลน์และนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้

คำสำคัญ: คุณภาพการให้บริการ, สังคหวัตถุธรรม, องค์การบริหารส่วนตำบลสระทะเล

บทนำ

การปกครองในระบอบประชาธิปไตยให้ความสำคัญกับการส่งเสริมให้ประชาชนและชุมชนเข้ามามีบทบาทและมีส่วนร่วมในการปกครองตนเอง ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญของการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น โดยเปิดโอกาสให้ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร มีส่วนร่วมในการรับรู้และทำความเข้าใจสภาพปัญหาและความต้องการของชุมชน ตลอดจนมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง การกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงให้ความสำคัญกับความเป็นอิสระของท้องถิ่นในการกำหนดนโยบาย การวางแผน การบริหารงาน การเงิน และการบริหารงานบุคคล รวมถึงการกำหนดความสัมพันธ์ระหว่างองค์กรของรัฐและการส่งเสริมประสิทธิภาพในการบริหารจัดการ ทั้งนี้ การจัดตั้งสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบลมีฐานทางกฎหมายที่สำคัญจากพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 (วันดี เหลืองประภัสร์, 2547) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงมีบทบาทสำคัญในการจัดบริการสาธารณะและตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนในพื้นที่ อันเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการกระจายอำนาจจากส่วนกลางสู่ท้องถิ่น ในขณะเดียวกัน การพัฒนาการบริหารราชการไทยมีการปรับเปลี่ยนมาอย่างต่อเนื่อง โดยการจัดระเบียบบริหารราชการภายหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 เป็นส่วนหนึ่งของความพยายามปรับโครงสร้างระบบราชการให้สอดคล้องกับระบอบการปกครองที่เปลี่ยนแปลงไป

อย่างไรก็ตาม การปรับปรุงระบบราชการในช่วงเวลาดังกล่าวยังมีข้อจำกัดในเชิงโครงสร้างและการบริหาร ซึ่งนำไปสู่ความพยายามในการปรับปรุงและปฏิรูประบบราชการในระยะต่อมา (วรเดช จันทรศร, 2538)

องค์การบริหารส่วนตำบลสระทะเล อำเภอยะหริ่ง จังหวัดนครสวรรค์ มีพื้นที่ประมาณ 54.48 ตารางกิโลเมตร ประกอบด้วย 12 หมู่บ้าน มีประชากรทั้งสิ้น 3,325 คน จำนวน 1,419 ครัวเรือน (องค์การบริหารส่วนตำบลสระทะเล, ม.ป.ป.) จากข้อมูลแผนพัฒนาท้องถิ่น พบว่าการดำเนินงานยังมีข้อจำกัดบางประการ โดยเฉพาะบุคลากรในสำนักงานที่มีจำนวนไม่เพียงพอต่อการปฏิบัติงานที่ได้รับการถ่ายโอนและการให้บริการประชาชน รวมทั้งข้อจำกัดด้านงบประมาณที่ทำให้ไม่สามารถดำเนินโครงการเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนได้ครอบคลุมทุกชุมชนและพื้นที่ นอกจากนี้ ผลการติดตามและประเมินการดำเนินงานตามแผนพัฒนาท้องถิ่นยังพบว่า การดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ยังไม่สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนได้ครบทุกประเด็น เนื่องจากมีข้อจำกัดด้านการจัดสรรและการเบิกจ่ายงบประมาณ รวมถึงการกำกับติดตามผลการดำเนินงานที่ยังไม่เต็มประสิทธิภาพ อีกทั้งการดำเนินงานบางเรื่องต้องผ่านกระบวนการหลายขั้นตอน ทำให้เกิดความล่าช้า และปัญหาบางประการอาจไม่ได้รับการแก้ไขอย่างตรงจุด ขณะเดียวกัน โครงการบางด้านยังมีข้อจำกัดในการติดตามและประเมินผลที่เกิดจากผลผลิตของโครงการ จึงมีข้อเสนอให้จัดเก็บข้อมูลและติดตามประเมินผลอย่างเป็นระบบ เพื่อนำข้อมูลมาใช้ประกอบการวางแผนพัฒนาให้เหมาะสมยิ่งขึ้น (องค์การบริหารส่วนตำบลสระทะเล, 2568)

จากปัญหาดังกล่าวจะเห็นได้ว่า การให้บริการประชาชนขององค์การบริหารส่วนตำบลสระทะเลยังมีประเด็นที่ควรศึกษาเพิ่มเติม ทั้งในด้านความครอบคลุมของการให้บริการ ความรวดเร็วในการดำเนินงาน ความเพียงพอของบุคลากรและทรัพยากร ตลอดจนการติดตามผลการดำเนินงาน อย่างไรก็ตาม ข้อมูลในแผนพัฒนาท้องถิ่นยังไม่ได้แสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่า คุณภาพการให้บริการในแต่ละด้านอยู่ในระดับใด เมื่อพิจารณาตามแนวคิดคุณภาพการให้บริการของ Millett (1954) ซึ่งแบ่งคุณภาพการให้บริการออกเป็น 5 ด้าน ได้แก่ 1) การให้บริการอย่างเสมอภาค 2) การให้บริการอย่างตรงเวลา 3) การให้บริการอย่างเพียงพอ 4) การให้บริการอย่างต่อเนื่อง และ 5) การให้บริการอย่างก้าวหน้า จึงมีความจำเป็นที่จะต้องศึกษาคุณภาพการให้บริการในแต่ละ

ด้าน เพื่อให้ทราบถึงระดับคุณภาพการให้บริการ รวมทั้งประเด็นที่ควรได้รับการพัฒนาให้เหมาะสมกับความต้องการของประชาชนในพื้นที่

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาคุณภาพการให้บริการขององค์การบริหารส่วนตำบลสระทะเล อำเภอพยุหะคีรี จังหวัดนครสวรรค์ โดยนำหลักสังคหวัตถุธรรม 4 มาประยุกต์ใช้ เพื่อศึกษาระดับคุณภาพการให้บริการ วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างหลักสังคหวัตถุธรรมกับคุณภาพการให้บริการ และเสนอแนวทางในการพัฒนาคุณภาพการให้บริการให้สามารถตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนในพื้นที่ได้อย่างเหมาะสมยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาระดับคุณภาพการให้บริการขององค์การบริหารส่วนตำบลสระทะเล อำเภอพยุหะคีรี จังหวัดนครสวรรค์ ตามหลักสังคหวัตถุธรรม
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของหลักสังคหวัตถุธรรมกับคุณภาพการให้บริการขององค์การบริหารส่วนตำบลสระทะเล อำเภอพยุหะคีรี จังหวัดนครสวรรค์
3. เสนอแนวทางการพัฒนาคุณภาพการให้บริการขององค์การบริหารส่วนตำบลสระทะเลตาม อำเภอพยุหะคีรี จังหวัดนครสวรรค์ ตามหลักสังคหวัตถุธรรม

วิธีดำเนินการวิจัย

บทความวิจัยนี้เป็นการวิจัยเรื่อง“คุณภาพการให้บริการขององค์การบริหารส่วนตำบลสระทะเล อำเภอพยุหะคีรี จังหวัดนครสวรรค์ ตามหลักสังคหวัตถุธรรม” เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) ประกอบด้วยการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยใช้การวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) มีรายละเอียดดังนี้

1. การวิจัยเชิงปริมาณ

1.1 *กรอบแนวคิดในการวิจัย* ผู้วิจัยกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย โดยกำหนดตัวแปรอิสระ ได้แก่ หลักสังคหวัตถุธรรม 4 ประกอบด้วย 1) ทาน 2) ปิยวาจา 3) อตถจริยา และ 4) สมานัตตา และกำหนดตัวแปรตาม ได้แก่ คุณภาพการให้บริการตามแนวคิดของ Millett (1954) ประกอบด้วย 5 ด้าน คือ 1) การให้บริการอย่างเสมอภาค (Equitable Service) 2) การให้บริการ

อย่างตรงเวลา (Timely Service) 3) การให้บริการอย่างเพียงพอ (Ample Service) 4) การให้บริการอย่างต่อเนื่อง (Continuous Service) และ 5) การให้บริการอย่างก้าวหน้า (Progressive Service)

1.2 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ประชาชนอายุ 18 ปีขึ้นไปในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลสระทะเล อำเภอยะหริ่ง จังหวัดนครสวรรค์ จำนวน 2,696 คน (องค์การบริหารส่วนตำบลสระทะเล, 2567) ผู้วิจัยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ Taro Yamane (1987) ที่ระดับความคลาดเคลื่อน .05 ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 349 คน จากนั้นใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นตามสัดส่วน โดยแบ่งประชากรตามหมู่บ้าน จำนวน 12 หมู่บ้าน และกำหนดจำนวนกลุ่มตัวอย่างในแต่ละหมู่บ้านตามสัดส่วนของประชากร เพื่อให้กลุ่มตัวอย่างกระจายครอบคลุมพื้นที่ศึกษา

1.3 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม ผู้วิจัยนำแบบสอบถามเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา โดยใช้ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ ซึ่งข้อคำถามมีค่า IOC ระหว่าง 0.60–1.00 จากนั้นนำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.934 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างหลักสัจพจน์พุทธธรรมกับคุณภาพการให้บริการขององค์การบริหารส่วนตำบลสระทะเล

2. การวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก

2.1 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ผู้วิจัยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection) จากผู้ที่มีความรู้ ประสบการณ์ หรือมีส่วนเกี่ยวข้องกับการให้บริการประชาชนขององค์การบริหารส่วนตำบลสระทะเล จำนวน 6 กลุ่ม รวมทั้งสิ้น 17 รูปหรือคน ประกอบด้วย 1) พระสังฆาธิการ 2) นักวิชาการด้านรัฐประศาสนศาสตร์ 3) ผู้แทนองค์การบริหารส่วนตำบลสระทะเล 4) ผู้แทนหน่วยงานภาคีเครือข่าย 5) ผู้แทนภาคเอกชน และ 6) ประชาชน

2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพ คือ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก โดยกำหนดประเด็นการสัมภาษณ์ให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อรวบรวมความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการให้บริการ ปัญหาและอุปสรรค ตลอดจนข้อเสนอแนะในการพัฒนาคุณภาพการให้บริการตามหลักสัจพจน์พุทธธรรม ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์นำมาจัดหมวดหมู่ตามประเด็น วิเคราะห์

เนื้อหา และสังเคราะห์สาระสำคัญ เพื่อนำเสนอแนวทางในการพัฒนาคุณภาพการให้บริการของ
องค์การบริหารส่วนตำบลสระทะเลให้เหมาะสมกับบริบทของพื้นที่

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ระดับหลักสัณห์วัฒนธรรมและคุณภาพการให้บริการขององค์การ
บริหารส่วนตำบลสระทะเล อำเภอพยุหะคีรี จังหวัดนครสวรรค์ พบว่า การให้บริการตามหลักสัณห์
วัฒนธรรม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.73$, S.D. = 0.72) และคุณภาพการให้บริการของ
องค์การบริหารส่วนตำบลสระทะเล โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.75$, S.D. = 0.72)
รายละเอียดดังแสดงในตารางที่ 1 และตารางที่ 2

ตารางที่ 1 ระดับการให้บริการตามหลักสัณห์วัฒนธรรมขององค์การบริหารส่วนตำบลสระทะเล อำเภอพยุหะคีรี
จังหวัดนครสวรรค์ โดยภาพรวม (n=349)

ระดับคุณภาพการให้บริการขององค์การบริหารส่วน ตำบลสระทะเล ตามหลักสัณห์วัฒนธรรม โดยภาพรวม	ระดับการให้บริการ		แปลผล
	$\bar{X}$	S.D.	
๑.ด้านทาน (การให้ เอื้อเพื่อ ช่วยเหลือ สนับสนุน)	3.73	0.72	มาก
๒.ด้านปียวาจา (วาจาที่เป็นที่รัก)	3.79	0.72	มาก
๓.ด้านอัติถจริยา (การประพฤติประโยชน์)	3.73	0.73	มาก
๔.ด้านสมานัตตตา (การวางตนสม่ำเสมอ)	3.68	0.75	มาก
รวมเฉลี่ย	3.73	0.72	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า ระดับการให้บริการตามหลักสัณห์วัฒนธรรมขององค์การบริหาร
ส่วนตำบลสระทะเล อำเภอพยุหะคีรี จังหวัดนครสวรรค์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.73$,
S.D. = 0.72) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด
คือ ด้านปียวาจา (วาจาที่เป็นที่รัก) ($\bar{X} = 3.79$, S.D. = 0.72) รองลงมา ได้แก่ ด้านทาน (การให้

เอื้อเพื่อช่วยเหลือ สนับสนุน) ($\bar{X} = 3.73$, S.D. = 0.72) และด้านอัตถจริยา (การประพฤติประโยชน์) ($\bar{X} = 3.73$, S.D. = 0.73) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านสมานัตตตา (การวางตนสม่ำเสมอ) ($\bar{X} = 3.68$, S.D. = 0.75) ตามลำดับ

ตารางที่ 2 ระดับคุณภาพการให้บริการขององค์การบริหารส่วนตำบลสระทะเล อำเภอพยุหะคีรี จังหวัดนครสวรรค์ โดยภาพรวม

(n=349)

ระดับคุณภาพการให้บริการขององค์การบริหารส่วนตำบลสระทะเล โดยภาพรวม	ระดับคุณภาพ การให้บริการ		แปลผล
	$\bar{X}$	S.D.	
๑. ด้านการให้บริการอย่างเสมอภาค	3.76	0.72	มาก
๒. ด้านการให้บริการที่ตรงเวลา	3.78	0.72	มาก
๓. ด้านการให้บริการอย่างเพียงพอ	3.70	0.76	มาก
๔. ด้านการให้บริการอย่างต่อเนื่อง	3.73	0.74	มาก
๕. ด้านการให้บริการอย่างก้าวหน้า	3.80	0.72	มาก
รวมเฉลี่ย	3.75	0.72	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่า คุณภาพการให้บริการขององค์การบริหารส่วนตำบลสระทะเล อำเภอพยุหะคีรี จังหวัดนครสวรรค์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.75$, S.D. = 0.72) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ ด้านการให้บริการอย่างก้าวหน้า ($\bar{X} = 3.80$, S.D. = 0.72) รองลงมา ได้แก่ ด้านการให้บริการอย่างตรงเวลา ($\bar{X} = 3.78$, S.D. = 0.72) ด้านการให้บริการอย่างเสมอภาค ($\bar{X} = 3.76$, S.D. = 0.72) และด้านการให้บริการอย่างต่อเนื่อง ($\bar{X} = 3.73$, S.D. = 0.74) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านการให้บริการอย่างเพียงพอ ($\bar{X} = 3.70$, S.D. = 0.76) ตามลำดับ

2. ความสัมพันธ์ของหลักสังคหวัตถุธรรมกับคุณภาพการให้บริการขององค์การบริหารส่วนตำบลสระทะเล อำเภอพยุหะคีรี จังหวัดนครสวรรค์ โดยภาพรวม มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูงมาก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($r = 0.984$) เมื่อพิจารณาหลักสังคหวัตถุธรรมรายด้านกับคุณภาพการให้บริการโดยรวม พบว่า ทุกด้านมีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูงมาก โดยด้านทานมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์สูงที่สุด ($r = 0.978$) รองลงมา คือ ด้านอัตถจริยา ($r = 0.975$) ด้านสมานัตตตา ($r = 0.960$) และด้านปิยวาจา ($r = 0.959$) ตามลำดับ

3. แนวทางการพัฒนาคุณภาพการให้บริการขององค์การบริหารส่วนตำบลสระทะเล ตาม อำเภอพยุหะคีรี จังหวัดนครสวรรค์ หลักสังคหวัตถุธรรม พบว่า 1) ด้านการให้บริการอย่างเสมอภาค ควรจัดทำฐานข้อมูลกลุ่มอาชีพในตำบล จัดทำแผนพัฒนาและปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานให้ครอบคลุมพื้นที่ ส่งเสริมการบริการด้านสาธารณสุขชุมชน และลดขั้นตอนการขอรับบริการ โดยเฉพาะการอำนวยความสะดวกแก่ผู้สูงอายุ ผู้พิการ และกลุ่มเปราะบาง 2) ด้านการให้บริการอย่างตรงเวลา ควรจัดทำคู่มือการให้บริการที่เข้าใจง่าย ปรับปรุงระบบบัตรคิวและพัฒนาการให้บริการแบบ One-Stop Service ลดขั้นตอนและความซับซ้อนของเอกสาร รวมทั้งพัฒนาทักษะด้านการสื่อสารและการให้คำปรึกษาของเจ้าหน้าที่ 3) ด้านการให้บริการอย่างเพียงพอ ควรปรับปรุงและบำรุงรักษาระบบสาธารณูปโภคอย่างสม่ำเสมอ ปรับเวลาการให้บริการให้มีความยืดหยุ่น จัดหน่วยบริการเคลื่อนที่สำหรับประชาชนในพื้นที่ห่างไกลและกลุ่มเปราะบาง ตลอดจนนำระบบจองคิวออนไลน์และฐานข้อมูลดิจิทัลมาใช้ในการให้บริการ 4) ด้านการให้บริการอย่างต่อเนื่อง ควรพัฒนาฐานข้อมูลดิจิทัลเพื่อให้ประชาชนสามารถติดตามสถานะการรับบริการ จัดให้มีระบบแจ้งเตือนเกี่ยวกับบริการของท้องถิ่น สำรวจความต้องการของประชาชนเป็นประจำ และสร้างเครือข่ายอาสาสมัครในชุมชนเพื่อสนับสนุนการให้บริการอย่างต่อเนื่อง และ 5) ด้านการให้บริการอย่างก้าวหน้า ควรพัฒนาแพลตฟอร์มดิจิทัลและระบบบริการออนไลน์เพื่อเพิ่มความสะดวกในการเข้าถึงบริการ ลดการใช้เอกสารกระดาษและปรับเปลี่ยนกระบวนการให้บริการไปสู่ระบบดิจิทัล รวมทั้งส่งเสริมกลุ่มอาชีพและวิสาหกิจชุมชนให้สามารถพัฒนาศักยภาพและคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่ได้อย่างต่อเนื่อง

อภิปรายผลการวิจัย

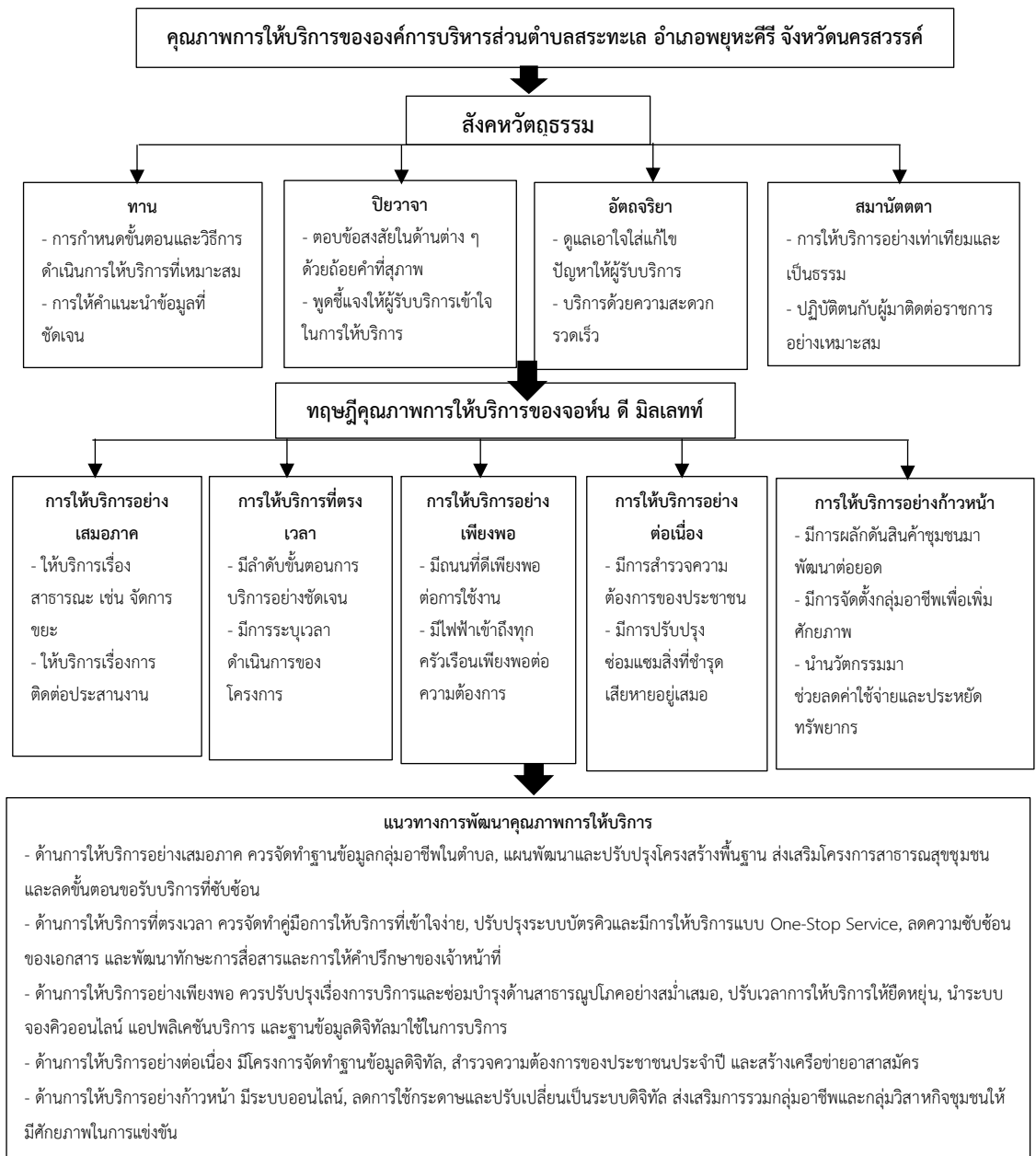
1. การวิเคราะห์ระดับหลักสังคหวัตถุธรรมและคุณภาพการให้บริการขององค์การบริหารส่วนตำบลสระทะเล อำเภอพยุหะคีรี จังหวัดนครสวรรค์ พบว่า การให้บริการตามหลักสังคหวัตถุธรรมโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.73$, S.D. = 0.72) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการให้บริการประชาชนให้ความสำคัญกับการช่วยเหลือและอำนวยความสะดวก การใช้ถ้อยคำที่สุภาพ การปฏิบัติงานโดยคำนึงถึงประโยชน์ของประชาชน และการให้บริการอย่างเสมอภาค ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของพระมหาเอกชัย สิริธมโม (มานะจิตต์), พระมหาเอกกวิน ปิยวิโร และสุปรียา ชำนาญพุฒิพร (2566) ที่พบว่า การให้บริการประชาชนตามหลักสังคหวัตถุธรรมโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.48$, S.D. = 0.16) ขณะเดียวกัน คุณภาพการให้บริการขององค์การบริหารส่วนตำบลสระทะเลโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.75$, S.D. = 0.72) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการให้บริการประชาชนคำนึงถึงความเสมอภาค ความตรงต่อเวลา ความเพียงพอและความต่อเนื่องของบริการ รวมทั้งมีการปรับปรุงรูปแบบการให้บริการให้เหมาะสมกับความต้องการของประชาชน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของพิรชาวดี ทองธีรภาพ และเฉลิมพร เย็นเยือก (2566) ที่พบว่า คุณภาพการบริการสาธารณะโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.75$, S.D. = 0.40) และทุกด้านอยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน

2. ความสัมพันธ์ของหลักสังคหวัตถุธรรมกับคุณภาพการให้บริการขององค์การบริหารส่วนตำบลสระทะเล อำเภอพยุหะคีรี จังหวัดนครสวรรค์ โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูงมาก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($r = 0.984$) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะหลักสังคหวัตถุธรรมเป็นหลักที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติต่อผู้อื่น ทั้งการให้และช่วยเหลือ การใช้ถ้อยคำที่สุภาพ การปฏิบัติตนให้เกิดประโยชน์ และการวางตนอย่างเสมอต้นเสมอปลาย ซึ่งมีความเชื่อมโยงกับลักษณะของการให้บริการประชาชน เมื่อมีการนำหลักดังกล่าวมาใช้ในการปฏิบัติงานมากขึ้น จึงพบว่ามี ความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกับคุณภาพการให้บริการ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอัครวัฒน์ พงษ์รัตนานุกุล, ธีรทัศน์ โรจน์กิจจากุล และเกียรติศักดิ์ สุขเหลือ (2567) ที่พบว่า หลักสังคหวัตถุ 4 มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับคุณภาพการให้บริการประชาชนของเทศบาลตำบลน่าน้อย อำเภอน่าน้อย จังหวัดน่าน โดยภาพรวมอยู่ในระดับสูง ($r = 0.908$) และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. แนวทางการพัฒนาคุณภาพการให้บริการขององค์การบริหารส่วนตำบลสระทะเล อำเภอยะหริ่ง จังหวัดนครสวรรค์ ตามหลักสังคหวัตถุธรรม พบว่า ควรพัฒนาการให้บริการให้มีความเสมอภาค รวดเร็ว เพียงพอ ต่อเนื่อง และก้าวหน้า โดยลดขั้นตอนและความซับซ้อนในการรับบริการ พัฒนาระบบ One-Stop Service และบริการออนไลน์ นำฐานข้อมูลและเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการให้บริการ รวมทั้งพัฒนาการให้บริการให้ครอบคลุมประชาชนทุกกลุ่ม โดยเฉพาะผู้สูงอายุ ผู้พิการ และกลุ่มเปราะบาง ตลอดจนส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนและพัฒนาทักษะการให้บริการของเจ้าหน้าที่ ทั้งนี้เพื่อให้การให้บริการสามารถตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนได้อย่างทั่วถึงและเหมาะสมกับบริบทของพื้นที่ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของขวัญจิต ปัญญา และพระครูสุตตันตบดินิต (2569) ที่พบว่า การพัฒนาคุณภาพการให้บริการตามหลักสังคหวัตถุธรรมควรให้ความสำคัญกับการช่วยเหลือประชาชนอย่างทั่วถึงและเสมอภาค การสื่อสารด้วยถ้อยคำที่สุภาพและเข้าใจง่าย การปฏิบัติงานด้วยความรับผิดชอบ โปร่งใส และคำนึงถึงประโยชน์ของประชาชน รวมทั้งให้บริการโดยไม่เลือกปฏิบัติและเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าถึงบริการอย่างเท่าเทียม

องค์ความรู้ใหม่

จากการศึกษา เรื่อง “คุณภาพการให้บริการขององค์การบริหารส่วนตำบลสระทะเล อำเภอยะหริ่ง จังหวัดนครสวรรค์ ตามหลักสังคหวัตถุธรรม” ผู้วิจัยได้สรุปองค์ความรู้เป็นแผนภาพดังแผนภาพ

ภาพที่ 1 การบูรณาการหลักสังคหวัตถุธรรมกับคุณภาพการให้บริการขององค์การบริหารส่วนตำบลสระทะเล อำเภอพยุหะคีรี จังหวัดนครสวรรค์

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยได้สังเคราะห์องค์ความรู้ใหม่เกี่ยวกับ การบูรณาการหลักสังคห วัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาคุณภาพการให้บริการขององค์การบริหารส่วนตำบลสระทะเล อำเภอพยุหะคีรี จังหวัดนครสวรรค์ โดยเชื่อมโยงหลักสังคหวัตถุประสงค์ 4 ประการ ได้แก่ ทาน ปิยวาจา อตถจริยา และสมานัตตตา เข้ากับคุณภาพการให้บริการ 5 ด้าน ได้แก่ การให้บริการอย่างเสมอภาค การให้บริการที่ตรงเวลา การให้บริการอย่างเพียงพอ การให้บริการอย่างต่อเนื่อง และการให้บริการอย่างก้าวหน้า เพื่อเป็นกรอบในการพัฒนาการให้บริการประชาชนให้ครอบคลุมทั้งด้านการปฏิบัติ ต่อผู้รับบริการและการพัฒนาระบบการให้บริการ

จากการบูรณาการดังกล่าว สามารถสังเคราะห์เป็นแนวทางการพัฒนา 5 ประการ ได้แก่ 1) บริการอย่างทั่วถึงและเท่าเทียม โดยลดขั้นตอนและเพิ่มโอกาสในการเข้าถึงบริการของประชาชน ทุกกลุ่ม 2) บริการอย่างรวดเร็วและเป็นมิตร โดยพัฒนาระบบ One-Stop Service ควบคู่กับการ สื่อสารที่สุภาพ ชัดเจน และเข้าใจง่าย 3) บริการอย่างเพียงพอและตอบสนองความต้องการ โดย จัดบริการ สาธารณูปโภค และช่องทางการให้บริการให้เหมาะสมกับความต้องการของประชาชน 4) บริการอย่างต่อเนื่องและใส่ใจประชาชน โดยใช้ฐานข้อมูล ระบบติดตาม และเครือข่ายชุมชน สนับสนุนการให้บริการ และ 5) บริการอย่างก้าวหน้าและทันสมัย โดยนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาเพิ่ม ช่องทางและลดขั้นตอนการให้บริการ รวมทั้งส่งเสริมการพัฒนาอาชีพและวิสาหกิจชุมชน

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. องค์การบริหารส่วนตำบลสระทะเลควรมีนโยบายบริการที่โปร่งใสและเป็นธรรม มุ่งเน้นการบริการที่ลดความซับซ้อนของเอกสารประกอบการให้บริการ
2. องค์การบริหารส่วนตำบลสระทะเลควรมีนโยบายพัฒนาบุคลากรและ วัฒนธรรมองค์กร จัดอบรมทักษะการสื่อสารของเจ้าหน้าที่ด้านการบริการอยู่เสมอ
3. องค์การบริหารส่วนตำบลสระทะเลควรมีนโยบายพัฒนาระบบคิวและ กระบวนการให้บริการ เพื่อการบริการที่รวดเร็วและยุติธรรม

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. องค์การบริหารส่วนตำบลสระทะเลควรนำผลการศึกษานี้ไปเป็นข้อมูลในการวางแผนการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลสระทะเลให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น
2. องค์การบริหารส่วนตำบลสระทะเลควรนำปัญหา อุปสรรคที่ได้จากการศึกษามาปรับปรุงแก้ไข เพื่อให้องค์การบริหารส่วนตำบลสระทะเลมีการพัฒนามากยิ่งขึ้น
3. องค์การบริหารส่วนตำบลสระทะเลควรส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการนำผลการประเมินการให้บริการมาเพื่อปรับปรุงและพัฒนาการให้บริการของเจ้าหน้าที่เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อองค์กรและสร้างภาพลักษณ์ที่ดีขึ้นในสายตาประชาชน

คำรับรองและการเปิดเผยข้อมูลของผู้เขียน

1. การเปิดเผยผลประโยชน์ทับซ้อน (Conflict of Interest)

ผู้เขียนขอรับรองว่าไม่มีผลประโยชน์ทับซ้อนที่อาจมีอิทธิพลต่อการออกแบบและดำเนินการวิจัย การวิเคราะห์ข้อมูล หรือการนำเสนอผลการวิจัย

2. การใช้ปัญญาประดิษฐ์และเทคโนโลยีสนับสนุนการจัดทำต้นฉบับ

ผู้เขียนใช้ ChatGPT (GPT-5.6 Sol, OpenAI) เป็นเครื่องมือสนับสนุนในการตรวจแก้และปรับปรุงภาษา ความชัดเจนของถ้อยคำ

3. คำรับรองเกี่ยวกับการเปิดเผยข้อมูล (Data Availability Statement)

ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ไม่ได้เผยแพร่ต่อสาธารณะ เนื่องจากมีข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับผู้เข้าร่วมการวิจัยและต้องคำนึงถึงความเป็นส่วนตัว

4. คำรับรองด้านจริยธรรมการวิจัย (Ethics Statement)

การวิจัยครั้งนี้ไม่ได้ยื่นขอการรับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยคำนึงถึงความสมัครใจและการรักษาความลับของผู้ให้ข้อมูล

5. แหล่งทุนสนับสนุนการวิจัย (Funding)

การวิจัยครั้งนี้ไม่ได้รับทุนสนับสนุนการวิจัยจากหน่วยงานภายนอก และผู้ให้ทุนไม่มีบทบาทในการออกแบบการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล หรือการเผยแพร่ผลงาน

6. กระบวนการของผู้มีส่วนร่วมตามหลัก CRediT

บัณฑิตตรี ปานทรัพย์ รับผิดชอบการกำหนดแนวคิดการวิจัย การออกแบบระเบียบวิธีวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล การเรียบเรียงต้นฉบับ การตรวจสอบและปรับปรุงแก้ไขบทความ ตลอดจนรับผิดชอบเนื้อหาทั้งหมดของบทความฉบับสุดท้าย

สุกัญญาณัฐ อบสิน การกำกับดูแลและให้คำปรึกษา และการตรวจทาน

เอกสารอ้างอิง

ขวัญจิต ปัญญา และพระครูสุตันทนบัพิต. (2569). การประยุกต์หลักสังคหัตถุธรรมเพื่อพัฒนาคุณภาพการให้บริการประชาชนขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองแดง อำเภอแม่จริม จังหวัดน่าน. *วารสารพุทธนวัตกรรมการจัดการ*, 9(2), 205–219.

พระมหาเอกชัย สิริธมโม (มานะจิตต์), พระมหาเอกกวิน ปิยวิโร และสุปรีชา ชำนาญพุฒิพร. (2566). การให้บริการประชาชนตามหลักสังคหัตถุธรรมของเทศบาลเมืองปากพูน จังหวัดนครศรีธรรมราช. *วารสารมณีเชษฐาราม วัดจอมมณี*, 5(2), 178–194.

พีรชาติ ทองธีรภาพ และเฉลิมพร เย็นเยือก. (2566). คุณภาพการบริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลเหนือเมือง อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด. *วารสารบริหารการพัฒนา นวัตกรรมเชิงบูรณาการ*, 3(2), 43–55.

วรเดช จันทรศร. (2538). *การปรับปรุงและปฏิรูประบบบริหารราชการแผ่นดินของไทย* (พิมพ์ครั้งที่ 3). มุลนิธิ 30 ปี คณะรัฐประศาสนศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

วสันต์ เหลืองประภัสร์. (2547). *ภารกิจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น*. สถาบันพระปกเกล้า. องค์การบริหารส่วนตำบลสระทะเล. (2567). *ข้อมูลสถิติประชากร แยกรายละเอียดระดับตำบล/แขวง: ตำบลสระทะเล อำเภอพยุหะคีรี จังหวัดนครสวรรค์ ประจำปีเดือนมิถุนายน 2567*. (อัดสำเนา).

องค์การบริหารส่วนตำบลสระทะเล. (2568, 9 เมษายน). *แผนพัฒนาท้องถิ่น (พ.ศ. 2566–2570) ขององค์การบริหารส่วนตำบลสระทะเล*. <https://www.sratala.go.th/project-detail?hd=7&id=79898>

องค์การบริหารส่วนตำบลสระทะเล. (ม.ป.ป.). *ประวัติความเป็นมา*. <https://www.sratala.go.th/history-rev2>

อัศววัฒน์ พงษ์รัตนานุกูล, อีรทัศน์ โรจน์กิจจากุล และเกียรติก้อง สุธะเลือง. (2567). คุณภาพการให้บริการประชาชนตามหลักสังคหวัตถุธรรมของเทศบาลตำบลน่านน้อย อำเภอน่านน้อย จังหวัดน่าน. *วารสารบัณฑิตศึกษาปริทรรศน์ มจร วิทยาเขตแพร่*, 10(2), 116–129.

Millett, J. D. (1954). *Management in the public service: The quest for effective performance*. McGraw-Hill.

Yamane, T. (1987). *Elementary sampling theory*. Prentice-Hall.

Development of a Causal Relationship Model and Guidelines for Organizing a Learning Ecosystem Affecting Learners' Future Learning under the Sukhothai Secondary Educational Service Area Office

Kitsanawon Yonniyom¹ and Nattakan Prachanban²

Received: March 04, 2026

Revised: September 26, 2026

Accepted: September 26, 2026

Abstract

The objectives of this research article 1) to develop and verify a causal relationship model of learning ecosystems affecting learners' future learning under the Sukhothai Secondary Educational Service Area Office, with empirical data; and 2) to examine guidelines for organizing a learning ecosystem affecting learners' future learning under the Sukhothai Secondary Educational Service Area Office. This study was a mixed-methods research. The quantitative research involved a sample of 192 students in Mathayom Suksa 4–6, selected via stratified random sampling. Two questionnaires were used, namely one regarding the learning ecosystem and another concerning learners' future learning with item-objective congruence (IOC) indices ranging from 0.80 to 1.00 and reliability coefficients of 0.952 and 0.961, respectively. Data were analyzed using descriptive statistics, Pearson's correlation coefficients, confirmatory factor analysis, and structural equation modeling. The qualitative research involved 5 key informants selected through purposive sampling; an interview

¹⁻² Naresuan University

Corresponding author, e-mail: yonniyomk@gmail.com, Tel. 089 641 0566

form served as the research instrument, and data were analyzed using content analysis. The research findings revealed that 1) the causal relationship model of the learning ecosystem affecting learners' future learning was consistent with empirical data (p -value = 0.089, CFI = 0.994, TLI = 0.990, RMSEA = 0.050, and SRMR = 0.017). The organization of the learning ecosystem affecting learners' future learning had direct and total effect sizes of 0.801, statistically significant at the .05 level; 2) guidelines for organizing the learning ecosystem affecting learners' future learning comprised two aspects: (1) promoting a learning ecosystem by organizing environments and learning resources that were conducive to learners, developing learning management processes that encouraged participation, utilizing technology appropriately, developing teachers, and building collaborative networks; and (2) promoting learners' future learning by implementing learner-centered instruction, integrating digital technology and Artificial Intelligence, and fostering 21st-century skills, adaptability, collaborative learning, and lifelong learning.

Keywords: future learning, causal relationship model, learning ecosystem

การพัฒนาโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุและแนวทางการจัดระบบนิเวศการเรียนรู้ที่ส่งผลต่อการเรียนรู้แห่งอนาคตของผู้เรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุโขทัย

กฤษฎวรรณ ยนต์นิยม¹ และณัฐกานต์ ประจันบาน²

Received: March 04, 2026

Revised: September 26, 2026

Accepted: September 26, 2026

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาและตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของระบบนิเวศการเรียนรู้ที่ส่งผลต่อการเรียนรู้แห่งอนาคตของผู้เรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุโขทัย กับข้อมูลเชิงประจักษ์ และ2) ศึกษาแนวทางการจัดระบบนิเวศการเรียนรู้ที่ส่งผลต่อการเรียนรู้แห่งอนาคตของผู้เรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุโขทัย การวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี ได้แก่ การวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 จำนวน 192 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้น เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย จำนวน 2 ฉบับ ได้แก่ แบบสอบถามเกี่ยวกับระบบนิเวศการเรียนรู้ และแบบสอบถามเกี่ยวกับการเรียนรู้แห่งอนาคตของผู้เรียน มีค่าดัชนีความสอดคล้องรายข้ออยู่ระหว่าง 0.80-1.00 และมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.952 และ 0.961 ตามลำดับ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน และการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง และการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 5 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา

¹⁻² มหาวิทยาลัยนเรศวร

Corresponding author, e-mail: yonniyomk@gmail.com, Tel. 089 641 0566

ผลการวิจัยพบว่า 1) โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของระบบนิเวศการเรียนรู้ที่ส่งผลต่อการเรียนรู้แห่งอนาคตของผู้เรียนมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยมีค่า $p\text{-value} = 0.089$, $CFI = 0.994$, $TLI = 0.990$, $RMSEA = 0.050$ และ $SRMR = 0.017$ และการจัดระบบนิเวศการเรียนรู้มีอิทธิพลต่อการเรียนรู้แห่งอนาคตของผู้เรียน โดยมีขนาดอิทธิพลทางตรงและอิทธิพลรวมเท่ากับ 0.801 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 2) แนวทางการจัดระบบนิเวศการเรียนรู้ที่ส่งผลต่อการเรียนรู้แห่งอนาคตของผู้เรียน ประกอบด้วย 2 ด้าน ได้แก่ (1) การส่งเสริมการจัดระบบนิเวศการเรียนรู้ โดยจัดสภาพแวดล้อมและแหล่งเรียนรู้ที่เอื้อต่อผู้เรียน พัฒนาระบบการจัดการเรียนรู้ ส่งเสริมการมีส่วนร่วม ใช้เทคโนโลยีอย่างเหมาะสม พัฒนาครู และสร้างเครือข่ายความร่วมมือ และ (2) การส่งเสริมการเรียนรู้แห่งอนาคตของผู้เรียน โดยจัดการเรียนรู้ที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ บูรณาการเทคโนโลยีดิจิทัลและปัญญาประดิษฐ์ ส่งเสริมทักษะศตวรรษที่ 21 ความสามารถในการปรับตัว การเรียนรู้ร่วมกัน และการเรียนรู้ตลอดชีวิต

คำสำคัญ: การเรียนรู้แห่งอนาคต, โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ, ระบบนิเวศการเรียนรู้

บทนำ

ในปัจจุบัน โลกกำลังเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและซับซ้อน ทั้งด้านเทคโนโลยี เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมรวมถึงด้านการศึกษา ซึ่งการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวส่งผลโดยตรงต่อระบบการเรียนรู้ของผู้เรียนทั่วโลก (World Economic Forum, 2020) รวมไปถึงความรู้ที่เปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่องทำให้การเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong Learning) กลายเป็นแนวคิดสำคัญในการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียน โดยมุ่งหวังให้ผู้เรียนสามารถปรับตัว เข้าถึง และใช้ประโยชน์จากองค์ความรู้ใหม่ได้อย่างทันเหตุการณ์ (UNESCO, 2016) การเรียนรู้ตลอดชีวิตเป็นการแสดงถึงการสร้างพื้นฐานความรู้ให้ผู้เรียนมีความสามารถในการเตรียมความพร้อมเผชิญกับปัญหาที่จะเกิดขึ้นแห่งอนาคตได้หรือสามารถใช้คำว่า การเรียนรู้แห่งอนาคต (future learning) นั่นคือกระบวนการที่มุ่งเสริมทักษะสำคัญ เช่น การคิดเชิงวิพากษ์ (critical thinking), การแก้ปัญหา (problem-solving), ความคิดสร้างสรรค์ (creativity), และความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่น

(collaboration) ซึ่งถือเป็นสมรรถนะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 (United Nations, 2019) ที่ให้ความสำคัญในการสร้างความเข้มแข็งทางการคิด การแก้ปัญหา การปรับตัวและพร้อมเผชิญกับปัญหาที่จะเกิดขึ้นในอนาคต

การส่งเสริมการเรียนรู้แห่งอนาคตให้กับผู้เรียนนั้น ส่วนหนึ่งเกิดจากการจัดระบบนิเวศการเรียนรู้ (Learning Ecosystem) ในสถานศึกษาที่จะต้องให้ความสำคัญ โดยระดับสากลระบบนิเวศการเรียนรู้ถูกพัฒนาให้เป็นโครงสร้างแบบองค์รวม ที่สามารถเชื่อมโยงผู้เรียน ทรัพยากร เทคโนโลยี และบริบทต่าง ๆ เข้าด้วยกัน ซึ่งในประเทศไทยการขับเคลื่อนนโยบาย “Thailand 4.0” และแผนยุทธศาสตร์ชาติด้านการศึกษา มุ่งเน้นให้สถานศึกษาและบุคลากรด้านการศึกษาทุกระดับปรับเปลี่ยนแนวคิดและวิธีการจัดการเรียนรู้ให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง โดยเน้นการพัฒนาทักษะศตวรรษที่ 21 การเรียนรู้ที่บูรณาการข้ามศาสตร์ การใช้เทคโนโลยีดิจิทัล และการสร้างเสริมทักษะดิจิทัลอย่างทั่วถึง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2562) นอกจากนี้ระบบนิเวศการเรียนรู้ (learning ecosystem) ประกอบด้วยโครงสร้างต่าง ๆ เช่น สภาพแวดล้อมทางเทคโนโลยี (digital infrastructure) สื่อการเรียนรู้ที่หลากหลาย (diverse learning resources) เครือข่ายครู ผู้ปกครอง ชุมชน ที่ร่วมกันสนับสนุนการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง (Wenger et al., 2011) ระบบนี้จะช่วยส่งเสริมการเรียนรู้แห่งอนาคตโดยการสร้างแรงจูงใจ ท้าทาย และเปิดโอกาสให้ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้ร่วมกัน ผ่านการลงมือทำจริง พุดคุยแลกเปลี่ยน และเรียนรู้ภายใต้บริบทที่แท้จริง และจากการศึกษางานวิจัย ชี้ให้เห็นว่า การพัฒนาระบบนิเวศการเรียนรู้มีความสำคัญต่อการเรียนรู้แห่งอนาคตของผู้เรียน เนื่องจากองค์ประกอบหลัก เช่น ปรัชญาองค์กร องค์กรประกอบสิ่งมีชีวิตและไม่มีชีวิต หลักสูตร และการพัฒนาครู ล้วนเป็นปัจจัยขับเคลื่อนที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะกล้าเสี่ยงอย่างชาญฉลาด มีความอยากรู้อยากเห็น ตั้งคำถาม สร้างความร่วมมือ และลงมือทำผ่านการทดลอง และการปรับตัว ซึ่งช่วยให้ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงความรู้หลากหลายมิติในการแก้ปัญหาและสร้างสรรค์ผลงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ (วุฒิชัย ไกรวิเศษ, พงษ์ลิขิต เพชรผล และสุกัญญา แซ่ม้อย, 2567) และจากการศึกษางานวิจัยข้างต้นสามารถสนับสนุนให้แน่ชัดได้ว่าระบบนิเวศการเรียนรู้มีบทบาทสำคัญในการสร้างการเรียนรู้แห่งอนาคตได้ หากได้รับการพัฒนาการคิด แนวทางการแก้ปัญหา การส่งเสริมด้านการปรับตัว รวมถึงพัฒนาสิ่งแวดล้อมรอบ ๆ ตัวผู้เรียนให้น่าอยู่ และเกิดแรงจูงใจในการเรียน

การจัดการศึกษาของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา สุโขทัยพบปัญหาในการเรียนรู้ของผู้เรียนขาดความสามารถวิเคราะห์ และนำความรู้ไปใช้ในการแก้ปัญหาในชีวิตประจำวันได้ ครูขาดความเชื่อมโยงและบูรณาการระหว่างองค์ประกอบต่าง ๆ ของระบบนิเวศการเรียนรู้ เช่น ผู้เรียน ครู เทคโนโลยี และแหล่งเรียนรู้จากชุมชน ส่งผลให้การเรียนรู้อย่างขาดประสิทธิภาพ และไม่สามารถตอบโจทย์การเรียนรู้แห่งอนาคตได้อย่างเต็มที่ ส่วนหนึ่งเกิดจากสภาพแวดล้อม สื่อ บุคคลแวดล้อมหรือรวมถึงความสัมพันธ์ หรือเรียกที่กล่าวทั้งหมดว่า “ระบบนิเวศการเรียนรู้” ทำให้เกิดช่องว่างในการส่งเสริมทักษะใหม่ให้กับผู้เรียน

จากความสำคัญและสภาพการณ์ดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษา “การพัฒนาโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุและแนวทางการจัดระบบนิเวศการเรียนรู้ที่ส่งผลต่อการเรียนรู้แห่งอนาคตของผู้เรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุโขทัย” ของผู้เรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุโขทัย เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบต่าง ๆ ของระบบนิเวศการเรียนรู้ และองค์ประกอบของการเรียนรู้แห่งอนาคตของผู้เรียน และนำผลการศึกษาไปใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนาแนวทางการจัดระบบนิเวศการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษาในพื้นที่ ผลการวิจัยคาดว่าจะประโยชน์ต่อสถานศึกษาในการวางแผนและพัฒนาสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้ การใช้เทคโนโลยี การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ และการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับผู้ปกครอง ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อันจะนำไปสู่การสร้างระบบนิเวศการเรียนรู้ที่สนับสนุนการพัฒนาผู้เรียนให้มีสมรรถนะและทักษะที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตและการดำรงชีวิตในอนาคตอย่างเหมาะสม

วัตถุประสงค์

1. เพื่อพัฒนาและตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของระบบนิเวศการเรียนรู้ที่ส่งผลต่อการเรียนรู้แห่งอนาคตของผู้เรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุโขทัย กับข้อมูลเชิงประจักษ์
2. เพื่อศึกษาแนวทางการจัดระบบนิเวศการเรียนรู้ที่ส่งผลต่อการเรียนรู้แห่งอนาคตของผู้เรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุโขทัย

วิธีดำเนินการวิจัย

บทความวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธีระหว่างวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่รอบด้าน โดยผู้วิจัยได้แบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน โดยมีรายละเอียดของวิธีการดำเนินงานวิจัย ดังนี้

1. การพัฒนาและตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลเชิงสาเหตุของระบบนิเวศการเรียนรู้ที่ส่งผลต่อการเรียนรู้แห่งอนาคตของผู้เรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุโขทัย

การพัฒนาและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

การพัฒนาและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ มีขั้นตอน ดังนี้ 1) นำนิยามศัพท์เฉพาะองค์ประกอบ และตัวบ่งชี้ของตัวแปรแต่ละตัว สร้างเป็นแบบประเมิน 2) นำแบบประเมินความเหมาะสมของตัวบ่งชี้เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของนิยามศัพท์และตัวบ่งชี้ 3) นำผลจากแบบประเมินความเหมาะสมของตัวบ่งชี้และคำแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญ มากำหนดขอบเขตและโครงสร้างของแบบสอบถามให้ครอบคลุม 4) สร้างข้อคำถามให้สอดคล้องกับนิยามศัพท์เฉพาะและตัวบ่งชี้ที่กำหนด 5) การกำหนดเกณฑ์การให้คะแนนและการแปลความหมายของแบบสอบถามแบบมาตรประมาณค่า 5 ระดับ ตามแนวคิดของลิเคิร์ท (Likert Scale) 6) จัดทำร่างแบบสอบถามเกี่ยวกับระบบนิเวศการเรียนรู้และการเรียนรู้แห่งอนาคตของผู้เรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุโขทัย 7) นำร่างแบบสอบถามเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบความถูกต้องและให้ข้อเสนอแนะ ก่อนปรับปรุงเป็นแบบสอบถามฉบับร่าง 8) การตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาแบบสอบถามฉบับร่างให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน ตรวจสอบความครอบคลุม ความถูกต้อง ความเหมาะสม และความสอดคล้องของข้อคำถามกับนิยามศัพท์เฉพาะ 9) คัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป อยู่ระหว่าง 0.80–1.00 10) การทดลองใช้และวิเคราะห์อำนาจจำแนกแบบสอบถามไปทดลองใช้กับกลุ่มที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 60 คน โดยคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่า Item–Total Correlation ตั้งแต่ 0.20 ขึ้นไป 11) ตรวจสอบความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) พบว่า แบบสอบถามเกี่ยวกับระบบนิเวศการเรียนรู้มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.952 และแบบสอบถามเกี่ยวกับการเรียนรู้แห่งอนาคตของผู้เรียนมีค่าความเชื่อมั่น

เท่ากับ 0.961 และ 12) การจัดทำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลจากนักเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุโขทัย ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 192 คน

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุโขทัย จำนวน 2 โรงเรียน คือ โรงเรียนศรีสำโรงชนูปถัมภ์และโรงเรียนสุโขทัยวิทยาคม รวมทั้งสิ้น 1,906 คน และกำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 192 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 3 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ จำนวน 3 ข้อ ได้แก่ เพศ ระดับชั้นเรียน สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุโขทัย

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับระบบนิเวศการเรียนรู้ มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 24 ข้อ ครอบคลุม 4 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ สภาพแวดล้อมในโรงเรียน บทบาทและความร่วมมือในองค์กร การจัดการเรียนรู้ และการสนับสนุนการเรียนรู้ โดยแบบสอบถามมีค่าดัชนีความสอดคล้องรายข้ออยู่ระหว่าง 0.80 ถึง 1.00 และมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.952

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับการเรียนรู้แห่งอนาคตของผู้เรียน มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 24 ข้อ ครอบคลุม 4 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ ความสามารถในการปรับตัว ด้านเทคโนโลยีดิจิทัลและปัญญาประดิษฐ์ ด้านการเรียนรู้ตลอดชีวิต และด้านการเรียนรู้ร่วมกัน โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้องรายข้ออยู่ระหว่าง 0.80 ถึง 1.00 และมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.961

การวิเคราะห์ข้อมูล ในการวิจัยครั้งนี้แบ่งออกเป็น 3 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยใช้สถิติความถี่และร้อยละ เพื่ออธิบายลักษณะพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง และใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์ความแปรปรวน และค่าความโด่ง เพื่อพิจารณาการกระจายของข้อมูล

ตอนที่ 2 เป็นการพัฒนาและตรวจสอบโมเดล โดยตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลกับข้อมูลเชิงประจักษ์จากค่าสถิติต่าง ๆ ได้แก่ ค่าไคสแควร์ ค่า p-value ค่า CFI ค่า TLI ค่า RMSEA และค่า SRMR พร้อมทั้งวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรด้วยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน และทำการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันเพื่อยืนยันโครงสร้างของตัวแปรแฝง โดยพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์ถดถอย ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน ค่า Z และค่าสัมประสิทธิ์การกำหนด รวมถึงการวิเคราะห์อิทธิพลทางตรง อิทธิพลทางอ้อม และอิทธิพลรวมของตัวแปร เพื่ออธิบายความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของโมเดล

ตอนที่ 3 เป็นการศึกษาแนวทางการส่งเสริม โดยวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา เพื่อสังเคราะห์และนำเสนอแนวทางการจัดระบบนิเวศการเรียนรู้ที่เหมาะสมและสอดคล้องกับผลการวิจัย

2. การศึกษาแนวทางการจัดระบบนิเวศการเรียนรู้ที่ส่งผลต่อการเรียนรู้แห่งอนาคตของผู้เรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุโขทัย เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยดำเนินการสัมภาษณ์ แนวทางการจัดระบบนิเวศการเรียนรู้ที่ส่งผลต่อการเรียนรู้แห่งอนาคตของผู้เรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุโขทัย

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และอาจารย์มหาวิทยาลัย ครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุโขทัยและสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 โดยการคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection) จำนวน 5 คน 1) อาจารย์ระดับอุดมศึกษาที่มีคุณวุฒิการศึกษาปริญญาเอกหรือเทียบเท่า ในสาขาการบริหารการศึกษา จำนวน 1 คน 2) ผู้อำนวยการสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุโขทัย จำนวน 3 คน 3) ครูในสถานศึกษาที่มีประสบการณ์ ในการปฏิบัติงานเป็นเวลานานไม่น้อยกว่า 20 ปี จำนวน 1 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์แนวทางการจัดระบบนิเวศการเรียนรู้ที่ส่งผลต่อการเรียนรู้แห่งอนาคตของผู้เรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุโขทัย แบบกึ่งโครงสร้าง

สรุปผลการวิจัย

จากการวิจัย เรื่อง การพัฒนาโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุและแนวทางการจัดระบบนิเวศการเรียนรู้ที่ส่งผลต่อการเรียนรู้แห่งอนาคตของผู้เรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุโขทัยสามารถสรุปผลได้ดังนี้

1. การพัฒนาและตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ ของระบบนิเวศการเรียนรู้ที่ส่งผลต่อการเรียนรู้แห่งอนาคตของผู้เรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุโขทัย กับข้อมูลเชิงประจักษ์ พบว่า ผลการพัฒนาโมเดลเชิงสาเหตุของทางการจัดระบบนิเวศการเรียนรู้ที่ส่งผลต่อการเรียนรู้แห่งอนาคตของผู้เรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุโขทัย ซึ่งทั้ง 2 ตัวแปรนี้ได้รับการประเมินว่ามีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน และผลการตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อการเรียนรู้แห่งอนาคต พบว่า โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อการเรียนรู้แห่งอนาคต มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ พิจารณาจากค่า χ^2 / df มีค่าไม่เกิน 2 ($\chi^2 / df = 1.500$) ค่า TLI, CFI มีค่าใกล้ 1 (CFI = 0.994, TLI = 0.990) ค่า RMSEA, SRMR มีค่าเข้าใกล้ 0 (RMSEA = 0.050, SRMR = 0.017) ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ทุกค่า เมื่อพิจารณาจากผลการวิเคราะห์อิทธิพลที่ส่งผลต่อการเรียนรู้แห่งอนาคต (Y) พบว่า การจัดระบบนิเวศการเรียนรู้มีอิทธิพลรวมต่อการเรียนรู้แห่งอนาคต มีค่าเท่ากับ 0.801 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่า โมเดลตามสมมติฐานที่พัฒนาขึ้นนั้นมีความเหมาะสมและสามารถใช้ในอธิบายทางการจัดระบบนิเวศการเรียนรู้ที่ส่งผลต่อการเรียนรู้แห่งอนาคตของผู้เรียน ได้อย่างน่าเชื่อถือ และเมื่อพิจารณาจากผลการวิเคราะห์อิทธิพลที่ส่งผลต่อการเรียนรู้แห่งอนาคตของผู้เรียน พบว่า แนวทางการจัดระบบนิเวศการเรียนรู้มีอิทธิพลรวมต่อการเรียนรู้แห่งอนาคต มีค่าเท่ากับ 0.801 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของตัวแปรสังเกตได้ในโมเดลการวัดการจัดระบบนิเวศการเรียนรู้ (X)

องค์ประกอบและตัวบ่งชี้	Factor Loading		S.E.	Z	R ²
	b	Beta			
องค์ประกอบที่ 1 การจัดระบบนิเวศการเรียนรู้ (THE LEARNING ECOSYSTEM)					
ตัวบ่งชี้ที่ 1 สภาพแวดล้อมในโรงเรียน (X1)	1.000	0.846		7.340	0.716
ตัวบ่งชี้ที่ 2 บทบาทความร่วมมือในองค์กร (X2)	1.101	0.887	0.071	5.959	0.788
ตัวบ่งชี้ที่ 3 การจัดการเรียนรู้ (X3)	1.019	0.907	0.065	5.142	0.822
ตัวบ่งชี้ที่ 4 การสนับสนุนการเรียนรู้ (X4)	0.835	0.741	0.072	8.029	0.644

$\chi^2 = 2.925$, df = 1, p – value = 0.087, RMSEA = 0.099, CFI = 0.996, TLI = 0.979, SRMR = 0.009

จากตาราง 1 ผลการตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลการวัดการจัดระบบนิเวศการเรียนรู้ (X) พบว่า โมเดลองค์ประกอบการจัดระบบนิเวศการเรียนรู้ (THE LEARNING ECOSYSTEM) ของโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุและแนวทางการจัดระบบนิเวศการเรียนรู้ที่ส่งผลต่อการเรียนรู้แห่งอนาคตของผู้เรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุโขทัย มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ พิจารณาค่า p – value ของ χ^2 ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ (p – value = .087) ค่า CFI , TLI มีค่ามากกว่า .95 (CFI =.996, TLI =.979) และค่า RMSEA มีค่ามากกว่า .080 สามารถแสดงได้ว่ามีความสอดคล้องพอใช้ (RMSEA =.099) SRMR มีค่าน้อยกว่า .050 สามารถแสดงได้ว่ามีความสอดคล้องดี (SRMR = .009)

ผลตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้างระหว่างโมเดลการวัดการจัดระบบนิเวศการเรียนรู้ พบว่า ค่าน้ำหนักองค์ประกอบของตัวชี้วัดทั้ง 4 ตัว มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ ระหว่าง 0.741 ถึง 0.907 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทุกค่า และมีสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ (R²) ระหว่าง 0.644 ถึง 0.822

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของตัวแปรสังเกตได้ในโมเดลการวัดการเรียนรู้แห่งอนาคต (Y)

องค์ประกอบและตัวบ่งชี้	Factor Loading		S.E.	Z	R ²
	b	Beta			
องค์ประกอบที่ 2 การเรียนรู้แห่งอนาคต (FUTURE LEARNING)					
ตัวบ่งชี้ที่ 1 ความสามารถในการปรับตัว (Y ₁)	1.000	0.918		5.003	0.843
ตัวบ่งชี้ที่ 2 ด้านเทคโนโลยีดิจิทัลและ AI (Y ₂)	0.839	0.841	0.050	8.424	0.708
ตัวบ่งชี้ที่ 3 ด้านการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Y ₃)	0.894	0.910	0.046	6.277	0.829
ตัวบ่งชี้ที่ 4 ด้านการเรียนรู้ร่วมกัน (Y ₄)	0.842	0.874	0.054	6.456	0.765

$$\chi^2 = 1.343, df = 1, p - value = 0.246, RMSEA = 0.042, CFI = 0.999, TLI = 0.996, SRMR = 0.006$$

จากตาราง 2 ผลการตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลการวัดการจัดระบบนิเวศการเรียนรู้ (Y) พบว่า โมเดลองค์ประกอบการเรียนรู้แห่งอนาคต (FUTURE LEARNING) ของโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุและแนวทางการจัดระบบนิเวศการเรียนรู้ที่ส่งผลต่อการเรียนรู้แห่งอนาคตของผู้เรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุโขทัยมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ พิจารณาค่า p - value ของ χ^2 ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ (p - value = .246) ค่า CFI , TLI มีค่ามากกว่า .95 (CFI =.999, TLI =.996) และค่า RMSEA ,SRMR มีค่าน้อยกว่า .05 (RMSEA =.042, SRMR = .006) ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ทั้งหมด

ผลตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้างระหว่างโมเดลการวัดการเรียนรู้แห่งอนาคต พบว่า ค่าน้ำหนักองค์ประกอบของตัวชี้วัดทั้ง 4 ตัว มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ ตั้งแต่ 0.841 – 0.918 และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่า โมเดลการวัดการเรียนรู้แห่งอนาคต มีความตรงเชิงโครงสร้าง

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์อิทธิพลทางตรง และอิทธิพลรวมของโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของการจัดระบบ

นิเวศการเรียนรู้ที่ส่งผลต่อการเรียนรู้แห่งอนาคตของผู้เรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุโขทัย

ตัวแปร	การเรียนรู้แห่งอนาคตของผู้เรียน		
	DE	IE	TE
การจัดระบบนิเวศการเรียนรู้(X)	0.801	-	0.801

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 3 ผลการตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อการจัดระบบนิเวศการเรียนรู้ต่อการเรียนรู้แห่งอนาคต พบว่า โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อการจัดระบบนิเวศการเรียนรู้ต่อการเรียนรู้แห่งอนาคตมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ พิจารณาจากค่า χ^2 / df มีค่าไม่เกิน 2 ($\chi^2 / df = 1.500$) ค่า TLI, CFI มีค่าใกล้ 1 (CFI = 0.994, TLI = 0.990) ค่า RMSEA, SRMR มีค่าเข้าใกล้ 0 RMSEA = 0.050, SRMR = 0.017) ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ทุกค่า

เมื่อพิจารณาจากผลการวิเคราะห์อิทธิพลที่ส่งผลต่อการเรียนรู้แห่งอนาคต (Y) พบว่า การจัดระบบนิเวศการเรียนรู้มีอิทธิพลรวมต่อการเรียนรู้แห่งอนาคต มีค่าเท่ากับ 0.801 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. แนวทางการจัดระบบนิเวศการเรียนรู้ที่ส่งผลต่อการเรียนรู้แห่งอนาคตของผู้เรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุโขทัย พบว่า 1) แนวทางการจัดระบบนิเวศการเรียนรู้ด้วยโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของการจัดระบบนิเวศการเรียนรู้ที่ส่งผลต่อการเรียนรู้แห่งอนาคตของผู้เรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุโขทัย ของผู้บริหารสถานศึกษาและครู ในสถานศึกษา จากการสัมภาษณ์ พบว่า แนวทางการจัดระบบนิเวศการเรียนรู้ที่ส่งผลต่อการเรียนรู้แห่งอนาคตของผู้เรียน เริ่มจากการมุ่งเน้นการจัดสภาพแวดล้อมและแหล่งเรียนรู้ที่เอื้อต่อการค้นพบความชอบและความถนัดของผู้เรียนเป็นสำคัญ ควบคู่กับการพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการจัดการเรียนรู้ให้มีความน่าสนใจ ทันสมัย และส่งเสริมแนวคิดเชิงบวก เปิดโอกาสให้ผู้เรียน ผู้ปกครอง และชุมชนมีส่วนร่วมในการออกแบบกิจกรรมและสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ สนับสนุนการใช้เทคโนโลยีอย่างเหมาะสม พัฒนาครูผ่านการเรียนรู้ร่วมกันและการจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติจริง คิดวิเคราะห์ ตัดสินใจ และสะท้อนความคิด พร้อมทั้งบูรณาการงบประมาณและสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอก เพื่อให้เกิดระบบนิเวศการเรียนรู้ที่ยืดหยุ่น เข้าถึงได้อย่างทั่วถึง และเอื้อต่อการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง 2) แนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้แห่งอนาคต ด้วยโมเดลเชิงสาเหตุของการจัดระบบนิเวศการเรียนรู้ที่ส่งผลต่อการเรียนรู้แห่งอนาคตของผู้เรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุโขทัย ของผู้บริหารสถานศึกษาและครู ในสถานศึกษาจากการสัมภาษณ์ พบว่า แนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้แห่งอนาคต ควรมุ่งพัฒนาระบบนิเวศการเรียนรู้ที่ยืดหยุ่นเป็นศูนย์กลาง โดยบูรณาการเทคโนโลยี

ดิจิทัลและปัญญาประดิษฐ์เป็นเครื่องมือสำคัญในการออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกและการเรียนรู้แบบลงมือปฏิบัติจริงที่เชื่อมโยงกับชีวิตประจำวัน ส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาทักษะศตวรรษที่ 21 ความสามารถในการปรับตัว การคิดวิเคราะห์ ความคิดสร้างสรรค์ การทำงานร่วมกัน และการรู้เท่าทันสื่อ ควบคู่กับการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม และความรับผิดชอบต่อสังคม พร้อมทั้งสนับสนุนบทบาทครูและผู้บริหารในการพัฒนาศักยภาพด้าน การออกแบบการเรียนรู้ การนิเทศ ติดตามอย่างต่อเนื่อง การจัดสภาพแวดล้อมและโครงสร้างพื้นฐานดิจิทัลที่เอื้อต่อการเรียนรู้ การสร้างเครือข่ายความร่วมมือ และการส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ พัฒนาตนเอง และเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต เพื่อเตรียมความพร้อมให้ผู้เรียนสามารถรับมือกับการเปลี่ยนแปลงและความท้าทายในอนาคตได้

อภิปรายผลการวิจัย

1) การพัฒนาและตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ พบว่า การจัดระบบนิเวศการเรียนรู้ (X) มีอิทธิพลต่อการเรียนรู้แห่งอนาคตของผู้เรียน (Y) โดยมีค่าอิทธิพลรวมเท่ากับ 0.801 สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ที่มุ่งศึกษาองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ของระบบนิเวศการเรียนรู้และการเรียนรู้แห่งอนาคตของผู้เรียน ซึ่งทั้งสองโครงสร้างประกอบด้วย องค์ประกอบที่เชื่อมโยงกันอย่างเป็นระบบ ได้แก่ การจัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ การสนับสนุนทรัพยากรและเทคโนโลยี บทบาทของครู และการมีส่วนร่วมของผู้เรียน ทั้งนี้เพราะว่า ผู้วิจัยได้สังเคราะห์ระบบนิเวศการเรียนรู้ในลักษณะ “ระบบที่เชื่อมโยงกัน” โดยให้ความสำคัญกับความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล สภาพแวดล้อม เทคโนโลยี และกระบวนการเรียนรู้ มากกว่าการพัฒนาองค์ประกอบใดองค์ประกอบหนึ่งโดยลำพัง จึงทำให้การจัดระบบนิเวศการเรียนรู้สามารถสนับสนุนการเรียนรู้แห่งอนาคตของผู้เรียนได้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาผู้เรียนในปัจจุบันจำเป็นต้องอาศัยระบบสนับสนุนการเรียนรู้ที่รอบด้าน ไม่จำกัดเฉพาะการเรียนการสอนในห้องเรียน เพื่อสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ที่มีคุณภาพ (Organisation for Economic Co-operation and Development [OECD], 2019) ทั้งนี้ผลการตรวจสอบโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุพบว่า โมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ในระดับดี และระบบนิเวศการเรียนรู้มีอิทธิพลต่อการเรียนรู้แห่งอนาคตของผู้เรียนอย่างมีนัยสำคัญ โดยการจัดระบบสนับสนุนการเรียนรู้ การออกแบบกิจกรรม

ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลอย่างเหมาะสม เป็นกลไกสำคัญที่ช่วยพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ การปรับตัว การเรียนรู้ด้วยตนเอง และการเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้เรียน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการพัฒนาผู้เรียนเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงของสังคมในอนาคต (International Commission on the Futures of Education, 2021)

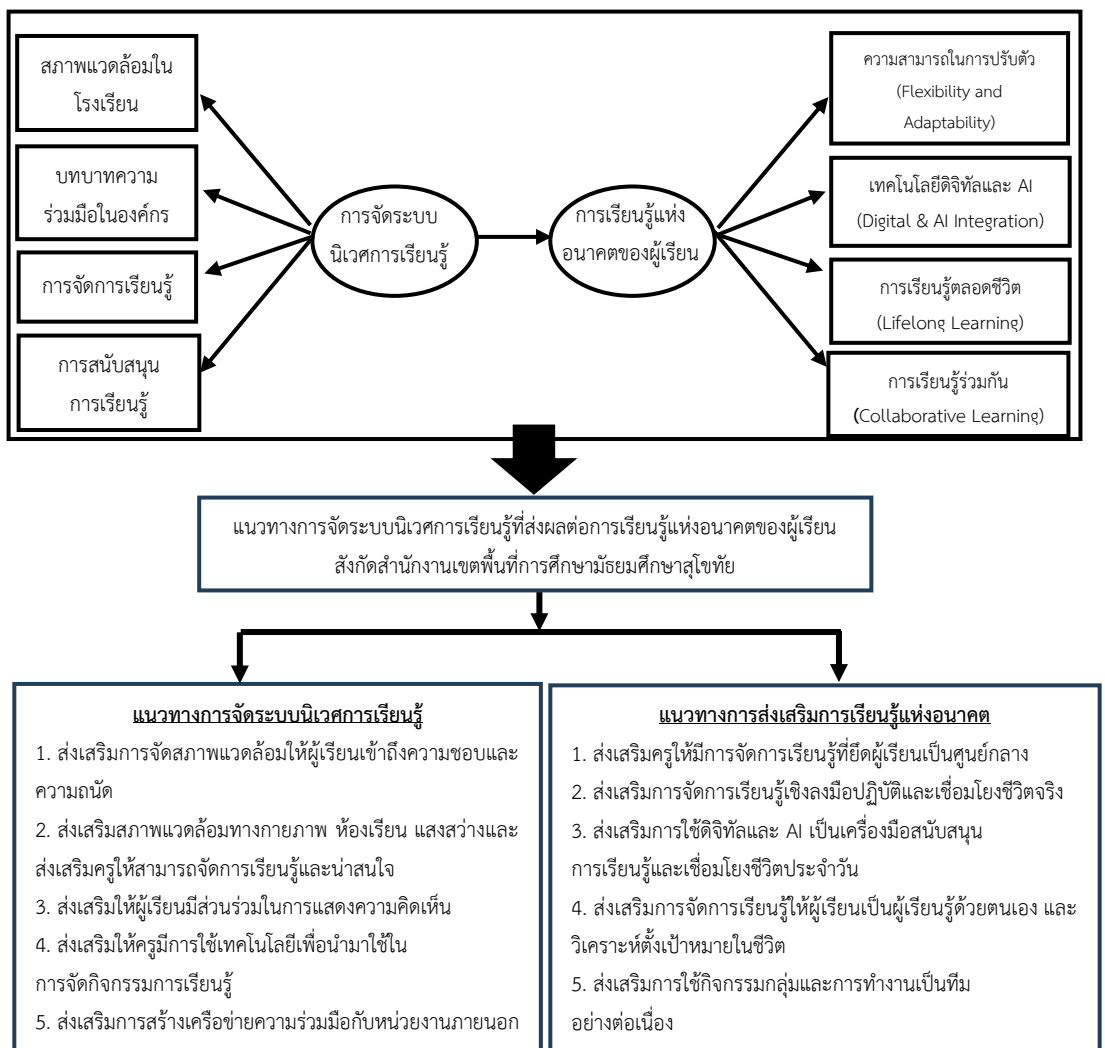
2) ผลการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 แนวทางการพัฒนาระบบนิเวศการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้แห่งอนาคตของผู้เรียน สามารถอภิปรายได้ว่า สถานศึกษาให้ความสำคัญกับการพัฒนาครูสามารถออกแบบการเรียนรู้เชิงรุกและบูรณาการเทคโนโลยีได้ ควบคู่กับการจัดสภาพแวดล้อมและแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย ทั้งนี้เป็นเพราะ ผู้วิจัยสังเคราะห์แนวทางการพัฒนาระบบนิเวศการเรียนรู้โดยยึดหลักการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งผู้เรียนเป็นสำคัญ และพิจารณาองค์ประกอบของระบบนิเวศการเรียนรู้ในลักษณะองค์รวมและเชื่อมโยงกัน ดังนั้น การพัฒนาครูให้มีความรู้และความสามารถในการออกแบบการเรียนรู้เชิงรุก การจัดการเรียนรู้ที่หลากหลาย และการเลือกใช้เทคโนโลยีดิจิทัลให้เหมาะสมกับบริบทและความต้องการของผู้เรียน จึงเป็นพื้นฐานสำคัญในการส่งเสริมการเรียนรู้แห่งอนาคตสอดคล้องกับแนวคิดที่ว่า การเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมายและออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ของตนเอง รวมทั้งส่งเสริมความร่วมมือระหว่างสถานศึกษา ชุมชน และหน่วยงานภายนอก เพื่อสร้างระบบนิเวศการเรียนรู้ที่เข้มแข็ง จะนำไปสู่การพัฒนาผู้เรียนให้มีสมรรถนะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตและการทำงานในอนาคต (Bronfenbrenner, 1979)

องค์ความรู้ใหม่

จากการวิจัยเรื่อง การพัฒนาโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุและแนวทางการจัดระบบนิเวศการเรียนรู้ที่ส่งผลต่อการเรียนรู้แห่งอนาคตของผู้เรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุโขทัย

ผู้วิจัยได้พัฒนาโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุและแนวทางการจัดระบบนิเวศการเรียนรู้ที่ส่งผลต่อการเรียนรู้แห่งอนาคตของผู้เรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุโขทัย โดยองค์ประกอบแรก คือ การจัดระบบนิเวศการเรียนรู้ ประกอบด้วย 1) สภาพแวดล้อมในโรงเรียน 2) บทบาทความร่วมมือในองค์กร 3) การจัดการเรียนรู้ 4) การสนับสนุนการเรียนรู้

องค์ประกอบที่สอง คือ การเรียนรู้แห่งอนาคต ได้แก่ 1) ความสามารถในการปรับตัว 2) ด้านเทคโนโลยีดิจิทัลและ AI 3) ด้านการเรียนรู้ตลอดชีวิต 4) ด้านการเรียนรู้ร่วมกัน และแนวทางการจัดระบบนิเวศการเรียนรู้ที่ส่งผลต่อการเรียนรู้แห่งอนาคตของผู้เรียน โดยการสังเคราะห์จากการสัมภาษณ์ของกลุ่มผู้ให้ข้อมูล คือ ผู้บริหารการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนในระดับสถานศึกษา สรุปเป็นองค์ความรู้ได้ ดังแผนภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุโขทัยสามารถนำไปกำหนดนโยบายในการพัฒนาระบบนิเวศการเรียนรู้ให้เป็นรูปธรรม โดยเน้นการบูรณาการสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ เทคโนโลยีดิจิทัล แหล่งเรียนรู้ และเครือข่ายความร่วมมือจากชุมชนและหน่วยงานภายนอก ในการส่งเสริมการเรียนรู้แห่งอนาคตให้กับสถานศึกษาในสังกัด

2. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา นำไปพัฒนาครูในด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลและ AI รวมถึงการออกแบบกิจกรรมที่ส่งเสริมทักษะศตวรรษที่ 21 เพื่อให้ครูสามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีสมรรถนะที่จำเป็นต่อการเรียนรู้แห่งอนาคตได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. ผู้บริหารสถานศึกษา ควรนำผลการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางในการวางแผนและพัฒนาระบบนิเวศการเรียนรู้ภายในสถานศึกษา โดยจัดสภาพแวดล้อมและแหล่งเรียนรู้ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและเทคโนโลยีดิจิทัล ตลอดจนสนับสนุนการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตและความสามารถในการปรับตัวของผู้เรียน

2. ครูและบุคลากรทางการศึกษา ควรนำแนวทางการจัดระบบนิเวศการเรียนรู้ไปประยุกต์ใช้ในการออกแบบและจัดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับผู้เรียน โดยส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลและปัญญาประดิษฐ์ การเรียนรู้ด้วยตนเอง การคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา และการปรับตัว เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความพร้อมต่อการเรียนรู้แห่งอนาคต

3. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา ควรนำผลการวิจัยไปใช้ประกอบการกำหนดแนวทางส่งเสริมและสนับสนุนการจัดระบบนิเวศการเรียนรู้ของโรงเรียน โดยสร้างความร่วมมือระหว่างสถานศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชน และภาคีเครือข่าย รวมทั้งสนับสนุนทรัพยากร เทคโนโลยี และแหล่งเรียนรู้ที่เหมาะสม เพื่อเพิ่มโอกาสและส่งเสริมการเรียนรู้แห่งอนาคตของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง

เอกสารอ้างอิง

- วุฒิชัย ไกรวิเศษ, พงษ์ลิขิต เพชรผล และสุกัญญา แซ่มซ้อย. (2567). ความต้องการจำเป็นของการพัฒนาระบบนิเวศการเรียนรู้ของโรงเรียนมัธยมศึกษาตามแนวคิดนวัตกรรมพลิกผัน. *Journal of Roi Kaensarn Academi*, 9(2), 62-80. <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/JRKSA/article/view/265465>
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2562). *แนวทางการนิเทศเพื่อพัฒนาและส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ตามนโยบายลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้*. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- Bronfenbrenner, U. (1979). *The ecology of human development: Experiments by nature and design*. Harvard University Press.
- International Commission on the Futures of Education. (2021). *Reimagining our futures together: A new social contract for education*. UNESCO.
- Organisation for Economic Co-operation and Development. (2019). *OECD learning compass 2030: A series of concept notes*. OECD.
- UNESCO. (2016). *Education 2030: Incheon Declaration and framework for action for the implementation of Sustainable Development Goal 4: Ensure inclusive and equitable quality education and promote lifelong learning opportunities for all*. UNESCO.
- United Nations. (2019). *The Sustainable Development Goals Report 2019*. <https://unstats.un.org/sdgs/report/2019/The-Sustainable-Development-Goals-Report-2019.pdf>
- Wenger, E., Trayner, B., & de Laat, M. (2011). Promoting and assessing value creation in communities and networks: A conceptual framework. Ruud de Moor Centrum, Open University of the Netherlands. https://www.betterevaluation.org/sites/default/files/Wenger_Trainer_DeLaat_Value_creation.pdf

World Economic Forum. (2020). *Schools of the future: Defining new models of education for the fourth industrial revolution*. https://www3.weforum.org/docs/WEF_Schools_of_the_Future_Report_2019.pdf

Becoming a Happy Workplace for Schools in Phu Phiang District under the Nan Primary Educational Service Area Office 1

Kantima Sriprasert¹ and Surat Sridadet²

Received: February 04, 2026

Revised: September 30, 2026

Accepted: September 30, 2026

Abstract

The purposes of this research article were 1) to examine the becoming a happy workplace for schools in Phu Phiang District under the Nan Primary Educational Service Area Office 1; and 2) to explore guidelines for developing the becoming a happy workplace for schools in Phu Phiang District under the Nan Primary Educational Service Area Office. This study was a mixed-methods research. The quantitative research involved a population of 148 school administrators, teachers, and educational personnel from primary schools under the Nan Primary Educational Service Area Office 1 during the 2025 academic year. A sample size of 108 was determined using Krejcie and Morgan's table. The research instrument was a questionnaire with a reliability coefficient of 0.98. The qualitative research involved purposive interviews with 5 key informants using an interview schedule. Data were analyzed using mean, standard deviations, and content analysis. The research findings revealed that 1) the becoming a happy workplace for schools in Phu Phiang District under the Nan Primary Educational Service Area Office 1 was at a high level overall

¹⁻² North-Chiang Mai University

Corresponding author, e-mail: kantima67039@hotmail.com, Tel. 091-8189974

($\bar{X}$ = 4.40, S.D. = 0.65), with all individual aspects also rated at a high level; and 2) guidelines for developing the becoming a happy workplace for schools should focus on five areas: 1) regarding job satisfaction, a positive work environment should be fostered, and personnel should be assigned to roles that align with their aptitudes; 2) in terms of enhancing work performance, work systems should be improved, and continuous self-development should be encouraged; 3) regarding the building of working relationships, good interpersonal relations should be fostered, alongside the role of administrators in providing support and resolving issues; 4) in terms of work-life balance, physical and mental health should be promoted, and stress-reduction activities organized; and 5) regarding the awarding of prizes, criteria should be established that were fair, transparent, and verifiable.

Keywords: happy workplace, schools, Nan Primary Educational Service Area Office 1

การเป็นองค์กรแห่งความสุขของสถานศึกษาในอำเภอภูเพียง สังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชนาน เขต 1

กานติมา ศรประเสริฐ¹ และสุรัตน์ ศรีตาเดช²

Received: February 04, 2026

Revised: September 30, 2026

Accepted: September 30, 2026

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการเป็นองค์กรแห่งความสุขของสถานศึกษาในอำเภอภูเพียง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชนาน เขต 1 และ 2) ศึกษาแนวทางการพัฒนาการเป็นองค์กรแห่งความสุขของสถานศึกษาในอำเภอภูเพียง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชนาน เขต 1 การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี โดยการวิจัยเชิงปริมาณ มีประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และบุคลากรทางการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชนาน เขต 1 ปีการศึกษา 2568 จำนวน 148 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามตารางสำเร็จรูปของเครจซ์และมอร์แกน ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 108 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามที่มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.98 ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพใช้การสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่เลือกแบบเจาะจง จำนวน 5 คน เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า 1) การเป็นองค์กรแห่งความสุขของสถานศึกษาในอำเภอภูเพียง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชนาน เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.40, S.D. = 0.65) และเมื่อพิจารณารายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน และ 2) แนวทางการพัฒนาการเป็นองค์กรแห่งความสุขของสถานศึกษา พบว่า ควรดำเนินการ 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านความพอใจในงาน ควรสร้าง

¹⁻² มหาวิทยาลัยนอร์ท-เชียงใหม่;

Corresponding author, e-mail: kantima67039@hotmail.com, Tel. 091-8189974

บรรยากาศการทำงานที่ดีและจัดบุคลากรให้ตรงกับความต้องการ 2) ด้านการเสริมสร้างการทำงาน ควรพัฒนาระบบงานและส่งเสริมการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง 3) ด้านการสร้างสัมพันธ์ภาพในการทำงาน ควรส่งเสริมมนุษยสัมพันธ์ที่ดี รวมทั้งบทบาทของผู้บริหารในการสนับสนุนและแก้ไขปัญหา 4) ด้านการสร้างสมดุลในชีวิตการทำงาน ควรส่งเสริมสุขภาพกายและจิตใจและจัดกิจกรรมเพื่อลดความเครียด และ 5) ด้านการให้รางวัล ควรกำหนดหลักเกณฑ์การให้รางวัลที่เป็นธรรม โปร่งใส และตรวจสอบได้

คำสำคัญ: การเป็นองค์กรแห่งความสุข, สถานศึกษา, สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา น่าน เขต 1

บทนำ

โลกในศตวรรษที่ 21 มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง สิ่งแวดล้อม และเทคโนโลยีดิจิทัล ส่งผลให้การพัฒนาประเทศต้องปรับตัวเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566–2570) จึงมุ่งเสริมสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีและสุขภาวะที่สมบูรณ์ทั้งทางร่างกายและจิตใจของประชาชน (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2565) ขณะเดียวกันแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560–2579 กำหนดให้คนไทยได้รับการศึกษาและเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ สามารถดำรงชีวิตอย่างเป็นสุขและปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกศตวรรษที่ 21 (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) สถานศึกษาจึงมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตในสังคมที่เปลี่ยนแปลง

การพัฒนาคุณภาพสถานศึกษานอกจากมุ่งพัฒนาผู้เรียนแล้ว ยังต้องให้ความสำคัญกับคุณภาพชีวิตและความสุขในการทำงานของผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษา เพราะบุคลากรเป็นกำลังสำคัญในการบริหารและจัดการเรียนรู้ แนวคิดองค์กรแห่งความสุขจึงถูกนำมาใช้ในการส่งเสริมสภาพแวดล้อมและคุณภาพชีวิตในการทำงาน ชาญวิทย์ วสันต์ธนารัตน์, จุลัยวรรณ ด้วงโคตะ และนพพร ทิแก้วศรี (2556) ได้เสนอแนวคิดการสร้างองค์กรแห่งความสุขภายใต้กรอบความสุข 8 ประการ (Happy 8) ได้แก่ 1) สุขภาพดี (Happy Body) 2) น้ำใจงาม (Happy Heart)

3) การผ่อนคลาย (Happy Relax) 4) การหาความรู้ (Happy Brain) 5) คุณธรรม (Happy Soul) 6) ใช้เงินเป็น (Happy Money) 7) ครอบครัวที่ดี (Happy Family) และ 8) สังคมดี (Happy Society) ซึ่งเป็นแนวคิดที่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาทุนมนุษย์ทั้งด้านปัญญา ความสัมพันธ์ และอารมณ์ ตลอดจนการสร้างสภาพแวดล้อมและคุณภาพชีวิตในการทำงานที่ดี (Quality of Working Life) โดยมีพื้นฐานแนวคิดที่ว่า เมื่อบุคลากรสามารถทำงานอย่างมีความสุข ย่อมเอื้อต่อประสิทธิภาพและความสำเร็จขององค์กร

แนวทางการบริหารองค์กรยุคใหม่จึงให้ความสำคัญกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ควบคู่กับประสิทธิภาพขององค์กร สำหรับสถานศึกษา การส่งเสริมให้ผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษามีความสุขในการทำงานยังมีความสำคัญ เนื่องจากบุคลากรเป็นผู้มีบทบาทโดยตรงต่อการบริหารและการจัดการเรียนรู้ เมื่อบุคลากรมีความสุข ย่อมเอื้อต่อการทุ่มเทกำลังกาย ความคิด และเวลาในการปฏิบัติงาน ซึ่งส่งผลต่อประสิทธิภาพของงานและคุณภาพของผู้เรียน ความสุขในการทำงานจึงเกี่ยวข้องกับหลายมิติ เช่น องค์กรแห่งสุขภาวะ องค์กรแห่งความสุข คุณภาพชีวิตในการทำงาน การจัดการความเครียด ความผูกพันต่อองค์กร ความพึงพอใจในงาน ความยืดหยุ่นขององค์กร และความสมดุลระหว่างชีวิตกับการทำงาน (ธนวุฒิ แก้วนุช, 2561)

อย่างไรก็ตาม สภาพการปฏิบัติงานของครูในปัจจุบันสะท้อนถึงความท้าทายต่อการสร้างองค์กรแห่งความสุข กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (2569) พบว่า ครูในโรงเรียนขนาดเล็กมีการสอนเฉลี่ย 27.31 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ สูงกว่าค่าเฉลี่ยมาตรฐานร้อยละ 37.6 และยังต้องรับผิดชอบงานอื่นนอกเหนือจากการสอน โดยครูร้อยละ 47.7 ระบุว่าภาระงานที่ล้นมือส่งผลกระทบต่อคุณภาพการสอน มีเพียงร้อยละ 29.7 ที่มีเวลาเพียงพอในการเตรียมบทเรียน และร้อยละ 63 ไม่สามารถสร้างสมดุลระหว่างชีวิตและการทำงานได้ ซึ่งนำไปสู่ความเครียดสะสมและภาวะหมดไฟในการทำงาน

สำหรับสถานศึกษาในอำเภอภูเพียง จากการสัมภาษณ์ผู้บริหาร ครู และบุคลากร พบปัญหาจำนวนครูไม่เพียงพอ ข้อยกจำกัดด้านงบประมาณ และภาระงานนอกเหนือจากการสอน ทำให้บุคลากรมีเวลาพักผ่อนลดลงและส่งผลต่อความสุขในการทำงาน (จิรพรรณ ชัยเงิน, 2568) ประกอบกับสถานศึกษาต้องปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงด้านสังคม เศรษฐกิจ การสื่อสาร และเทคโนโลยี จึง

จำเป็นต้องส่งเสริมปัจจัยทางบวกและลดปัจจัยทางลบในการทำงาน เพื่อให้บุคลากรสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีความสุขและมีประสิทธิภาพ (ธีรวัฒน์ กุศล, 2568)

จากการศึกษาเอกสาร แนวคิด และข้อมูลสภาพปัญหา พบว่า แม้จะมีข้อมูลเกี่ยวกับความสุขในการทำงาน ภาระงาน ความเครียด ความสมดุลระหว่างชีวิตกับการทำงาน และภาวะหมดไฟของครู แต่ส่วนใหญ่เป็นข้อมูลในภาพรวมหรือบริบทพื้นที่อื่น ขณะที่สถานศึกษาในอำเภอกูเพียงมีบริบทและข้อจำกัดเฉพาะ และยังขาดข้อมูลอย่างเป็นระบบเกี่ยวกับสภาพการเป็นองค์กรแห่งความสุข รวมถึงแนวทางการพัฒนาที่เหมาะสมกับบริบทของพื้นที่ จึงมีความจำเป็นต้องศึกษาการเป็นองค์กรแห่งความสุขของสถานศึกษาในอำเภอกูเพียง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาน่าน เขต 1 เพื่อให้ได้ข้อมูลสภาพการเป็นองค์กรแห่งความสุขและแนวทางการพัฒนาที่สามารถนำไปใช้ในการวางแผนส่งเสริมคุณภาพชีวิตและความสุขในการทำงานของบุคลากร อันจะเอื้อต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานและคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาการเป็นองค์กรแห่งความสุขของสถานศึกษาในอำเภอกูเพียง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาน่าน เขต 1
2. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการเป็นองค์กรแห่งความสุขของสถานศึกษาในอำเภอกูเพียง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาน่าน เขต 1

วิธีดำเนินการวิจัย

บทความวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed Methods Research) ประกอบด้วย การวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อศึกษาการเป็นองค์กรแห่งความสุขของสถานศึกษาในอำเภอกูเพียง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาน่าน เขต 1 และศึกษาแนวทางการพัฒนาการเป็นองค์กรแห่งความสุขของสถานศึกษา โดยแบ่งการวิจัยออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

1. การวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม เพื่อศึกษาระดับการเป็นองค์กรแห่งความสุขของสถานศึกษาในอำเภอกูเพียง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาน่าน เขต 1

1.1) ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และบุคลากรทางการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอกุเพียง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 ปีการศึกษา 2568 จำนวน 10 โรงเรียน ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา รวมถึงผู้ที่ได้รับแต่งตั้งให้รักษาการในตำแหน่ง จำนวน 10 คน และข้าราชการครูและบุคลากร จำนวน 138 คน รวมทั้งสิ้น 148 คน ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และบุคลากรทางการศึกษา จำนวน 108 คน โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามตารางสำเร็จรูปของ Krejcie and Morgan (1970) และดำเนินการสุ่มกลุ่มตัวอย่างตามสัดส่วนจำนวนบุคลากรของแต่ละโรงเรียน

1.2) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามเกี่ยวกับการเป็นองค์กรแห่งความสุขของสถานศึกษาในอำเภอกุเพียง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 ประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านความพอใจในงาน 2) ด้านการเสริมสร้างการทำงาน 3) ด้านการสร้างสัมพันธภาพในการทำงาน 4) ด้านการสร้างสมดุลในชีวิตการทำงาน และ 5) ด้านการให้รางวัล มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตามแนวคิดของลิเคิร์ต (Likert, 1961) โดยแบบสอบถามผ่านการตรวจสอบคุณภาพและมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.98 ก่อนนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจริง

1.3) การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม และวิเคราะห์ระดับการเป็นองค์กรแห่งความสุขของสถานศึกษา โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D.) วิเคราะห์ทั้งรายข้อและรายด้าน และแปลผลตามเกณฑ์มาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ

2. การวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการเป็นองค์กรแห่งความสุขของสถานศึกษาในอำเภอกุเพียง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 โดยนำผลการวิจัยเชิงปริมาณ โดยเฉพาะข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดในแต่ละด้าน จำนวน 5 ด้าน มาพัฒนาเป็นประเด็นคำถามสำหรับการสัมภาษณ์

2.1) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 5 คน คัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีวิทยฐานะชำนาญการขึ้นไป จำนวน 3 คน และครูที่มีวิทยฐานะ

ชำนาญการขึ้นไป จำนวน 2 คน โดยคัดเลือกจากโรงเรียนที่มีปัญหาการขาดแคลนครู เนื่องจากข้อจำกัดด้านอัตรากำลังส่งผลให้ครูและบุคลากรต้องรับผิดชอบภาระงานทั้งด้านการจัดการเรียนการสอนและงานอื่นนอกเหนือจากการสอนเพิ่มขึ้น ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อความสมดุลระหว่างชีวิตกับการทำงานและความสุขในการทำงาน การคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลจากสถานศึกษาดังกล่าวจึงช่วยให้ได้ข้อมูลจากผู้ที่มีประสบการณ์ตรงกับสภาพปัญหาและสามารถเสนอแนวทางการพัฒนาการเป็นองค์กรแห่งความสุขที่สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา

2.2) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง ซึ่งพัฒนาขึ้นจากผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ โดยนำข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดในแต่ละด้านมากำหนดเป็นประเด็นสัมภาษณ์ จำนวน 5 ข้อ เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการเป็นองค์กรแห่งความสุขของสถานศึกษาแบบสัมภาษณ์ผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาโดยผู้ทรงคุณวุฒิ และปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะก่อนนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูล

2.3) การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยนำข้อมูลจากการสัมภาษณ์มาวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยจัดระบบข้อมูล จำแนกและจัดกลุ่มประเด็นสำคัญ วิเคราะห์ความสอดคล้องของความคิดเห็น และสังเคราะห์เป็นแนวทางการพัฒนาการเป็นองค์กรแห่งความสุขของสถานศึกษาในอำเภอยะผิง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปัตตานี เขต 1 แล้วนำเสนอผลด้วยการพรรณนาเชิงอธิบาย

สรุปผลการวิจัย

1. การเป็นองค์กรแห่งความสุขของสถานศึกษาในอำเภอยะผิง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปัตตานี เขต 1 พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.40$, S.D. = 0.65) รายละเอียดดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการเป็นองค์กรแห่งความสุขของสถานศึกษา ในอำเภอกูเพียง
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 โดยรวมและรายด้าน (n=108)

n=108

การเป็นองค์กรแห่งความสุข ของสถานศึกษา	ระดับองค์กรแห่งความสุข		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ด้านความพอใจในงาน	4.37	0.63	มาก
ด้านการเสริมสร้างการทำงาน	4.42	0.62	มาก
ด้านการสร้างสัมพันธภาพใน การทำงาน	4.45	0.65	มาก
ด้านการสร้างสมดุลในชีวิต การทำงาน	4.36	0.65	มาก
ด้านการให้รางวัล	4.40	0.69	มาก
โดยรวม	4.40	0.65	มาก

จากตาราง 1 พบว่า การเป็นองค์กรแห่งความสุขของสถานศึกษาในอำเภอกูเพียง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.40$, S.D. = 0.65) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการสร้างสัมพันธภาพในการทำงาน ($\bar{X} = 4.45$, S.D. = 0.65) ด้านการเสริมสร้างการทำงาน ($\bar{X} = 4.42$, S.D. = 0.62) ด้านการให้รางวัล ($\bar{X} = 4.40$, S.D. = 0.69) ด้านความพอใจในงาน ($\bar{X} = 4.37$, S.D. = 0.63) และด้านการสร้างสมดุลในชีวิตการทำงาน ($\bar{X} = 4.36$, S.D. = 0.65) ตามลำดับ

2. แนวทางการพัฒนาการเป็นองค์กรแห่งความสุขของสถานศึกษาในอำเภอกูเพียง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 พบว่า

1) *ด้านความพอใจในงาน* ควรสร้างบรรยากาศและวัฒนธรรมการทำงานที่เป็นมิตร ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและตัดสินใจ บริหารงานด้วยความเป็นธรรม

และยืดหยุ่นตามหลักธรรมาภิบาล มอบหมายงานให้สอดคล้องกับความสามารถและศักยภาพของบุคลากร กำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบอย่างชัดเจน ตลอดจนส่งเสริมความก้าวหน้าในสายงาน เพื่อสร้างความพึงพอใจ ความผูกพัน และแรงจูงใจในการทำงาน

2) *ด้านการเสริมสร้างการทำงาน* ควรพัฒนาระบบการทำงานให้มีประสิทธิภาพ โดยกำหนดแผนปฏิบัติงานและแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบตามความสามารถและประสบการณ์ของบุคลากรอย่างเหมาะสม มีการติดตามและประเมินผลอย่างเป็นระบบ พร้อมทั้งส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพบุคลากรอย่างต่อเนื่องผ่านการอบรม ศึกษาดูงาน แลกเปลี่ยนเรียนรู้ และสนับสนุนความก้าวหน้าทางวิชาชีพ รวมถึงติดตามผลการพัฒนาเพื่อนำความรู้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อผู้เรียนอย่างเป็นรูปธรรม

3) *ด้านการสร้างสัมพันธภาพในการทำงาน* ควรส่งเสริมวัฒนธรรมการทำงานที่ให้เกียรติ เคารพ และปฏิบัติต่อกันอย่างเท่าเทียม ใช้การสื่อสารที่เหมาะสมและช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ผู้บริหารควรรับฟังปัญหา สนับสนุนการทำงาน และแก้ไขความขัดแย้งอย่างเป็นกลาง รวมทั้งส่งเสริมกิจกรรมชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) และกิจกรรมสร้างความสัมพันธ์ เพื่อเสริมสร้างความเข้าใจ ความร่วมมือ และความผูกพันในองค์กร

4) *ด้านการสร้างสมดุลในชีวิตการทำงาน* ควรส่งเสริมการดูแลสุขภาพกายและสุขภาพจิตของบุคลากรอย่างเป็นระบบ จัดกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพและลดความเครียด สร้างบรรยากาศที่เปิดกว้างและปลอดภัยในการพูดคุยปัญหา ตลอดจนจัดสวัสดิการด้านสุขภาพและบริหารจัดการเรื่องการลาอย่างเหมาะสมและยืดหยุ่น เพื่อให้บุคลากรสามารถสร้างสมดุลระหว่างการทำงานและชีวิตส่วนตัวได้อย่างเหมาะสม

5) *ด้านการให้รางวัล* ควรพัฒนาระบบการให้รางวัลและค่าตอบแทนให้มีหลักเกณฑ์ที่ชัดเจน โปร่งใส เป็นธรรม และตรวจสอบได้ โดยพิจารณาจากภาระหน้าที่ ความรับผิดชอบ ผลงาน และผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นต่อองค์กร ควบคู่กับการให้คำชมเชย การยกย่อง และรางวัล เพื่อสร้างขวัญกำลังใจ ตลอดจนเชื่อมโยงการตอบแทนกับความก้าวหน้าในสายวิชาชีพอย่างเหมาะสม

อภิปรายผลการวิจัย

1. การเป็นองค์กรแห่งความสุขของสถานศึกษาในอำเภอยะรัง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาน่าน เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.40$, S.D. = 0.65) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการสร้างสัมพันธภาพในการทำงาน ($\bar{X} = 4.45$, S.D. = 0.65) ด้านการเสริมสร้างการทำงาน ($\bar{X} = 4.42$, S.D. = 0.62) ด้านการให้รางวัล ($\bar{X} = 4.40$, S.D. = 0.69) ด้านความพอใจในงาน ($\bar{X} = 4.37$, S.D. = 0.63) และด้านการสร้างสมดุลในชีวิตการทำงาน ($\bar{X} = 4.36$, S.D. = 0.65) ตามลำดับ สอดคล้องกับผลการวิจัยของภรณ์ทิพย์ ทองวิเศษ และสุภาวดี ลาภเจริญ (2567) ที่พบว่าความเป็นองค์กรแห่งความสุขในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เนื่องจากการสร้างองค์กรแห่งความสุขช่วยสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการทำงาน ส่งเสริมขวัญกำลังใจ และทำให้บุคลากรสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างเต็มศักยภาพเมื่อพิจารณาประเด็นสำคัญ พบว่า ด้านการสร้างสัมพันธภาพในการทำงานมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้บริหารส่งเสริมการสื่อสารที่เปิดกว้าง มีความใกล้ชิด เป็นกันเอง และให้คำแนะนำในการทำงาน ขณะที่บุคลากรสามารถแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและทำงานร่วมกันได้อย่างเปิดเผย สอดคล้องกับผลการวิจัยของอนุวัต ครองบุญ, วิไลวรรณ พรหมสีใหม่ และพงษ์ธร สิงห์พันธ์ (2566) ที่พบว่า บุคลากรในสถานศึกษามีความรักความสามัคคี ให้ความเคารพและให้เกียรติซึ่งกันและกัน พร้อมทั้งช่วยเหลือและให้กำลังใจซึ่งกันและกันเป็นอย่างดี ด้านการเสริมสร้างการทำงาน อาจเนื่องมาจากสถานศึกษาเปิดโอกาสให้บุคลากรได้ใช้ศักยภาพ ส่งเสริมการพัฒนาทักษะและความก้าวหน้าทางวิชาชีพ รวมทั้งมอบหมายงานในบทบาทที่หลากหลาย ส่วน ด้านการให้รางวัล อาจเนื่องมาจากสถานศึกษามีระบบการประเมินผลและการเลื่อนเงินเดือนที่เชื่อมโยงกับผลการปฏิบัติงาน บุคลากรได้รับผลตอบแทนที่เหมาะสมและมีรายได้ที่ช่วยสร้างความมั่นคงในการดำรงชีวิต

2. แนวทางการพัฒนาการเป็นองค์กรแห่งความสุขของสถานศึกษาในอำเภอยะรัง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาน่าน เขต 1 พบว่า ควรพัฒนา 5 ด้าน ได้แก่ ความ

พอใจในงาน การเสริมสร้างการทำงาน การสร้างสัมพันธภาพในการทำงาน การสร้างสมดุลในชีวิตการทำงาน และการให้รางวัล ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีสองปัจจัยของ Herzberg et al. (1959) ที่อธิบายว่า ปัจจัยจูงใจ เช่น ความสำเร็จ ความก้าวหน้า และการยอมรับ ช่วยสร้างความพึงพอใจในการทำงาน ขณะที่ปัจจัยค้ำจุน เช่น นโยบายองค์กร สภาพแวดล้อมการทำงาน และค่าตอบแทนที่เป็นธรรม ช่วยลดความไม่พึงพอใจในการทำงาน โดยมีแนวทางดังนี้

1) ด้านความพอใจในงาน ควรสร้างบรรยากาศการทำงานที่เป็นมิตร ส่งเสริมการมีส่วนร่วม บริหารงานอย่างเป็นธรรม และมอบหมายงานให้เหมาะสมกับความถนัดและศักยภาพของบุคลากร ทั้งนี้เพราะบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการทำงานช่วยส่งเสริมความพึงพอใจและการใช้ศักยภาพของบุคลากรได้อย่างเต็มที่ สอดคล้องกับผลการวิจัยของธนวุฒิ แก้วนุช (2561) ที่พบว่า บรรยากาศและสิ่งแวดล้อมเป็นองค์ประกอบสำคัญในการสร้างความสุขของครู

2) ด้านการเสริมสร้างการทำงาน ควรส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพบุคลากรอย่างต่อเนื่อง เปิดโอกาสให้พัฒนาตนเองตามความสนใจและความถนัด รวมทั้งสนับสนุนความก้าวหน้าทางวิชาชีพ ทั้งนี้เพราะการพัฒนาความรู้และความสามารถช่วยให้บุคลากรนำศักยภาพมาใช้ในการพัฒนางานและผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับผลการวิจัยของชามา เทียนโสภา (2566) ที่พบว่า บุคลากรที่มีคุณภาพและการได้รับแรงสนับสนุนในการทำงานเป็นองค์ประกอบของการเป็นองค์กรแห่งความสุขของสถานศึกษา

3) ด้านการสร้างสัมพันธภาพในการทำงาน ควรส่งเสริมการให้เกียรติ การสื่อสารที่เหมาะสม การช่วยเหลือและการทำงานร่วมกัน โดยผู้บริหารควรรับฟัง ให้คำปรึกษา และแก้ไขความขัดแย้งอย่างเป็นธรรม ทั้งนี้เพราะสัมพันธภาพที่ดีช่วยสร้างความไว้วางใจ ความร่วมมือ และความผูกพันในองค์กร สอดคล้องกับผลการวิจัยของณัฐพงษ์ น้อยโคตร (2565) ที่เสนอแนวทางพัฒนาสถานศึกษาสู่องค์กรแห่งความสุขโดยให้ความสำคัญกับความสมานฉันท์ในองค์กร

4) ด้านการสร้างสมดุลในชีวิตการทำงาน ควรส่งเสริมการดูแลสุขภาพกายและจิตใจ ลดความเครียด จัดภาระงานให้เหมาะสม และมีความยืดหยุ่นในการทำงาน เพื่อให้บุคลากร

สามารถสร้างสมดุลระหว่างงานกับชีวิตส่วนตัวได้ ทั้งนี้เพราะภาระงานที่มากและการพักผ่อนไม่เพียงพออาจส่งผลกระทบต่อความสุขในการทำงาน สอดคล้องกับผลการวิจัยของชุดินันท์ บัวรอด (2566) ที่เสนอให้ผู้บริหารลดภาระงานของครู จัดงานให้สมดุลกับศักยภาพ และสร้างบรรยากาศการทำงานที่ช่วยลดความตึงเครียด

5) ด้านการให้รางวัล ควรกำหนดหลักเกณฑ์การประเมิน การเลื่อนเงินเดือน ค่าตอบแทน และการให้รางวัลให้มีความชัดเจน โปร่งใส เป็นธรรม และสอดคล้องกับภาระหน้าที่ และผลการปฏิบัติงาน ทั้งนี้เพราะระบบการตอบแทนที่เหมาะสมและเป็นธรรมช่วยเสริมสร้างขวัญ กำลังใจและความเชื่อมั่นของบุคลากรต่อองค์กร สอดคล้องกับงานวิจัยของวรรณภา ศรีมุกดา และ ลัดดาวรรณ ณ ระนอง (2564) ที่ให้ความสำคัญกับค่าตอบแทนที่เป็นธรรมในฐานะองค์ประกอบหนึ่งของคุณภาพชีวิตในการทำงาน และเสนอให้องค์กรปรับค่าตอบแทนให้มีความเหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจในปัจจุบัน อันเป็นส่วนสำคัญในการส่งเสริมคุณภาพชีวิตในการทำงานของบุคลากร

องค์ความรู้ใหม่

การเป็นองค์กรแห่งความสุขของสถานศึกษาในอำเภอภูเพียง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาน่าน เขต 1

ภาพที่ 1 การเป็นองค์กรแห่งความสุขของสถานศึกษาในอำเภอภูเพียง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาน่าน เขต 1

จากภาพ การเป็นองค์กรแห่งความสุขของสถานศึกษาในอำเภอภูเพียง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาน่าน เขต 1 สามารถอธิบายได้ดังนี้

1. ด้านความพอใจในงาน มุ่งสร้างบรรยากาศการทำงานที่เป็นมิตร ส่งเสริมการมีส่วนร่วม และบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลอย่างเป็นธรรมและยืดหยุ่น เพื่อเสริมสร้างความพึงพอใจและความผูกพันต่อองค์กร

2. ด้านการเสริมสร้างการทำงาน มุ่งพัฒนาระบบการทำงานให้มีประสิทธิภาพและพัฒนาศักยภาพบุคลากรอย่างต่อเนื่อง โดยกำหนดการปฏิบัติงานให้มีความชัดเจนและสอดคล้องกับแผนปฏิบัติการประจำปี

3. ด้านการสร้างสัมพันธ์ภาพในการทำงาน มุ่งส่งเสริมความเข้าใจ ความเท่าเทียม และมนุษยสัมพันธ์ที่ดี โดยให้บุคลากรให้เกียรติ เคารพ และช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เพื่อสร้างความร่วมมือในการทำงาน

4. ด้านการสร้างสมดุลในชีวิตการทำงาน มุ่งดูแลสุขภาพกายและสุขภาพจิตของบุคลากรอย่างเป็นระบบ ควบคู่กับการบริหารภาระงานและนโยบายการลาที่มีความยืดหยุ่น เพื่อให้บุคลากรสามารถสร้างสมดุลระหว่างการทำงานกับชีวิตส่วนตัว

5. ด้านการให้รางวัล มุ่งพัฒนาระบบการประเมิน ค่าตอบแทน และการให้รางวัลให้มีหลักเกณฑ์ที่ชัดเจน โปร่งใส เป็นธรรม และตรวจสอบได้ โดยผ่านการพิจารณาของคณะกรรมการที่เป็นกลาง เพื่อสร้างขวัญกำลังใจและความเชื่อมั่นต่อองค์กร

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

สถานศึกษาควรนำผลการวิจัยครั้งนี้ไปพัฒนาสถานศึกษาที่จะส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งความสุขของสถานศึกษา ดังนี้

1. ด้านความพอใจในงาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาและสถานศึกษา ควรนำผลการวิจัยไปใช้กำหนดนโยบายด้านการบริหารทรัพยากรบุคคล โดยส่งเสริม

บรรยากาศการทำงานที่เป็นมิตร การมีส่วนร่วมในการบริหาร และการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล เพื่อสร้างความพึงพอใจในการทำงานของครูและบุคลากรทางการศึกษา

2. ด้านการเสริมสร้างการทำงาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาและสถานศึกษา ควรนำผลการวิจัยไปใช้กำหนดนโยบายการพัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่อง โดยสนับสนุนโอกาสและทรัพยากรในการพัฒนาความรู้ ทักษะ และความก้าวหน้าทางวิชาชีพให้สอดคล้องกับความต้องการและศักยภาพของครูและบุคลากรทางการศึกษา

3. ด้านการสร้างสัมพันธภาพในการทำงาน สถานศึกษา ควรนำผลการวิจัยไปใช้กำหนดนโยบายด้านวัฒนธรรมองค์กร โดยส่งเสริมการสื่อสารที่สร้างสรรค์ การให้เกียรติซึ่งกันและกัน การทำงานเป็นทีม และกำหนดแนวทางการป้องกันและจัดการความขัดแย้งอย่างเป็นธรรม เพื่อสร้างสัมพันธภาพที่ดีในการทำงาน

4. ด้านการสร้างสมดุลในชีวิตการทำงาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาและสถานศึกษา ควรนำผลการวิจัยไปใช้กำหนดนโยบายด้านการบริหารภาระงานและการส่งเสริมสุขภาวะของบุคลากร โดยจัดการะงานให้เหมาะสม ลดงานที่ซ้ำซ้อน ส่งเสริมการดูแลสุขภาพกายและจิตใจ และสนับสนุนความยืดหยุ่นในการปฏิบัติงานตามความเหมาะสม เพื่อให้บุคลากรสามารถสร้างสมดุลระหว่างชีวิตส่วนตัวกับการทำงาน

5. ด้านการให้รางวัล สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาและสถานศึกษา ควรนำผลการวิจัยไปใช้กำหนดนโยบายและหลักเกณฑ์ด้านการประเมินผล การให้รางวัล และการยกย่องเชิดชูบุคลากร โดยกำหนดหลักเกณฑ์ให้ชัดเจน โปร่งใส เป็นธรรม และตรวจสอบได้ รวมทั้งให้สอดคล้องกับภาระหน้าที่และผลการปฏิบัติงาน เพื่อสร้างขวัญกำลังใจและความเชื่อมั่นของบุคลากรต่อองค์กร

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. ผู้บริหารสถานศึกษา สามารถนำผลการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการบริหารงานภายในสถานศึกษา โดยส่งเสริมการมีส่วนร่วม มอบหมายงานให้เหมาะสมกับความถนัดและศักยภาพ และสร้างสัมพันธภาพที่ดีในการทำงาน เพื่อเสริมสร้างความพึงพอใจและความสุขในการทำงานของครูและบุคลากรทางการศึกษา

2. หน่วยงานต้นสังกัดและผู้บริหารสถานศึกษา สามารถนำผลการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางในการกำหนดนโยบายและกิจกรรมสำหรับครูและบุคลากรทางการศึกษา โดยส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพ การดูแลสุขภาพกายและจิตใจ การสร้างสมดุลระหว่างชีวิตกับการทำงาน ตลอดจนการกำหนดระบบการให้รางวัลที่เป็นธรรมและโปร่งใส เพื่อส่งเสริมการเป็นองค์กรแห่งความสุขของสถานศึกษา

เอกสารอ้างอิง

- กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา. (2569, 17 มกราคม). *วิกฤตครูโรงเรียนเล็ก “งานสอนมาราธอน” สูงกว่ามาตรฐาน 37.6% เสนอด่วนจ้าง “มืออาชีพเฉพาะด้าน” ลดภาระครู*. <https://www.eef.or.th/news-170126/>
- จิรพรรณ ชัยเงิน. (2568, 9 มิถุนายน). *การเป็นองค์กรแห่งความสุขของสถานศึกษาในอำเภอภูเพียง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาน่าน เขต 1*. (กานติมา ศรประเสริฐ).
- ชาญวิทย์ วสันต์ธนารัตน์, จุลยวรรณ ดั่งโคตะ และนพพร ทิแก้วศรี. (2556). *มาสร้างองค์กรแห่งความสุขกันเถอะ*. บริษัท สองขาครีเอชั่น จำกัด.
- ขามา เทียนโสภา. (2566). *รูปแบบการบริหารสถานศึกษาเอกชนเพื่อส่งเสริมการเป็นองค์กรแห่งความสุข* [วิทยานิพนธ์ การศึกษาดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยนเรศวร]. <https://nuir.lib.nu.ac.th/dspace/handle/123456789/5832>
- ชุตินันท์ บัวรอด. (2566). *ความสุขของครูในศูนย์ส่งเสริมประสิทธิภาพโรงเรียนท่ามะกา 3* [การค้นคว้าอิสระปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร]. <http://ithesis-ir.su.ac.th/dspace/bitstream/123456789/5187/1/640620098.pdf>
- ณัฐพงษ์ น้อยโคตร. (2565). *แนวทางการพัฒนาสถานศึกษาสู่องค์กรแห่งความสุข สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2* [วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม]. <http://202.28.34.124/dspace/bitstream/123456789/1473/1/63010581018.pdf>

- ธนวุฒิ แก้วนุช. (2561). รูปแบบการพัฒนาสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การเป็นองค์กรแห่งความสุข [วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์ดุสิต, มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต].
<https://libdoc.dpu.ac.th/thesis/Thanawut.Kae.pdf>
- ธีรวัฒน์ กุศล. (2568, 9 มิถุนายน). การเป็นองค์กรแห่งความสุขของสถานศึกษาในอำเภอภูเพียง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1. (กานติมา ศรประเสริฐ).
- ภรณ์ทิพย์ ทองวิเศษ และสุภาวดี ลาภเจริญ. (2567). การเป็นองค์กรแห่งความสุขในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1. *วารสารข้อพะยอม*, 35(1), 165–190.
- วรรณภา ศรีมุกดา และลัดดาวรรณ ณ ระนอง. (2564). อิทธิพลของคุณภาพชีวิตในการทำงานและความสุขในการทำงานที่ส่งผลต่อความผูกพันของบุคลากรองค์การบริหารส่วนจังหวัดสกลนคร. *วารสารราชพฤกษ์*, 19(3), 82–93.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560–2579*. บริษัทพริกหวานกราฟฟิค จำกัด.
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2565, 1 พฤศจิกายน). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 พ.ศ. 2566–2570*. https://www.nesdc.go.th/wp-content/uploads/2025/02/article_file_20230307173518.pdf
- อนวัตร ครอบบุญ, วิไลวรรณ พรหมสีใหม่ และพงษ์ธร สิงห์พันธ์. (2566). แนวทางการพัฒนาสถานศึกษาสู่องค์กรแห่งความสุข สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี. *วารสารพุทธศาสตร์ มจร อุบลราชธานี*, 5(3), 23–36.
- Herzberg, F., Mausner, B., & Snyderman, B. B. (1959). *The motivation to work* (2nd ed.). John Wiley & Sons.
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607–610.
<https://doi.org/10.1177/001316447003000308>
- Likert, R. (1961). *New patterns of management*. McGraw-Hill.

Guidelines for Developing Academic Administration in the Era of Artificial Intelligence: A Case Study of Triam Udom Suksa Nomklao Pathum Thani School under the Educational Service Area Office

Peerakorn Chotjirathanasak¹ Prompilai Buasuwan² and Suchada Nanthachai³

Received: March 14, 2026

Revised: September 28, 2026

Accepted: September 29, 2026

Abstract

The purposes of this research article were 1) to examine the current status, desired state, and needs regarding academic administration in the era of Artificial Intelligence at Triam Udom Suksa Nomklao Pathum Thani School; and 2) to develop guidelines for academic administration in the era of Artificial Intelligence of school. This study was a mixed-methods research divided into two phases: Phase 1 was a quantitative research involving a population of 76 administrators and teachers of Triam Udom Suksa Nomklao Pathum Thani School. The research instrument was a questionnaire with a reliability coefficient of 0.987. Data were analyzed using mean, standard deviation, and the Modified Priority Needs Index (PNI_modified); Phase 2 was the qualitative research conducted through focus group discussions with 15 administrators and teachers serving as heads of academic administration units. Data were analyzed using content analysis. The research findings revealed that 1) the overall current state of academic administration in the Artificial Intelligence era was

¹⁻³ Kasetsart Univeesity

Corresponding author, e-mail: peerakorfam54200923@gmail.com, Tel. 0819468520

at a high level ($\mu = 3.70$, $\sigma = 0.73$), whereas the overall desired state was at the highest level ($\mu = 4.54$, $\sigma = 0.65$). The top three areas of highest need were curriculum development (PNI_modified = 0.300), instructional management (PNI_modified = 0.254), and measurement and evaluation (PNI_modified = 0.243), respectively; 2) guidelines for developing academic administration in the Artificial Intelligence era comprised nine aspects: 1) regarding curriculum development, Artificial Intelligence should be used to analyze data for curriculum improvement; 2) in terms of teaching and learning management, the use of Artificial Intelligence in designing learning experiences should be encouraged; 3) in the aspect of measurement and evaluation, Artificial Intelligence should be used to collect and analyze learning outcomes; 4) regarding research aimed at improving the quality of education, Artificial Intelligence should be utilized to support research in an appropriate and ethical manner; 5) in terms of development of media, technology, and learning resources, support for resources and the enhancement of teachers' skills should be provided; 6) in the aspect of supervision, monitoring, and evaluation, Artificial Intelligence should be used to analyze data for teacher development; 7) in the aspect of promotion of academic knowledge within the community, Artificial Intelligence should be utilized to develop media and activities that aligned with community needs; 8) in terms of academic planning, Artificial Intelligence should be used to analyze data for systematic planning; and 9) regarding information management, Artificial Intelligence should be utilized to manage data and support the development of teaching and learning.

Keywords: Academic Administration, Artificial Intelligence, Needs Assessment, Development Guidelines, Triam Udom Suksa Nomklao Pathum Thani School

แนวทางการพัฒนาการบริหารวิชาการในยุคปัญญาประดิษฐ์: กรณีศึกษาโรงเรียน
เตรียมอุดมศึกษาน้อมเกล้า ปทุมธานี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี

พีระกรณ์ โชติจิรณาคศักดิ์¹ พร้อมพิไล บัวสุวรรณ² และสุชาดา นันทะไชย³

Received: March 14, 2026

Revised: September 28, 2026

Accepted: September 29, 2026

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพที่เป็นอยู่ สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นในการบริหารวิชาการในยุคปัญญาประดิษฐ์ของโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาน้อมเกล้า ปทุมธานี และ 2) พัฒนาแนวทางการบริหารวิชาการในยุคปัญญาประดิษฐ์ของสถานศึกษา การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี แบ่งเป็น 2 ระยะ ได้แก่ ระยะที่ 1 การวิจัยเชิงปริมาณ ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารและครูของโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาน้อมเกล้า ปทุมธานี จำนวน 76 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามที่มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.987 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และดัชนีความต้องการจำเป็นแบบปรับปรุง (PNI_modified) และระยะที่ 2 การวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการสนทนากลุ่มกับผู้บริหารและครูที่เป็นหัวหน้างานในกลุ่มบริหารวิชาการ จำนวน 15 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพที่เป็นอยู่ของการบริหารวิชาการในยุคปัญญาประดิษฐ์โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.70$, $\sigma = 0.73$) ส่วนสภาพที่พึงประสงค์โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.54$, $\sigma = 0.65$) โดยความต้องการจำเป็นสูงสุด 3 อันดับแรก ได้แก่ ด้านการพัฒนาหลักสูตร (PNI_modified = 0.300) ด้านการจัดการเรียนการสอน (PNI_modified = 0.254) และด้านการวัดและประเมินผล

¹⁻³ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

Corresponding author, e-mail: peerakorfam54200923@gmail.com, Tel. 0819468520

(PNI_modified = 0.243) ตามลำดับ และ 2) แนวทางการพัฒนาการบริหารวิชาการในยุคปัญญาประดิษฐ์ ประกอบด้วย 9 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการพัฒนาหลักสูตร ควรใช้ปัญญาประดิษฐ์วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อพัฒนาหลักสูตร 2) ด้านการจัดการเรียนการสอน ควรส่งเสริมการใช้ปัญญาประดิษฐ์ในการออกแบบการเรียนรู้ 3) ด้านการวัดและประเมินผล ควรใช้ปัญญาประดิษฐ์รวบรวมและวิเคราะห์ผลการเรียนรู้ 4) ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ควรใช้ปัญญาประดิษฐ์สนับสนุนการวิจัยอย่างถูกต้องและมีจริยธรรม 5) ด้านการพัฒนาสื่อ เทคโนโลยี และแหล่งเรียนรู้ ควรสนับสนุนทรัพยากรและพัฒนาทักษะครู 6) ด้านการนิเทศ ติดตาม และประเมินผล ควรใช้ปัญญาประดิษฐ์วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อพัฒนาครู 7) ด้านการส่งเสริมความรู้ทางวิชาการแก่ชุมชน ควรใช้ปัญญาประดิษฐ์พัฒนาสื่อและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน 8) ด้านการวางแผนงานวิชาการ ควรใช้ปัญญาประดิษฐ์วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อวางแผนอย่างเป็นระบบ และ 9) ด้านการบริหารจัดการสารสนเทศ ควรใช้ปัญญาประดิษฐ์จัดการข้อมูลและสนับสนุนการพัฒนาการเรียนการสอน

คำสำคัญ: การบริหารวิชาการ, ปัญญาประดิษฐ์, ความต้องการจำเป็น, แนวทางการพัฒนา, โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาน้อมเกล้า ปทุมธานี

บทนำ

การศึกษาเป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนาคนให้มีคุณภาพ สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข และเป็นแรงขับเคลื่อนที่ช่วยพัฒนาประเทศให้ก้าวไปข้างหน้า ในโลกยุคปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะด้านเทคโนโลยีและเศรษฐกิจ การศึกษาจึงมีบทบาทอย่างมากในการเตรียมคนให้พร้อมรับมือกับการเปลี่ยนแปลง และสามารถแข่งขันในระดับโลกได้ประเทศไทยเองก็ให้ความสำคัญกับการศึกษา โดยมุ่งเน้นให้คนไทยมีความรู้ ทักษะ และความสามารถที่ตรงกับความต้องการของตลาดงาน และสามารถพัฒนาประเทศได้ในระยะยาว โดยเฉพาะในยุคที่เทคโนโลยีก้าวหน้าอย่างมาก เช่น การปฏิวัติดิจิทัล และการเข้าสู่ยุคอุตสาหกรรม 4.0 ซึ่งทำให้ระบบเศรษฐกิจของโลกเปลี่ยนไป เกิดการแข่งขันที่สูงขึ้น และคนต้องปรับตัวให้ทันกับรูปแบบการใช้ชีวิตและการทำงานที่เปลี่ยนแปลงไป การเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ทำให้การศึกษาต้องพัฒนาให้

ทันสมัยมากขึ้น เพื่อให้ผู้เรียนมีทักษะที่จำเป็นในโลกยุคใหม่ เช่น การใช้เทคโนโลยี ความคิดสร้างสรรค์ การคิดวิเคราะห์ และการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ซึ่งจะช่วยให้คนไทยมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น และช่วยให้ประเทศสามารถพัฒนาไปสู่ความเป็นประเทศที่มีรายได้สูงได้ในอนาคต (แผนการศึกษาชาติ, 2560)

ความเปลี่ยนแปลงอันรวดเร็วในยุคดิจิทัล ไม่เพียงส่งผลต่อภาคเศรษฐกิจและอุตสาหกรรมเท่านั้น แต่ยังส่งผลโดยตรงต่อระบบการศึกษา ซึ่งจำเป็นต้องปรับตัวเพื่อสร้างแนวทางการเรียนรู้ใหม่ที่สอดคล้องกับโลกอนาคต โดยมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะสำคัญสำหรับศตวรรษที่ 21 รวมถึงสมรรถนะด้านดิจิทัล (Digital Competency) ที่เหมาะสมกับบริบทของเทคโนโลยีสารสนเทศไร้สายและนวัตกรรมที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) ได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาผู้เรียนอย่างรอบด้าน ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา และเจตคติ เพื่อเตรียมความพร้อมสู่การเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพ พร้อมด้วยทักษะพื้นฐานและสมรรถนะที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยยึดหลัก "ผู้เรียนเป็นสำคัญ" บนความเชื่อว่าทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้เต็มศักยภาพเพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีและสังคม การนำเทคโนโลยีดิจิทัล โดยเฉพาะปัญญาประดิษฐ์มาประยุกต์ใช้ในการจัดการศึกษา จึงเป็นแนวทางหนึ่งที่จะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการเรียนการสอน เช่น การออกแบบสื่อการเรียนรู้ที่มีความหลากหลายและน่าสนใจ การสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่ยืดหยุ่นทุกเวลาและสถานที่ ตลอดจนการลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา ทั้งในระดับผู้เรียน ครู และสถานศึกษา อันเป็นการส่งเสริมให้เกิดความเสมอภาคในการเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างแท้จริง (พร้อมพิไล บัวสุวรรณ, 2567; สุพัตรา ปากดี, 2566)

โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาน้อมเกล้า ปทุมธานี เป็นสถานศึกษาขนาดใหญ่ในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพทั้งด้านวิชาการ คุณธรรม และทักษะแห่งอนาคตให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมในศตวรรษที่ 21 โดยเฉพาะด้านการบริหารวิชาการ โรงเรียนให้ความสำคัญกับการวางแผนและพัฒนาอย่างเป็นระบบ ครอบคลุมการจัดทำและพัฒนาหลักสูตร การนิเทศ ติดตาม และประเมินผลการจัดการเรียนรู้ ตลอดจนการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพครูอย่างต่อเนื่อง พร้อมทั้งนำเทคโนโลยีสารสนเทศและนวัตกรรมดิจิทัลมาใช้ในการบริหารจัดการข้อมูลทางวิชาการและการดำเนินงานด้านต่าง ๆ เพื่อ

เพิ่มประสิทธิภาพ ความรวดเร็ว และความโปร่งใส อย่างไรก็ตาม จากการศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องพบว่า งานวิจัยด้านปัญญาประดิษฐ์ทางการศึกษาส่วนใหญ่มุ่งเน้นการประยุกต์ใช้ปัญญาประดิษฐ์ เพื่อสนับสนุนการจัดการเรียนการสอน การพัฒนาระบบการเรียนรู้อัจฉริยะ และการวิเคราะห์ข้อมูลการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นสำคัญ ขณะที่การศึกษาบทบาทของ ปัญญาประดิษฐ์ในมิติของ การบริหารวิชาการของสถานศึกษา ยังมีจำนวนจำกัด และมักเป็นการศึกษาเชิงประยุกต์ในงานเฉพาะด้าน มากกว่าการพัฒนา กรอบแนวคิดหรือรูปแบบการบริหารวิชาการที่บูรณาการปัญญาประดิษฐ์ เข้ากับกระบวนการบริหารอย่างเป็นระบบ Ahmad et al(2022); Ge and Hu(2020) อีกทั้งยังขาดการศึกษาที่มุ่งวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นในการใช้ปัญญาประดิษฐ์เพื่อการบริหารวิชาการในบริบทของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโดยตรง

จากความเปลี่ยนแปลงของโลกในยุคปัญญาประดิษฐ์ที่ส่งผลกระทบโดยตรงต่อการจัดการศึกษา ประกอบกับบทบาทของโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาน้อมเกล้า ปทุมธานี ในฐานะสถานศึกษาขนาดใหญ่ที่มีแนวทางการบริหารวิชาการที่มุ่งเน้นการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลอย่างเป็นระบบ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาประเด็นเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการในยุคปัญญาประดิษฐ์ เพื่อให้เกิดความเข้าใจถึงความต้องการจำเป็นในการพัฒนา และหาแนวทางที่เหมาะสมในการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดังกล่าวให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดต่อกระบวนการเรียนรู้

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาสภาพที่เป็นอยู่ สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นในการบริหารวิชาการยุคปัญญาประดิษฐ์ของโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาน้อมเกล้า ปทุมธานี
2. เพื่อเสนอแนวทางการใช้ปัญญาประดิษฐ์ในการบริหารวิชาการของโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาน้อมเกล้า ปทุมธานี

วิธีดำเนินการวิจัย

บทความวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Method Research) แบ่งการวิจัยออกเป็น 2 ระยะ ดังนี้

1. ระยะที่ 1 เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) เพื่อศึกษาสภาพที่เป็นอยู่ สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นในการบริหารวิชาการยุคปัญญาประดิษฐ์ โดย

ใช้ประชากรทั้งหมดซึ่งเป็น ผู้บริหารและครูของโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาน้อมเกล้า ปทุมธานี จำนวน 76 คน มีวิธีการดำเนินการวิจัยดังนี้

1.1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ซึ่งพัฒนาขึ้นตามกรอบการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา ครอบคลุม 9 ด้าน ได้แก่ การพัฒนาหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา การพัฒนาสื่อ เทคโนโลยีและแหล่งเรียนรู้ การนิเทศ ติดตามและประเมินผล การส่งเสริมความรู้ทางวิชาการแก่ชุมชน การวางแผนงานวิชาการ และการบริหารจัดการสารสนเทศนำแบบสอบถามที่ให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน ตรวจสอบความถูกต้องตามเนื้อหา (Content Validity)

1.2 หาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแต่ละข้อคำถามซึ่งมีค่าความสอดคล้อง อยู่ระหว่าง 0.67 – 1.00 และนำไปหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้กลุ่มทดลองจำนวน 30 คน นำผลที่ได้ไปหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficients) โดยมีค่าดังนี้ แบบสอบถามสภาพที่เป็นอยู่มีค่าอยู่ที่ 0.982 และสภาพที่พึงประสงค์มีค่าอยู่ที่ 0.987 จากนั้นดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อนำมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และดัชนีความต้องการ จำเป็นแบบปรับปรุง (PNI Modified) (สุวิมล ว่องวานิช, 2558)

2. ระยะที่ 2 เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) เพื่อสังเคราะห์แนวทางการบริหารวิชาการยุคปัญญาประดิษฐ์ของสถานศึกษา ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา รองผู้อำนวยการกลุ่มบริหารวิชาการและครูที่เป็นหัวหน้างานในกลุ่มบริหารวิชาการ รวมจำนวน 15 คน ซึ่งได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แนวคำถามสำหรับการสนทนากลุ่ม ซึ่งพัฒนาจากผลการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นในระยะที่ 1 ข้อมูลที่ได้จากการสนทนากลุ่มนำมาวิเคราะห์โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เพื่อสังเคราะห์แนวทางการพัฒนาการบริหารวิชาการยุคปัญญาประดิษฐ์ของสถานศึกษาให้สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา (สุวิมล ว่องวานิช, 2558)

สรุปผลการวิจัย

1. ระยะที่ 1 ผลการศึกษาสภาพที่เป็นอยู่ สภาพที่พึงประสงค์ของการและความต้องการ จำเป็นในการบริหารวิชาการยุคปัญญาประดิษฐ์ โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาน้อมเกล้า ปทุมธานี

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการพัฒนาแนวทางการใช้ปัญญาประดิษฐ์ในการบริหารวิชาการ

(N = 76)

การบริหารงานวิชาการ	สภาพที่เป็นอยู่		สภาพที่พึงประสงค์		PNI Modified	อันดับ
	μ	σ	μ	σ		
1.การพัฒนาหลักสูตร	3.57	0.75	4.64	0.60	0.300	1
2.การจัดการเรียนการสอน	3.74	0.76	4.68	0.58	0.254	2
3.การวัด ประเมินผล	3.74	0.65	4.65	0.61	0.243	3
4.การวางแผนงานวิชาการ	3.62	0.80	4.46	0.68	0.231	4
5.การบริหารจัดการสารสนเทศ	3.61	0.74	4.43	0.74	0.228	5
6.การพัฒนาสื่อแหล่งเรียนรู้	3.73	0.72	4.60	0.60	0.222	6
7.การส่งเสริมความรู้แก่ชุมชน	3.64	0.77	4.39	0.72	0.206	7
8.การนิเทศ ติดตาม และประเมินผล	3.73	0.72	4.47	0.69	0.199	8
9.การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา	3.89	0.65	4.54	0.63	0.166	9
รวม	3.70	0.73	4.54	0.65	-	-

ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการใช้ปัญญาประดิษฐ์ในการบริหารวิชาการของโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาน้อมเกล้า ปทุมธานี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี พบว่า โดยภาพรวมสภาพปัจจุบันของการบริหารวิชาการยุคปัญญาประดิษฐ์อยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.70$, $\sigma = 0.73$) ขณะที่สภาพที่พึงประสงค์โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.54$, $\sigma = 0.65$) สะท้อนให้เห็นว่าสถานศึกษามีความต้องการพัฒนาและยกระดับการนำปัญญาประดิษฐ์มาใช้สนับสนุนการบริหารวิชาการในหลายด้านเพื่อให้สอดคล้องกับบริบทของการศึกษาในยุคดิจิทัล

เมื่อพิจารณาค่าดัชนีความต้องการจำเป็นแบบปรับปรุง (PNI_{modified}) พบว่า ด้านที่มีความต้องการจำเป็นสูงสุด คือ ด้านการพัฒนาหลักสูตร ($PNI_{\text{modified}} = 0.300$) รองลงมา ได้แก่ ด้านการจัดการเรียนการสอน ($PNI_{\text{modified}} = 0.254$) และด้านการวัดและประเมินผล ($PNI_{\text{modified}} = 0.243$) ตามลำดับ ขณะที่ด้านการวางแผนงานวิชาการ ($PNI_{\text{Modified}} = 0.231$) ด้านการบริหาร

จัดการสารสนเทศ ($PNI_{\text{modified}} = 0.228$) ด้านการพัฒนาสื่อ เทคโนโลยีและแหล่งเรียนรู้ ($PNI_{\text{modified}} = 0.222$) ด้านการส่งเสริมความรู้ทางวิชาการแก่ชุมชน ($PNI_{\text{modified}} = 0.206$) ด้านการนิเทศ ติดตามและประเมินผล ($PNI_{\text{modified}} = 0.199$) และด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ($PNI_{\text{modified}} = 0.166$) มีความต้องการจำเป็นรองลงมาตามลำดับ ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าการพัฒนา แนวทางการใช้ปัญญาประดิษฐ์ในการบริหารวิชาการของสถานศึกษาควรมุ่งเน้นการพัฒนาหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน และการวัดและประเมินผลเป็นอันดับแรก

2. ระยะที่ 2 ผลจากการสนทนากลุ่ม(Focus Group Discussion)เพื่อหาแนวทางการ พัฒนาการบริหารวิชาการยุคปัญญาประดิษฐ์ โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาน้อมเกล้า ปทุมธานี

ผลการสังเคราะห์แนวทางการพัฒนาการใช้ปัญญาประดิษฐ์ในการบริหารวิชาการของ โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาน้อมเกล้า ปทุมธานี จากการสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิและผู้มีส่วน เกี่ยวข้อง พบว่า แนวทางการพัฒนาการบริหารวิชาการยุคปัญญาประดิษฐ์ของสถานศึกษา ประกอบด้วย 9 ด้าน โดยเรียงลำดับตามความต้องการจำเป็น ได้แก่ 1) ด้านการพัฒนาหลักสูตร ผู้บริหารและครูควรร่วมกันใช้ ปัญญาประดิษฐ์ วิเคราะห์ข้อมูลหลักสูตรและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เพื่อปรับปรุงหลักสูตรให้สอดคล้องกับทักษะที่จำเป็นของผู้เรียน 2) ด้านการจัดการเรียนการสอน ผู้บริหารสนับสนุนให้ครูครูใช้ ปัญญาประดิษฐ์ ออกแบบการเรียนรู้และกิจกรรมที่ส่งเสริมการคิด ของผู้เรียน 3) ด้านการวัดและประเมินผล ผู้บริหารควรส่งเสริมให้ครูใช้ ปัญญาประดิษฐ์ ในการ รวบรวม วิเคราะห์ และติดตามผลการเรียนรู้ของผู้เรียนผ่านระบบสารสนเทศ 4) ด้านการวางแผน งานวิชาการ ผู้บริหารและครูควรใช้ ปัญญาประดิษฐ์ วิเคราะห์ข้อมูลเชิงสถิติและแนวโน้ม เพื่อ กำหนดเป้าหมายและแผนงานวิชาการอย่างเป็นระบบ 5) การบริหารจัดการสารสนเทศ ผู้บริหาร ควรส่งเสริมการพัฒนาระบบฐานข้อมูลและสารสนเทศโดยใช้ ปัญญาประดิษฐ์ เพื่อรวบรวมและ วิเคราะห์ข้อมูลทางวิชาการ และส่งเสริมให้ครูนำข้อมูลดังกล่าวไปใช้ในการวางแผนและปรับปรุง การจัดการเรียนการสอน 6) การพัฒนาสื่อ เทคโนโลยีและแหล่งเรียนรู้ ผู้บริหารควรจัดสรร ทรัพยากรและเทคโนโลยีที่เอื้อต่อการพัฒนาสื่อ และพัฒนาทักษะของครูในการพัฒนาสื่อในการ จัดการเรียนรู้ที่มีความหลากหลายและสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน 7) การส่งเสริมความรู้ ทางวิชาการแก่ชุมชน ผู้บริหารและครูควรใช้ ปัญญาประดิษฐ์ วิเคราะห์ความต้องการและพัฒนา กิจกรรมหรือสื่อเผยแพร่ความรู้ที่สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน 8) การนิเทศ ติดตามและ

ประเมินผล ผู้บริหารและครูควรใช้ ปัญญาประดิษฐ์ วิเคราะห์ข้อมูลเชิงสถิติและแนวโน้ม เพื่อกำหนดเป้าหมายและแผนงานวิชาการอย่างเป็นระบบ และ 9) การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ผู้บริหารควรสนับสนุนให้ครูใช้ ปัญญาประดิษฐ์ เป็นเครื่องมือช่วยในการวิจัยโดยคำนึงถึงจริยธรรมและความถูกต้องของข้อมูล

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัย เรื่อง แนวทางการพัฒนาการบริหารวิชาการในยุคปัญญาประดิษฐ์ กรณีศึกษาโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาน้อมเกล้า ปทุมธานี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานีพบว่า

1. โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาน้อมเกล้า ปทุมธานี โดยภาพรวมสภาพของการบริหารวิชาการยุคปัญญาประดิษฐ์อยู่ในระดับมาก ในขณะที่สภาพที่พึงประสงค์โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด สะท้อนให้เห็นว่าสถานศึกษามีความต้องการพัฒนาการนำปัญญาประดิษฐ์มาใช้สนับสนุนการบริหารวิชาการ เพื่อยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับบริบทของการศึกษาในยุคดิจิทัล โดยด้านที่มีความต้องการจำเป็นสูงสุด 3 อันดับแรก ได้แก่ ด้านการพัฒนาหลักสูตร ($PNI_{modified} = 0.300$) ด้านการจัดการเรียนการสอน ($PNI_{modified} = 0.254$) และด้านการวัดและประเมินผล ($PNI_{modified} = 0.243$) รองลงมา คือ ด้านการวางแผนงานวิชาการ ด้านการบริหารจัดการสารสนเทศ ด้านการพัฒนาสื่อแหล่งเรียนรู้ ด้านการส่งเสริมความรู้แก่ชุมชน ด้านการนิเทศติดตาม และประเมินผล และด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ทั้งนี้อาจเนื่องจากสถานศึกษาจำเป็นต้องบูรณาการการใช้ปัญญาประดิษฐ์เข้าสู่กระบวนการบริหารวิชาการอย่างเป็นระบบ ทั้งในด้านการออกแบบงานวิชาการ การสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ การบริหารข้อมูลสารสนเทศ และการใช้ข้อมูลเพื่อประกอบการตัดสินใจเชิงบริหารซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญของการบริหารวิชาการที่ส่งผลโดยตรงต่อคุณภาพผู้เรียนและประสิทธิภาพของสถานศึกษาสอดคล้องกับ Ge and Hu (2020) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า

ด้านการพัฒนาหลักสูตร พบว่ามีความต้องการจำเป็นสูงสุด ($PNI_{modified} = 0.300$) โดยข้อที่มีความต้องการจำเป็นสูงสุดคือ “ผู้บริหารสถานศึกษาและครูนำปัญญาประดิษฐ์ (AI) มาวิเคราะห์หลักสูตรเพื่อหาแนวทางการปรับปรุงเนื้อหาและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาที่ตอบสนอง

ต่อความต้องการของผู้เรียนและทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจ และเทคโนโลยี” ($PNI_{\text{modified}} = 0.315$) สะท้อนว่า การพัฒนาหลักสูตรในยุคดิจิทัลจำเป็นต้องใช้ข้อมูลและเทคโนโลยี มาช่วยวิเคราะห์และปรับปรุงหลักสูตรให้สอดคล้องกับบริบทของผู้เรียนและการเปลี่ยนแปลงของสังคม ซึ่งสอดคล้องกับ Ge and Hu (2020) ที่ระบุว่าปัญญาประดิษฐ์สนับสนุนการออกแบบและพัฒนาหลักสูตรได้ยืดหยุ่น สามารถตอบสนองผู้เรียนได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับขุนวัฒน์ ปุณบางกะดี (2568) ที่ระบุว่า การใช้ปัญญาประดิษฐ์ช่วยในการออกแบบและพัฒนาหลักสูตรต้องอาศัยข้อมูล ความต้องการ พฤติกรรมของผู้เรียน มาวิเคราะห์เพื่อให้เกิดหลักสูตรที่ยืดหยุ่นและสามารถปรับเปลี่ยนตามบริบทได้อย่างเหมาะสม

ด้านการจัดการเรียนการสอน พบว่าข้อที่มีความต้องการจำเป็นสูงสุดคือ “ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมให้ครูดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยใช้ปัญญาประดิษฐ์ (AI) ทำหน้าที่เป็นผู้ช่วยครู” ($PNI_{\text{modified}} = 0.261$) แสดงให้เห็นว่า สถานศึกษาใช้ AI เป็นเครื่องมือสนับสนุนครูในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ วิเคราะห์ข้อมูลผู้เรียน และส่งเสริมการเรียนรู้ที่ตอบสนองความแตกต่างระหว่างบุคคล ซึ่งสอดคล้องกับสุพัตรา ปากดี (2566) ที่อธิบายว่าการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญญาประดิษฐ์ ว่าปัญญาประดิษฐ์นั้นสามารถช่วยครูในการออกแบบ ปรับปรุงการจัดการเรียนรู้ให้ตอบสนองต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนให้ในยุคดิจิทัล โดยครูที่ประสบการณ์น้อยจะสามารถออกแบบการจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และครูที่มีประสบการณ์สูงจะสามารถออกแบบการจัดการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และสอดคล้องกับ Ahmad et al. (2022) และ Ge and Hu (2020) ที่อธิบายไว้ว่าปัญญาประดิษฐ์สามารถสนับสนุนการจัดการเรียนรู้และการวิเคราะห์ข้อมูลผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ด้านการวัดและประเมินผล พบว่าข้อที่มีความต้องการจำเป็นสูงสุดคือ “ผู้บริหารสถานศึกษาอำนวยความสะดวกให้ครูโดยนำเทคโนโลยีมาช่วยในการเก็บรวบรวมผลการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน” ($PNI_{\text{modified}} = 0.257$) สะท้อนว่า การวัดและประเมินผลในยุคดิจิทัลต้องอาศัยระบบข้อมูลที่รวดเร็วและแม่นยำมากขึ้น เพื่อช่วยลดภาระงานครูและนำผลการประเมินไปใช้พัฒนาการเรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับ Ahmad et al. (2022) ที่อธิบายว่า การนำปัญญาประดิษฐ์มาใช้ในการวัดและประเมินผลสามารถใช้ให้การประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนที่มีจำนวนมาก ทำได้อย่างรวดเร็ว ได้หลายรูปแบบ มีความแม่นยำเป็นมาตรฐานเดียวกัน ซึ่งช่วยลด

ภาระงานครูและลดความคลาดเคลื่อนในการวิเคราะห์ผล และสอดคล้องกับชุมชน ปงบางกะดี (2568) ที่ระบุว่า การวัดประเมินผลที่มีปัญญาประดิษฐ์เข้ามามีส่วนช่วยในกระบวนการนั้นจะทำให้สามารถประเมินผลและติดตามผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ด้านการวางแผนงานวิชาการ พบว่าข้อที่มีความต้องการจำเป็นสูงที่สุดคือ “ผู้บริหารสถานศึกษาและครูใช้ปัญญาประดิษฐ์ AI วิเคราะห์ข้อมูล เชิงสถิติและแนวโน้มทางการศึกษาเพื่อกำหนดเป้าหมาย กลยุทธ์ และแผนการดำเนินงานด้านวิชาการ” ($PNI_{modified} = 0.239$) สะท้อนว่าการวางแผนงานวิชาการในยุคดิจิทัลจำเป็นต้องอาศัยข้อมูลเชิงลึกมากขึ้น เพื่อให้การกำหนดเป้าหมายและแผนงานมีความสอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับ (Ge and Hu, 2020) ที่ชี้ว่า การใช้ปัญญาประดิษฐ์ช่วยในการวิเคราะห์ข้อมูลซึ่งเป็นการสนับสนุนผู้บริหารสถานศึกษาในการตัดสินใจเชิงนโยบายด้านวิชาการและสอดคล้องกับชุมชน ปงบางกะดี (2568) ที่ระบุว่า การใช้ปัญญาประดิษฐ์ในการวิเคราะห์ข้อมูลนั้น สามารถนำไปประกอบการวางแผนเชิงกลยุทธ์เป็นการส่งเสริมให้การบริหารคุณภาพการศึกษาเป็นไปอย่างแม่นยำและมีประสิทธิภาพ

ด้านการบริหารจัดการสารสนเทศ พบว่าข้อที่มีความต้องการจำเป็นสูงที่สุดคือ “ผู้บริหารและครูใช้ ปัญญาประดิษฐ์ ช่วยสร้างรายงานผลการดำเนินงานและสรุป ข้อมูลเชิงสถิติอัตโนมัติ เพื่อลดเวลาและความผิดพลาดในการ จัดทำเอกสาร” ($PNI_{modified} = 0.238$) แสดงให้เห็นว่า แสดงให้เห็นว่า สถานศึกษาต้องการใช้ AI เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการข้อมูลและสารสนเทศภายในองค์กร โดยเฉพาะการสรุปรายงานและการลดภาระงานเอกสาร ซึ่งสอดคล้องกับ สุพัตรา ปากดี (2566) ที่อธิบายว่าทางการประยุกต์ใช้ปัญญาประดิษฐ์ อย่างมีประสิทธิภาพ ต้องมีการเตรียมความพร้อมใน 4 ด้าน คือ ด้านนโยบาย ด้านบุคลากร ด้านข้อมูล และด้านเทคโนโลยี และสอดคล้องกับชุมชน ปงบางกะดี (2568) ที่ระบุว่า การใช้ระบบสารสนเทศเพื่อการบริหาร การศึกษา นั้นสามารถรวบรวม วิเคราะห์ และรายงานข้อมูลระดับภาพรวมเพื่อประกอบการวางแผนและกำหนดนโยบายได้ Ge and Hu (2020) ได้เสนอแนวคิดการสร้างระบบนิเวศทางการศึกษาที่ขับเคลื่อนด้วยปัญญาประดิษฐ์ ควรให้ความสำคัญกับการบูรณาการข้อมูลขนาดใหญ่ (Big data) เพื่อให้สามารถวิเคราะห์ข้อมูลได้อย่างถูกต้อง และนำข้อมูลไปใช้ในการพัฒนาได้อย่างตรงจุด

ด้านการพัฒนาสื่อ เทคโนโลยี และแหล่งเรียนรู้ พบว่าข้อที่มีความต้องการจำเป็นสูงที่สุดคือ “ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมครูในการออกแบบและผลิตสื่อการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและยุคปัญญาประดิษฐ์” ($PNI_{\text{modified}} = 0.238$) แสดงให้เห็นว่า สถานศึกษาตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาสื่อและแหล่งเรียนรู้ที่ทันสมัยและเหมาะสมกับผู้เรียนในยุคดิจิทัล โดย AI สามารถช่วยสนับสนุนการออกแบบและพัฒนาสื่อให้มีความหลากหลาย และตอบสนองต่อผู้เรียนมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับAhmad et al. (2022) กล่าวไว้ว่า ปัญญาประดิษฐ์ มีบทบาทในการสนับสนุนการพัฒนาสื่อได้หลายรูปแบบ เนื้อหารายวิชาให้มีความทันสมัยและยืดหยุ่นตอบสนองต่อรูปแบบการเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้เรียนและชุมชน ปงบางกะดี (2568) ยังอธิบายเพิ่มเติมอีกว่า ปัญญาประดิษฐ์นั้นสามารถนำไปใช้ในการพัฒนาสื่อ ให้เป็นแพลตฟอร์มการเรียนรู้ที่สามารถตอบสนองผู้เรียนเป็นรายบุคคลและช่วยเพิ่มปฏิสัมพันธ์ในการเรียนรู้ได้

ด้านการส่งเสริมความรู้แก่ชุมชน พบว่าข้อที่มีความต้องการจำเป็นสูงที่สุดคือ “ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมและสนับสนุนการใช้ปัญญาประดิษฐ์ AI เพื่อวิเคราะห์ความต้องการความรู้ของชุมชนและออกแบบกิจกรรมพัฒนาวิชาการร่วมกับองค์กรภายนอก” ($PNI_{\text{MODIFIED}} = 0.229$) แสดงให้เห็นว่า สถานศึกษาไม่ได้จำกัดบทบาทตนเองเฉพาะในโรงเรียน แต่ยังมุ่งทำหน้าที่เป็นแหล่งเรียนรู้ของชุมชน โดยใช้ AI ช่วยวิเคราะห์ความต้องการและออกแบบกิจกรรมให้สอดคล้องกับบริบทของชุมชนมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับสุพัตรา ปากติ (2566) ที่อธิบายว่าการปัญญาประดิษฐ์นั้นสามารถประเมินทักษะ ความถนัด และความสนใจของผู้เรียนได้โดยให้คำแนะนำ แนวทางการจัดการเรียนรู้หรือแนวทางการศึกษาต่ออย่างเหมาะสม ซึ่งในกรณีนี้ถ้ามีการสำรวจจากผู้ปกครองเพิ่มเติมและมีการนำมาวิเคราะห์จะช่วยให้เห็นถึงความต้องการทั้งของผู้เรียนและผู้ปกครอง ซึ่งความต้องการนี้สามารถนำไปใช้ในการวางแผนร่วมในการเปิดหลักสูตรที่ตอบโจทย์กับความต้องการและบริบทของชุมชน หรือการร่วมมือกับองค์กรภายนอกในการแนะแนว ให้ความรู้ในการศึกษาต่อกับนักเรียนอย่างเข้าใจและตรงจุด

ด้านการนิเทศ ติดตาม และประเมินผล พบว่าข้อที่มีความต้องการจำเป็นสูงที่สุดคือ “ผู้บริหารสถานศึกษาและครูร่วมกันประเมินคุณภาพการจัดการเรียนการสอน โดยใช้ปัญญาประดิษฐ์ AI วิเคราะห์ข้อมูลเชิงลึกเพื่อปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง” ($PNI_{\text{modified}} = 0.208$) สะท้อนให้เห็นว่า การนิเทศภายในสถานศึกษาในยุคดิจิทัลควรพัฒนา

กระบวนการไปสู่การนิเทศบนฐานข้อมูลที่สามารถวิเคราะห์ผลได้อย่างลึกซึ้งและต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับ Ge and Hu (2020) และ Ahmad et al. (2022) ที่ระบุปัญญาประดิษฐ์สามารถนำมาใช้ในการวิเคราะห์กระบวนการเรียนรู้จากฐานข้อมูล และรายงานผลอย่างเป็นระบบ เพื่อนำข้อมูลเชิงลึกมาใช้ในการประกอบการตัดสินใจของครูและผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อหาแนวทางการพัฒนาในระดับห้องเรียนหรือระดับนโยบายของสถานศึกษา

ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา พบว่าข้อที่มีความต้องการจำเป็นสูงสุดคือ “ผู้บริหารสถานศึกษาและครูนำปัญญาประดิษฐ์ (AI) มาช่วยสังเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาแนวทางการปรับปรุงคุณภาพการศึกษามีประสิทธิภาพ” ($PNI_{modified} = 0.179$) สะท้อนให้เห็นว่า AI มีบทบาทในการช่วยรวบรวม วิเคราะห์ และสังเคราะห์ข้อมูลจำนวนมาก เพื่อนำมาใช้เป็นฐานในการปรับปรุงคุณภาพการศึกษอย่างเป็นระบบ ซึ่งสอดคล้องกับ UNESCO (2019) ที่ระบุปัญญาประดิษฐ์เป็นเทคโนโลยีที่สามารถประมวลผลข้อมูลจำนวนมากได้ สามารถวิเคราะห์ได้หลายรูปแบบ สามารถเรียนรู้จากแหล่งข้อมูลที่มีอยู่และนำมาปรับปรุงพัฒนาได้ตามบริบท ชุมวัฒน์ ปุณบางกะดี (2568) ที่กล่าวถึงบทบาทของเทคโนโลยีว่าสามารถใช้ในการสนับสนุนงานวิชาการและการใช้ข้อมูลเพื่อพัฒนาสถานศึกษาได้อย่างเป็นระบบ

2. ผลการนำเสนอแนวทางในการพัฒนาการบริหารวิชาการในยุคปัญญาประดิษฐ์
โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาน้อมเกล้า ปทุมธานี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา
ปทุมธานี จำแนกรายด้านดังนี้

ด้านการพัฒนาหลักสูตร จากผลการสนทนากลุ่มสะท้อนให้เห็นว่า ผู้บริหารและครูนำปัญญาประดิษฐ์มาใช้ในการพัฒนาหลักสูตร ควรเริ่มจากนำมาวิเคราะห์โครงสร้างหลักสูตรเพื่อตรวจสอบความซ้ำซ้อนของเนื้อหา ความสอดคล้องของผลลัพธ์การเรียนรู้ และความเชื่อมโยงกับทักษะดิจิทัลที่จำเป็นในปัจจุบัน ตลอดจนใช้ข้อมูลผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนย้อนหลังประกอบการปรับปรุงหน่วยปรับปรุงหลักสูตร ซึ่งสอดคล้องกับ Ge and Hu (2020) อธิบายไว้ว่าปัญญาประดิษฐ์เป็นเครื่องมือที่ช่วยในการออกแบบและพัฒนาหลักสูตร ที่อ้างอิงจากข้อมูลผู้เรียนทำให้สามารถออกแบบหน่วยการเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ และชุมวัฒน์ ปุณบางกะดี (2568) อธิบายเพิ่มเติมว่าการใช้ข้อมูลของผู้เรียนมาวิเคราะห์โดยใช้ปัญญาประดิษฐ์เป็นเครื่องมือสนับสนุนช่วยให้ได้หลักสูตรที่มีความยืดหยุ่นและปรับเปลี่ยนตามบริบทได้อย่างเหมาะสม

ด้านการจัดการเรียนการสอน จากผลการสนทนากลุ่มสะท้อนให้เห็นว่า ผู้บริหารครูส่งเสริมให้ครูนำปัญญาประดิษฐ์มาใช้เป็นเครื่องมือในการจัดทำแผนการสอน ออกแบบกิจกรรม และพัฒนาสื่อการเรียนรู้ ที่มุ่งเน้นการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะการคิดขั้นสูง สอดคล้องกับสุภัทรศักดิ์ คำสามารถ, สุริมาศ นาครอด และจันทราภรณ์ สีสวย (2568) ที่ได้อธิบายว่าปัญญาประดิษฐ์เป็นเทคโนโลยีที่ได้รับความสนใจในการนำมาช่วยปรับปรุงกระบวนการศึกษา โดยเฉพาะในการสร้างการเรียนรู้เฉพาะบุคคล เพื่อตอบสนองความต้องการที่หลากหลายของนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ บทบาทครูในยุคปัญญาประดิษฐ์ต้องเปลี่ยนจากผู้ถ่ายทอดความรู้ไปสู่ผู้ส่งเสริมความฉลาดรู้ด้านปัญญาประดิษฐ์ (AI Literacy) อย่างเป็นระบบ โดยมีหน้าที่กำกับและชี้แนะการใช้ปัญญาประดิษฐ์ของผู้เรียนให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด ควบคู่กับการปลูกฝังการใช้อย่างมีจริยธรรม

ด้านการวัดและประเมินผล จากผลการสนทนากลุ่มสะท้อนให้เห็นว่า ผู้บริหารครูส่งเสริมให้ครูนำปัญญาประดิษฐ์และเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการวัดและประเมินผลนั้น สามารถนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการรวบรวม วิเคราะห์ และแปลผลข้อมูลผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทั้งในระดับภาพรวมและรายบุคคล รวมถึงการปรับระดับความยากง่ายของเครื่องมือประเมินให้สอดคล้องกับศักยภาพผู้เรียน และนำเสนอข้อมูลในรูปแบบที่ได้เป็นฐานประกอบการตัดสินใจเชิงวิชาการ สอดคล้องกับ Ahmad et al. (2022) ปัญญาประดิษฐ์ สามารถดำเนินการประเมินผลการเรียนของนักเรียนในจำนวนมากได้อย่างรวดเร็ว แม่นยำ และมีความเป็นมาตรฐานเดียวกัน ซึ่งช่วยลดความลำเอียงและอคติที่อาจเกิดขึ้นจากการประเมินโดยมนุษย์และ Ge and Hu (2020) ที่ระบุว่าปัญญาประดิษฐ์ มีบทบาทในการรวบรวม วิเคราะห์ และประมวลผลข้อมูลผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนแบบเรียลไทม์ ทำให้สามารถตรวจสอบแนวโน้มทางวิชาการของผู้เรียนได้อย่างแม่นยำ และสามารถแจ้งเตือนความเสี่ยงทางการเรียน

ด้านการวางแผนงานวิชาการ จากผลการสนทนากลุ่มสะท้อนให้เห็นว่า ผู้บริหารและครูวางแผนงานวิชาการในยุคปัญญาประดิษฐ์โดยเริ่มใช้ข้อมูลเชิงประจักษ์ร่วมกับการวิเคราะห์ด้วยปัญญาประดิษฐ์ เพื่อสนับสนุนการกำหนดแผนงานวิชาการประจำปี เช่น การคาดการณ์แนวโน้มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และการจัดสรรทรัพยากรอย่างเหมาะสม ทั้งนี้ การใช้ปัญญาประดิษฐ์ ในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงสถิติจะช่วยเพิ่มความแม่นยำและลดระยะเวลาในการประมวลผลข้อมูล สอดคล้องกับ Ge and Hu (2020)ปัญญาประดิษฐ์ ในบริบทการศึกษา ถูกกำหนดให้เป็นระบบที่

สามารถเลียนแบบกระบวนการทางความคิดของมนุษย์ เช่น การเรียนรู้ การวิเคราะห์ข้อมูล และการตัดสินใจ เพื่อช่วยการบริหารจัดการให้มีประสิทธิภาพ และ ชุณวัฒน์ ปุณบางกะดี (2568) ที่ชี้ว่าแนวคิดสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการบริหารในยุคปัจจุบันว่าการบริหารยุคปัจจุบันนั้นการตัดสินใจต้องอาศัยฐานข้อมูล (data-driven decision making)

ด้านการบริหารจัดการสารสนเทศ จากผลการสนทนากลุ่มสะท้อนให้เห็นว่า ผู้บริหารคสรกำหนดแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการสารสนเทศเริ่มจากพัฒนาระบบฐานข้อมูลกลางเพื่อรองรับการจัดเก็บข้อมูลทางวิชาการอย่างเป็นระบบ และใช้ ปัญญาประดิษฐ์ สนับสนุนการวิเคราะห์ข้อมูล จัดทำรายงานและสรุปข้อมูลเชิงสถิติแบบอัตโนมัติ เพื่อลดภาระงานครูในการจัดทำเอกสาร และเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการข้อมูล สอดคล้องกับ Khairullah, Harris, Hadi, Sandhu, Ahmad and Alshara (2025) ได้ศึกษาบทบาทของเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ ซึ่งกำลังมีอิทธิพลอย่างลึกซึ้งต่อการจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 โดยเน้นว่าการนำ ปัญญาประดิษฐ์ มาใช้ในระบบการศึกษานอกจากด้านการเรียนรู้ของผู้เรียนแล้ว ยังมีส่วนช่วยในการบริหารจัดการภายในโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น สุพัตรา ปากดี (2566) ยังอธิบายแนวทางการประยุกต์ใช้ปัญญาประดิษฐ์ อย่างมีประสิทธิภาพนั้นต้องมีการเตรียมความพร้อมใน 4 ด้าน คือ ด้านการกำหนดนโยบาย ด้านบุคลากร ด้านข้อมูล และด้านเทคโนโลยี

ด้านการพัฒนาสื่อ เทคโนโลยี และแหล่งเรียนรู้ จากผลการสนทนากลุ่มสะท้อนให้เห็นว่า ผู้บริหารควรสนับสนุนเครื่องมือทางเทคโนโลยี โดยเริ่มจากการสนับสนุนโปรแกรมปัญญาประดิษฐ์ ให้กับครูทุกคนในสถานศึกษาได้ใช้ในการผลิตและพัฒนาสื่อการเรียนรู้ที่หลากหลาย พร้อมทั้งสนับสนุนโครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ สอดคล้องกับสิริน ฉกามานนท์ (2568) ที่ได้เสนอ แนวทางการพัฒนาครูในด้านทักษะทางเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ โดยเน้น 3 ภาคส่วนหลักสำหรับการพัฒนาได้แก่ สำหรับผู้บริหารควรมีนโยบายจัดหาอุปกรณ์ ปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐาน และลดภาระงานเพื่อให้ครูมีเวลาเรียนรู้ และชุณวัฒน์ ปุณบางกะดี (2568) ที่ระบุว่าปัญญาประดิษฐ์สามารถช่วยพัฒนาสื่อและแพลตฟอร์มการเรียนรู้ให้ตอบสนองต่อผู้เรียนรายบุคคลได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีความยืดหยุ่น

ด้านการส่งเสริมความรู้แก่ชุมชนจากผลการสนทนากลุ่มสะท้อนให้เห็นว่า ผู้บริหารและครูควรนำปัญญาประดิษฐ์มาใช้ในการวิเคราะห์ความต้องการของชุมชนและองค์กรเครือข่าย เพื่อนำ

ผลการวิเคราะห์ที่นำไปใช้ในการออกแบบกิจกรรมหรือสื่อสำหรับเผยแพร่ความรู้ที่สอดคล้องกับบริบท รวมถึงการใช้ปัญญาประดิษฐ์เป็นผู้ช่วยในการจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ โดยมีการตรวจสอบความเหมาะสมของเนื้อหาและผลกระทบก่อนเผยแพร่ นอกจากนี้ยังมีการใช้ปัญญาประดิษฐ์วิเคราะห์ ข้อมูลผู้เรียนเชื่อมโยงกับข้อมูลตลาดแรงงาน เพื่อสนับสนุนการวางแผนการศึกษาต่อและการสร้าง ความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอก สอดคล้องกับอัจฉราพรรณ อัมประเสริฐ, สุภารัตน์ สารสว่าง และมีชัย ออสุวรร (2567) ที่เสนอว่าการพัฒนาวัฒนธรรมดิจิทัลในสถานศึกษาควรส่งเสริมการ ทำงานแบบร่วมมือผ่านชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) และการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการ สร้างและเผยแพร่สื่อการเรียนรู้ ซึ่งสามารถขยายผลสู่ชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ด้านการนิเทศ ติดตาม และประเมินผล จากผลการสนทนากลุ่มสะท้อนให้เห็นว่า ผู้บริหารควรสนับสนุนให้ใช้ปัญญาประดิษฐ์ในกระบวนการนิเทศ ควรเริ่มจาก การจัดตารางนิเทศ การวิเคราะห์ผลการประเมิน และการสรุปผลการประเมินจุดที่ควรพัฒนาเป็นรายบุคคล รวมถึงการ พัฒนาต่อยอดให้เป็นระบบที่สามารถบริหารจัดการข้อมูลได้อย่างรวดเร็วและสามารถติดตามผล อย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง สอดคล้องกับ Ge and Hu (2020) ที่เสนอแนวคิดในการสร้างระบบ นิเวศทางการศึกษาที่ขับเคลื่อนด้วยปัญญาประดิษฐ์ โดยให้ความสำคัญกับการบูรณาการข้อมูล ขนาดใหญ่ (Big Data) งานวิจัยยังเสนอว่าปัญญาประดิษฐ์ มีศักยภาพในการพัฒนาและปรับปรุง คุณภาพของครู โดยอาศัยการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของบุคลากร ทินกร ชอัมพงษ์ (2568) ยังได้ อธิบายถึงการไ้ระบบ Cloud และ Big Data ต้องควบคู่กับการพัฒนาความรู้ด้านดิจิทัลของ บุคลากร เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการข้อมูลและพัฒนาอย่างรอบด้าน

ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา จากผลการสนทนากลุ่มสะท้อนให้เห็นว่า ผู้บริหารควรส่งเสริมให้ครูใช้ปัญญาประดิษฐ์ เป็นเครื่องมือสนับสนุนการสืบค้นและสังเคราะห์ วรรณกรรม การจัดระบบข้อมูลวิจัย และการวิเคราะห์ข้อมูลในระดับต้น อย่างไรก็ตาม ที่ประชุม ตระหนักถึงข้อจำกัดและประเด็นด้านจริยธรรมในการใช้ ปัญญาประดิษฐ์ ในงานวิจัย โดยเน้นว่าการ วิเคราะห์และสรุปผลขั้นสุดท้ายควรอยู่ภายใต้การพิจารณาของผู้วิจัย และควรพัฒนาครูให้ทักษะใน การใช้ปัญญาประดิษฐ์ในด้านงานวิจัย สอดคล้องกับ ชุณวัฒน์ ปุ้งบางกระตี (2568) ยังได้อธิบาย เพิ่มเติมว่าปัญญาประดิษฐ์สามารถใช้ในการวิเคราะห์เนื้อหาทางวิชาการ การจัดทำฐานข้อมูล และ

พัฒนาระบบสืบค้นในรูปแบบดิจิทัลได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งกระบวนการดังกล่าวต้องดำเนินการอย่างมีจริยธรรม

องค์ความรู้ใหม่

ภาพที่ 1 แนวทางการบริหารวิชาการในยุคปัญญาประดิษฐ์

จากผลการวิจัยระยะที่ 2 ซึ่งได้พัฒนาแนวทางการบริหารวิชาการในยุคปัญญาประดิษฐ์ของสถานศึกษา จำนวน 9 ด้าน ได้แก่ การวางแผนงานวิชาการ การพัฒนาหลักสูตร การบริหารจัดการสารสนเทศ การกำหนดนโยบายการบริหารวิชาการ การจัดการเรียนการสอน การพัฒนาสื่อเทคโนโลยีและแหล่งเรียนรู้ การส่งเสริมความรู้ทางวิชาการแก่ชุมชน การนิเทศ ติดตามและประเมินผล การวัดและประเมินผล และการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ผู้วิจัยได้นำแนวทางดังกล่าวมาวิเคราะห์และสังเคราะห์เชิงกระบวนการบริหาร พบว่าสามารถจัดกลุ่มเป็นกระบวนการบริหารวิชาการ 5 ขั้นตอน ได้แก่ (1) การวางแผน (Planning) ซึ่งเป็นกระบวนการที่ครอบคลุมการวางแผนงานวิชาการ การพัฒนาหลักสูตร และการบริหารจัดการสารสนเทศ โดยใช้ปัญญาประดิษฐ์ในการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อสนับสนุนการวางแผน (2) การกำหนดนโยบาย (Policy) ขั้นตอนนี้เป็นขั้นตอนที่ใช้ข้อมูลสารสนเทศและการวิเคราะห์ด้วยปัญญาประดิษฐ์ในการกำหนด

ทิศทางและนโยบายการบริหารวิชาการของสถานศึกษา (3) การนำไปสู่การปฏิบัติ (Implementation) เป็นขั้นตอนที่นำปัญญาประดิษฐ์ไปใช้ซึ่งครอบคลุมการจัดการเรียนการสอน การพัฒนาสื่อ เทคโนโลยีและแหล่งเรียนรู้ และการส่งเสริมความรู้แก่ชุมชน โดยใช้ปัญญาประดิษฐ์ สนับสนุนการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้และการพัฒนาสื่อ (4) การกำกับติดตามและประเมินผล (Monitoring and Evaluation) เป็นขั้นตอนการนิเทศ ติดตาม และการวัดและประเมินผล โดยใช้ปัญญาประดิษฐ์ในการรวบรวม วิเคราะห์ และสรุปผลการดำเนินงาน และ (5) การพัฒนา (Enhancement) เป็นการนำผลการดำเนินงานมาวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูล เพื่อนำไปใช้ในการวิจัยพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง ต่อยอดสู่การสร้างนวัตกรรม โดยมีปัญญาประดิษฐ์ เป็นเครื่องมือสนับสนุนการวิเคราะห์ข้อมูล สังเคราะห์ข้อมูลอย่างเป็นระบบและมีจริยธรรม ผู้วิจัยจึง เสนอองค์ความรู้ใหม่ในรูปแบบ PPIME Model ซึ่งเป็นกรอบแนวคิดการบริหารวิชาการที่บูรณาการ การใช้ปัญญาประดิษฐ์กับกระบวนการบริหารทั้ง 5 ขั้นตอน เพื่อสนับสนุนการตัดสินใจเชิงข้อมูล และการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาในยุคปัญญาประดิษฐ์

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย เรื่อง แนวทางการพัฒนาการบริหารวิชาการในยุคปัญญาประดิษฐ์ กรณีศึกษาโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาน้อมเกล้า ปทุมธานี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาปทุมธานี ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. หน่วยงานต้นสังกัด เช่น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี สามารถนำผลการวิจัยไปใช้เป็นข้อมูลประกอบการกำหนดนโยบายหรือแนวทางในการส่งเสริมการใช้ปัญญาประดิษฐ์เพื่อพัฒนาการบริหารวิชาการของสถานศึกษาในสังกัด
2. สถานศึกษาควรนำแนวทางการใช้ปัญญาประดิษฐ์ในการบริหารวิชาการที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ไปใช้เป็นกรอบในการพัฒนาการบริหารวิชาการของสถานศึกษา โดยเฉพาะใน ด้านการพัฒนาหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน และการวัดและประเมินผล ซึ่งเป็นด้านที่มีความต้องการจำเป็นสูง เพื่อให้การบริหารวิชาการมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับบริบทของยุคปัญญาประดิษฐ์

3. สถานศึกษาควรกำหนดแนวทางหรือมาตรการในการใช้ปัญญาประดิษฐ์ทางการศึกษาอย่างเหมาะสม โดยคำนึงถึงจริยธรรมทางวิชาการ ความถูกต้องของข้อมูล และการใช้เทคโนโลยีอย่างรับผิดชอบ เพื่อป้องกันการใช้ ปัญญาประดิษฐ์ ในทางที่ไม่เหมาะสม

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูและบุคลากรทางการศึกษา พัฒนาความรู้และทักษะในการใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ในการจัดการเรียนการสอน การวิเคราะห์ข้อมูลผู้เรียน และการพัฒนาสื่อการเรียนรู้ เพื่อให้สามารถประยุกต์ใช้ ปัญญาประดิษฐ์ เป็นเครื่องมือช่วยในการจัดการเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสม

2. สถานศึกษาควรพัฒนาระบบสารสนเทศและฐานข้อมูลทางการศึกษาที่สามารถรองรับการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยปัญญาประดิษฐ์ เช่น ระบบวิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ระบบติดตามพัฒนาการของผู้เรียน และระบบรายงานข้อมูลทางวิชาการ เพื่อสนับสนุนการตัดสินใจเชิงบริหารบนฐานข้อมูล

3. ควรขยายขอบเขตการวิจัยไปยังสถานศึกษาในระดับและบริบทที่แตกต่างกัน เช่น โรงเรียนขนาดเล็ก โรงเรียนเอกชน หรือสถานศึกษาในระดับอุดมศึกษา เพื่อเปรียบเทียบแนวทางการใช้ปัญญาประดิษฐ์ในการบริหารวิชาการ

คำรับรองและการเปิดเผยข้อมูลของผู้เขียน

1. การเปิดเผยผลประโยชน์ทับซ้อน (Conflict of Interest)

- ไม่มีผลประโยชน์ทับซ้อน

2. การใช้ปัญญาประดิษฐ์และเทคโนโลยีสนับสนุนการจัดทำต้นฉบับ

- ผู้เขียนใช้เครื่องมือ ดังนี้ ChatGPT- 4 เป็นเครื่องมือสำหรับการตรวจสอบความถูกต้องของการใช้คำ ในแต่ละย่อหน้าเพื่อลดการผิดพลาดของการใช้ภาษาทางวิชาการ โดยผู้เขียนขอยืนยันว่าได้ตรวจสอบ แก้ไข และรับผิดชอบต่อเนื้อหาทั้งหมด

3. คำรับรองเกี่ยวกับการเปิดเผยข้อมูล (Data Availability Statement)

- ข้อมูลสามารถเปิดเผยได้

4. คำรับรองด้านจริยธรรมการวิจัย (Ethics Statement)

- ไม่มีงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับมนุษย์ สัตว์ หรือข้อมูลอ่อนไหว

5. แหล่งทุนสนับสนุนการวิจัย (Funding)

- ไม่มีแหล่งเงินทุนสนับสนุนการวิจัย

6. การระบุบทบาทของผู้มีส่วนร่วมตามหลัก CRediT

- พิระกรณ์ โชติจิรธนาศัคดี บทบาท การสร้างแนวคิด,ระเบียบวิธีวิจัย,การดำเนินการวิจัย, การจัดการข้อมูล, การวิเคราะห์เชิงรูปแบบ, การนำเสนอข้อมูลเชิงภาพ,การเขียนร่างต้นฉบับ, การทบทวนและปรับแก้ไขต้นฉบับ
- พร้อมพิไล บัวสุวรรณ บทบาท การกำกับดูแล
- สุชาดา นันทะไชย บทบาท การกำกับดูแล

เอกสารอ้างอิง

- ทินกร ชอัมพงษ์, กัลยาภรณ์ เจริญพร, กัญจมา เผือกใต้ และเกศราภรณ์ หวังดี. (2568). กลยุทธ์การบริหาร: การเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในยุค AI. *วารสารสมาคมนักวิจัย* 30(1):334–346. <https://so04.tci-thaijo.org/index.php/jar/article/view/277637>
- ชุมวัฒน์ ปุ่บบางกะดี. (2568). การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาเอกชนในยุคปัญญาประดิษฐ์. *วารสารการบริหาร การจัดการ และการพัฒนาที่ยั่งยืน*, 3(1), 300-316. <https://so15.tci-thaijo.org/index.php/jamsd/article/view/1488>
- พร้อมพิไล บัวสุวรรณ. (2567). ทักษะที่จำเป็นต่อชีวิตสำหรับผู้เรียนในโลกยุคใหม่: รวมพลังสร้างกรอบทักษะ ระบบนิเวศการเรียนรู้ และแนวทางการขับเคลื่อน. วิชา กรุป (ไทยแลนด์).
- สิริน ฉกามานนท์ และพัชรภรณ์ ทัทมาลี. (2568). แนวทางการยกระดับความฉลาดรู้ทางปัญญาประดิษฐ์ของครูไทยในยุคดิจิทัล. *Journal of Education and Innovation* 27(1): 186–201. <https://doi.org/10.71185/jeiejournals.v27i1.275674>

- สุพัตรา ปากดี. (2566). *แนวทางการประยุกต์ใช้ปัญญาประดิษฐ์ (AI) ในการจัดการศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2*. [ปริญญาพนธ์ ปริญญาหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ]. SWU IR. <https://hdl.handle.net/20.500.14740/52779>
- สุภัทรศักดิ์ คำสามารถ, สุริมาศ นาครอด และจันทราภรณ์ สีสวย. 2568. การใช้ปัญญาประดิษฐ์ (AI) ในการบริหารการศึกษาสำหรับการปรับปรุง การเรียนรู้เฉพาะบุคคล สำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดร้อยเอ็ด. *วารสารนวัตกรรมการศึกษาและการวิจัย* 9(1): 701 – 713. <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/jeir/article/view/282179>
- สุวิมล ว่องวาณิช. (2558). *การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น*. (พิมพ์ครั้งที่ 3 ฉบับปรับปรุง). สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560–2579*. บริษัท พริกหวานกราฟฟิค จำกัด.
- อจณราพรรณ อิมประเสริฐ, สุดารัตน์ สารสว่าง และมีชัย ออสุวรรณ. (2567). การประเมินความต้องการจำเป็นของครูในการพัฒนาวัฒนธรรมดิจิทัลในสถานศึกษากลุ่มสหวิทยาเขตปิยมิตร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี. *วารสารพุทธศาสตร์ มจร อุบลราชธานี*, 6(1), 1169–1178. <https://so12.tci-thaijo.org/index.php/JOBU2025/article/view/5604>
- Ahmad, S. F., Alam, M. M., Rahmat, M. K., Mubarik, M. S., & Hyder, S. I. (2022). Academic and administrative role of artificial intelligence in education. *Sustainability*, 14(3), 1101. <https://doi.org/10.3390/su14031101>
- Ge, Z., & Hu, Y. (2020). Innovative application of artificial intelligence (AI) in the management of higher education and teaching. *Journal of Physics: Conference Series*, 1533, 032089. <https://doi.org/10.1088/1742-6596/1533/3/032089>

- Khairullah, S. A., Harris, S., Hadi, H. J., Sandhu, R. A., Ahmad, N., and Alshara, M. A. (2025). Implementing artificial intelligence in academic and administrative processes through responsible strategic leadership in higher education institutions. *Frontiers in Education*, 10, 1548104. <https://doi.org/10.3389/feduc.2025.1548104>
- UNESCO. (2019). *Preliminary study on the ethics of artificial intelligence*. Paris: UNESCO.

Development of Administration in Nong Pling Subdistrict Administrative Organization, Mueang Nakhon Sawan District, Nakhon Sawan Province, based on Iddhipada Dhamma

Prapai Chaweethong¹ and Sukanyanat Opsin²

Received: March 07, 2026

Revised: September 30, 2026

Accepted: September 30, 2026

Abstract

The objectives of this research article were 1) to study the level of administration in the Nong Pling Subdistrict Administrative Organization, Mueang Nakhon Sawan District, Nakhon Sawan Province based on Iddhipada Dhamma; 2) to analyze the relationship between Iddhipada Dhamma and the PDCA Management Cycle for the Nong Pling Subdistrict Administrative Organization; and 3) to propose guidelines for developing the organization's administration based on Iddhipada Dhamma. A mixed-methods research design was employed, integrating Iddhipada Dhamma with Weeraphon Badeerat's PDCA concept. For the quantitative research, the population consisted of 20,300 citizens aged 18 and older. A sample size of 393 was determined using Taro Yamane's formula and selected via proportional stratified random sampling. The research instrument was a 5-point rating scale questionnaire with IOC values ranging from 0.60 to 1.00 and a reliability coefficient of 0.930. Data

¹ Nongpling Sub-District Administrative Organization

² Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Corresponding author, e-mail: e-mail:always_a@hotmail.com, Tel. 084-5790412

were analyzed using frequency, percentage, mean, standard deviation, and Pearson correlation coefficient. The qualitative research involved in-depth interviews with 24 key informants, and data were analyzed using content analysis. The research findings revealed that 1) the overall level of administration based on Iddhipada Dhamma was at the highest level ($\bar{X} = 4.63$, S.D. = 0.10), while the overall level of administration based on the PDCA cycle was also at the highest level ($\bar{X} = 4.54$, S.D. = 0.03); 2) Iddhipada Dhamma was positively correlated with PDCA management at a low level ($r = 0.246$), with statistical significance at the .01 level; and 3) administrative development guidelines consisted of 1) regarding the "Plan" aspect, participatory policies were established, and collaborative networks were built; 2) on the "Do" side, efforts included increasing access to public health and welfare services for vulnerable groups, promoting livelihoods, and utilizing technology in service delivery; 3) in terms of "Check", additional channels for receiving complaints have been established, and public participation in oversight was being encouraged; and 4) in the aspect of "Act", the findings from the inspection were used to continuously improve operations, guided by Iddhipada Dhamma and an openness to public feedback.

Keywords: Development, Administration, Subdistrict Administrative Organization, Iddhipada Dhamma

การพัฒนาการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองปลิง อำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์

ประไพ ฉวีทอง¹ และสุกัญญาณัฐ อบสิน²

Received: March 07, 2026

Revised: September 30, 2026

Accepted: September 30, 2026

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองปลิง อำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ ตามหลักอิทธิบาทธรรม 2) วิเคราะห์ความสัมพันธ์ของหลักอิทธิบาทธรรมกับการบริหารงานตามหลัก PDCA ขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองปลิง และ3) เสนอแนวทางการพัฒนาการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองปลิงตามหลักอิทธิบาทธรรม การวิจัยเป็นแบบผสมวิธี โดยประยุกต์หลักอิทธิบาทธรรมร่วมกับแนวคิด PDCA ของวิระพล บดีรัฐ การวิจัยเชิงปริมาณ ประชากร ได้แก่ ประชาชนอายุ 18 ปีขึ้นไป จำนวน 20,300 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างด้วยสูตรของ Taro Yamane ได้ 393 คน และสุ่มแบบแบ่งชั้นตามสัดส่วน เครื่องมือเป็นแบบสอบถามมาตรฐานประมาณค่า 5 ระดับ มีค่า IOC ระหว่าง 0.60–1.00 และค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.930 วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน การวิจัยเชิงคุณภาพใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 24 รูป/คน และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับการบริหารงานตามหลักอิทธิบาทธรรม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.63$, S.D. = 0.10) ส่วนการบริหารงานตามหลัก PDCA โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

¹ องค์การบริหารส่วนตำบลหนองปลิง

² มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Corresponding author, e-mail: e-mail:always_a@hotmail.com, Tel. 084-5790412

($\bar{X} = 4.54$, S.D. = 0.03) 2) หลักอิทธิบาทธรรมมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการบริหารงานตามหลัก PDCA ในระดับต่ำ ($r = 0.246$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ 3) แนวทางการพัฒนาการบริหารงาน ประกอบด้วย 1) ด้าน Plan กำหนดนโยบายแบบมีส่วนร่วมและสร้างเครือข่ายความร่วมมือ 2) ด้าน Do เพิ่มการเข้าถึงสาธารณสุขและสวัสดิการสำหรับกลุ่มเปราะบาง ส่งเสริมอาชีพและใช้เทคโนโลยีในการบริการ 3) ด้าน Check เพิ่มช่องทางรับข้อร้องเรียนและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตรวจสอบ และ 4) ด้าน Act นำผลการตรวจสอบมาปรับปรุงการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง โดยยึดหลักอิทธิบาทธรรมและเปิดรับฟังความคิดเห็นของประชาชน

คำสำคัญ: การพัฒนา, การบริหารงาน, องค์การบริหารส่วนตำบล, อิทธิบาท 4

บทนำ

ประเทศไทยมีการเปลี่ยนแปลงระบบการปกครองจากสมบูรณาญาสิทธิราชย์เป็นประชาธิปไตยโดยมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตั้งแต่ปี พ.ศ. 2475 และมีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญเป็นแนวทางในการบริหารประเทศ โดยรัฐธรรมนูญมีบทบาทสำคัญในการกำหนดกฎเกณฑ์เพื่อให้เกิดความเหมาะสมตามยุคสมัย การกระจายอำนาจเป็นยุทธศาสตร์ที่สำคัญในการบริหารประเทศในระบอบประชาธิปไตย โดยมีเป้าหมายให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองท้องถิ่นและลดอำนาจจากรัฐบาลกลาง (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย, 2560)

การปกครองส่วนท้องถิ่นเริ่มต้นตั้งแต่รัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว และมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง จนกระทั่งปี พ.ศ. 2538 รัฐบาลได้ประกาศใช้พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล ทำให้สภาตำบลมีฐานะเป็นนิติบุคคลและมีอำนาจในการบริหารจัดการท้องถิ่น องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) จึงเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาชุมชนและยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน (มานิต จุมปา, 2551) การกระจายอำนาจส่งผลให้เกิดการพัฒนาที่ตรงกับความต้องการของท้องถิ่น ลดการรวมศูนย์อำนาจของรัฐบาลกลาง และส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีบทบาทในกระบวนการบริหารท้องถิ่นมากขึ้น อย่างไรก็ตาม การดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องเผชิญกับปัญหาหลายประการ โดยเฉพาะการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรและการบริหารทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุด

องค์การบริหารส่วนตำบลหนองปลิงได้รับการยกฐานะเป็น อบต. ตามประกาศกระทรวงมหาดไทยเมื่อวันที่ 2 มีนาคม พ.ศ. 2538 ปัจจุบันมีพื้นที่ประมาณ 96.82 ตารางกิโลเมตร แบ่งการปกครองออกเป็น 8 หมู่บ้าน มีประชากรประมาณ 20,300 คน และครัวเรือนประมาณ 10,262 ครัวเรือน อบต. หนองปลิงได้จัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น (พ.ศ. 2566-2570) (องค์การบริหารส่วนตำบลหนองปลิง, 2566) เพื่อกำหนดยุทธศาสตร์และแนวทางการพัฒนา โดยมีวิสัยทัศน์ “หนองปลิงเมืองก้าวหน้า พัฒนาสู่ศูนย์กลางคมนาคม การศึกษาเด่น เน้นสุขภาวะ สืบสานวัฒนธรรม น้อมนำเศรษฐกิจพอเพียง” ยุทธศาสตร์การพัฒนาของ อบต. หนองปลิง มี 6 ด้าน ได้แก่ 1. การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน 2. การส่งเสริมคุณภาพชีวิต 3. การจัดระเบียบชุมชนและการแก้ไขปัญหาเสพติด 4. การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม 5. การพัฒนาการศึกษา กีฬา ศาสนา และวัฒนธรรม และ 6. การเสริมสร้างการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี

จากการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองปลิง พบว่ากระบวนการจัดทำแผนยังไม่สอดคล้องกับความต้องการที่แท้จริงของประชาชน ส่งผลให้เกิดข้อร้องเรียนและความไม่พึงพอใจเกี่ยวกับประสิทธิภาพและประสิทธิผลของแผนพัฒนาอยู่เป็นระยะ แม้จะมีการนำหลักการบริหารสมัยใหม่มาใช้ แต่การดำเนินงานยังขาดความเป็นระบบ และขาดกลไกในการตรวจสอบและปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้การทำงานขององค์กรไม่สามารถตอบสนองความคาดหวังของประชาชนได้อย่างเต็มที่ นอกจากนี้ แม้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะมีกระบวนการบริหารตามวงจร PDCA (วีระพล บดีรัฐ, 2543) ซึ่งเน้นการวางแผน การดำเนินงาน การตรวจสอบ และการปรับปรุง แต่การนำไปใช้จริงยังไม่ครอบคลุมทั้งระบบ และบุคลากรยังขาดแรงจูงใจ ตั้งใจ และการไตร่ตรองที่ลึกซึ้งในการทำงาน ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญของหลัก อิทธิบาท 4 ในพระพุทธศาสนา ได้แก่ ฉันทะ วิริยะ จิตตะ และวิมังสา (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต), 2557) ที่สามารถช่วยเสริมประสิทธิภาพการบริหารได้อย่างมีนัยสำคัญ ดังนั้น ปัญหาการวิจัยสำคัญจึงอยู่ที่ยังไม่มีความชัดเจนว่าการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 มีความสัมพันธ์และสามารถสนับสนุนการบริหารงานตามหลัก PDCA ในองค์การบริหารส่วนตำบลหนองปลิงได้เพียงใด และแนวทางใดที่จะช่วยพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารงานให้ตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างแท้จริง

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาระดับการบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบลหนองปลิง อำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ ตามหลักอิทธิบาทธรรม
2. เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของหลักอิทธิบาทธรรมกับการบริหารงานตามหลัก PDCA ขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองปลิง อำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์
3. เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองปลิง อำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ ตามหลักอิทธิบาทธรรม

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) ประกอบด้วย การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยใช้การวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) มีรายละเอียดดังนี้

1. การวิจัยเชิงปริมาณ

1.1 ประชากร ได้แก่ ประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองปลิง อำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ จำนวน 20,300 คน (องค์การบริหารส่วนตำบลหนองปลิง, 2566) กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ Taro Yamane ที่ระดับความคลาดเคลื่อน .05 ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 393 คน (Yamane, 1973) และใช้การสุ่มแบบแบ่งชั้นตามสัดส่วน (Proportionate Stratified Random Sampling) โดยใช้พื้นที่ 8 หมู่บ้านเป็นชั้นในการสุ่ม และกำหนดจำนวนกลุ่มตัวอย่างในแต่ละหมู่บ้านตามสัดส่วนของประชากร

1.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถาม ประกอบด้วย 1) ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม 2) การบริหารงานตามหลักอิทธิบาทธรรม 4 ได้แก่ ฉันทะ วิริยะ จิตตะ และวิมังสา 3) การบริหารงานตามหลัก PDCA ได้แก่ การวางแผน (Plan) การปฏิบัติ (Do) การตรวจสอบ (Check) และการปรับปรุง (Action) และ 4) ข้อคำถามปลายเปิดเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ แบบสอบถามได้รับการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ระหว่าง 0.60–1.00 และนำไปทดลองใช้กับกลุ่มที่มีลักษณะ

ใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน ได้ค่าความเชื่อมั่นโดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค เท่ากับ 0.930

1.3 การวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient)

2. การวิจัยเชิงคุณภาพ

2.1 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 24 รูป/คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) แบ่งเป็น 6 กลุ่ม ได้แก่ 1) พระสังฆาธิการ 2) นักวิชาการด้านรัฐประศาสนศาสตร์ 3) ผู้แทนองค์การบริหารส่วนตำบลหนองปลิง 4) ผู้แทนหน่วยงานภาคีเครือข่าย 5) ผู้แทนภาคเอกชน และ 6) ประชาชน กลุ่มละ 4 รูป/คน

2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสัมภาษณ์เชิงลึก โดยกำหนดประเด็นคำถามให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดำเนินการสัมภาษณ์โดยการจดบันทึกและบันทึกเสียงเมื่อได้รับอนุญาตจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จากนั้นนำข้อมูลมาถอดความ จำแนกประเด็น

2.3 วิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูล โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เพื่อนำเสนอแนวทางการพัฒนาการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองปลิงตามหลักอิทธิบาทธรรม

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่อง “การพัฒนาการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองปลิง อำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ ตามหลักอิทธิบาทธรรม” สรุปผลตามวัตถุประสงค์การวิจัยได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาระดับการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองปลิง อำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ ตามหลักอิทธิบาทธรรม

1.1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 393 คน พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 58.00 มีอายุระหว่าง 30-39 ปี ร้อยละ 41.70 มีการศึกษาระดับ ปวส./ปริญญาตรี ร้อยละ

33.80 ประกอบอาชีพรับจ้าง ร้อยละ 39.40 มีรายได้ 5,001–10,000 บาทต่อเดือน ร้อยละ 45.80 และอาศัยอยู่ในพื้นที่ตำบลหนองปลิงมากกว่า 10 ปี ร้อยละ 62.80

1.2 ผลการวิเคราะห์ระดับการบริหารงานตามหลักอิทธิบาทธรรม พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.63$, S.D. = 0.10) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด โดยด้านฉันทะ (ความพอใจ) มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.71$, S.D. = 0.24) รองลงมา ได้แก่ ด้านจิตตะ (ความเอาใจใส่ มุ่งมั่น และรับผิดชอบ) ($\bar{X} = 4.63$, S.D. = 0.11) ด้านวิริยะ (ความพากเพียรและขยันอย่างต่อเนื่อง) ($\bar{X} = 4.60$, S.D. = 0.10) และด้านวิมังสา (ความรอบคอบไตร่ตรองถึงเหตุและผลด้วยปัญญา) มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ($\bar{X} = 4.57$, S.D. = 0.23)

1.3 ผลการวิเคราะห์ระดับการบริหารงานตามหลัก PDCA พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.55$, S.D. = 0.03) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการวางแผน (Plan) มีค่าเฉลี่ยสูงสุด อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.68$, S.D. = 0.10) รองลงมา ได้แก่ ด้านการปรับปรุง (Action) อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.61$, S.D. = 0.17) ด้านการปฏิบัติงาน (Do) อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.48$, S.D. = 0.18) และด้านการตรวจสอบ (Check) มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.43$, S.D. = 0.13)

2. ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างหลักอิทธิบาทธรรมกับการบริหารงานตามหลัก PDCA ขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองปลิง อำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ พบว่า หลักอิทธิบาทธรรมโดยรวมมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการบริหารงานตามหลัก PDCA โดยรวมในระดับต่ำ ($r = 0.246$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า หลักอิทธิบาทธรรมโดยรวมมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับด้านการปรับปรุง (Action) ในระดับสูง ($r = 0.618$) และด้านการตรวจสอบ (Check) ในระดับต่ำ ($r = 0.211$) ขณะที่มีความสัมพันธ์เชิงลบกับด้านการปฏิบัติงาน (Do) ในระดับปานกลาง ($r = -0.429$) และด้านการวางแผน (Plan) ในระดับปานกลาง ($r = -0.306$) โดยทุกด้านมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองปลิง อำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ ตามหลักอิทธิบาทธรรม พบว่า

1. ด้านการวางแผน (Plan) ควรกำหนดนโยบายการพัฒนาโดยเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วม มุ่งแก้ไขปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อประชาชนโดยตรง บูรณาการความร่วมมือระหว่างองค์การบริหารส่วนตำบล หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคีเครือข่าย และประชาชน ตลอดจนประยุกต์ใช้เทคโนโลยีเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารงาน

2. ด้านการปฏิบัติ (Do) ควรเพิ่มการเข้าถึงบริการสาธารณสุขและสวัสดิการสังคม โดยเฉพาะกลุ่มเปราะบาง ส่งเสริมการสร้างงานและอาชีพเพื่อให้ประชาชนมีรายได้ที่มั่นคง สนับสนุนสินค้า OTOP และบทบาทของวัดในฐานะศูนย์กลางการเรียนรู้ของชุมชน สร้างเครือข่ายอาสาสมัครเพื่อดูแลปัญหาสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งนำเทคโนโลยีมาใช้ในการแจ้งปัญหา การประชาสัมพันธ์ และการให้บริการประชาชน

3. ด้านการตรวจสอบ (Check) ควรกำหนดตัวชี้วัดผลสัมฤทธิ์ (KPIs) ที่ชัดเจน จัดทำและเผยแพร่รายงานผลการดำเนินงาน สำนวญความคิดเห็นและความพึงพอใจของประชาชน เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการติดตามและตรวจสอบการดำเนินงาน เพิ่มช่องทางรับข้อร้องเรียนทั้งสายด่วนและช่องทางออนไลน์ และนำข้อมูลจากข้อร้องเรียนและข้อเสนอแนะมาใช้ประกอบการปรับปรุงการให้บริการ

4. ด้านการปรับปรุง (Action) ควรนำผลจากการติดตามและตรวจสอบมาใช้ปรับปรุงการบริหารงานอย่างต่อเนื่อง โดยบูรณาการหลักอิทธิบาทธรรม 4 ได้แก่ ฉันทะ วิริยะ จิตตะ และวิมังสา ในกระบวนการบริหาร กำหนดแผนยุทธศาสตร์ระยะยาวที่สามารถรองรับการเปลี่ยนแปลงและภาวะฉุกเฉิน สร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชน เปิดเวทีรับฟังความคิดเห็นอย่างสม่ำเสมอ และส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการตัดสินใจ เพื่อให้การพัฒนามีความต่อเนื่องและสอดคล้องกับความต้องการของประชาชน

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่อง การพัฒนาการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองปลิง อำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ ตามหลักอิทธิบาทธรรม มีประเด็นอภิปรายผลดังนี้

1. ผลการศึกษาระดับการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองปลิง อำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ ตามหลักอิทธิบาทธรรม พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับ

มากที่สุด ($\bar{X} = 4.63$, S.D. = 0.10) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองปลิงให้ความสำคัญกับความตั้งใจในการปฏิบัติงาน ความเพียร ความรับผิดชอบ และความรอบคอบในการดำเนินงาน โดยเฉพาะด้านฉันทะที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด สะท้อนให้เห็นถึงความเต็มใจในการปฏิบัติงานและการให้บริการประชาชนในพื้นที่ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระธีรวัตร จรณธมโม (คณิงทรัพย์) (2560) ที่ศึกษาการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 เพื่อการบริหารจัดการองค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอดอนสัก จังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.07$, S.D. = 0.306) ขณะเดียวกันการวิเคราะห์ระดับการบริหารงานตามหลัก PDCA พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.55$, S.D. = 0.03) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะองค์การบริหารส่วนตำบลหนองปลิงมีการวางแผนการดำเนินงานที่ชัดเจน และดำเนินงานตามขั้นตอนที่กำหนด พร้อมทั้งติดตามผลและนำข้อบกพร่องที่พบมาปรับปรุงการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง จึงทำให้การบริหารงานมีความเป็นระบบและสามารถดำเนินงานได้ตามเป้าหมายที่กำหนด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหาวิศรุต วิสุทธินิโร (พุฒิชู), พงศ์พัฒน์ จิตตานุรักษ์ และสมบัติ นามบุรี (2569) ที่ศึกษาการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการบริหารขององค์การบริหารส่วนตำบลจิกแดก อำเภอนมดงรัก จังหวัดสุรินทร์ พบว่า การบริหารตามหลัก PDCA ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ การวางแผน การปฏิบัติตามแผน การตรวจสอบ และการปรับปรุงแก้ไข ส่งผลต่อการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และสามารถร่วมกันอธิบายการบริหารงานได้ร้อยละ 61.1

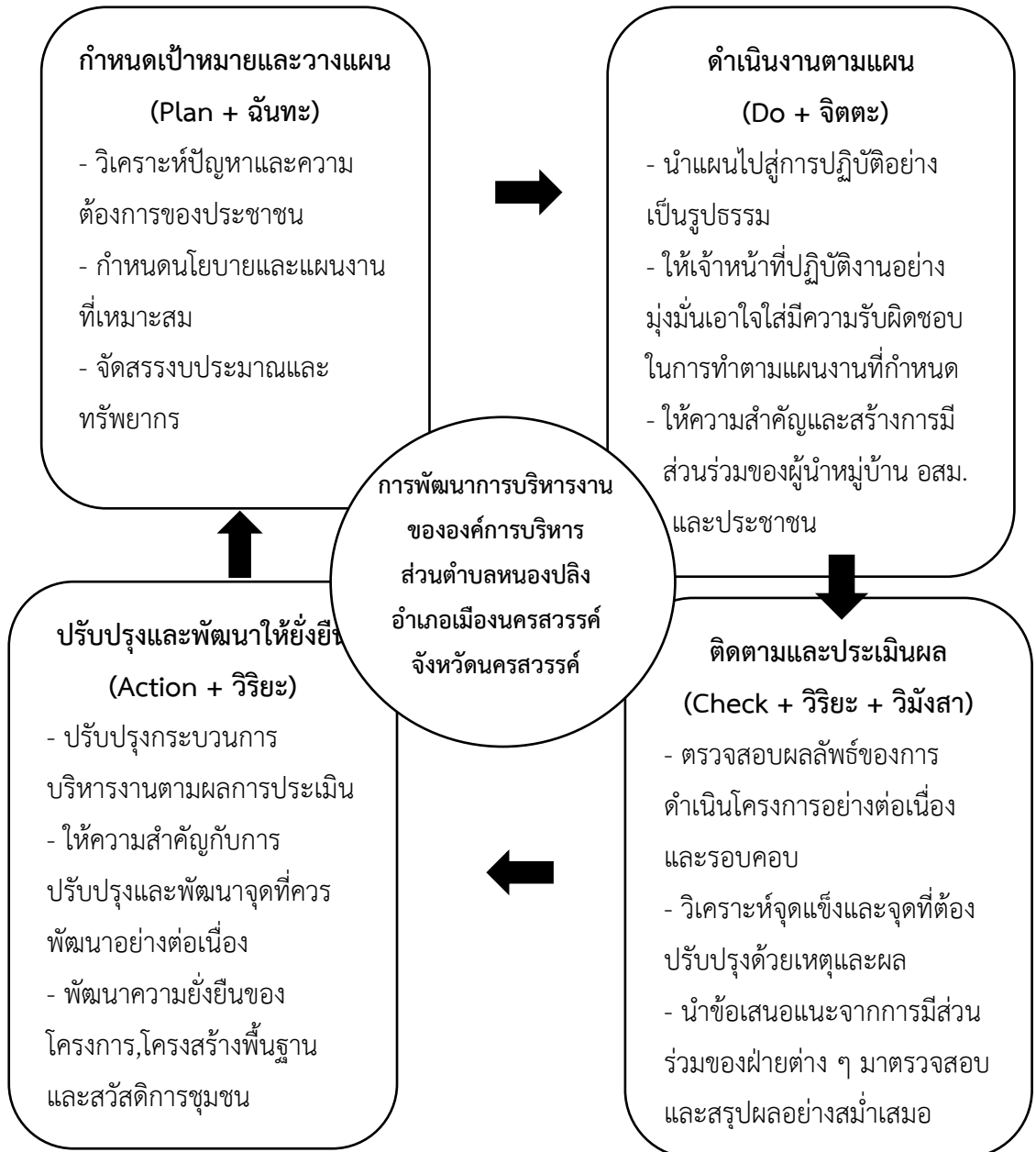
2. ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างหลักอิทธิบาทธรรมกับการบริหารงานตามหลัก PDCA ขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองปลิง อำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ พบว่า หลักอิทธิบาทธรรมโดยรวมมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการบริหารงานตามหลัก PDCA โดยรวมในระดับต่ำ ($r = 0.246$) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะหลักอิทธิบาทธรรมเป็นหลักที่ช่วยส่งเสริมให้ผู้ปฏิบัติงานมีความพอใจในงาน มีความเพียร เอาใจใส่ และรู้จักพิจารณาปรับปรุงการทำงาน ซึ่งมีส่วนสนับสนุนการบริหารงานตามหลัก PDCA ให้ดำเนินไปอย่างเป็นระบบ อย่างไรก็ตาม ความสัมพันธ์ที่พบอยู่ในระดับต่ำ อาจสะท้อนว่าการบริหารงานตามหลัก PDCA ยังเกี่ยวข้อง กับปัจจัยด้านอื่น ๆ นอกเหนือจากหลักอิทธิบาทธรรมด้วย สอดคล้องกับแนวคิดของทองดี ปาโส (2566) ที่อธิบายว่า หลักอิทธิบาท 4 สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการบริหารงาน โดยฉันทะช่วยให้

เกิดความพอใจและความเต็มใจในการทำงาน วิริยะช่วยส่งเสริมความเพียรในการปฏิบัติงาน จิตตะช่วยให้เกิดความเอาใจใส่ต่องาน และวิมังสาช่วยในการพิจารณา ตรวจสอบ และปรับปรุงการทำงาน เพื่อให้การดำเนินงานบรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ

3. ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองปลิง อำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ ตามหลักอิทธิบาทธรรม พบว่า แนวทางการพัฒนาควรดำเนินการตามกระบวนการ PDCA ได้แก่ 1) ด้านการวางแผน (Plan) ควรเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและสร้างความร่วมมือกับภาคส่วนต่าง ๆ 2) ด้านการปฏิบัติ (Do) ควรพัฒนาการบริการประชาชน ส่งเสริมอาชีพและสวัสดิการ พร้อมนำเทคโนโลยีมาใช้ในการดำเนินงาน 3) ด้านการตรวจสอบ (Check) ควรมีตัวชี้วัดที่ชัดเจน เปิดเผยผลการดำเนินงาน และเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการติดตามตรวจสอบ และ 4) ด้านการปรับปรุง (Action) ควรนำผลการติดตามมาปรับปรุงการบริหารงานอย่างต่อเนื่อง โดยบูรณาการหลักอิทธิบาทธรรม และรับฟังความคิดเห็นของประชาชน เพื่อให้การบริหารงานตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนและเกิดการพัฒนายอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการพัฒนาการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลควรเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมตั้งแต่การวางแผน การติดตามตรวจสอบ ไปจนถึงการปรับปรุงการดำเนินงาน เพื่อให้การบริหารงานสอดคล้องกับปัญหาและความต้องการของประชาชน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของฐิติกา ตันติบุตร และกมลวรรณ วรรณธำ (2568) ที่ศึกษาแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการบริหารจัดการขององค์การบริหารส่วนตำบลบางระกำ อำเภอโพธิ์ทอง จังหวัดอ่างทอง โดยเสนอให้มีการประชุมประชาคมเพื่อติดตามและประเมินผล สำรวจความพึงพอใจของประชาชน และนำความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของประชาชนมาใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาการบริหารงานให้ดียิ่งขึ้น

องค์ความรู้ใหม่

ผู้วิจัยขอนำเสนอองค์ความรู้ใหม่จากผลการวิจัย ดังนี้

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ใหม่

จากภาพ องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการวิจัยสะท้อนการบูรณาการกระบวนการบริหารงานตามวงจร PDCA กับหลักอริยบทธรรม เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง โดยเริ่มจาก การกำหนดเป้าหมายและวางแผน (Plan) ร่วมกับหลักฉันท์ เพื่อให้การวางแผนตั้งอยู่บนความเข้าใจปัญหาและความต้องการของประชาชนและกำหนดแนวทางดำเนินงานที่เหมาะสม จากนั้น การดำเนินงานตามแผน (Do) ร่วมกับหลักจิตตะ มุ่งให้บุคลากรนำแผนไปสู่การปฏิบัติด้วยความเอาใจใส่และรับผิดชอบ ส่วน การติดตามและประเมินผล (Check) ร่วมกับหลักวิริยะและวิมังสา เน้นการติดตามผลอย่างต่อเนื่อง วิเคราะห์ผลการดำเนินงาน ตลอดจนค้นหาจุดแข็งและประเด็นที่ควรปรับปรุงอย่างมีเหตุผล และการปรับปรุงและพัฒนา (Action) ร่วมกับหลักวิริยะ นำผลการประเมินมาใช้ในการปรับปรุงกระบวนการบริหารและพัฒนาการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง อันนำไปสู่การบริหารงานที่มีประสิทธิภาพตอบสนองต่อความต้องการของประชาชน และเกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. องค์การบริหารส่วนตำบลหนองปลิง ควรนำผลการวิจัยไปใช้ประกอบการกำหนดนโยบายและแผนพัฒนาท้องถิ่น โดยบูรณาการหลักอริยบทธรรมเข้ากับกระบวนการบริหารงานตามวงจร PDCA เพื่อให้การกำหนดเป้าหมายและแผนงานสอดคล้องกับปัญหาและความต้องการของประชาชนในพื้นที่
2. องค์การบริหารส่วนตำบลหนองปลิง ควรกำหนดนโยบายส่งเสริมการบริหารงานตามหลักอริยบทธรรม โดยนำหลักฉันท์ วิริยะ จิตตะ และวิมังสา มาใช้เป็นแนวทางในการวางแผน การดำเนินงาน การติดตามประเมินผล และการปรับปรุงพัฒนาการดำเนินงานขององค์กรอย่างต่อเนื่อง
3. องค์การบริหารส่วนตำบลหนองปลิง ควรกำหนดนโยบายพัฒนาศูนย์กลางและส่งเสริมความร่วมมือระหว่างบุคลากร ผู้นำชุมชน และประชาชน โดยมุ่งเสริมสร้างความรับผิดชอบ ความมุ่งมั่น และการทำงานร่วมกันในการพัฒนาชุมชน

4. องค์การบริหารส่วนตำบลหนองปลิง ควรกำหนดนโยบายส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการบริหารท้องถิ่น โดยเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการเสนอปัญหาและความต้องการ การวางแผน การดำเนินงาน และการติดตามประเมินผล เพื่อให้การบริหารงานตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนอย่างเหมาะสม

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. ผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลหนองปลิง ควรนำผลการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางในการวางแผนและพัฒนากิจการบ้าน โดยบูรณาการหลักกฤษฎีกาธรรมกับกระบวนการบริหารงานตามวงจร PDCA เพื่อให้การดำเนินงานของบุคลากรเป็นระบบและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2. บุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลหนองปลิง ควรนำหลักกฤษฎีกา วรรณะ จิตตะ และวิม้งสาไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานตามหน้าที่ เพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบ ความมุ่งมั่น เอาใจใส่ และการพิจารณาปรับปรุงการทำงานให้สามารถตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนได้อย่างเหมาะสม

3. องค์การบริหารส่วนตำบลหนองปลิงร่วมกับผู้นำชุมชน ควรนำผลการวิจัยไปใช้ในการจัดกิจกรรมหรือโครงการที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน ตั้งแต่การเสนอปัญหาและความต้องการ การวางแผน การดำเนินงาน ตลอดจนการติดตามและประเมินผลการพัฒนาชุมชน

4. ผู้บริหารและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาท้องถิ่น สามารถนำแนวทางการบูรณาการหลักกฤษฎีกาธรรมกับกระบวนการบริหารงานตามวงจร PDCA ไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาระบบการบริหารและการให้บริการแก่ประชาชนให้มีความต่อเนื่องและสอดคล้องกับบริบทของพื้นที่

คำรับรองและการเปิดเผยข้อมูลของผู้เขียน

1. การเปิดเผยผลประโยชน์ทับซ้อน (Conflict of Interest)

ผู้เขียนขอรับรองว่าไม่มีผลประโยชน์ทับซ้อนที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยและการเผยแพร่บทความนี้

2. การใช้ปัญญาประดิษฐ์และเทคโนโลยีสนับสนุนการจัดทำต้นฉบับ การใช้ปัญญาประดิษฐ์และเทคโนโลยีสนับสนุนการจัดทำต้นฉบับ: ผู้เขียนใช้ ChatGPT (GPT-5.6 Sol, OpenAI) เป็นเครื่องมือสนับสนุนในการตรวจแก้และปรับปรุงภาษา ความชัดเจนของถ้อยคำ และโครงสร้างการนำเสนอ ช่วยในการสังเคราะห์และเรียบเรียงเนื้อหาบางส่วนจากข้อมูลและผลการวิจัยที่ผู้เขียนจัดทำขึ้น รวมถึงช่วยจัดทำคำอธิบายองค์ความรู้ใหม่ ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย และตรวจสอบรูปแบบการเขียนรายการอ้างอิง โดยใช้ในระดับประโยค ย่อหน้า และบางส่วนของต้นฉบับ ทั้งนี้ ผู้เขียนเป็นผู้กำหนดสาระสำคัญ ตรวจสอบข้อมูล ผลการวิเคราะห์ แหล่งอ้างอิง แก่ไขเนื้อหา และตัดสินใจทางวิชาการด้วยตนเอง ตลอดจนรับผิดชอบต่อความถูกต้อง ความน่าเชื่อถือ และเนื้อหาทั้งหมดของบทความฉบับสุดท้าย

3. คำรับรองเกี่ยวกับการเปิดเผยข้อมูล (Data Availability Statement)

ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ไม่ได้เปิดเผยต่อสาธารณะ เนื่องจากมีข้อจำกัดด้านความเป็นส่วนตัวและการรักษาความลับของผู้ให้ข้อมูล โดยข้อมูลวิจัยจัดเก็บไว้โดยผู้วิจัยและใช้เพื่อวัตถุประสงค์ทางการวิจัยเท่านั้น

4. คำรับรองด้านจริยธรรมการวิจัย (Ethics Statement)

การวิจัยครั้งนี้ไม่ได้ยื่นขอรับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ เนื่องจากเป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลทั่วไปและไม่มีการเก็บรวบรวมข้อมูลอ่อนไหวของผู้เข้าร่วมการวิจัย ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้ชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัยแก่ผู้ให้ข้อมูล และดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยคำนึงถึงความสมัครใจ การรักษาความลับ และไม่เปิดเผยข้อมูลที่สามารถระบุตัวบุคคลได้

5. แหล่งทุนสนับสนุนการวิจัย (Funding)

การวิจัยครั้งนี้ไม่ได้รับทุนสนับสนุนจากหน่วยงานหรือองค์กรภายนอก ผู้วิจัยดำเนินการโดยใช้ทุนส่วนตัว จึงไม่มีผู้ให้ทุนที่มีบทบาทต่อการออกแบบการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล หรือการเผยแพร่ผลงาน

6. การระบุบทบาทของผู้มีส่วนร่วมตามหลัก CRediT

ผู้เขียนหลักรับผิดชอบการกำหนดแนวคิดและระเบียบวิธีวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์และตีความข้อมูล และการเขียนและปรับปรุงต้นฉบับ ส่วนอาจารย์ที่ปรึกษาทำหน้าที่กำกับดูแล ให้คำปรึกษา และให้ข้อเสนอแนะทางวิชาการตลอดกระบวนการวิจัย

เอกสารอ้างอิง

- จิตติกา ตันติบุตร และกมลวรรณ วรรณธำ. (2568). แนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการบริหารจัดการขององค์การบริหารส่วนตำบลบางระกำ อำเภอโพธิ์ทอง จังหวัดอ่างทอง. *วารสารลวงศรี มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี*, 7(1), 43–57.
- ทองดี ปาโส. (2566). การบริหารงานที่ดีตามหลักพุทธธรรมของบริษัทสัญชาติญี่ปุ่นในประเทศไทย. *วารสารสหวิทยาการนวัตกรรมการบริหาร*, 6(1), A-24–A-33.
- พระธีรวัต จรณธมโม (คณิศรพิชัย). (2560). การประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 ของบุคลาการเพื่อการบริหารจัดการองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก [วิทยานิพนธ์ พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย]. <http://lp.mcu.ac.th/userfiles/file/วิทยานิพนธ์/ปริญญาโท/พระพุทธานุสา/2560/MCU600202190.pdf>
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต). (2557). *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม* (พิมพ์ครั้งที่ 27). โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาวิศรุต วิสุทธินโร (พุดชู), พงศ์พัฒน์ จิตตานุรักษ์ และสมบัติ นามบุรี. (2569). การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการบริหารขององค์การบริหารส่วนตำบลจิกแดก อำเภอพนมดงรัก จังหวัดสุรินทร์. *วารสารสหวิทยาการนวัตกรรมการบริหาร*, 9(1), 55–69.
- มานิตย์ จุมปา. (2551). *คำอธิบายกฎหมายปกครองว่าด้วยการจัดระเบียบราชการบริหาร* (พิมพ์ครั้งที่ 2, ฉบับปรับปรุง). สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560. (2560, 6 เมษายน). *ราชกิจจานุเบกษา*, 134(ตอนที่ 40 ก), 1–90.
- วีระพล บดีรัฐ. (2543). *PDCA วงจรสู่ความสำเร็จ* [จุลสาร]. ประชาชน.
- องค์การบริหารส่วนตำบลหนองปลิง. (2566, 28 กุมภาพันธ์). *แผนพัฒนาท้องถิ่น (พ.ศ. 2566–2570) เพิ่มเติมและเปลี่ยนแปลง ครั้งที่ 1/2566*. องค์การบริหารส่วนตำบลหนองปลิง. https://fa4.naxapi.com/nongspring.go.th/dnm_file/project/502701432_side2.pdf
- Yamane, T. (1973). *Statistics: An introductory analysis* (3rd ed.). Harper & Row.

Academic Administration for Promoting 21st Century Learning Skills for Hearing-Impaired Students of Special Education Schools in the Northern Region under the Bureau of Special Education Administration

Jutatip Boonma¹ and Sekchai Chomphunuch²

Received: February 04, 2026

Revised: September 30, 2026

Accepted: September 30, 2026

Abstract

The objectives of this research article were 1) to study academic administration for promoting 21st century learning skills for hearing-impaired students of Special Education Schools in the Northern Region under the Bureau of Special Education Administration; and 2) to study guidelines for developing academic administration to promote 21st century learning skills for hearing-impaired students of Special Education Schools in the Northern Region under the Bureau of Special Education Administration. This study was a mixed-methods research. The quantitative research involved a population of 132 school administrators and teachers from Special Education Schools in the Northern Region under the Bureau of Special Education Administration during the 2025 academic year. A sample of 97 participants was determined using Krejcie and Morgan's table. The research instrument was a questionnaire with a reliability coefficient of 0.85. The qualitative research involved

¹⁻² North-Chiang Mai University

Corresponding author, e-mail: jutatipnan18@hotmail.com, Tel. 064-4290069

interviews with 5 key informants selected through purposive sampling, utilizing an interview schedule. Data were analyzed using mean, standard deviation, and content analysis. The research findings revealed that 1) academic administration for promoting 21st century learning skills for hearing-impaired students of Special Education Schools in the Northern Region was at a high level overall ($\bar{X} = 4.46$, S.D. = 0.65), with all individual aspects also rated at a high level; and 2) guidelines for developing academic administration for promoting 21st century learning skills for hearing-impaired students should address five areas: 1) regarding the measurement and evaluation of educational management, a system for authentic assessment should be developed, and the results utilized to improve teaching and learning; 2) in terms of academic planning, the planning process should be developed systematically and encourage participation; 3) in the aspect of school curriculum, it should be developed to be flexible and appropriate for learners by integrating 21st-century skills and Thai Sign Language; 4) regarding quality assurance, the educational quality assurance system should be strengthened; and 5) in terms of teaching and learning management, instruction should be developed to be learner-centered, utilizing appropriate media and technology.

Keywords: academic administration, 21st-century learning skills, hearing-impaired students, Special Education schools in the Northern region

การบริหารงานวิชาการเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้แห่งศตวรรษที่ 21 สำหรับ นักเรียนบกพร่องทางการได้ยินของโรงเรียนเฉพาะความพิการเขตภาคเหนือ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

จุฑาทิพย์ บุญมา¹ และเสกชัย ชมภูษ²

Received: February 04, 2026

Revised: September 30, 2026

Accepted: September 30, 2026

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการบริหารงานวิชาการเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้แห่งศตวรรษที่ 21 สำหรับนักเรียนบกพร่องทางการได้ยินของโรงเรียนเฉพาะความพิการเขตภาคเหนือ และ 2) ศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้แห่งศตวรรษที่ 21 สำหรับนักเรียนบกพร่องทางการได้ยินของโรงเรียนเฉพาะความพิการเขตภาคเหนือ การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี โดยการวิจัยเชิงปริมาณมีประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนโรงเรียนเฉพาะความพิการ เขตภาคเหนือ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ปีการศึกษา 2568 จำนวน 132 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามตารางสำเร็จรูปของเครจซีและมอร์แกน ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 97 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามที่มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.85 ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพใช้การสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่เลือกแบบเจาะจง จำนวน 5 คน เครื่องมือที่ใช้ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัย พบว่า 1) การบริหารงานวิชาการเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้แห่งศตวรรษที่ 21 สำหรับนักเรียนบกพร่องทางการได้ยินของโรงเรียนเฉพาะความพิการเขตภาคเหนือ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.46$, S.D. = 0.65) และ

¹⁻² มหาวิทยาลัยนอร์ท-เชียงใหม่;

Corresponding author, e-mail: jutatipnan18@hotmail.com, Tel. 064-4290069

เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน และ 2) แนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้แห่งศตวรรษที่ 21 สำหรับนักเรียนบกพร่องทางการได้ยิน ควรดำเนินการ 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการวัดผลประเมินผลการจัดการศึกษา ควรพัฒนาระบบการวัดและประเมินผลตามสภาพจริง และนำผลไปใช้ในการปรับปรุงการเรียนการสอน 2) ด้านการวางแผนพัฒนางานวิชาการ ควรพัฒนาการวางแผนงานวิชาการอย่างเป็นระบบและส่งเสริมการมีส่วนร่วม 3) ด้านหลักสูตรสถานศึกษา ควรพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้มีความยืดหยุ่นและเหมาะสมกับผู้เรียน โดยบูรณาการทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 และภาษามือไทย 4) ด้านการประกันคุณภาพ ควรเสริมสร้างระบบการประกันคุณภาพการศึกษาให้มีความเข้มแข็ง และ 5) ด้านบริหารจัดการเรียนการสอน ควรพัฒนาการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยใช้สื่อและเทคโนโลยีที่เหมาะสม

คำสำคัญ: การบริหารงานวิชาการ, ทักษะการเรียนรู้แห่งศตวรรษที่ 21, นักเรียนบกพร่องทางการได้ยิน, โรงเรียนเฉพาะความพิการเขตภาคเหนือ

บทนำ

แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560–2579 ได้กำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาการศึกษาอย่างชัดเจน โดยงานวิชาการมีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนทุกยุทธศาสตร์ให้บรรลุผล (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) อีกทั้งผลการประเมินสมรรถนะนักเรียนมาตรฐานสากล (PISA) ยังสะท้อนให้เห็นถึงผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้เรียน ตลอดจนปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความพร้อมของผู้เรียน การจัดการเรียนการสอน ความพร้อมของครูและโรงเรียน และสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ ซึ่งข้อมูลดังกล่าวสามารถนำมาใช้เป็นฐานในการพัฒนาและยกระดับคุณภาพการศึกษาได้ นอกจากนี้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ยังส่งผลต่อความพร้อมในการเรียนรู้ของผู้เรียนและการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ทำให้ระบบการศึกษาจำเป็นต้องปรับตัวให้สอดคล้องกับสถานการณ์และบริบทที่เปลี่ยนแปลงไป (กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา, 2566)

ในบริบทของโรงเรียนเฉพาะความพิการ โดยเฉพาะสถานศึกษาสำหรับนักเรียนบกพร่องทางการได้ยินในเขตภาคเหนือ พบว่ายังคงมีข้อจำกัดในการดำเนินงานหลายด้าน ทั้งการพัฒนา

หลักสูตร การจัดการเรียนรู้ และการพัฒนาครู แม้ว่าจะมีการกำหนดนโยบายในระดับชาติไว้อย่างชัดเจน แต่การนำไปสู่การปฏิบัติยังไม่สมบูรณ์ ส่งผลให้คุณภาพผู้เรียนยังไม่เป็นไปตามเป้าหมาย (สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ, ม.ป.ป.) โดยเฉพาะการพัฒนาทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ซึ่งยังไม่ปรากฏผลอย่างชัดเจนในผู้เรียนกลุ่มนี้

ปัญหาดังกล่าวมีสาเหตุจากหลายปัจจัย ได้แก่ ข้อจำกัดด้านการสื่อสาร การขาดบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะทาง และความไม่เพียงพอของสื่อการเรียนรู้ที่เหมาะสม (จุฬามาศ จันทรศรีสุต, 2560) รวมถึงการพัฒนาครูที่ยังไม่ต่อเนื่อง และการขาดทักษะในการใช้เทคโนโลยี เพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ อีกทั้งข้อจำกัดด้านงบประมาณยังส่งผลให้สถานศึกษาไม่สามารถจัดหาอุปกรณ์ที่จำเป็นได้อย่างเพียงพอ (สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ, ม.ป.ป.) ตลอดจนการสร้างความร่วมมือระหว่างโรงเรียน ครอบครัว และชุมชน ซึ่งผลการศึกษาพบว่า สภาพปัจจุบันของการเป็นหุ้นส่วนระหว่างโรงเรียน ครอบครัว และชุมชนอยู่ในระดับปานกลาง ขณะที่สภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมากที่สุด โดยด้านการร่วมมือเป็นประเด็นที่มีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาเป็นลำดับแรก จึงควรส่งเสริมให้ความร่วมมือกับครอบครัว ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเป็นส่วนหนึ่งของพันธกิจของสถานศึกษา เพื่อสนับสนุนทรัพยากร บุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญ และแหล่งเรียนรู้ที่เอื้อต่อการพัฒนาผู้เรียน (ดาวสวรรค์ วงศ์เสนา, วิสุทธิ์ วิจิตรพัชรภรณ์, อัจฉรา นิยามาภา และสนั่น ประจจิตร, 2565)

สำหรับโรงเรียนโสตศึกษาในเขตภาคเหนือ ได้แก่ โรงเรียนโสตศึกษาจังหวัดตาก โรงเรียนโสตศึกษาเพชรบูรณ์ และโรงเรียนโสตศึกษาอนุสารสุนทร จังหวัดเชียงใหม่ ได้ดำเนินงานด้านวิชาการตามนโยบายของหน่วยงานต้นสังกัดอย่างต่อเนื่อง โดยมุ่งเน้นการพัฒนาหลักสูตรเฉพาะการจัดการเรียนรู้ผ่านภาษามือและการอ่านริมฝีปาก รวมถึงการส่งเสริมทักษะชีวิตและการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล อย่างไรก็ตาม ยังพบข้อจำกัดสำคัญ ได้แก่ ความไม่เชื่อมโยงของหลักสูตรกับทักษะการคิดขั้นสูง ความไม่เพียงพอของสื่อเทคโนโลยี และข้อจำกัดด้านสมรรถนะของครูในการออกแบบการเรียนรู้เชิงนวัตกรรม ตลอดจนข้อจำกัดด้านการสื่อสารของผู้เรียนที่ส่งผลต่อการทำงานร่วมกัน และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ดังนั้น การพัฒนาการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนโสตศึกษาจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง โดยควรมุ่งเน้นการบูรณาการทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 เข้ากับหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ ควบคู่กับการพัฒนาสื่อและเทคโนโลยีที่เหมาะสม การเสริมสร้างศักยภาพครู และการ

พัฒนาระบบติดตามและประเมินผลอย่างต่อเนื่อง เพื่อยกระดับคุณภาพผู้เรียนให้สอดคล้องกับความต้องการของสังคมในอนาคต (โรงเรียนโสตศึกษาจังหวัดตาก, 2567; โรงเรียนโสตศึกษาจังหวัดเพชรบูรณ์, 2568)

จากความเป็นมาและความสำคัญดังกล่าว การบริหารงานวิชาการเพื่อส่งเสริมทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน ในโรงเรียนเฉพาะความพิการเขตภาคเหนือ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จึงมีความสำคัญ เนื่องจากต้องอาศัยองค์ความรู้และความเข้าใจที่ชัดเจน เพื่อนำไปพัฒนาคุณภาพการศึกษาและกำหนดแนวทางปฏิบัติให้มีประสิทธิภาพ โดยผลการศึกษาจะเป็นแนวทางในการพัฒนาและปรับปรุงการดำเนินงานด้านวิชาการ เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมุ่งศึกษาประเด็นดังกล่าวในครั้งนี้

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาการบริหารงานวิชาการเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้แห่งศตวรรษที่ 21 สำหรับนักเรียนบกพร่องทางการได้ยินของโรงเรียนเฉพาะความพิการเขตภาคเหนือ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ
2. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้แห่งศตวรรษที่ 21 สำหรับนักเรียนบกพร่องทางการได้ยินของโรงเรียนเฉพาะความพิการเขตภาคเหนือ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

วิธีดำเนินการวิจัย

บทความวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) ประกอบด้วย การวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อศึกษาการบริหารงานวิชาการเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้แห่งศตวรรษที่ 21 สำหรับนักเรียนบกพร่องทางการได้ยินของโรงเรียนเฉพาะความพิการเขตภาคเหนือ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ โดยแบ่งการดำเนินการวิจัยออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

1. *การวิจัยเชิงปริมาณ* ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม เพื่อศึกษาการบริหารงานวิชาการเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้แห่งศตวรรษที่ 21 สำหรับนักเรียนบกพร่องทางการได้ยินของโรงเรียนเฉพาะความพิการเขตภาคเหนือ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

1.1) ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนโรงเรียนเฉพาะความพิการเขตภาคเหนือ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ปีการศึกษา 2568 ประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 15 คน และครูผู้สอน จำนวน 117 คน รวมทั้งสิ้น 132 คน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน จำนวน 97 คน โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามตารางสำเร็จรูปของ Krejcie and Morgan (1970) จากนั้นดำเนินการสุ่มกลุ่มตัวอย่างตามสัดส่วนบุคลากรของแต่ละโรงเรียน

1.2) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้แห่งศตวรรษที่ 21 สำหรับนักเรียนบกพร่องทางการได้ยินของโรงเรียนเฉพาะความพิการเขตภาคเหนือ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ มีลักษณะเป็นมาตรประมาณค่า 5 ระดับ ตามแนวคิดของ Likert (1961) แบบสอบถามผ่านการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือจากผู้เชี่ยวชาญ ได้ค่าความเชื่อมั่นสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ที่ฉบับเท่ากับ 0.85 ก่อนนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง

1.3) การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการโดยขอหนังสือแนะนำตัวจากมหาวิทยาลัยนอร์ท-เชียงใหม่ เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง จากนั้นดำเนินการแจกแบบสอบถาม เมื่อตรวจสอบความครบถ้วนของข้อมูลแล้วจึงนำข้อมูลมาลงรหัส ให้คะแนน และบันทึกข้อมูลเพื่อวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ

1.4) การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม และวิเคราะห์ระดับการบริหารงานวิชาการเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้แห่งศตวรรษที่ 21 สำหรับนักเรียนบกพร่องทางการได้ยินของโรงเรียนเฉพาะความพิการเขตภาคเหนือ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทั้งรายข้อและรายด้าน และแปลผลตามเกณฑ์มาตรฐานประมาณค่า 5 ระดับ

2. *การวิจัยเชิงคุณภาพ* ผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้แห่ง

ศตวรรษที่ 21 สำหรับนักเรียนบกพร่องทางการได้ยินของโรงเรียนเฉพาะความพิการเขตภาคเหนือ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ โดยนำผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ โดยเฉพาะข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดในแต่ละด้าน มาพัฒนาเป็นประเด็นคำถามสำหรับการสัมภาษณ์

2.1) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 5 คน คัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีประสบการณ์บริหารสถานศึกษาสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยินไม่น้อยกว่า 1 ปี จำนวน 3 คน และครูผู้สอนนักเรียนบกพร่องทางการได้ยินที่มีวิทยฐานะชำนาญการ จำนวน 2 คน

2.2) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง ซึ่งพัฒนาขึ้นจากผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ โดยนำข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดในแต่ละด้านมากำหนดเป็นประเด็นสัมภาษณ์ จำนวน 5 ข้อ เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้แห่งศตวรรษที่ 21 สำหรับนักเรียนบกพร่องทางการได้ยินของโรงเรียนเฉพาะความพิการเขตภาคเหนือ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ทั้ง 5 ด้าน

2.3) การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยกำหนดวัน เวลา และสถานที่ในการสัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญล่วงหน้า ดำเนินการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง โดยชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัย และขออนุญาตบันทึกข้อมูลระหว่างการสัมภาษณ์ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครบถ้วนและตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.4) การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยจัดระบบข้อมูล จำแนกและจัดกลุ่มประเด็นสำคัญ วิเคราะห์ความสอดคล้องของความคิดเห็น และสังเคราะห์เป็นแนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้แห่งศตวรรษที่ 21 สำหรับนักเรียนบกพร่องทางการได้ยินของโรงเรียนเฉพาะความพิการเขตภาคเหนือ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ แล้วนำเสนอผลในรูปแบบการพรรณนาเชิงอธิบาย

สรุปผลการวิจัย

1. การบริหารงานวิชาการเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้แห่งศตวรรษที่ 21 สำหรับนักเรียนบกพร่องทางการได้ยินของโรงเรียนเฉพาะความพิการเขตภาคเหนือ พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.46, S.D.= 0.65) รายละเอียดดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการบริหารงานวิชาการเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้แห่งศตวรรษที่ 21 สำหรับนักเรียนบกพร่องทางการได้ยินของโรงเรียนเฉพาะความพิการเขตภาคเหนือ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ โดยรวมและรายด้าน (n= 97)

การบริหารงานวิชาการ	ระดับการปฏิบัติ		
	($\bar{X}$)	(S.D.)	แปลผล
ด้านหลักสูตรสถานศึกษา	4.49	0.66	มาก
ด้านการประกันคุณภาพ	4.43	0.66	มาก
ด้านบริหารจัดการเรียนการสอน	4.40	0.67	มาก
ด้านวางแผนพัฒนางานวิชาการ	4.50	0.63	มาก
ด้านวัดผลประเมินผลการจัดการศึกษา	4.50	0.67	มาก
โดยรวม	4.46	0.65	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า การบริหารงานวิชาการเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้แห่งศตวรรษที่ 21 สำหรับนักเรียนบกพร่องทางการได้ยินของโรงเรียนเฉพาะความพิการเขตภาคเหนือ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.46, S.D. = 0.65) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก โดยด้านวางแผนพัฒนางานวิชาการ ($\bar{X}$ = 4.50, S.D. = 0.63) และด้านวัดผลประเมินผลการจัดการศึกษา ($\bar{X}$ = 4.50, S.D. = 0.67) มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากัน รองลงมา ได้แก่ ด้านหลักสูตรสถานศึกษา ($\bar{X}$ = 4.49, S.D. = 0.66) ด้านการประกันคุณภาพ ($\bar{X}$ = 4.43, S.D. = 0.66) และด้านบริหารจัดการเรียนการสอน ($\bar{X}$ = 4.40, S.D. = 0.67) ตามลำดับ

2. แนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้แห่งศตวรรษที่ 21 สำหรับนักเรียนบกพร่องทางการได้ยินของโรงเรียนเฉพาะความพิการเขตภาคเหนือ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ พบว่า

1) *ด้านวัดผลประเมินผลการจัดการศึกษา* สถานศึกษาควรวิเคราะห์ผลการประเมินอย่างเป็นระบบ โดยใช้การประเมินตามสภาพจริงให้สอดคล้องกับเป้าหมายของหลักสูตรและแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล และนำผลการประเมินไปใช้ปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนและพัฒนาหลักสูตรอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งกำกับ ติดตาม และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างครู เพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้แห่งศตวรรษที่ 21 ของผู้เรียน

2) *ด้านวางแผนพัฒนางานวิชาการ* สถานศึกษาควรส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง ชุมชน และเครือข่ายที่เกี่ยวข้องในการกำหนดทิศทางและวางแผนงานวิชาการ โดยเชื่อมโยงกับความต้องการของผู้เรียนและบริบทของชุมชน ตลอดจนกำกับ ติดตาม และประเมินผลการดำเนินงาน เพื่อนำผลมาปรับปรุงแผนงานวิชาการอย่างต่อเนื่อง

3) *ด้านหลักสูตรสถานศึกษา* สถานศึกษาควรพัฒนาหลักสูตรให้เหมาะสมกับลักษณะเฉพาะของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน โดยส่งเสริมการใช้ภาษามือไทยและการสื่อสารที่หลากหลาย บูรณาการทักษะการคิด การสื่อสาร การทำงานร่วมกัน และการใช้เทคโนโลยี ดิจิทัล รวมทั้งจัดหลักสูตรให้มีความยืดหยุ่นและเชื่อมโยงกับบริบทของชุมชน เพื่อเตรียมความพร้อมในการดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพ

4) *ด้านการประกันคุณภาพ* สถานศึกษาควรกำหนดมาตรฐานและตัวบ่งชี้คุณภาพที่สอดคล้องกับลักษณะเฉพาะของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน มีการติดตามผลการเรียนรู้รายบุคคล และนำผลการประเมินมาใช้ปรับปรุงหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง ชุมชน และเครือข่ายทางวิชาการ

5) *ด้านบริหารจัดการเรียนการสอน* สถานศึกษาควรจัดครูผู้สอนที่มีความสามารถในการสื่อสารด้วยภาษามือไทยและมีความรู้เกี่ยวกับทักษะการเรียนรู้แห่งศตวรรษที่ 21 ส่งเสริมให้ครูออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน โดยเน้นสื่อที่ใช้การมองเห็น การปฏิบัติจริง การเรียนรู้เชิงรุก และการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนมีทักษะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21

อภิปรายผลการวิจัย

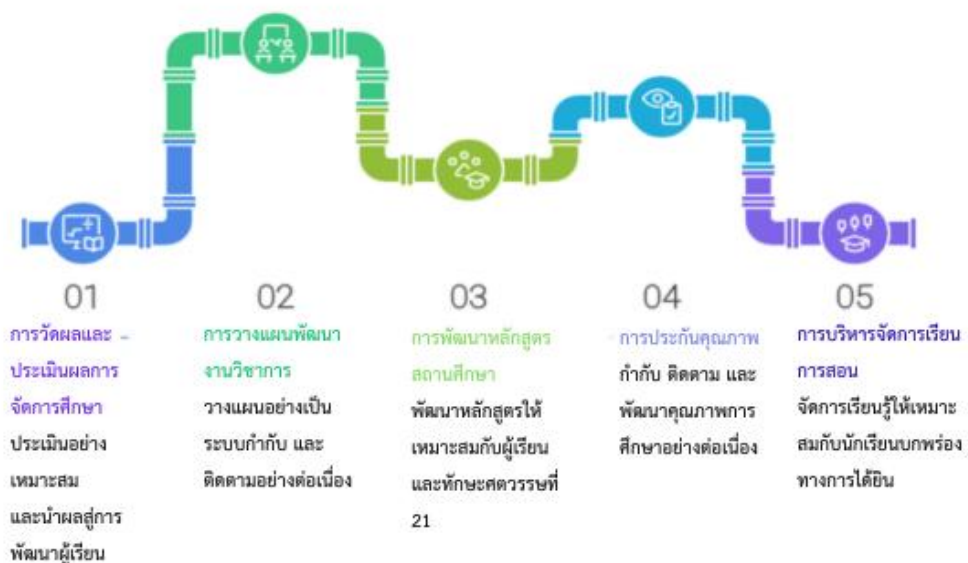
1. การบริหารงานวิชาการเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้แห่งศตวรรษที่ 21 สำหรับนักเรียนบกพร่องทางการได้ยินของโรงเรียนเฉพาะความพิการเขตภาคเหนือ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.46$, S.D. = 0.65) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสถานศึกษาให้ความสำคัญกับการวางแผนและดำเนินงานด้านวิชาการอย่างเป็นระบบ ครอบคลุมการพัฒนาหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน และการวัดและประเมินผลให้เหมาะสมกับความต้องการจำเป็นพิเศษของนักเรียนบกพร่องทางการได้ยิน ตลอดจนให้ความสำคัญกับการส่งเสริมทักษะการเรียนรู้แห่งศตวรรษที่ 21 ผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2564) ที่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะด้านการคิด การสื่อสาร การทำงานร่วมกัน และการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล นอกจากนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยของนุจรินูบุตร และวรรณรี ปานศิริ (2566) ที่พบว่า การบริหารงานวิชาการมีความสัมพันธ์ทางบวกกับทักษะในศตวรรษที่ 21 โดยการบริหารงานวิชาการที่มีคุณภาพจะช่วยพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะที่จำเป็น สามารถแสวงหาความรู้ ก้าวทันการเปลี่ยนแปลง และปรับตัวในสังคมได้อย่างเหมาะสม

2. แนวทางพัฒนาการบริหารงานวิชาการเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้แห่งศตวรรษที่ 21 สำหรับนักเรียนบกพร่องทางการได้ยินของโรงเรียนเฉพาะความพิการเขตภาคเหนือ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ พบว่า การพัฒนาการบริหารงานวิชาการควรดำเนินการอย่างเป็นระบบ และเชื่อมโยงกันในทุกด้าน ทั้งการวัดและประเมินผล การวางแผนพัฒนางานวิชาการ การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การประกันคุณภาพ และการบริหารจัดการเรียนการสอน โดยคำนึงถึงลักษณะเฉพาะและความต้องการจำเป็นของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยินเป็นสำคัญ ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะการส่งเสริมทักษะการเรียนรู้แห่งศตวรรษที่ 21 สำหรับผู้เรียนกลุ่มดังกล่าว จำเป็นต้องอาศัยการบริหารงานวิชาการที่เชื่อมโยงตั้งแต่การวางแผนและการพัฒนาหลักสูตรไปสู่การจัดการเรียนรู้และการประเมินผล โดยเฉพาะการใช้ภาษามือไทย สื่อที่เน้นการมองเห็น การเรียนรู้เชิงรุก เทคโนโลยีที่เหมาะสม และการประเมินตามสภาพจริง ตลอดจนการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้อง เพื่อให้การจัดการศึกษาสอดคล้องกับศักยภาพและความต้องการของผู้เรียน ผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของปรเมศวร์ บุญยีน, พุทธิศ ศุภจรรยา, ภัทรานิษฐ์ สงประชา, นันทพร จางวรังกุล และศักดา โกมลสิงห์ (2565) ที่พบว่า นักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยินมี

ความแตกต่างกันทั้งด้านความรู้เดิม ทักษะทางภาษา และความพร้อมในการเรียนรู้ โดยผู้เรียนบางคนสามารถทำความเข้าใจเนื้อหาจากสื่อวีดิทัศน์ภาษามือได้ ขณะที่บางคนยังจำเป็นต้องได้รับการอธิบายเพิ่มเติมจากครูผู้สอนที่สามารถใช้ภาษามือในการสื่อสารได้ ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของการจัดการเรียนรู้ที่คำนึงถึงศักยภาพและความแตกต่างระหว่างบุคคล รวมทั้งการเลือกใช้ภาษา มือ สื่อ และวิธีการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียน นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศรินญา นิยมวงศ์ (2567) ที่พบว่า การพัฒนาสื่อสำหรับผู้ที่มีความบกพร่องทางการได้ยินควรคำนึงถึงความต้องการและความสามารถของกลุ่มเป้าหมาย เพื่อให้สื่อและเนื้อหา มีความเหมาะสมต่อการใช้งานจริง รวมทั้งควรมีการทดสอบและปรับปรุงสื่อตามความต้องการและข้อเสนอแนะของผู้ใช้ เพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ของผู้ที่มีความบกพร่องทางการได้ยินได้อย่างเหมาะสม

องค์ความรู้ใหม่

การบริหารงานวิชาการเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้แห่งศตวรรษที่ 21 สำหรับนักเรียนบกพร่องทางการได้ยินของโรงเรียนเฉพาะความพิการ เขตภาคเหนือ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

ภาพที่ 1 การบริหารงานวิชาการเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้แห่งศตวรรษที่ 21 สำหรับนักเรียนบกพร่องทางการได้ยินของโรงเรียนเฉพาะความพิการเขตภาคเหนือ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

จากผลการวิจัยสามารถสังเคราะห์องค์ความรู้ใหม่เกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้แห่งศตวรรษที่ 21 สำหรับนักเรียนบกพร่องทางการได้ยินของโรงเรียนเฉพาะความพิการเขตภาคเหนือ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญ 5 ด้านที่เชื่อมโยงกัน ดังนี้

1) การวัดผลและประเมินผลการจัดการศึกษา สถานศึกษามีระบบการวัดและประเมินผลที่เหมาะสมกับนักเรียนบกพร่องทางการได้ยิน และสามารถนำผลการประเมินมาใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนาการจัดการศึกษา

2) การวางแผนพัฒนางานวิชาการ สถานศึกษามีการกำหนดทิศทางและวางแผนการดำเนินงานทางวิชาการอย่างเป็นระบบและชัดเจน เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปในทิศทางเดียวกัน

3) การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา สถานศึกษามีการพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาและการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 โดยคำนึงถึงลักษณะและความต้องการของนักเรียนบกพร่องทางการได้ยิน

4) การประกันคุณภาพ สถานศึกษามีระบบและกระบวนการประกันคุณภาพที่ชัดเจน เพื่อกำกับ ติดตาม และพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาอย่างต่อเนื่อง

5) การบริหารจัดการเรียนการสอน สถานศึกษานำหลักสูตรไปสู่การปฏิบัติผ่านการจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับนักเรียนบกพร่องทางการได้ยิน เพื่อพัฒนาความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะที่จำเป็นสำหรับการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ควรนำผลการวิจัยไปใช้กำหนดนโยบายการบริหารงานวิชาการสำหรับโรงเรียนเฉพาะความพิการ โดยกำหนดกรอบการดำเนินงานที่เชื่อมโยงการวางแผนพัฒนางานวิชาการ การพัฒนาหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล และการประกันคุณภาพ เพื่อให้โรงเรียนในสังกัดมีแนว

ทางการดำเนินงานที่ชัดเจนและมุ่งส่งเสริมทักษะการเรียนรู้แห่งศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนบกพร่องทางการได้ยิน

2. สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ควรนำผลการวิจัยไปกำหนดนโยบายพัฒนาศักยภาพครูและบุคลากรทางการศึกษา โดยส่งเสริมการพัฒนาความสามารถด้านภาษามือไทย การออกแบบการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับนักเรียนบกพร่องทางการได้ยิน การจัดการเรียนรู้เชิงรุก และการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล เพื่อให้ครูสามารถจัดการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อความต้องการจำเป็นของผู้เรียนได้อย่างเหมาะสม

3. สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษร่วมกับสถานศึกษาในสังกัด ควรนำผลการวิจัยไปกำหนดแนวทางการวัดและประเมินผลสำหรับนักเรียนบกพร่องทางการได้ยิน โดยส่งเสริมการประเมินตามสภาพจริงและการใช้วิธีการประเมินที่หลากหลาย เช่น เกณฑ์การประเมินแบบรูบริก (Rubrics) แฟ้มสะสมงาน (Portfolio) และการประเมินจากชิ้นงานหรือภาระงาน เพื่อให้การประเมินสะท้อนสมรรถนะและการพัฒนาของผู้เรียนได้อย่างเหมาะสม

4. โรงเรียนเฉพาะความพิการที่จัดการศึกษาสำหรับนักเรียนบกพร่องทางการได้ยิน ควรนำผลการวิจัยไปกำหนดแนวปฏิบัติในการนำผลการประเมินไปพัฒนาผู้เรียนรายบุคคล โดยเชื่อมโยงผลการประเมินกับแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (Individualized Education Program: IEP) การปรับปรุงการจัดการเรียนการสอน และการติดตามพัฒนาการของผู้เรียน พร้อมทั้งกำหนดกลไกการมีส่วนร่วมของครู ผู้ปกครอง และผู้เกี่ยวข้องในการพัฒนาผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษและสถานศึกษาในสังกัด สามารถนำผลการวิจัยไปใช้เป็นข้อมูลประกอบการกำหนดแนวทางและพัฒนากิจการงานวิชาการ สำหรับโรงเรียนเฉพาะความพิการที่จัดการศึกษาแก่นักเรียนบกพร่องทางการได้ยิน โดยส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนและการประเมินผลที่มุ่งพัฒนาทักษะการเรียนรู้แห่งศตวรรษที่ 21 เช่น ทักษะการสื่อสาร การคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา การใช้เทคโนโลยีดิจิทัล และทักษะอาชีพ เพื่อให้ นักเรียนบกพร่องทางการได้ยินสามารถนำความรู้และทักษะไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันและการประกอบอาชีพได้

2. ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในโรงเรียนเฉพาะความพิการ สามารถนำผลการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ สำหรับนักเรียนบกพร่องทางการได้ยิน โดยบูรณาการเทคโนโลยีดิจิทัลและนวัตกรรมการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับลักษณะและความต้องการของผู้เรียน เช่น การใช้สื่อการเรียนรู้ที่เน้นการมองเห็น แพลตฟอร์มดิจิทัล และวิธีการวัดและประเมินผลที่หลากหลาย เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนบกพร่องทางการได้ยินได้รับการพัฒนาทักษะการเรียนรู้แห่งศตวรรษที่ 21 อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ

คำรับรองและการเปิดเผยข้อมูลของผู้เขียน

1. การเปิดเผยผลประโยชน์ทับซ้อน (Conflict of Interest)

ผู้วิจัยขอรับรองว่าไม่มีผลประโยชน์ทับซ้อนที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการวิจัยและการเผยแพร่บทความนี้

2. การใช้ปัญญาประดิษฐ์และเทคโนโลยีสนับสนุนการจัดทำต้นฉบับ ผู้วิจัยใช้ ChatGPT (GPT-5.6 OpenAI) เป็นเครื่องมือสนับสนุนในการตรวจแก้และปรับปรุงภาษา ความชัดเจนของถ้อยคำ รวมถึงตรวจสอบรูปแบบการเขียนรายการอ้างอิง โดยผู้วิจัยเป็นผู้ตรวจสอบข้อมูล ผลการวิเคราะห์ และแหล่งอ้างอิง ตลอดจนเป็นผู้ตัดสินใจด้านเนื้อหาและประเด็นทางวิชาการ และรับผิดชอบต่อความถูกต้อง ความน่าเชื่อถือ และเนื้อหาทั้งหมดของบทความฉบับสุดท้าย นอกจากนี้ ผู้วิจัยใช้ Napkin AI เป็นเครื่องมือสนับสนุนการออกแบบภาพกราฟิก แผนภูมิ และแผนผังความคิด เพื่อสรุปและนำเสนอองค์ความรู้ประกอบบทความ

3. คำรับรองเกี่ยวกับการเปิดเผยข้อมูล (Data Availability Statement)

ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ไม่ได้เปิดเผยต่อสาธารณะ เนื่องจากมีข้อจำกัดด้านความเป็นส่วนตัวและการรักษาความลับของผู้ให้ข้อมูล โดยข้อมูลวิจัยจัดเก็บไว้โดยผู้วิจัยและใช้เพื่อวัตถุประสงค์ทางการวิจัยเท่านั้น

4. คำรับรองด้านจริยธรรมการวิจัย (Ethics Statement)

การวิจัยครั้งนี้ไม่ได้ยื่นขอรับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ เนื่องจากเป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลทั่วไปและไม่มีการเก็บรวบรวมข้อมูลอ่อนไหวของผู้เข้าร่วมการวิจัย ทั้งนี้

ผู้วิจัยได้ชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัยแก่ผู้ให้ข้อมูล และดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยคำนึงถึงความสมัครใจ และการรักษาความลับ

5. แหล่งทุนสนับสนุนการวิจัย (Funding)

การวิจัยครั้งนี้ไม่ได้รับทุนสนับสนุนจากหน่วยงานหรือองค์กรภายนอก ผู้วิจัยดำเนินการโดยใช้ทุนส่วนตัว และไม่มีผู้ให้ทุนที่มีบทบาทต่อการออกแบบการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล หรือการเผยแพร่ผลงาน

6. การระบุบทบาทของผู้มีส่วนร่วมตามหลัก CRediT

ผู้วิจัยหลักรับผิดชอบการกำหนดแนวคิดและระเบียบวิธีวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์และตีความข้อมูล ตลอดจนการเขียนและปรับปรุงต้นฉบับ ส่วนอาจารย์ที่ปรึกษาทำหน้าที่กำกับดูแล ให้คำปรึกษา และให้ข้อเสนอแนะทางวิชาการตลอดกระบวนการวิจัย

เอกสารอ้างอิง

- กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา. (2566, 21 ธันวาคม). *‘PISA 2022’ ถอดรหัสความเหลื่อมล้ำ: ตอนที่ 1 ผลตรวจสุขภาพการศึกษาไทย เรียนรู้จากเสียงของเด็ก ๆ และคุณครู*. <https://www.eef.or.th/article-pisa-2022-01/>
- จุฬามาต จันทรศรีสุตต. (2560). *การจัดการเรียนรู้สำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้*. <https://anyflip.com/chjbo/aumg/basic>
- ดาวสวรรค์ วงศ์เสนา, วิสุทธิ วิจิตรพัชรภรณ์, อัจฉรา นิยมภา และสนั่น ประจงจิตร์. (2565). การพัฒนารูปแบบการบริหารแบบหุ้นส่วนระหว่างโรงเรียน ครอบครัว และชุมชนตามทฤษฎีขอบเขตทับซ้อนของอิทธิพลในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. *วารสารปัญญาภิวัฒน์*, 14(2), 232–244.
- ปรเมศวร์ บุญยืน, พุทธิส ศุภจรรยา, ภัทรานิษฐ์ สงประชา, นันทพร จางวรากล และศักดา โกมลสิงห์. (2565). การวิจัยและพัฒนาบทเรียนออนไลน์สาระภูมิศาสตร์ผ่านระบบจัดการการเรียนรู้สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยินระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย. *วารสารวิทยาลัยราชสุตา*, 18(1), 37–59.

- โรงเรียนโสตศึกษาจังหวัดตาก. (2567). แผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาระยะ 4 ปี พ.ศ. 2567–2570.(
อัดสำเนา)
- โรงเรียนโสตศึกษาจังหวัดเพชรบูรณ์. (2568, 1 กรกฎาคม). แผนปฏิบัติการประจำปีการศึกษา
2568. สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
<http://www.sotphetchabun.com/pdf/backend-9.pdf>
- ศรินญา นิยมวงศ์. (2567). การศึกษาผลของการพัฒนาสื่อโดยใช้เทคโนโลยีการเปลี่ยนเสียงเป็นภาพ
ต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน จังหวัด
อุดรธานี. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง*, 13(1), 37–48.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560–2579*. บริษัท
พริกหวานกราฟฟิค จำกัด.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2564). *แนวทางการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอน
วิทยาการคำนวณ Coding เพื่อพัฒนาทักษะผู้เรียนในศตวรรษที่ 21*. บริษัท 21 เซ็นจูรี
จำกัด.
- สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ. (ม.ป.ป.). *คู่มือการปฏิบัติงาน สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ*.
<https://anyflip.com/qqsdz/lptp/>
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities.
Educational and Psychological Measurement, 30(3), 607–610.
- Likert, R. (1961). *New patterns of management*. McGraw-Hill.

The Roles of Creative Industries and Government Support in Elevating the Global Standing of Thailand's Northeastern Region

Chinnawat Chueasraku¹

Received: March 12, 2026

Revised: July 08, 2026

Accepted: July 09, 2026

Abstract

The purposes of this research article were 1) to study the level of entrepreneurs' perceptions regarding the creative industries and government support in elevating the global standing; 2) to investigate the influence of four creative industry sectors and government support in elevating the global standing; and 3) to explore the additional influence of government support after controlling for the influence of the creative industry. The study was grounded in the conceptual frameworks of Soft Power (Nye, 2004) and Collaborative Governance (Ansell & Gash, 2008). This research was a quantitative research. The sample group consisted of 497 creative industry entrepreneurs from 4 sectors—food, tourism, art, and music—across 5 provinces in the Northeastern region, selected from a population of 8,460 using multi-stage random sampling. Data were collected via a 5-point Likert scale questionnaire, which demonstrated an Index of Item-Objective Congruence (IOC) of 0.50 or higher and a reliability coefficient of 0.96. Data analysis was conducted using descriptive statistics and hierarchical multiple regression. The research findings

¹ College of Politics and Governance, Mahasarakham University

Corresponding author, e-mail: chinnawat.c@msu.ac.th

revealed that 1) entrepreneurs had a perception of the creative industries and their global standing at the highest level ($\bar{X} = 4.34$ and 4.37 , respectively), while the perception of government promotion was at a high level ($\bar{X} = 3.78$); 2) music exerted the strongest positive influence ($\beta = .506$, $p < .001$), followed by food ($\beta = .277$, $p < .001$). Regarding government promotion, collaboration and participation had a positive influence ($\beta = .234$, $p = .006$), whereas local-level support had a negative influence ($\beta = -.170$, $p = .032$); 3) government promotion continued to exert a significant additional influence even after controlling for the effects of the creative industries ($\Delta R^2 = .008$, $p = .025$). The results suggested that elevating global standing required collaborative governance mechanisms; promotion limited to the local level—lacking integration with national strategies—posed a significant obstacle to international competitiveness.

Keywords: government promotion, elevating global standing, Northeastern region, creative industries

บทบาทของอุตสาหกรรมสร้างสรรค์และการส่งเสริมจากภาครัฐต่อการยกระดับ สถานะในเวทีโลกของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประเทศไทย

ชินวัตร เชื้อสระคู¹

Received: March 12, 2026

Revised: July 08, 2026

Accepted: July 09, 2026

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับการรับรู้ของผู้ประกอบการต่ออุตสาหกรรมสร้างสรรค์ การส่งเสริมจากภาครัฐ และสถานะในเวทีโลก 2) ศึกษาอิทธิพลของอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ 4 ด้าน และการส่งเสริมจากภาครัฐที่มีต่อการยกระดับสถานะในเวทีโลก และ 3) ศึกษาอิทธิพลเพิ่มเติมของการส่งเสริมจากภาครัฐเมื่อควบคุมอิทธิพลของอุตสาหกรรมสร้างสรรค์แล้ว การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างคือผู้ประกอบการอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ 4 สาขา (อาหาร การท่องเที่ยว ศิลปะ และดนตรี) ใน 5 จังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 497 คน จากประชากร 8,460 ราย โดยใช้การสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน เก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามมาตรวัดลิเคิร์ต 5 ระดับ ($IOC \geq 0.50$, $\alpha = 0.96$) วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนาและการถดถอยพหุคูณแบบลำดับขั้น ผลการวิจัยพบว่า 1) ผู้ประกอบการมีการรับรู้ต่ออุตสาหกรรมสร้างสรรค์และสถานะในเวทีโลกในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.34$ และ 4.37 ตามลำดับ) ส่วนการรับรู้การส่งเสริมจากภาครัฐอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.78$) 2) ดนตรีมีอิทธิพลเชิงบวกสูงสุด ($\beta = .506$, $p < .001$) รองลงมาคืออาหาร ($\beta = .277$, $p < .001$) ด้านการส่งเสริมจากภาครัฐ ความร่วมมือและการมีส่วนร่วมมีอิทธิพลเชิงบวก ($\beta = .234$, $p = .006$) ขณะที่การสนับสนุนระดับท้องถิ่นมีอิทธิพลเชิงลบ ($\beta = -.170$, $p = .032$) และ 3) การส่งเสริมจากภาครัฐยังคงมีอิทธิพล

¹ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

Corresponding author, e-mail: chinnawat.c@msu.ac.th

เพิ่มเติมอย่างมีนัยสำคัญเมื่อควบคุมอิทธิพลของอุตสาหกรรมสร้างสรรค์แล้ว ($\Delta R^2 = .008$, $p = .025$) ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่าการยกระดับสถานะในเวทีโลกต้องอาศัยกลไกการปกครองแบบประสานความร่วมมือ การส่งเสริมที่จำกัดเฉพาะระดับท้องถิ่นโดยขาดการบูรณาการกับยุทธศาสตร์ระดับชาติเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการแข่งขันในระดับนานาชาติ

คำสำคัญ: การส่งเสริมจากภาครัฐ, การยกระดับสถานะในเวทีโลก, ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ, อุตสาหกรรมสร้างสรรค์

บทนำ

ในยุคโลกาภิวัตน์และเศรษฐกิจสร้างสรรค์ที่เติบโตอย่างรวดเร็วทั่วโลก อุตสาหกรรมสร้างสรรค์(Creative Industries) ได้กลายเป็นกลไกสำคัญในการสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจและยกระดับสถานะของประเทศในเวทีนานาชาติ จากรายงานขององค์การสหประชาชาติว่าด้วยการค้าและการพัฒนา (UNCTAD, 2010) ระบุว่า อุตสาหกรรมสร้างสรรค์หรือกลุ่มกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่เกี่ยวข้องกับการสร้างหรือการใช้ประโยชน์จากความรู้และข้อมูล ซึ่งเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า อุตสาหกรรมทางวัฒนธรรม มีอัตราการเติบโตเฉลี่ยปีละ 8.7% ซึ่งสูงกว่าอุตสาหกรรมดั้งเดิมถึง 2.5 เท่าในหลายประเทศทั่วโลก อุตสาหกรรมสร้างสรรค์จึงไม่เพียงแต่เป็นเครื่องมือในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจ แต่ยังเป็นกลไกสำคัญในการสร้างอิทธิพลทางวัฒนธรรมและยกระดับการรับรู้ภาพลักษณ์ของประเทศในระดับสากลหรือการยอมรับในเวทีโลก

โดยเฉพาะในบริบทของประเทศไทย กระทรวงวัฒนธรรม รายงานว่ามูลค่าของอุตสาหกรรมสร้างสรรค์มีมูลค่าสูงถึง 1.46 ล้านล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 9.1 ของ GDP ทั้งประเทศ (กระทรวงวัฒนธรรม, 2566) ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความสำคัญและศักยภาพในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจและสร้างความเข้มแข็งด้านวัฒนธรรมของประเทศ รัฐบาลไทยได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ผ่านนโยบายและกลไกต่าง ๆ โดยเฉพาะการจัดตั้งสำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์ (CEA) เพื่อทำหน้าที่ส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพของเศรษฐกิจสร้างสรรค์ของไทยโดยมุ่งเน้นการพัฒนาทักษะและความคิดสร้างสรรค์ของคนไทยใน 11 สาขาหลัก ได้แก่ อาหาร การท่องเที่ยว ศิลปะ ดนตรี ภาพยนตร์ แฟชั่น การออกแบบ กีฬา เกม เทศกาล และหนังสือ

นโยบายเหล่านี้สะท้อนให้เห็นถึงความมุ่งมั่นของรัฐบาลในการใช้อุตสาหกรรมสร้างสรรค์เป็นกลไกสำคัญในการยกระดับสถานะและการรับรู้ของประเทศไทยในเวทีโลก

อย่างไรก็ตาม ภายใต้อำนาจความสำเร็จเหล่านี้ ยังมีความท้าทายและช่องว่างที่สำคัญในระดับประเทศและภูมิภาค โดยเฉพาะในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประเทศไทย ซึ่งเป็นพื้นที่ที่อุดมไปด้วยวัฒนธรรมอันเป็นเอกลักษณ์และทรัพยากรทางวัฒนธรรมที่มีคุณค่า แต่ข้อมูลจากสำนักงานสถิติแห่งชาติ (2566) ชี้ให้เห็นว่า GDP ต่อหัวของภาคตะวันออกเฉียงเหนืออยู่ที่ประมาณ 86,170 บาทต่อปี ซึ่งต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศถึง 2.8 เท่า สะท้อนให้เห็นถึงความเหลื่อมล้ำเชิงโครงสร้างและความไม่สมดุลในการพัฒนาทางเศรษฐกิจและวัฒนธรรม การพึ่งพาอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ในระดับภูมิภาคตะวันออกเฉียงเหนือยังมีไม่เต็มที่และยังขาดกลไกการส่งเสริมที่ชัดเจนจากภาครัฐ ซึ่งเป็นอุปสรรคสำคัญในการสร้างศักยภาพทางเศรษฐกิจและการยกระดับสถานะของภูมิภาคในเวทีโลกอย่างยั่งยืนและมีประสิทธิภาพ (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2566)

ในบริบทของประเทศไทย กระทรวงวัฒนธรรมในฐานะผู้รับผิดชอบดูแลและส่งเสริมอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ผ่านนโยบายและโครงการต่าง ๆ โดยเฉพาะด้านศิลปะ อาหาร ดนตรี และการท่องเที่ยวที่เป็นจุดแข็งของประเทศ เช่น โครงการส่งเสริมอาหารไทยให้เป็น “อาหารปลอดภัยและเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม” รวมถึงงานศิลปะพื้นบ้านและวัฒนธรรมร่วมสมัยที่สะท้อนอัตลักษณ์ไทยในเวทีโลก (กระทรวงวัฒนธรรม, 2566) ซึ่งเป็นกลไกสำคัญในการสร้างภาพลักษณ์เชิงบวก และยกระดับการรับรู้สถานะของประเทศในระดับนานาชาติ แต่จากการศึกษาวิจัยที่ผ่านมา กลับพบว่าการเน้นการวิเคราะห์ด้านเดียวของแต่ละสาขาวัฒนธรรมโดยไม่เชื่อมโยงกลไกอื่นเข้าด้วยกัน เช่น การศึกษาที่เน้นการส่งเสริมศิลปะในระดับสากลโดยไม่สนใจบทบาทของภาครัฐหรือในบริบทท้องถิ่น หรือการวิเคราะห์ความสำเร็จของอาหารไทยในตลาดโลกโดยไม่พิจารณาถึงกลไกการส่งเสริมจากภาครัฐที่เป็นรากฐานของกลยุทธ์นั้น ๆ ซึ่งเป็นช่องว่างสำคัญที่ต้องการการศึกษาวิจัยเชิงบูรณาการและเชิงระบบเพื่อเข้าใจกลไกความสัมพันธ์ของอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ที่แท้จริงและสามารถนำไปใช้พัฒนานโยบายได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

ยิ่งไปกว่านั้น แม้ภาคตะวันออกเฉียงเหนือจะมีทรัพยากรทางวัฒนธรรมที่หลากหลายและเป็นเอกลักษณ์ เช่น ผ้าไหมมัดหมี่ ดนตรีพื้นบ้าน อาหารท้องถิ่น และเทศกาลประเพณีที่มีชื่อเสียง แต่การศึกษาเชิงพื้นที่ที่ผ่านมายังพบว่า การพัฒนาอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ในภาค

ตะวันออกเฉียงเหนือยังขาดการบูรณาการระหว่างภาครัฐและผู้ประกอบการในพื้นที่ จากการศึกษาของสุรพงศ์ ดั่งเจริญ (2566) พบว่า ปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการพัฒนาเมืองสร้างสรรค์ในประเทศไทย ได้แก่ การส่งเสริมจากภาครัฐ โครงสร้างพื้นฐาน และการมีส่วนร่วมของชุมชน อย่างไรก็ตาม ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ การส่งเสริมจากภาครัฐยังกระจุกตัวอยู่ในเมืองใหญ่ เช่น ขอนแก่น และอุดรธานี ในขณะที่พื้นที่ชนบทที่มีศักยภาพทางวัฒนธรรมสูงกลับขาดการดูแลอย่างเป็นระบบ ดังนั้น การศึกษานี้จึงมุ่งเน้นการวิเคราะห์บทบาทของการส่งเสริมจากภาครัฐต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยเฉพาะใน 4 สาขาหลัก ได้แก่ อาหาร (Food) การท่องเที่ยว (Tourism) ศิลปะ (Art) และดนตรี (Music) ซึ่งเป็นจุดแข็งของภูมิภาค การศึกษานี้จะช่วยเติมเต็มช่องว่างทางวิชาการโดยการพัฒนาโมเดลเชิงสาเหตุที่อธิบายกลไกการส่งผ่านของการส่งเสริมจากภาครัฐไปสู่การยกระดับสถานะของภูมิภาคในเวทีโลก (Perceived Global Standing) ผลการศึกษาจะเป็นแนวทางสำคัญในการพัฒนานโยบายและมาตรการดำเนินงานที่เหมาะสมและเป็นรูปธรรม เพื่อสร้างความเข้มแข็งของอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และยกระดับสถานะของภูมิภาคในเวทีโลกอย่างยั่งยืนและมีประสิทธิภาพสูง (UNDP, 2023; กระทรวงวัฒนธรรม, 2566) นอกจากนี้ การศึกษานี้ยังคาดหวังว่าจะสร้างองค์ความรู้ใหม่ที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในพื้นที่อื่น ๆ ที่มีบริบททางวัฒนธรรมและเศรษฐกิจที่คล้ายคลึงกัน ทั้งในระดับประเทศและระดับภูมิภาคอาเซียน ซึ่งจะเป็นส่วนสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจสร้างสรรค์ของประเทศไทยให้เติบโตอย่างยั่งยืนและสร้างคุณค่าทางวัฒนธรรมที่ยั่งยืนในระยะยาว

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาระดับการรับรู้ของอุตสาหกรรมสร้างสรรค์; การส่งเสริมจากภาครัฐ และการยกระดับสถานะในเวทีโลกของผู้ประกอบการในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประเทศไทย
2. เพื่อศึกษาอิทธิพลของอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ 4 ด้าน (ได้แก่ ด้านอาหาร ด้านการท่องเที่ยว ด้านศิลปะ และด้านดนตรี) และการส่งเสริมจากภาครัฐที่มีต่อการยกระดับสถานะในเวทีโลกของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประเทศไทย
3. เพื่อศึกษาอิทธิพลเพิ่มเติมของการส่งเสริมจากภาครัฐที่มีต่อการยกระดับสถานะในเวทีโลก เมื่อควบคุมอิทธิพลของอุตสาหกรรมสร้างสรรค์แล้ว

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ที่ทดสอบสมมติฐานเชิงสาเหตุตามกรอบแนวคิดทฤษฎีซอฟต์แวร์ (Nye, 2004) และการปกครองแบบประสานความร่วมมือ (Collaborative Governance; Ansell & Gash, 2008) โดยมีกรอบแนวคิดการวิจัยที่แสดงความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างตัวแปร ดังภาพที่ 1 (ภาพกรอบแนวคิดการวิจัย) ประชากรและกลุ่มตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัยคือผู้ประกอบการในอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ 4 สาขาหลักในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้แก่ อาหาร (Food) การท่องเที่ยว (Tourism) ศิลปะ (Art) และดนตรี (Music) จากข้อมูลของสำนักงานสถิติแห่งชาติ (2565); กรมพัฒนาธุรกิจการค้า (2565); และสำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์ (2565) พบว่ามีผู้ประกอบการในภาคตะวันออกเฉียงเหนือทั้ง 4 กลุ่มรวม 8,460 ราย ประกอบด้วย อาหาร 3,250 ราย ท่องเที่ยว 2,780 ราย ดนตรี 1,250 ราย และศิลปะ 1,180 ราย การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างเป้าหมาย กำหนดไว้ที่กลุ่มตัวอย่างกำหนดขนาด 500 คน ตามหลักการของ Hair et al. (2010) ที่แนะนำว่าอัตราส่วนกลุ่มตัวอย่างต่อตัวแปรทำนาย (predictors) อย่างน้อย 15–20 ต่อ 1 ซึ่งการวิจัยนี้มีการวิเคราะห์ Hierarchical Regression Analysis ควรมีกกลุ่มตัวอย่างอย่างน้อย 15-20 เท่าต่อ 1 จำนวนตัวแปรอิสระ ซึ่งงานวิจัยนี้มีตัวแปรทำนาย 7 ตัว จึงต้องใช้กลุ่มตัวอย่างอย่างน้อย 105-140 คน อย่างไรก็ตาม เพื่อเพิ่มความน่าเชื่อถือและสามารถวิเคราะห์แต่ละกลุ่มอุตสาหกรรมได้เพียงพอ จึงกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ 500 คน

จากการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้รับแบบสอบถามที่สมบูรณ์และสามารถนำมาวิเคราะห์ได้จำนวน 497 ชุด คิดเป็นร้อยละ 99.4 ของกลุ่มตัวอย่างที่กำหนด โดยมีแบบสอบถามที่ไม่สมบูรณ์จำนวน 3 ชุด (ร้อยละ 0.6) ซึ่งถูกตัดออกดังนั้น กลุ่มตัวอย่างที่ได้จากการเก็บข้อมูลและใช้ในการวิเคราะห์จริงมีจำนวน 497 คน คิดเป็นอัตราส่วน 71:1 ต่อตัวแปรทำนาย ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ขั้นต่ำอย่างมีนัยสำคัญ

การสุ่มตัวอย่างใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage Sampling) ซึ่งประกอบด้วย 3 ขั้นตอน ตามลำดับดังนี้ 1) สุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ ตามสัดส่วนประชากรในแต่ละกลุ่มอุตสาหกรรม ได้กลุ่มตัวอย่าง อาหาร 191 ราย ท่องเที่ยว 163 ราย ดนตรี 73 ราย และศิลปะ 70 ราย 2) สุ่มแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) โดยคัดเลือกผู้ประกอบการที่ดำเนินธุรกิจ

มาแล้วไม่น้อยกว่า 3 ปี มีกิจกรรมส่งเสริมอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ และอยู่ใน 5 จังหวัดหลัก ได้แก่ ขอนแก่น นครราชสีมา อุบลราชธานี อุตรธานี และบุรีรัมย์ และ3) สุ่มแบบก้อนหิมะ (Snowball Sampling) เพื่อเข้าถึงผู้ประกอบการในเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง

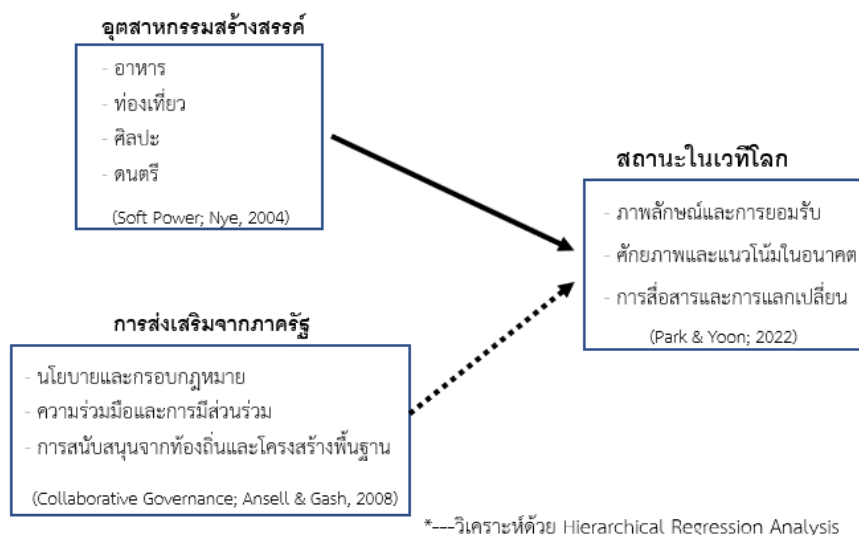
เครื่องมือวิจัยใช้แบบสอบถาม แบ่งเป็น 4 ส่วน ได้แก่ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบ แบบวัดอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ 4 สาขา ดัดแปลงจาก Nye, J. S. (2004) และ Kim & Jin (2022) แบบวัดการส่งเสริมจากภาครัฐ 3 มิติ (นโยบาย ความร่วมมือ และกฎหมายและท้องถิ่น) ดัดแปลงจาก Wang & Chen (2015) และ Lee & Jang (2021) และแบบวัดการรับรู้สถานะในเวทีโลก 3 มิติ ดัดแปลงจาก Park & Yoon (2022) แบบสอบถามส่วนที่ 2-4 ใช้มาตรวัดแบบลิเคิร์ต 5 ระดับ

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือดำเนินการ 3 ขั้นตอน ดังนี้ (1) ความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ตรวจสอบโดยผู้เชี่ยวชาญ 5 คน คำนวณค่า IOC คัดเลือกข้อคำถามที่มีค่า IOC ≥ 0.50 (2) ความตรงเชิงโครงสร้าง (Construct Validity) ตรวจสอบด้วยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory Factor Analysis: EFA) โดยใช้วิธี Principal Component Analysis (PCA) หมุนแกนแบบ Varimax พบว่าค่า KMO = 0.80 (เกณฑ์ > 0.70) และค่า Bartlett's Test of Sphericity มีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .001$) โดยข้อคำถามทุกข้อมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (Factor Loading) ≥ 0.40 เป็นไปตามเกณฑ์ที่ Hair et al. (2010) กำหนด แสดงว่าเครื่องมือมีความตรงเชิงโครงสร้างในระดับที่ยอมรับได้ (3) ความเชื่อมั่น (Reliability) ตรวจสอบกับกลุ่มทดสอบ 30 คน คำนวณค่า Cronbach's Alpha พบว่าค่าความเชื่อมั่นภาพรวม ทั้งฉบับเท่ากับ 0.96 ซึ่งอยู่ในระดับดีมาก (Hair et al., 2010)

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยประสานงานกับหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สำนักงานวัฒนธรรมภาค 10 และ 11 สำนักงานท่องเที่ยวและกีฬาภาค 3 และ4 รวมถึงสำนักงานระดับจังหวัดใน 20 จังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ประกอบการให้ครบ 500 คน

การวิเคราะห์ข้อมูลใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติสำหรับสังคมศาสตร์ โดยแบ่งการวิเคราะห์เป็น 2 ระดับ ได้แก่ สถิติเชิงพรรณนา ประกอบด้วย ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) เพื่ออธิบายลักษณะของกลุ่มตัวอย่างและระดับของตัวแปรแต่ละตัว และ สถิติเชิงอนุมาน ได้แก่ สถิติสหสัมพันธ์เพื่อตรวจสอบความสัมพันธ์เบื้องต้นระหว่างตัวแปร

และการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบลำดับขั้น เพื่อทดสอบอิทธิพลของอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ทั้ง 4 สาขา และการส่งเสริมจากภาครัฐทั้ง 3 มิติ ที่มีต่อการรับรู้สถานะในเวทีโลกของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยกำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ก่อนการวิเคราะห์ถดถอย ได้ตรวจสอบข้อตกลงเบื้องต้นของการวิเคราะห์ถดถอย ได้แก่ ความเป็นเส้นตรง การกระจายตัวของความคลาดเคลื่อนแบบสมมาตร การแจกแจงปกติของความคลาดเคลื่อน และการตรวจสอบปัญหาพหุสัมพันธ์ ด้วยค่า VIF ซึ่งพบว่าค่า VIF ของตัวแปรทั้งหมดอยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้ ($VIF < 10$)

ภาพที่ 1: กรอบแนวคิดในการวิจัย

กรอบแนวคิดในการวิจัยนี้อธิบายความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างตัวแปร 3 กลุ่ม โดยอิงทฤษฎีซอฟต์แวร์พาวเวอร์ของ Nye (2004) เป็นฐานในการอธิบายว่าอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ อาหาร การท่องเที่ยว ศิลปะ และดนตรี มีอิทธิพลต่อการยกระดับสถานะในเวทีโลก ขณะที่การส่งเสริมจากภาครัฐใน 3 มิติ อิงทฤษฎีการปกครองแบบประสานความร่วมมือของ Ansell & Gash (2008) โดยทั้งสองกลุ่มตัวแปรส่งอิทธิพลร่วมกันต่อสถานะในเวทีโลก (Park & Yoon, 2022)

สรุปผลการวิจัย

วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 1. เพื่อศึกษาระดับการรับรู้ของอุตสาหกรรมสร้างสรรค์การส่งเสริมจากภาครัฐ และการยกระดับสถานะในเวทีโลกของผู้ประกอบการในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประเทศไทย ผลการศึกษาแสดงดังตารางที่ 1-3 ดังนี้

ตารางที่ 1 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการรับรู้ของผู้ประกอบการในภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่มีต่อปัจจัยด้านอุตสาหกรรมสร้างสรรค์

อุตสาหกรรมสร้างสรรค์	N	Min	Max	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการรับรู้
1. ด้านอาหาร	497	3	5	4.30	0.549	มากที่สุด
2. ด้านการท่องเที่ยว	497	3	5	4.41	0.503	มากที่สุด
3. ด้านศิลปะ	497	3	5	4.33	0.539	มากที่สุด
4. ด้านดนตรี	497	2	5	4.33	0.618	มากที่สุด
โดยรวม				4.34	0.488	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 พบว่า ภาพรวมผู้ตอบแบบสอบถามให้ความสำคัญกับอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.34$, S.D. = 0.488) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ จะเห็นว่า ผู้ตอบแบบสอบถามให้ความสำคัญในอุตสาหกรรมด้านการท่องเที่ยว ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.41$, S.D. = 0.503) รองลงมา คือ ด้านศิลปะ ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.33$, S.D. = 0.539) และด้านดนตรี ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.33$, S.D. = 0.618) และ ด้านอาหาร น้อยที่สุด อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.30$, S.D. = 0.549)

ตารางที่ 2 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการรับรู้ของผู้ประกอบการในภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่มีต่อการส่งเสริมจากภาครัฐ

การส่งเสริมจากภาครัฐ	N	Min	Max	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการรับรู้
1. นโยบายและกรอบกฎหมาย	497	1	5	3.73	0.983	มาก
2. ความร่วมมือและการมีส่วนร่วม	497	1	5	3.81	0.952	มาก
3. การสนับสนุนจากท้องถิ่นและโครงสร้างพื้นฐาน	497	1	5	3.80	0.993	มาก
โดยรวม				3.78	0.946	มาก

ตารางที่ 2 พบว่า ภาพรวมผู้ตอบแบบสอบถามมีการรับรู้ด้านการส่งเสริมจากภาครัฐอยู่ในระดับการรับรู้มาก ($\bar{X} = 3.78$, S.D. = 0.946) เมื่อพิจารณาเป็นรายมิติ จะเห็นว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีการรับรู้ด้านความร่วมมือและการมีส่วนร่วมสูงที่สุด อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.81$, S.D. = 0.952) รองลงมา คือ ด้านการสนับสนุนจากท้องถิ่นและโครงสร้างพื้นฐาน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.80$, S.D. = 0.993) และด้านนโยบายและกรอบกฎหมาย อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.73$, S.D. = 0.983) ตามลำดับ

ตารางที่ 3 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการรับรู้ของผู้ประกอบการในภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่มีต่อการสถานะในเวทีโลก

	N	Min	Max	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการรับรู้
1. ศักยภาพและแนวโน้มในอนาคต	497	1	5	4.38	0.683	มากที่สุด
2. ภาพลักษณ์และการยอมรับ	497	1	5	4.35	0.720	มากที่สุด
3. การสื่อสารและการแลกเปลี่ยน	497	2	5	4.39	0.662	มากที่สุด
โดยรวม				4.37	0.667	มากที่สุด

จากตารางที่ 3 พบว่า ภาพรวมผู้ตอบแบบสอบถามมีการรับรู้ด้านสถานะในเวทีโลกอยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุด ($\bar{X} = 4.37$, S.D. = 0.667) เมื่อพิจารณาเป็นรายมิติ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีการรับรู้มากที่สุดในทุกด้าน โดยเรียงลำดับได้ดังนี้ ด้านการสื่อสารและการแลกเปลี่ยนระหว่างประเทศสูงที่สุด ($\bar{X} = 4.39$, S.D. = 0.662) รองลงมา คือ ด้านศักยภาพและแนวโน้มในอนาคต ($\bar{X} = 4.38$, S.D. = 0.683) และด้านภาพลักษณ์และการยอมรับในเวทีโลก ($\bar{X} = 4.35$, S.D. = 0.720) ตามลำดับ

วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 2. เพื่อศึกษาอิทธิพลของอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ 4 ด้าน และการส่งเสริมจากภาครัฐที่มีต่อการยกระดับสถานะในเวทีโลกของภาคตะวันออกเฉียงเหนือประเทศไทย

ก่อนการวิเคราะห์ถดถอย กำหนดเกณฑ์การแปลผลดังนี้ ตัวแปรทำนายที่มีค่า $p < .05$ ถือว่ามีอิทธิพลต่อตัวแปรตามอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ค่า Beta (β) เป็นบวกหมายถึงอิทธิพลเชิงบวก (เพิ่มขึ้น) ค่า Beta เป็นลบหมายถึงอิทธิพลเชิงลบ (ลดลง) และขนาดอิทธิพลแปลตามเกณฑ์ Cohen (1988) ซึ่งได้แก่ $\beta \geq .50$ = ใหญ่, $.30 \leq \beta < .50$ = ปานกลาง, $.10 \leq \beta < .30$ = เล็ก โดย

การแปลความหมายค่า Unstandardized Coefficient (B) คือ เมื่อตัวแปรทำนายเพิ่มขึ้น 1 คะแนนดิบ ตัวแปรตามจะเปลี่ยนแปลง B หน่วยคะแนนดิบ เมื่อควบคุมตัวแปรอื่น ส่วนค่า Beta แสดงขนาดสัมพัทธ์ที่ใช้เปรียบเทียบระหว่างตัวแปรทำนายได้โดยตรง

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ได้แก่ (1) Unstandardized Coefficient (B) และ Standardized Coefficient (Beta) เพื่อแสดงขนาดและทิศทางอิทธิพล (2) ค่า t-statistic เพื่อทดสอบนัยสำคัญรายตัวแปร (3) ค่า F-statistic เพื่อทดสอบนัยสำคัญของโมเดลโดยรวม (4) ค่า R^2 และ Adjusted R^2 เพื่อแสดงอำนาจการพยากรณ์ (5) ค่า Durbin-Watson เพื่อตรวจสอบความเป็นอิสระของความคลาดเคลื่อน

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุคูณของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อสถานะในเวทีโลก (Model 2)

ตัวแปรทำนาย	Unstandardized	Standardized	T	Sig.
	Coefficient	Coefficients		
	B	Beta		
อุตสาหกรรมสร้างสรรค์				
- อาหาร	.335	.277	6.24	.000***
- ท่องเที่ยว	-.132	-.100	-1.68	.094
- ศิลปะ	.137	.111	1.89	.059
- ดนตรี	.544	.506	9.27	.000***
การส่งเสริมจากภาครัฐ				
- นโยบายและกรอบกฎหมาย	.003	.005	0.026	.953
- ความร่วมมือและการมีส่วนร่วม	.193	.234	3.16	.002***
- การสนับสนุนจากท้องถิ่นและโครงสร้างพื้นฐาน	-.155	-.170	-2.77	.006***

N = 497; *p < .05, **p < .01, ***p < .001, R^2 = .582, Adjusted R^2 = .576; Durbin Watson Statistics = 1.987

จากการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) พบว่าโมเดลที่ 2 ซึ่งประกอบด้วยตัวแปรทำนายทั้งหมด 7 ตัวแปรสามารถอธิบายความแปรปรวนของการยกระดับสถานะในเวทีโลกได้ร้อยละ 58.2 (R^2 = .582, Adjusted R^2 = .576) โดยมีค่า Durbin-

Watson statistic = 1.987 ซึ่งอยู่ในช่วง 1.5–2.5 แสดงว่าไม่มีปัญหาความสัมพันธ์ของความคลาดเคลื่อน เมื่อพิจารณาตัวแปรอิสระแต่ละตัว พบว่า มีตัวแปรที่มีอิทธิพลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 4 ตัวแปรดังนี้

ในกลุ่มอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ จำนวน 2 จาก 4 ตัว คือ ดนตรีมีอิทธิพลเชิงบวกสูงสุด ($\beta = .506$, $t = 9.27$, $p < .001$) ซึ่งจัดอยู่ในระดับอิทธิพลใหญ่ ($\beta \geq .50$) ตามเกณฑ์ Cohen (1988) แสดงให้เห็นว่าเมื่ออุตสาหกรรมดนตรีเพิ่มขึ้น 1 หน่วยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การยกระดับสถานะในเวทีโลกจะเพิ่มขึ้น 0.506 หน่วยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เมื่อควบคุมตัวแปรอื่นให้คงที่และอาหารมีอิทธิพลเชิงบวกรองลงมา ($\beta = .277$, $t = 6.24$, $p < .001$) จัดอยู่ในระดับอิทธิพลเล็ก-ปานกลาง

ในกลุ่มการส่งเสริมจากภาครัฐพบว่า มีปัจจัย 2 จาก 3 มิติที่มีอิทธิพลต่อตัวแปรตาม ได้แก่ ความร่วมมือและการมีส่วนร่วม มีอิทธิพลเชิงบวก ($\beta = .234$, $t = 3.16$, $p = .002$) และ การสนับสนุนจากท้องถิ่นและโครงสร้างมีอิทธิพลเชิงลบ ($\beta = -.170$, $t = -2.77$, $p = .006$) ซึ่งอาจตีความได้ว่า การดำเนินงานที่เน้นเฉพาะระดับท้องถิ่นอาจขาดการบูรณาการในระดับชาติทำให้ไม่เอื้อต่อการยกระดับสู่เวทีสากล

ส่วนตัวแปรที่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ ท่องเที่ยว ($p = .094$) ศิลปะ ($p = .059$) และนโยบายและกรอบกฎหมาย ($p = .953$)

ข้อสังเกตเกี่ยวกับตัวแปรด้านการท่องเที่ยวแม้ว่าในโมเดลที่ 2 ค่า Beta ของการท่องเที่ยวจะไม่มีนัยสำคัญ ($p = .094$) แต่ในโมเดลที่ 1 (ที่ยังไม่รวมตัวแปรการส่งเสริมภาครัฐ) พบว่าการท่องเที่ยว มีค่า Beta เชิงลบอย่างมีนัยสำคัญ ($\beta = -.130$, $p = .026$) ซึ่งแตกต่างไปจากแนวทางตามทฤษฎี อาจมีสาเหตุได้ 2 ประการ ประการแรก ปรากฏการณ์ผลการยับยั้ง (suppressor effect) ที่เกิดจากการที่ตัวแปรด้านการท่องเที่ยวมีความสัมพันธ์สูงกับตัวแปรทำนายอื่น โดยเฉพาะด้านอาหาร ส่งผลให้ค่า Beta สะท้อนส่วนความแปรปรวนเฉพาะ ที่เป็นสัดส่วนลบเมื่อควบคุมตัวแปรอื่น ประการที่สอง อาจเกิดจากความตรงเชิงโครงสร้างของตัวชี้วัดด้านการท่องเที่ยว ที่อาจไม่สอดคล้องกับนิยามเชิงทฤษฎี ซึ่งสอดคล้องกับข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ ในการเพิ่มการวิเคราะห์ EFA เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้างก่อนการวิเคราะห์ถดถอย ทั้งนี้เมื่อเพิ่มตัวแปรการส่งเสริมภาครัฐในโมเดลที่ 2 อิทธิพลของการท่องเที่ยวกลายเป็นไม่มีนัยสำคัญ

($p = .094$) แสดงให้เห็นว่าอิทธิพลของการท่องเที่ยวต่อสถานะในเวทีโลกอาจดำเนินผ่านกลไกการส่งเสริมจากภาครัฐเป็นสำคัญ มากกว่าการมีอิทธิพลโดยตรง

วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 3. เพื่อศึกษาอิทธิพลเพิ่มเติมของการส่งเสริมจากภาครัฐที่มีต่อการยกระดับสถานะในเวทีโลก เมื่อควบคุมอิทธิพลของอุตสาหกรรมสร้างสรรค์แล้ว

อิทธิพลเพิ่มเติมของการส่งเสริมจากภาครัฐ ที่มีต่อการยกระดับสถานะในเวทีโลก เมื่อควบคุมอิทธิพลของอุตสาหกรรมสร้างสรรค์แล้ว แสดงในตารางที่ 6 - 7 ดังนี้

ตารางที่ 5: ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวน (ANOVA) ของอิทธิพลของอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ และการส่งเสริมจากภาครัฐที่มีต่อการยกระดับสถานะในเวทีโลก

Model		SS	df	MS	F	Sig
1	การถดถอย	125.689	4	31.420	165.264	.000***
	ความคลาดเคลื่อน	93.295	492	.190		
	Total		496			
2	การถดถอย	127.44	7	18.27	98.082	.000***
	ความคลาดเคลื่อน	91.08	489	.187		
	Total	218.97	496			

*** $p < .001$

จากตารางที่ 5 โมเดลที่ 1 ซึ่งประกอบด้วยเฉพาะตัวแปรอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ 4 ด้าน มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ($F(4, 492) = 165.264, p < .001$) โดยมีค่า Sum of Squares (การถดถอย) = 125.689 และค่า Sum of Squares (ความคลาดเคลื่อน) = 93.295 โดยเมื่อเพิ่มตัวแปรการส่งเสริมจากภาครัฐ 3 มิติเข้าไปในโมเดลที่ 2 พบว่า ค่า Sum of Squares (การถดถอย) เพิ่มขึ้นเป็น 127.88 และค่า Sum of Squares (ความคลาดเคลื่อน) ลดลงเหลือ 91.08 แสดงให้เห็นว่าตัวแปรการส่งเสริมจากภาครัฐช่วยลดความคลาดเคลื่อนในการทำนายและเพิ่มอำนาจพยากรณ์ โดยโมเดล 2 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ($F(7, 489) = 98.082, p < .001$)

ตารางที่ 6 ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์การตัดสินใจของตัวแบบถดถอยพหุคูณ

Model	R	R ²	Adjusted R ²	SE of Estimate	R Square Change	F Change	Sig. F Change
1	.758a	.574	.570	.43546	.574	165.695	.000***
2	.764b	.582	.576	.43265	.008	3.140	.025*

ตัวแปรตาม: การยกระดับสถานะในเวทีโลกของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

*p < .05, **p < .01, ***p < .001

จากการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบลำดับ ปราบกฎผลดังนี้ โมเดลที่ 1 กลุ่มแรก อุตสาหกรรมสร้างสรรค์ 4 กลุ่ม ได้แก่ ดนตรี อาหาร ศิลปะ และการท่องเที่ยว สามารถร่วมกัน อธิบายความแปรปรวนของตัวแปรตามได้ร้อยละ 57.4 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($F(4, 492) = 165.695, p < .001$)

โมเดลที่ 2 เมื่อเพิ่มตัวแปรการส่งเสริมจากภาครัฐ 3 มิติ ได้แก่ นโยบายและกรอบกฎหมาย การสนับสนุนจากท้องถิ่นและโครงสร้างพื้นฐานและความร่วมมือและการมีส่วนร่วม เข้าสู่สมการ พบว่าค่า R² เพิ่มขึ้นเป็น .582 ($\Delta R^2 = .008, \Delta F(3, 489) = 3.140, p = .025$) หมายความว่าตัวแปรการส่งเสริมจากภาครัฐสามารถอธิบายความแปรปรวนของตัวแปรตามได้เพิ่มขึ้นร้อยละ 0.8 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ตอบวัตถุประสงค์ข้อ 3 ว่าการส่งเสริมจากภาครัฐมีอิทธิพลเพิ่มเติมต่อการยกระดับสถานะในเวทีโลก แม้จะควบคุมอิทธิพลของอุตสาหกรรมสร้างสรรค์แล้ว

ตารางที่ 7 ผลการวิเคราะห์สัมประสิทธิ์การถดถอยพหุคูณแบบลำดับขั้นของตัวแปรอุตสาหกรรมสร้างสรรค์และการส่งเสริมจากภาครัฐที่ส่งผลต่อสถานะในเวทีโลก

โมเดล	ตัวแปรทำนาย	Unstandardized Coefficient	Standardized Coefficient	T	Sig.
		B	Beta		
1	อุตสาหกรรมสร้างสรรค์				
	- อาหาร	.333	.276	6.41	.000***
	- ท่องเที่ยว	-.172	-.130	-2.22	.026*
	- ศิลปะ	.180	.146	2.59	.010*
	- ดนตรี	.587	.546	10.49	.000***

โมเดล	ตัวแปรทำนาย	Unstandardized	Standardized	T	Sig.
		Coefficient	Coefficient		
		B	Beta		
2	อุตสาหกรรมสร้างสรรค์				
	- อาหาร	.334	.276	6.133	.000***
	- ท่องเที่ยว	-.140	-.106	-1.779	.076
	- ศิลปะ	1.25	.102	1.708	.088
	- ดนตรี	.574	.535	10.070	.000***
	การส่งเสริมจากภาครัฐ				
	- นโยบายและกรอบกฎหมาย	-.016	-.024	-.285	.776
	- ความร่วมมือและการมีส่วนร่วม	1.63	2.34	2.734	.006*
	- การสนับสนุนจากท้องถิ่นและ	-.114	-.170	-2.154	.032*
	โครงสร้างพื้นฐาน				

ตัวแปรตาม: การยกระดับสถานะในเวทีโลกของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

* $p < .05$, ** $p < .01$, *** $p < .001$

โมเดล 1: $R^2 = .574$, Adjusted $R^2 = .570$; โมเดล 2: $R^2 = .582$, Adjusted $R^2 = .576$, $\Delta R^2 = .008$, $p = .025$

จากตารางผลการวิเคราะห์แสดงให้เห็นว่า เมื่อนำตัวแปรการส่งเสริมจากภาครัฐเข้าสู่สมการในโมเดล 2 พบว่า กลไกความร่วมมือภาครัฐมีอิทธิพลเชิงบวกต่อตัวแปรตามอย่างมีนัยสำคัญ ($\beta = .234$, $p = .006$) ในขณะที่ การส่งเสริมระดับท้องถิ่นมีอิทธิพลเชิงลบอย่างมีนัยสำคัญ ($\beta = -.170$, $p = .032$) สะท้อนให้เห็นว่า รูปแบบและกลไกของการส่งเสริมจากภาครัฐมีความสำคัญมากกว่าการดำเนินนโยบายในภาพรวม ซึ่งสอดคล้องกับกรอบแนวคิด การจัดการปกครองแบบประสานความร่วมมือ (Collaborative Governance) และการกระจายอำนาจในเชิงรัฐศาสตร์

อภิปรายผลการวิจัย

1. ผู้ประกอบการในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีระดับการรับรู้ต่ออุตสาหกรรมสร้างสรรค์ทั้ง 4 ด้าน (อาหาร การท่องเที่ยว ศิลปะ และดนตรี) ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.34$) โดยด้านการท่องเที่ยวได้รับการรับรู้สูงสุด รองลงมาคือ ศิลปะ ดนตรี และอาหาร

ตามลำดับ ในขณะที่การรับรู้ต่อการส่งเสริมจากภาครัฐอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.78$) และระดับการรับรู้สถานะในเวทีโลกอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.37$) ทั้งนี้เพราะ ผู้ประกอบการในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีทุนทางวัฒนธรรมและอัตลักษณ์ท้องถิ่นที่เข้มแข็ง ทำให้มีความตระหนักรู้ต่อคุณค่าของอุตสาหกรรมสร้างสรรค์สูง โดยเฉพาะมิติการท่องเที่ยวและศิลปะที่สะท้อนอัตลักษณ์ภูมิภาคอย่างชัดเจน อย่างไรก็ตาม การรับรู้การส่งเสริมจากภาครัฐที่อยู่ในระดับต่ำกว่า สะท้อนถึงช่องว่างระหว่างนโยบายรัฐและการรับรู้ของผู้ประกอบการในระดับพื้นที่ ซึ่งอาจเกิดจากข้อจำกัดในการสื่อสารนโยบายจากส่วนกลางสู่ท้องถิ่น โดยผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับทฤษฎีซอฟต์แวร์ของ Nye (2004) ที่แบ่งกลไกซอฟต์แวร์ออกเป็น 2 ระดับ คือ (1) ทรัพยากรซอฟต์แวร์ ซึ่งได้แก่ วัฒนธรรม ค่านิยม และนโยบาย และ (2) กลไกแปลงทรัพยากรสู่อิทธิพลคือการที่ผู้ประกอบการรับรู้คุณค่าอุตสาหกรรมสร้างสรรค์สูง ($\bar{X} = 4.34$) แต่รับรู้การส่งเสริมจากภาครัฐต่ำกว่า ($\bar{X} = 3.78$) สะท้อนว่าภูมิภาคนี้มี "ทรัพยากรซอฟต์แวร์" ที่แข็งแกร่ง แต่ยังขาด "กลไกแปลงทรัพยากร" ที่มีประสิทธิภาพจากภาครัฐ นอกจากนี้ยังมีความสอดคล้องกับงานของ Kaewanant & Sirisunhirun (2024) ที่ศึกษา Thai Soft Power พบว่าการรับรู้ต่ออุตสาหกรรมสร้างสรรค์ในบริบทไทย มีความสัมพันธ์กับทรัพยากรทางวัฒนธรรมที่รัฐบาลนำมาเป็นฐานของนโยบายซอฟต์แวร์ เช่น อาหาร ศิลปะ และเทศกาล อย่างมีนัยสำคัญ

2. อุตสาหกรรมสร้างสรรค์ 4 ด้าน และการส่งเสริมจากภาครัฐ ร่วมกันมีอิทธิพลต่อการยกระดับสถานะในเวทีโลกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($F(7, 489) = 98.082, p < .001$) โดยสามารถอธิบายความแปรปรวนได้ร้อยละ 58.4 เมื่อพิจารณารายตัวแปร พบว่า ดนตรี ($\beta = .506, p < .001$) มีอิทธิพลเชิงบวกสูงสุด รองลงมาคืออาหาร ($\beta = .277, p < .001$) ในขณะที่การส่งเสริมภาครัฐมีอิทธิพลร่วมและการมีส่วนร่วม ($\beta = .277, p = .002$) มีอิทธิพลเชิงบวก และการสนับสนุนจากท้องถิ่น ($\beta = -.234, p = .006$) มีอิทธิพลเชิงลบอย่างมีนัยสำคัญ ทั้งนี้เพราะ ดนตรีเป็นสื่อกลางข้ามวัฒนธรรมที่มีพลังในการสร้างภาพลักษณ์ระหว่างประเทศสูง เนื่องจากเข้าถึงผู้ฟังทั่วโลกผ่านแพลตฟอร์มดิจิทัลได้โดยไม่มีอุปสรรคทางภาษา ส่วนอาหารเป็นสัญลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่สร้างประสบการณ์โดยตรงให้แก่นักท่องเที่ยวต่างชาติ และเป็นเครื่องมือสำคัญ ที่ยกระดับภาพลักษณ์ประเทศในเวทีโลก โดยมีความสอดคล้องกับการศึกษาของ Pizzolitto (2024) ที่วิเคราะห์วรรณกรรมเกี่ยวกับดนตรีในมิติเศรษฐกิจและธุรกิจ (2017-2022) พบว่าอุตสาหกรรม

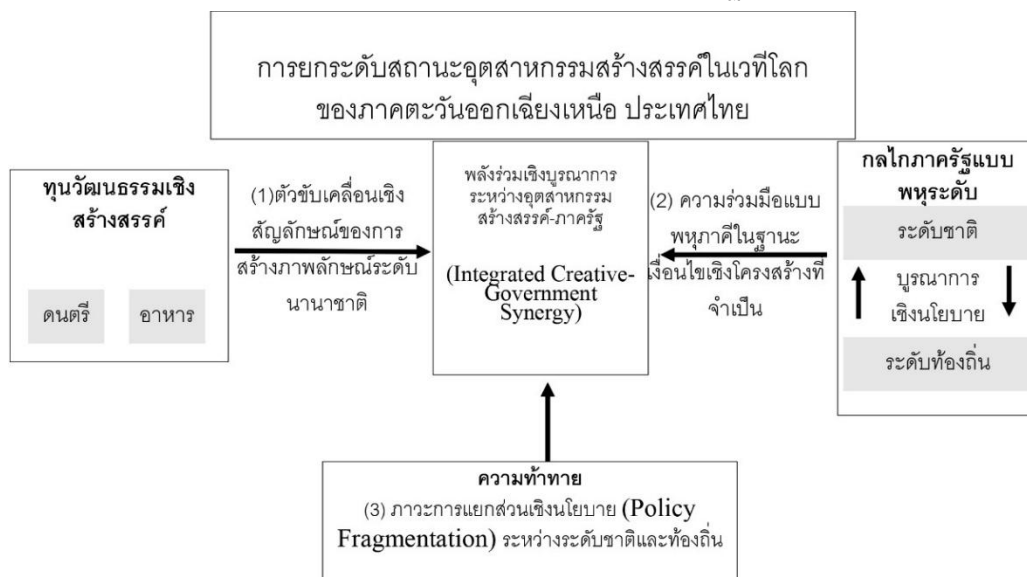
ดนตรีโลกเติบโตจาก 14.2 พันล้านดอลลาร์ในปี 2014 เป็น 25.9 พันล้านดอลลาร์ในปี 2021 และดนตรีทำหน้าที่เป็นเครื่องมือเชื่อมโยงวัฒนธรรมระหว่างประเทศได้เป็นอย่างดี ในด้านอิทธิพลของอาหารผลดังกล่าวสอดคล้องกับทฤษฎีซอฟต์พาวเวอร์ (Soft Power Theory) ของ Nye (2004) ที่ระบุว่าวัฒนธรรมที่มีพลังดึงดูดสากล (universal appeal) สามารถทำหน้าที่เป็นเครื่องมือ สร้างภาพลักษณ์ประเทศและยกระดับสถานะในเวทีโลกได้โดยไม่ต้องพึ่งอำนาจบังคับ กล่าวคือ ดนตรีและอาหารของภาคตะวันออกเฉียงเหนือทำหน้าที่เป็น ตัวส่งผ่านทางซอฟต์พาวเวอร์ที่มีต้นทุนการเผยแพร่ต่ำแต่มีพลังเชิงสัญลักษณ์สูง นอกจากนี้ผลการศึกษาของ Wondirad, A., & Verheye, G. (2023) ที่ศึกษาบทบาทของศิลปะแห่งอาหาร (Gastronomy) ในการตัดสินใจเลือกจุดหมายปลายทางท่องเที่ยว พบว่าอาหารท้องถิ่นเป็นปัจจัยหลักที่สร้างอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมและส่งเสริมภาพลักษณ์ของจุดหมายปลายทางในระดับนานาชาติ

3. อิทธิพลเพิ่มเติมของการส่งเสริมจากภาครัฐที่มีต่อการยกระดับสถานะในเวทีโลก เมื่อควบคุมอิทธิพลของอุตสาหกรรมสร้างสรรค์แล้ว พบว่า ในโมเดลที่ 1 เมื่อควบคุมอิทธิพลของอุตสาหกรรมสร้างสรรค์แล้ว การส่งเสริมจากภาครัฐ (โมเดลที่ 2) มีอิทธิพลเพิ่มเติมต่อการยกระดับสถานะในเวทีโลกอย่างมีนัยสำคัญ โดยมีมติความร่วมมือและการมีส่วนร่วมมีอิทธิพลเชิงบวก ($\beta = .234, p = .006$) ทั้งนี้เพราะ กลไกความร่วมมือระหว่างภาครัฐ เอกชน และภาคประชาสังคม มีประสิทธิภาพสูงกว่าการดำเนินนโยบายจากส่วนกลางฝ่ายเดียว ในขณะที่ การสนับสนุนจากท้องถิ่นและโครงสร้างพื้นฐาน มีอิทธิพลเชิงลบ ($\beta = -.170, p = .032$) อธิบายได้ว่า การส่งเสริมที่มุ่งเฉพาะบริบทท้องถิ่นโดยขาดการบูรณาการกับยุทธศาสตร์ระดับชาติ อาจส่งผลให้ขาดมาตรฐานสากลและจำกัดการเข้าถึงตลาดนานาชาติ ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับทฤษฎีการปกครองแบบประสานความร่วมมือ (Collaborative Governance Theory) ของ Ansell & Gash (2008) ที่ระบุว่าการจัดการปกครองที่มีประสิทธิผลต้องผ่านกระบวนการ 3 องค์ประกอบ คือ (1) การมีส่วนร่วมแบบพหุภาคี (inclusive participation) (2) เป้าหมายร่วม (shared goals) และ (3) การเชื่อมโยงนโยบาย-ปฏิบัติการ (policy-operation linkage) การที่ "กลไกความร่วมมือ" มีอิทธิพลเชิงบวก แต่ "การสนับสนุนท้องถิ่น" มีอิทธิพลเชิงลบในการศึกษานี้ เป็นหลักฐานเชิงประจักษ์ที่ยืนยันว่าไม่ใช่ทุก "รูปแบบ" ของการกระจายอำนาจ จะนำไปสู่ผลลัพธ์เชิงบวก เฉพาะการกระจายอำนาจที่ยังรักษาความเชื่อมโยงกับยุทธศาสตร์ชาติ เท่านั้นที่ส่งผลต่อสถานะในเวทีโลก และสอดคล้องกับ

Lertputtarak, S., & Samokhin, D. (2023) ที่ศึกษาการปรับใช้กลยุทธ์ซอฟต์แวร์ในการบริหารการท่องเที่ยวของไทย พบว่าความสำเร็จของการยกระดับสถานะในเวทีโลกขึ้นอยู่กับความสามารถในการบูรณาการความร่วมมือระหว่างภาครัฐและภาคเอกชนมากกว่านโยบายที่กำหนดจากส่วนกลางเพียงอย่างเดียว

องค์ความรู้ใหม่

จากการสังเคราะห์ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบลำดับขั้นในการศึกษาคั้งนี้ ผู้วิจัยนำเสนอองค์ความรู้ใหม่ในรูปของ ตัวแบบเชิงสาเหตุบูรณาการ CIGS Framework (Creative-Industry and Government-Synergy Framework for Global Standing) ซึ่งเป็นตัวแบบเชิงแนวคิดเชิงสาเหตุ (causal conceptual model) ที่สังเคราะห์จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงประจักษ์ในการศึกษาคั้งนี้โดยตรงจากผลการศึกษาของผู้วิจัยเอง โดย CIGS Framework อธิบายว่า การยกระดับสถานะในเวทีโลกของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ไม่ได้ขึ้นอยู่กับอุตสาหกรรมสร้างสรรค์เพียงลำพัง แต่เกิดจากการทำงานร่วมกันระหว่าง ทุนวัฒนธรรมของอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ (โดยเฉพาะดนตรีและอาหาร) กับ กลไกการส่งเสริมภาครัฐในเชิงประสานความร่วมมือ

ภาพที่ 2 : ตัวแบบประสานความร่วมมืออุตสาหกรรมสร้างสรรค์และภาครัฐเพื่อยกระดับสถานะในเวทีโลก (จากการสังเคราะห์ผลการวิจัย, ชินวัตร เชื้อสระคู, 2568)

ตัวแบบ CIGS Framework: 3 ข้อค้นพบเชิงทฤษฎีจากการศึกษานี้ ได้แก่ *ข้อค้นพบที่ 1* อุตสาหกรรมสร้างสรรค์เป็นปัจจัยขับเคลื่อนทางวัฒนธรรม จากผลการวิเคราะห์ถดถอยของการศึกษานี้ พบว่าอุตสาหกรรมดนตรี ($\beta = .506, p < .001$) และอาหาร ($\beta = .277, p < .001$) เป็นตัวแปรที่มีอิทธิพลเชิงบวกสูงสุดต่อการยกระดับสถานะ ในเวทีโลก ที่มีพลังสร้างภาพลักษณ์ข้ามพรมแดนโดยไม่ต้องพึ่งงบประมาณขนาดใหญ่ เนื่องจากเข้าถึงผู้ชมโลกผ่านช่องทางดิจิทัล และประสบการณ์การท่องเที่ยวโดยตรง *ข้อค้นพบที่สอง* พหุระดับของการมีส่วนร่วมมีความสำคัญ ผลการวิจัยพบว่าการส่งเสริมภาครัฐในมิติความร่วมมือและการมีส่วนร่วม ($\beta = .234, p = .006$) มีอิทธิพลเชิงบวก ขณะที่การสนับสนุนระดับท้องถิ่น ($\beta = -.170, p = .032$) มีอิทธิพลเชิงลบ ข้อค้นพบนี้ชี้ว่ารูปแบบ ของการส่งเสริมมีความสำคัญมากกว่าปริมาณ การส่งเสริมที่เชื่อมโยงภาครัฐ เอกชน สถาบันการศึกษา และชุมชนผ่านกลไกพหุภาคี เป็นเงื่อนไขจำเป็นสำหรับการยกระดับสถานะในเวทีโลก และ*ข้อค้นพบที่สาม* การส่งเสริมภาครัฐต้องบูรณาการไม่แยกส่วน ผลการวิเคราะห์ค่า $\Delta R^2 = .008$ ($p = .025$) ยืนยันว่าการส่งเสริมที่กระจุกตัวในระดับท้องถิ่นโดยขาดการบูรณาการกับยุทธศาสตร์ชาติจะเป็นกับดักที่ขัดขวางการแข่งขันกับนานาชาติหรือการยกระดับสถานะในเวทีโลก

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง เช่น กระทรวงวัฒนธรรม สำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ควรกำหนดนโยบายที่มุ่งเน้นการยกระดับในเวทีโลก โดยเฉพาะอย่างยิ่ง อุตสาหกรรมดนตรีและอาหารซึ่งผลการวิจัยได้รายงานว่าเป็นกลุ่มอุตสาหกรรมที่มีอิทธิพลสูงสุด (ดนตรี $\beta = .506, p < .001$; อาหาร $\beta = .277, p < .001$) ที่ควรให้ความสำคัญ โดยมีกลไกอย่างเป็นระบบในการเจาะตลาดต่างประเทศ เช่น การขึ้นทะเบียนเป็นสมาชิกเครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ UNESCO (UNESCO Creative Cities Network) ในสาขาดนตรี (Creative City of Music) และสาขาอาหาร (Creative City of Gastronomy) รวมถึงการพัฒนา GI (Geographical Indication) สำหรับผลิตภัณฑ์อาหารท้องถิ่นของภาคตะวันออกเฉียงเหนือเพื่อสร้างมาตรฐานสากล

2. ในด้านความร่วมมือ ภาครัฐควรจัดตั้งคณะทำงานประสานความร่วมมืออุตสาหกรรมสร้างสรรค์ภาคตะวันออกเฉียงเหนือในรูปภาคีเครือข่ายที่เข้มแข็ง อันประกอบด้วย ภาครัฐ เอกชน สถาบันการศึกษา ผู้ประกอบการหรือชุมชนสร้างสรรค์เพื่อออกแบบแนวทางการทำงานร่วมกันเนื่องจากผลการศึกษาพบว่า การส่งเสริมจากภาครัฐในด้านกลไกความร่วมมือและการมีส่วนร่วมมีนัยสำคัญต่อการยกระดับในเวทีโลก ($\beta = .234$) จึงควรให้ความสำคัญ ในทางปฏิบัติ คณะทำงานดังกล่าวควรมีอำนาจตัดสินใจร่วม (co-governance) ไม่ใช่เพียงที่ปรึกษา และควรกำหนดตัวชี้วัดความสำเร็จในระดับนานาชาติร่วมกัน เช่น จำนวนตลาดส่งออกใหม่ การรับรู้แบรนด์ภูมิภาคในต่างประเทศ

3. จากผลการวิจัยพบว่าการสนับสนุนระดับท้องถิ่น ($\beta = -.170, p = .032^*$) มีอิทธิพลเชิงลบต่อสถานะในเวทีโลก สะท้อนให้เห็นการเน้นอัตลักษณ์ท้องถิ่นจนเข้าถึงยากอาจเป็นเรื่องยากที่เข้าถึงตลาดโลก ดังนั้นกระทรวงมหาดไทยในฐานะกระทรวงที่กำกับดูแลท้องถิ่นควรบูรณาการให้หน่วยงานระดับชาติและท้องถิ่นได้กำหนดมาตรฐานร่วมให้ท้องถิ่นสามารถแข่งขันในเวทีโลกได้ ในทางปฏิบัติ อาจดำเนินการผ่านการจัดทำมาตรฐานอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ระดับภูมิภาคที่ท้องถิ่นนำไปปรับใช้ได้โดยยังคงรักษาอัตลักษณ์เฉพาะพื้นที่ไว้

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ภาคเอกชนและผู้ประกอบการสามารถนำผลการศึกษาไปจัดลำดับความสำคัญในการลงทุนหรือพัฒนาธุรกิจ โดยมุ่งเน้นสินค้า ผลิตภัณฑ์หรือบริการประเภทดนตรีและอาหาร ซึ่ง CIGS Framework ระบุว่าเป็น Creative Cultural Drivers ที่มีต้นทุน การเผยแพร่ต่ำแต่มีพลังสร้างภาพลักษณ์ระหว่างประเทศสูง

2. หน่วยงานปกครองส่วนท้องถิ่น ควรส่งเสริมอุตสาหกรรมสร้างสรรค์จากเดิมที่มุ่งการทำงานในระดับพื้นที่ไปสู่การเชื่อมโยงในระดับท้องถิ่นด้วยกันเพื่อเพิ่มขนาด (Scale) แบบเดียวไปสู่ระดับกลุ่ม (Cluster) หรือระดับภาคที่รวมผู้ประกอบการเข้าด้วยกัน วิธีนี้จะช่วยให้ท้องถิ่นสามารถลดต้นทุน สร้างมาตรฐานร่วม และมีอำนาจต่อรองในการเข้าถึงตลาดนานาชาติได้มากขึ้น

3. มหาวิทยาลัยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือควรออกแบบหลักสูตรพัฒนาผู้ประกอบการอุตสาหกรรมสร้างสรรค์เพื่อผลิตบุคลากรที่มีทักษะในการบริหารจัดการ ภาษา สินค้า ผลิตภัณฑ์และการตลาดต่างประเทศเพื่อให้ลงทุนและประกอบกิจการอย่างมีประสิทธิภาพ

โดยเฉพาะควรบูรณาการการเรียนรู้เกี่ยวกับซอฟต์แวร์ การนำเสนออัตลักษณ์วัฒนธรรมในเวทีโลก และการใช้แพลตฟอร์มดิจิทัลระหว่างประเทศเข้าไปในหลักสูตร

คำรับรองและการเปิดเผยข้อมูลของผู้เขียน

1. การเปิดเผยผลประโยชน์ทับซ้อน (Conflict of Interest)

ผู้เขียนขอรับรองว่าไม่มีผลประโยชน์ทับซ้อนใด ๆ ทั้งด้านการเงินและมิใช่ด้านการเงินที่อาจมีอิทธิพลต่อการออกแบบการวิจัย การดำเนินการวิจัย การวิเคราะห์ข้อมูล หรือการนำเสนอผลการวิจัยในบทความนี้

2. การใช้ปัญญาประดิษฐ์และเทคโนโลยีสนับสนุนการจัดทำต้นฉบับ (Generative AI and AI-assisted Technologies)

ผู้เขียนใช้ Claude (Anthropic, 2026) เป็นเครื่องมือปัญญาประดิษฐ์เชิงสร้างสรรค์ ในระหว่างการจัดทำต้นฉบับ ในลักษณะของการตรวจแก้ภาษาและปรับความชัดเจนในการอ่าน และการตรวจความสอดคล้องภายในของต้นฉบับ โดยใช้ในระดับประโยคและย่อหน้าในส่วนต่าง ๆ ของบทความ ทั้งนี้ การออกแบบการวิจัย การเก็บและวิเคราะห์ข้อมูล การตีความผลการวิจัย และข้อสรุปทั้งหมดเป็นผลงานของผู้เขียน ผู้เขียนได้ตรวจสอบ แก้ไขและรับผิดชอบต่อนเนื้อหาทั้งหมดของบทความฉบับสุดท้าย รวมถึงความถูกต้องของข้อมูลและรายการอ้างอิง

3. การเปิดเผยข้อมูลการวิจัย (Data Availability Statement)

ข้อมูลที่ใช้ในการวิเคราะห์ในงานวิจัยนี้เป็นข้อมูลปฐมภูมิจากแบบสอบถาม ซึ่งไม่ระบุตัวตนของผู้ตอบผู้เขียนสามารถให้ข้อมูลได้เมื่อมีการร้องขออย่างสมเหตุสมผลผ่านผู้เขียนที่รับผิดชอบบทความ (Corresponding Author) ภายใต้ข้อจำกัดด้านจริยธรรมการวิจัยและการรักษาความเป็นส่วนตัวของผู้เข้าร่วมการวิจัย

4. จริยธรรมการวิจัย (Ethics Statement)

งานวิจัยนี้ได้รับการรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์จากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในคนมหาวิทยาลัยมหาสารคาม เลขที่รับรอง 748-681/2568 วันที่อนุมัติ 5 พฤศจิกายน 2568 และวันหมดอายุ 4 พฤศจิกายน 2569 ผู้เข้าร่วมการวิจัยทุกคนได้รับข้อมูลเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของ

การวิจัย และให้ความยินยอมก่อนตอบแบบสอบถาม โดยข้อมูลถูกเก็บเป็นความลับและนำเสนอในภาพรวม

5. แหล่งทุนสนับสนุนการวิจัย (Funding)

งานวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของโครงการวิจัยเรื่อง "I-san Soft power: Causal Model Toward International Acceptance" ซึ่งได้รับทุนสนับสนุนการวิจัยจากงบประมาณเงินรายได้ประจำปี 2568 (เพิ่มเพิ่มเติมรอบสี่) มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ผ่านวิทยาลัยการเมืองการปกครอง เลขที่สัญญารับทุน 680117/2568 ผู้ให้ทุนไม่มีบทบาทในการออกแบบการวิจัย การเก็บและวิเคราะห์ข้อมูล การตีความผลหรือการตัดสินใจเผยแพร่ผลงาน

6. บทบาทของผู้มีส่วนร่วมตามหลัก CRediT (Contributor Roles Taxonomy)

นายชินวัตร เชื้อสระคู ทำหน้าที่ Conceptualization (การสร้างแนวคิด), Methodology (ระเบียบวิธีวิจัย), Investigation (การดำเนินการวิจัย), Data Curation (การจัดการข้อมูล), Formal Analysis (การวิเคราะห์เชิงรูปแบบ), Visualization (การนำเสนอข้อมูลเชิงภาพ), Writing - Original Draft (การเขียนร่างต้นฉบับ), Writing - Review & Editing (การทบทวนและปรับแก้ต้นฉบับ), Project Administration (การบริหารโครงการ), Funding Acquisition (การจัดหาทุนวิจัย) และ Validation (การตรวจสอบความถูกต้อง)

เอกสารอ้างอิง

กรมพัฒนาธุรกิจการค้า. (2565). สถิติการจดทะเบียนธุรกิจ. ปี 2565 https://opendata.dbd.go.th/dataset/dataset_12_01

กระทรวงวัฒนธรรม. (2566). นโยบายปลัดกระทรวงวัฒนธรรม. https://www.m-culture.go.th/webupload/1xff0d34e409a13ef56eea54c52a291126/m_document/432/14209/file_download/c8bb8e9cb53fa807658d247c0f3b7d80.pdf

สำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์ (องค์การมหาชน). (2565). รายงานการวิเคราะห์ย่านเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ปี 2565. <https://www.cea.or.th/th/single-research/Thailand-Creative-Industries-Movement-Report-2022>

- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2565). *การสำรวจสำมะโนธุรกิจและอุตสาหกรรม พ.ศ. 2565: ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ*. https://www.nso.go.th/public/e-book/Census_Survey/The_2022_Business_and_Industrial_Census_Northeastern/
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2566). *การสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน พ.ศ. 2566: ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ*. https://www.nso.go.th/nsoweb/storage/survey_detail/2024/20240508082744_74896.pdf
- สุรพงศ์ ตัวเจริญ. (2566). *ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาเมืองสร้างสรรค์ในประเทศไทยกับความสัมพันธ์ด้านการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ* [การค้นคว้าอิสระเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์]. https://ethesisarchive.library.tu.ac.th/thesis/2023/TU_2023_6504010064_18976_28967.pdf
- Ansell, C., & Gash, A. (2008). Collaborative governance in theory and practice. *Journal of Public Administration Research and Theory*, 18(4), 543–571. <https://doi.org/10.1093/jopart/mum032>
- Cohen, J. (1988). *Statistical power analysis for the behavioral sciences* (2nd ed.). Lawrence Erlbaum Associates.
- Hair, J. F., Black, W. C., Babin, B. J., & Anderson, R. E. (2010). *Multivariate data analysis* (7th ed.). Pearson Prentice Hall.
- Kaewanant, W., & Sirisunhirun, S. (2024). Thai soft power: Moving forward in the right direction. *Journal of Language and Culture*, 43(1), 194–212. <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/JLC/article/view/279758>
- Kim, Y., & Jin, D. Y. (2022). *The Korean Wave turnover: History, economics, and political culture*. Routledge.
- Lee, H., & Jang, S. (2021). Place attachment and the role of cultural identity in post-disaster tourism. *Journal of Destination Marketing & Management*, 19, Article 100547. <https://doi.org/10.1016/j.jdmm.2020.100547>

- Lertputtarak, S., & Samokhin, D. (2023). Adapting soft power in tourism management in Thailand. *Journal of Liberal Arts and Service Industry*, 6(1), 14–23. <https://so01.tci-haijo.org/index.php/JLASI/article/view/260847>
- Nye, J. S. (2004). *Soft power: The means to success in world politics*. PublicAffairs.
- Park, J., & Yoon, S. (2022). The impact of K-culture on international product recognition: A country-of-origin perspective. *International Marketing Review*, 39(2), 345–367. <https://doi.org/10.1108/IMR-04-2021-0145>
- Pizzolitto, E. (2024). Music in business and management studies: A systematic literature review and research agenda. *Management Review Quarterly*, 74, 1439–1472. <https://doi.org/10.1007/s11301-023-00339-3>
- United Nations Conference on Trade and Development. (2010). *Creative economy report 2010: Creative economy: A feasible development option*. https://unctad.org/system/files/official-document/ditctab20103_en.pdf
- United Nations Development Programme. (2023). *Human development report 2023/2024: Breaking the gridlock: Reimagining cooperation in a polarized world*. <https://hdr.undp.org/content/human-development-report-2023-24>
- Wang, S., & Chen, J. S. (2015). The influence of place identity on perceived tourism impacts. *Annals of Tourism Research*, 52, 16–28. <https://doi.org/10.1016/j.annals.2015.02.016>
- Wondirad, A., & Verheye, G. (2023). Does gastronomy determine visitors' holiday destination choice? Empirical evidence based on a mixed-methods research approach. *Cogent Business & Management*, 10(3), Article 2266195. <https://doi.org/10.1080/23311975.2023.2266195>

Political Communication via Social Media Networks of Citizens in Nakhon Sawan City Municipality, Nakhon Sawan Province

Narapong Wasittitanond¹ and Pharadon Kaewbutdee²

Received: January 28, 2026

Revised: September 28, 2026

Accepted: September 29, 2026

Abstract

The objectives of this research article were 1) to study the level of political communication via social media network of citizens in Nakhon Sawan City Municipality, Nakhon Sawan Province; 2) to compare the level of political communication via social media network of citizens in Nakhon Sawan City Municipality, Nakhon Sawan Province, classified by personal factors; and 3) to examine guidelines for applying Bala 4 to political communication via social media network of citizens in Nakhon Sawan City Municipality, Nakhon Sawan Province. This study was a mixed-methods research. Quantitative data were collected from a sample of 398 citizens in Nakhon Sawan City Municipality using a questionnaire. Data were analyzed using frequency, percentage, mean, standard deviation, t-test, and F-test. Qualitative data were collected from 17 key informants selected through purposive sampling using a structured interview form; data were analyzed through inductive summarization and interpretation. The research findings revealed that

¹ FAR FORWARD COMPANY LIMITED

² Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Corresponding author, e-mail: narapong.wa@gmail.com, Tel. 0898263666

1) political communication via social media network of citizens in Nakhon Sawan City Municipality, Nakhon Sawan Province, was overall at a high level ($\bar{X}$ = 3.73, S.D. = 0.15); 2) citizens with different genders, ages, education levels, and occupations held significantly different opinions regarding the level of political communication via social media network at the .05 significance level; and 3) guidelines for applying Bala 4 to political communication via social media network consisted of 3.1) Panya-bala: we should encourage the use of wisdom to carefully consider, analyze, and verify information before disseminating it; 3.2) Viriya-bala: efforts to stay informed should be encouraged, and communication methods should be developed to be creative and appropriate; 3.3) Anavajja-bala: communication characterized by honesty and responsibility should be encouraged, while the distortion of information should be avoided; and 3.4) Sangaha-bala: communication that fostered cooperation, unity, and public participation in society should be promoted.

Keywords: political communication, social media network,
Nakhon Sawan City Municipality

การสื่อสารทางการเมืองผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ของประชาชน เขตเทศบาลนครนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์

นราพงษ์ วสุจิตตานนท์¹ และภราดร แก้วบุตรดี²

Received: January 28, 2026

Revised: September 28, 2026

Accepted: September 29, 2026

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับการสื่อสารทางการเมืองผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ของประชาชนเขตเทศบาลนครนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ 2) เปรียบเทียบระดับการสื่อสารทางการเมืองผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ของประชาชนเขตเทศบาลนครนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ ตามปัจจัยส่วนบุคคล และ 3) ประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการสื่อสารทางการเมืองผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ของประชาชนเขตเทศบาลนครนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ เป็นการวิจัยเชิงผานวิธี โดยการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประชาชนในพื้นที่เขตเทศบาลนครนครสวรรค์ จำนวน 398 คน เครื่องมือ ได้แก่ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่า t-test และ f-test ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ บุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้อง จำนวน 17 รูป/คน เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้การสรุปแบบอุปนัย และการตีความ ผลการวิจัยพบว่า 1) ประชาชนมีความคิดเห็นต่อระดับการสื่อสารทางการเมืองผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ ด้านโดยรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.73$, S.D. = 0.15) 2) เปรียบเทียบระดับการสื่อสารทางการเมืองผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ พบว่า ประชาชนที่มีเพศ อายุ การศึกษา และอาชีพต่างกัน ความ

¹ บริษัท ฟาร์ฟอร์เวิร์ด จำกัด

² มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครสวรรค์

Corresponding author, e-mail: narapong.wa@gmail.com, Tel. 0898263666

คิดเห็นต่อระดับการสื่อสารทางการเมืองผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ แตกต่างกัน 3) การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการสื่อสารทางการเมืองผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ พบว่า 3.1) ปัญญาพล เมื่อนำมาประยุกต์ใช้ในการสื่อสารทางการเมืองจะช่วยให้การสื่อสารมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น 3.2) วิริยะพล สามารถสร้างการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีได้ โดยหมั่นติดตามข่าวสารและข้อมูลทางการเมืองอยู่เสมอ 3.3) อนวัชพล ควรนำมาประยุกต์ใช้ในทุกด้านของชีวิต รวมถึงการสื่อสารทางการเมือง 3.4) สังคหพล ช่วยสร้างสังคมที่เป็นประชาธิปไตยที่เข้มแข็งและยั่งยืน สร้างความสามัคคีในสังคม

คำสำคัญ: การสื่อสารทางการเมือง, เครือข่ายสังคมออนไลน์, เทศบาลนครนครสวรรค์

บทนำ

การสื่อสารทางการเมือง เป็นกระบวนการทางการเมืองที่สำคัญ หากปราศจากการสื่อสารก็ไม่มีสิ่งที่เรียกว่า การเมืองดำรงอยู่ เพราะการเมืองเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับข้อมูลข่าวสารทั้งในด้านการรับรู้ และการถ่ายทอดทั้งในหมู่ประชาชนและผู้มีอำนาจทางการเมือง เมื่อโลกก้าวเข้าสู่ยุคที่คนทั่วไปมีโอกาสได้เรียนหนังสือ จากเดิมการศึกษาผูกขาดเฉพาะในแวดวงพระชนชั้นสูง และในหมู่ขุนนางเท่านั้น การสื่อสารทางการเมืองมีผลทำให้สื่อมวลชนกลายเป็นสถาบันหนึ่งที่มีบทบาททางการเมือง เพราะมีความสำคัญสูงยิ่งต่อคุณภาพของระบอบประชาธิปไตยในฐานะที่เป็นแหล่งข้อมูลความรู้ ข่าวสารแก่ประชาชนในทางการเมือง มีความสำคัญต่อระบบการเมืองเป็นดั่งเส้นใยสมองของรัฐบาล หากปราศจากการสื่อสารก็ไม่อาจนำมาซึ่งการตอบรับสนับสนุนจากประชาชน ในระบอบประชาธิปไตยซึ่งถือเสียงประชาชนเป็นผู้ตัดสินเลือกผู้ปกครองกระบวนการสื่อสารทางการเมืองจึงเป็นกระบวนการที่สำคัญในทุกขั้นตอนทางการเมือง อย่างไรก็ตามนอกจากการสื่อสารการเมืองที่กระทำโดยนักการเมืองแล้ว การสื่อสารทางการเมืองโดยภาคประชาชนก็มีบทบาทสำคัญ เพราะการสื่อสารทางการเมืองเป็นปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน การเดินขบวน การประท้วงเหล่านี้ เป็นรูปแบบหนึ่งของการสื่อสารทางการเมือง มีให้เห็นในสังคมประชาธิปไตยอยู่เสมอรัฐบาลต้องเรียนรู้วิธีการจัดการและการสื่อสารเพื่อคลี่คลายปัญหา (ปาริชาติ ชุมพงศ์, 2568)

สื่อสารทางการเมืองในปัจจุบันได้รับการขับเคลื่อนด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลที่มีการพัฒนาอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะในแง่ของการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ที่มีบทบาทสำคัญในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารและเปิดพื้นที่สำหรับการแสดงความคิดเห็นทางการเมืองจากประชาชนทุกกลุ่ม การพัฒนาเทคโนโลยีที่ทำให้การสื่อสารสะดวกและรวดเร็วมากขึ้น ทำให้ประชาชนสามารถแสดงความคิดเห็นได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้นในเรื่องการเมืองเครือข่ายสังคมออนไลน์เช่น Facebook, Twitter, และ Line ได้กลายเป็นเครื่องมือสำคัญที่ช่วยให้ประชาชนสามารถแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับประเด็นทางการเมือง การใช้งานเครื่องมือเหล่านี้ไม่เพียงแต่เป็นการส่งข้อมูลข่าวสาร แต่ยังช่วยสร้างพื้นที่ให้ประชาชนสามารถแสดงออกถึงความเห็นต่างๆ ต่อระบบการเมืองในประเทศ การสื่อสารผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์สามารถเชื่อมโยงประชาชนจากหลากหลายกลุ่มให้มีโอกาสร่วมแสดงความคิดเห็น และยังช่วยสร้างการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่สูงขึ้น โดยการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการเลือกตั้ง การประท้วง หรือกิจกรรมทางการเมืองต่างๆ ซึ่งทำให้ประชาชนสามารถมีส่วนร่วมในกระบวนการทางการเมืองได้มากขึ้นโดยไม่จำเป็นต้องพึ่งพาสื่อกระแสหลัก การสื่อสารมีความสำคัญและความสัมพันธ์กับการเมืองเป็นอย่างมาก เพราะการเมืองเป็นเรื่องของการใช้อำนาจ การควบคุมอำนาจ และการบริหารจัดการอำนาจ เพื่อประโยชน์ของสาธารณะและประชาชนซึ่งการใช้อำนาจทางการเมืองนั้นสร้างผลกระทบต่องานทุกคนในสังคมส่วนการสื่อสารเป็นเรื่องของการส่งข้อมูลเพื่อสร้างความเข้าใจระหว่างสมาชิกประชาชนในสังคม ประเด็นที่ได้รับความสนใจในการศึกษาอย่างกว้างขวางในวงวิชาการกระบวนการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพมีองค์ประกอบหลัก ได้แก่ ผู้ส่งสาร สาร ช่องทางหรือสื่อ ผู้รับสาร ผลสะท้อนกลับ และบริบท ในอดีตผู้ปกครองมักส่งสารไปยังผู้ถูกปกครองด้วยวิธีการสื่อสารแบบทางเดียว แต่เมื่อสังคมเกิดการวิวัฒน์เป็นสังคมประชาธิปไตยที่เน้นการสร้างการมีส่วนร่วม รูปแบบการสื่อสารที่ใช้ จะเป็นการสื่อสารสองทาง จุดเปลี่ยนสำคัญในประวัติศาสตร์การสื่อสารทางการเมือง คือ ความก้าวหน้าของเทคโนโลยีการสื่อสารสนเทศ ซึ่งเป็นสิ่งที่ส่งผลต่อความเปลี่ยนแปลงในวิถีการดำเนินชีวิตของผู้คนทั่วโลก ทั้งด้านสถานที่และเวลา (มัลลิกา บุญมีตระกูล มหาสุข, 2565)

การเลือกตั้งเทศบาลนครนครสวรรค์ ถือเป็นการเลือกตั้งที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อท้องถิ่น สิ่งที่น่าสนใจของการเลือกตั้งครั้งนี้คือการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการหาเสียงจากการเมืองท้องถิ่นในอดีตที่มักเน้นการลงพื้นที่ พบปะกับประชาชนโดยตรง การปราศรัยในชุมชน หรือการใช้

ป้ายและรถขยายเสียง ไปสู่การใช้สื่อสังคมออนไลน์อย่างเข้มข้น ผู้สมัครและทีมงานได้ใช้แพลตฟอร์มยอดนิยมอย่าง Facebook, TikTok รวมถึงการถ่ายทอดสดผ่านโซเชียลมีเดียเพื่อสื่อสารกับประชาชน การใช้เทคโนโลยีดังกล่าวไม่เพียงช่วยเผยแพร่นโยบายอย่างรวดเร็ว แต่ยังสร้างความใกล้ชิดกับประชาชนมากขึ้น เพราะเปิดโอกาสให้มีการโต้ตอบ แสดงความคิดเห็น และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นได้แบบเรียลไทม์ บทบาทของโซเชียลมีเดียยังช่วยให้การหาเสียงเข้าถึงกลุ่มผู้มีสิทธิเลือกตั้งรุ่นใหม่ได้มากขึ้น โดยเฉพาะกลุ่มวัยทำงานและเยาวชนที่มีพฤติกรรมเสพข่าวสารผ่านสื่อออนไลน์มากกว่าสื่อดั้งเดิม ประชาชนจึงไม่ได้เป็นเพียงผู้รับสารฝ่ายเดียว แต่สามารถมีส่วนร่วมในการตรวจสอบ แสดงความคิดเห็น และกำหนดทิศทางทางการเมืองของพื้นที่ตนเองได้อย่างใกล้ชิด ผ่านการแชร์ข้อมูล การถกเถียงในคอมเมนต์ ไปจนถึงการสร้างกระแสสังคมออนไลน์ในระดับท้องถิ่น ดังนั้น การเลือกตั้งเทศบาลนครนครสวรรค์จึงเป็นกรณีศึกษาที่ชัดเจนของการเมืองท้องถิ่นในยุคดิจิทัล ที่แสดงให้เห็นว่า สื่อสังคมออนไลน์ได้เข้ามามีบทบาทสำคัญต่อการสื่อสารทางการเมือง การสร้างภาพลักษณ์ของผู้สมัคร และการขยายฐานผู้สนับสนุนในเชิงพื้นที่ ความเปลี่ยนแปลงนี้ไม่เพียงทำให้การหาเสียงมีความทันสมัยมากขึ้น แต่ยังสอดคล้องกับแนวโน้มการเมืองระดับชาติที่พรรคการเมือง เช่น พรรคก้าวไกล สามารถใช้สื่อสังคมออนไลน์สร้างพลังทางการเมืองและเอาชนะการเลือกตั้งทั่วไปได้สำเร็จ ซึ่งเมื่อสะท้อนกลับมาในระดับท้องถิ่น ย่อมตอกย้ำให้เห็นว่าโซเชียลมีเดียได้กลายเป็นปัจจัยสำคัญที่กำหนดพลวัตการเมืองในทุกๆ ระดับ ทั้งระดับประเทศและระดับท้องถิ่น (สำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจังหวัดนครสวรรค์, 2568)

แม้ว่าจะมีการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารทางการเมืองผ่านสื่อสังคมออนไลน์ การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน และบทบาทของเทคโนโลยีดิจิทัลต่อการเมืองในระดับประชาชนไทยอย่างต่อเนื่อง แต่จากการทบทวนวรรณกรรมพบว่า งานวิจัยส่วนใหญ่ยังมุ่งเน้นการศึกษาการสื่อสารทางการเมืองในระดับชาติ การหาเสียงของพรรคการเมือง หรือพฤติกรรมการรับข่าวสารของประชาชนในภาพรวม ขณะที่การศึกษาที่เชื่อมโยงการสื่อสารทางการเมืองผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์กับหลักพุทธธรรม โดยเฉพาะหลักพละ 4 ได้แก่ ปัญญาพละ วิริยพละ อดิวิชชพละ และสังคหพละ เพื่อนำมาอธิบายพฤติกรรมทางการเมืองของประชาชนในระดับท้องถิ่นยังมีอยู่อย่างจำกัด อีกทั้งยังไม่มีงานวิจัยที่ศึกษาในบริบทของประชาชนเขตเทศบาลนครนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการสื่อสารทางการเมือง

เข้าสู่ยุคดิจิทัลอย่างชัดเจน โดยเฉพาะในช่วงการเลือกตั้งท้องถิ่นที่สื่อสังคมออนไลน์เข้ามามีบทบาทต่อการรับรู้ การแสดงความคิดเห็น และการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ดังนั้น งานวิจัยนี้จึงมุ่งเติมเต็มช่องว่างทางวิชาการดังกล่าว ด้วยการบูรณาการแนวคิดด้านการสื่อสารทางการเมืองร่วมกับหลักพุทธธรรม เพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่เกี่ยวกับแนวทางการประยุกต์ใช้หลักพระ 4 ในการส่งเสริมการสื่อสารทางการเมืองที่สร้างสรรค์ มีคุณธรรม และเหมาะสมกับบริบทการเมืองท้องถิ่นในยุคเครือข่ายสังคมออนไลน์

ดังนั้น เพื่อให้การสื่อสารทางการเมืองของนักการเมือง และกลุ่มการเมืองถึงประชาชนด้วยความซื่อสัตย์ และถูกต้องไม่มีความบิดเบือน จึงสำคัญอย่างยิ่งที่จะต้องนำหลักคุณธรรมจริยธรรม มาประยุกต์ใช้เพื่อกำกับคุณธรรม จริยธรรมของนักการเมืองท้องถิ่น และกลุ่มการเมืองต่างๆ ที่มีความเกี่ยวข้อง และจำเป็นต้องมีหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา คือ หลักธรรมพระ 4 มาเป็นแนวทางในการสื่อสารทางการเมืองของกลุ่มต่างๆ กับประชาชนผู้รับข้อมูลข่าวสารทางการเมืองเพื่อประกอบการตัดสินใจเลือกผู้นำท้องถิ่น หรือสมาชิกสภาท้องถิ่น ซึ่งต้องเข้าไปบริหารท้องถิ่นชุมชนแทนตนเอง จากปัญหาข้างต้นที่กล่าวมานั้น ผู้วิจัยมีความสนใจศึกษา “การสื่อสารทางการเมืองผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ของประชาชนเขตเทศบาลนครนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ตามหลักพุทธธรรม” เพื่อให้การพัฒนากระบวนการถ่ายทอดข้อมูลข่าวสาร สื่อสารทางการเมืองกับกลุ่มเครือข่ายการเรียกร้องสิทธิทางการเมือง หรือเข้าร่วมการชุมนุมต่างๆ อีกทั้งยังเป็นแนวทางในการพัฒนาการสื่อสารทางการเมืองของประชาชน และเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ผลการวิจัยนี้สามารถนำมาวางแผน หรือกำหนดแนวทางการพัฒนาการเมืองท้องถิ่น และกระตุ้นให้ประชาชนมีการสื่อสารทางการเมืองผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ ให้มากขึ้นต่อไปในอนาคต

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาระดับการสื่อสารทางการเมืองผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ของประชาชนเขตเทศบาลนครนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์
2. เพื่อเปรียบเทียบระดับการสื่อสารทางการเมืองผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ของประชาชนเขตเทศบาลนครนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ ตามปัจจัยส่วนบุคคล

3. เพื่อประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการสื่อสารทางการเมืองผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ของประชาชนเขตเทศบาลนครนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์

วิธีดำเนินการวิจัย

บทความวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงผสมวิธี (Mixed Methods Research) ประกอบด้วย การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยใช้แบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก เพื่อศึกษาการประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการสื่อสารทางการเมืองผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ของประชาชนเขตเทศบาลนครนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์

1. การศึกษาวิจัยเชิงเอกสาร ผู้ศึกษาได้ศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการสื่อสารทางการเมือง ทฤษฎีการสื่อสารทางการเมือง แนวคิดเกี่ยวกับการสื่อสารผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง หลักพุทธธรรม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2. การวิจัยเชิงปริมาณ

2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ แบบสอบถาม เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาการสื่อสารทางการเมืองผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ของประชาชน แบ่งเป็น 2 ส่วน

ส่วนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคล ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ เป็นแบบสอบถามแบบเลือกตอบ จำนวน 5 ข้อ

ส่วนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับระดับการสื่อสารทางการเมืองผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ของประชาชนเขตเทศบาลนครนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ ซึ่งวัดจากทฤษฎีการสื่อสารทางการเมือง มีตัวชี้วัด 4 ด้าน ประกอบด้วย ด้านผู้ส่งสาร ด้านข้อมูลข่าวสาร ด้านช่องทางการส่งสาร และด้านผู้รับสาร เป็นข้อคำถามทั้งหมด 28 ข้อ

การหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence : IOC) ของคำถาม จากผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน ผลการคำนวณค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของข้อคำถามในภาพรวมได้ค่า (IOC) = 1.00

การหาความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Reliability) โดยนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try out) กับประชากรที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยจำนวน 30 ชุด เพื่อหา

ค่าความเชื่อมั่นของแบบประเมินด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.870

2.2 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ประชาชนในพื้นที่เขตเทศบาลนครนครสวรรค์ อำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ จำนวนประชากรทั้งสิ้น 50,550 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ประชาชนในพื้นที่เขตเทศบาลนครนครสวรรค์ อำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ จำนวน 398 คน คำนวณหาขนาดกลุ่มตัวอย่างจากสูตรของ Taro Yamane (1973) ใช้วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง แบบแบ่งชั้น (Stratified random Sampling) โดยใช้เซตเลือกต้งเป็นระดับในการสุ่มตัวอย่างอย่าง

2.3 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ทำการเก็บข้อมูลตามลำดับขั้นตอน ดังนี้ 1) ทำหนังสือแนะนำตัวผู้วิจัย และขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย 2) ผู้วิจัย ลงพื้นที่เทศบาลนครนครสวรรค์ อำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ แล้วทำการชี้แจง 3) นำแบบสอบถามที่ได้รับคืนมาดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

2.4 การวิเคราะห์ข้อมูล การวิเคราะห์เชิงปริมาณ ใช้วิธีการวิเคราะห์ดังนี้ 1) สถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) สถิติที่ใช้ คือ ความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ 2) สถิติอนุมาน (Inferential Statistics) ได้แก่ ค่า t-test และ f-test

3. การวิจัยเชิงคุณภาพ

3.1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างตามวัตถุประสงค์ในการวิจัย คือ การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการสื่อสารทางการเมืองผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ของประชาชนเขตเทศบาลนครนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ ได้แก่ หลักพระ 4 ประกอบด้วย ปัญญาพละ วิริยพละ อดิวิชพละ และสังคหพละ

3.2 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ กำหนดผู้ให้ข้อมูลสำคัญแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Selection) โดยแบ่งผู้ให้ข้อมูลสำคัญจากการสัมภาษณ์เชิงลึก จำนวน 17 รูป/คน ประกอบด้วย กลุ่มที่ 1 ประชาชนในเขตพื้นที่เทศบาลนครนครสวรรค์ จำนวน 8 คน กลุ่มที่ 2 ประธานชุมชน หรือ ผู้นำชุมชน จำนวน 3 คน กลุ่มที่ 3 นักบริหารการเมืองท้องถิ่น จำนวน 3 คน กลุ่มที่ 4 นักวิชาการ จำนวน 3 คน

3.3 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้ 1) นำหนังสือจาก มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครสวรรค์ ถึงผู้ให้ข้อมูลหลักในการสัมภาษณ์ 2) สร้างความสัมพันธ์กับผู้ให้ข้อมูลหลัก และกลุ่มเป้าหมายพบปะพูดคุย เพื่อสร้างความคุ้นเคย และแจ้งวัตถุประสงค์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล 3) กำหนดนัดหมายวันเวลาที่จะดำเนินการสัมภาษณ์ที่แน่นอน เพื่อให้กลุ่มเป้าหมายได้เตรียมตัว และเตรียมเอกสารอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องในการเก็บรวบรวมข้อมูล 4) ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์กับกลุ่มเป้าหมายที่เป็นผู้ให้ข้อมูลหลัก และบุคคลอื่นๆ โดยใช้วิธีการบันทึกเทป จดบันทึก และสัมภาษณ์แบบเจาะลึกกับกลุ่มเป้าหมาย

3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ วิเคราะห์โครงสร้าง สรุปแบบอุปนัย (Inductive Approach) และการตีความ (Interpretation) จากปรากฏการณ์ในพื้นที่ และนำเสนอข้อมูลโดยการพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis) เพื่ออธิบายการสื่อสารทางการเมืองผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ของประชาชนเขตเทศบาลนครนครสวรรค์ อำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์

สรุปผลการวิจัย

1. ระดับการสื่อสารทางการเมืองผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ของประชาชนเขตเทศบาลนครนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์

ตารางที่ 1 ระดับการสื่อสารทางการเมืองผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ของประชาชนเขตเทศบาลนครนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ โดยรวม

(n=398)

ระดับการสื่อสารทางการเมืองผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ของ ประชาชนเขตเทศบาลนครนครสวรรค์	ระดับการสื่อสารทางการเมืองผ่าน เครือข่ายสังคมออนไลน์		
	$\bar{X}$	S.D.	การแปลผล
1. ด้านผู้ส่งสาร	3.69	0.31	มาก
2. ด้านข้อมูลข่าวสาร	3.75	0.18	มาก
3. ด้านช่องทางการส่งสาร	3.76	0.21	มาก
4. ด้านผู้รับสาร	3.73	0.15	มาก
โดยรวม	3.73	0.15	มาก

จากตารางที่ 1 ระดับการสื่อสารทางการเมืองผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ของประชาชนเขตเทศบาลนครนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ พบว่า โดยรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.73$, S.D. = 0.15) เมื่อจำแนกเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านช่องทางการส่งสาร ($\bar{x} = 3.76$, S.D. = 0.21) ด้านข้อมูลข่าวสาร ($\bar{x} = 3.75$, S.D. = 0.18) ด้านผู้รับสาร ($\bar{x} = 3.73$, S.D. = 0.15) และด้านผู้ส่งสาร ($\bar{x} = 3.69$, S.D. = 0.31) ตามลำดับ

2. วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 การเปรียบเทียบระดับการสื่อสารทางการเมืองผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ของประชาชนเขตเทศบาลนครนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ ตามปัจจัยส่วนบุคคล

ตารางที่ 2 การเปรียบเทียบระดับการสื่อสารทางการเมืองผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ของประชาชนเขตเทศบาลนครนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ ตามปัจจัยส่วนบุคคล

ปัจจัยส่วนบุคคล	t	F	sig
เพศ	3.60		0.00*
อายุ		2.48	0.00*
ระดับการศึกษา		2.32	0.00*
อาชีพ		2.19	0.00*

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 2 การเปรียบเทียบระดับการสื่อสารทางการเมืองผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ของประชาชนเขตเทศบาลนครนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ ตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ประชาชนที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพต่างกัน ความคิดเห็นต่อระดับการสื่อสารทางการเมืองผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ของประชาชนเขตเทศบาลนครนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการสื่อสารทางการเมืองผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ของประชาชนเขตเทศบาลนครนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ พบว่า

ด้านผู้ส่งสาร 1) ควรสร้างกลไกในการตรวจสอบข้อเท็จจริงของข้อมูลข่าวสารทางการเมือง เพื่อให้ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลที่ถูกต้องและเป็นกลาง 2) ควรบังคับใช้กฎหมาย

อย่างเข้มงวด กำหนดบทลงโทษที่รุนแรงสำหรับผู้ที่ทำให้เกิดความเสียหายเกี่ยวกับการเลือกตั้ง เช่น การบิดเบือนข้อมูล การใส่ร้ายป้ายสี และการใช้ความรุนแรง 3) ควรสร้างมาตรฐานทางจริยธรรมสำหรับผู้ส่งสารทางการเมือง เพื่อให้ตระหนักถึงความรับผิดชอบต่อสังคม

ด้านข้อมูลข่าวสาร 1) ควรส่งเสริมการอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นอย่างสร้างสรรค์ เพื่อให้การเมืองเป็นเรื่องที่ทุกคนสามารถมีส่วนร่วมได้ 2) สื่อมวลชนควรมีความเป็นอิสระจากอิทธิพลทางการเมืองและผลประโยชน์ส่วนบุคคล

ด้านช่องทางการสื่อสาร 1) รัฐบาลและบริษัทเทคโนโลยีควรร่วมมือกันในการควบคุมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ เพื่อป้องกันการแพร่กระจายของข่าวปลอมและข้อมูลที่บิดเบือน 2) สร้างชุมชนออนไลน์ที่สร้างสรรค์ โดยสร้างพื้นที่ออนไลน์ที่ส่งเสริมการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นอย่างสร้างสรรค์ และตรวจสอบข้อมูลร่วมกัน

ด้านผู้รับสาร 1) ควรสนับสนุนการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ของประชาชน เพื่อให้สามารถประเมินข้อมูลและตัดสินใจได้อย่างรอบคอบ 2) ควรกระตุ้นให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตรวจสอบข้อมูลข่าวสารและแสดงความคิดเห็นทางการเมือง

อภิปรายผลการวิจัย

1. การสื่อสารทางการเมืองผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ของประชาชนเขตเทศบาลนครนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เพราะ การสื่อสารทางการเมืองผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ เป็นการใช้แพลตฟอร์มดิจิทัลเพื่อเผยแพร่ข้อมูล แลกเปลี่ยนความคิดเห็น และระดมทรัพยากร กลยุทธ์นี้พลิกโฉมการเมืองยุคใหม่ ทำให้พรรคการเมืองเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้โดยตรง สร้างฐานมวลชน และขับเคลื่อนขบวนการทางสังคมได้อย่างรวดเร็วโดยไร้ข้อจำกัดด้านเวลาและสถานที่ เป็นไปตามทฤษฎีการสื่อสารทางการเมือง (ภพพล เตมธีรกิจ, 2566) ซึ่งประชาชนในเขตเทศบาลนครสวรรค์มีการเข้าถึงเทคโนโลยีสารสนเทศและเครือข่ายสังคมออนไลน์อย่างแพร่หลาย ทำให้สามารถรับรู้ ติดตาม และแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารทางการเมืองได้อย่างต่อเนื่อง จึงทำให้ภาพรวมของระดับการสื่อสารทางการเมืองอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของมนัสสันต์ ศิวะพรพัฒนา (2564) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การสื่อสารทางการเมืองของนักการเมืองที่มีผลต่อการไปใช้สิทธิ์เลือกตั้งทั่วไปของประชาชนในอำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี

พบว่า ระดับความคิดเห็นที่มีต่อการสื่อสารทางการเมืองของนักการเมืองที่มีผลต่อการไปใช้สิทธิเลือกตั้งทั่วไปของประชาชนในอำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี โดยรวมอยู่ในระดับมาก

2. การเปรียบเทียบระดับการสื่อสารทางการเมืองผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ของประชาชนเขตเทศบาลนครนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ ตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ประชาชนที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพต่างกัน ความคิดเห็นต่อระดับการสื่อสารทางการเมืองผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ของประชาชนเขตเทศบาลนครนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ โดยรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 ทั้งนี้เพราะ การสื่อสารทางการเมืองผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ คือ การแลกเปลี่ยนข้อมูล ข่าวสาร และแนวคิดทางการเมืองระหว่างนักการเมือง พรรคการเมือง ภาคประชาสังคม และประชาชน ผ่านแพลตฟอร์มดิจิทัล เช่น Facebook, TikTok, และ YouTube การสื่อสารทางการเมืองมีบทบาทสำคัญต่อการดำรงและส่งเสริมความเข้มแข็งของระบอบประชาธิปไตย โดยทำหน้าที่ถ่ายทอดข้อมูลข่าวสารทางการเมืองอย่างรอบด้าน เปิดพื้นที่ให้ประชาชนและกลุ่มต่าง ๆ ในสังคมได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นอย่างเสรีและเท่าเทียม ตลอดจนส่งเสริมการตรวจสอบการใช้อำนาจอรัฐให้เกิดความโปร่งใสและความรับผิดชอบต่อประชาชน ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าการสื่อสารทางการเมืองเป็นกลไกสำคัญในการเชื่อมโยงประชาชนกับกระบวนการทางการเมืองและสนับสนุนการดำเนินงานของระบอบประชาธิปไตย (ชนะศึก วิเศษชัย, 2568) ซึ่งประชาชนในเขตเทศบาลนครนครสวรรค์ที่มีอายุน้อยหรือมีระดับการศึกษาสูงมักมีทักษะด้านดิจิทัลและการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารทางการเมืองมากกว่า ขณะที่อาชีพที่แตกต่างกันย่อมมีบริบททางสังคมและความสนใจทางการเมืองที่ไม่เหมือนกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของสุทธยา สินชัย (2567) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การสื่อสารทางการเมืองของนักการเมืองที่มีผลต่อการไปใช้สิทธิเลือกตั้งทั่วไป ของประชาชนในอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี พบว่า ประชาชนที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพต่างกัน ความคิดเห็นต่อการสื่อสารทางการเมืองของนักการเมืองที่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

3. การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการสื่อสารทางการเมืองผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ของประชาชนเขตเทศบาลนครนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ ด้านผู้ส่งสาร ควรสร้างกลไกในการตรวจสอบข้อเท็จจริงของข้อมูลข่าวสารทางการเมือง เพื่อให้ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลที่ถูกต้องและเป็นกลาง ด้านข้อมูลข่าวสาร ควรส่งเสริมการอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นอย่าง

สร้างสรรค์ เพื่อให้การเมืองเป็นเรื่องที่ทุกคนสามารถมีส่วนร่วมได้ ด้านช่องทางการสื่อสาร ควรร่วมมือกันในการควบคุมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ เพื่อป้องกันการแพร่กระจายของข่าวปลอมและข้อมูลที่บิดเบือน และด้านผู้รับสาร ควรสนับสนุนการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ของประชาชน เพื่อให้สามารถประเมินข้อมูลและตัดสินใจได้อย่างรอบคอบ ทั้งนี้เพราะ การประยุกต์ใช้หลักธรรมพละ 4 ในการสื่อสารทางการเมืองบนเครือข่ายสังคมออนไลน์ เป็นการสร้างเกราะป้องกันและขับเคลื่อนการเมืองเชิงบวก โดยมุ่งเน้น ปัญญา (ความรู้) วิริยะ (ความมุ่งมั่น) อดวิริยะ (ความสุจริต) และ สังคหะ (การสงเคราะห์) เพื่อลดความเกลียดชังและสร้างสรรค์คุณภาวะในโลกดิจิทัล ซึ่งประชาชนในเขตเทศบาลนครนครสวรรค์ เป็นไปตามหลักพุทธธรรม (พระครูสมุทรวชิราวุธ (ธัญชัย อริณชัย), พระครูสังฆรักษ์อริวัฒน์ อริวิฑฒโน (วัฑฒะสิริชัย) และพระสมุห์กัมพล กิตติโก (บุญนิยม), 2569) มีการส่งเสริมการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นอย่างสร้างสรรค์และการควบคุมการใช้สื่อสังคมออนไลน์อย่างเหมาะสม จะช่วยลดปัญหาข่าวปลอมและความรุนแรงทางวาจา อันจะนำไปสู่การพัฒนาการสื่อสารทางการเมืองที่เกื้อกูลต่อสังคมประชาธิปไตยโดยรวม สอดคล้องกับงานวิจัยของพิบูลย์ เพียรพานิชกุล, อัคราวรรณ ใจยะเขียว และยุทธนา ปาณิต (2564) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการสื่อสารทางการเมืองตามหลักพุทธธรรม พบว่า การสื่อสารทางการเมืองของผู้นำที่มีต่อประชาชนในสังคมปัจจุบัน คือเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาสังคมและประเทศชาติ เพราะปัจจุบันการสื่อสารทางการเมืองในประเทศไทยจะประสบปัญหาจากผู้สื่อสาร เนื่องจากผู้นำทางการเมืองในระดับต่างๆ ยังขาดทักษะในการสื่อสาร ซึ่งเป็นปัจจัยหลักมาจากข้อจำกัดหลายด้าน อาทิเช่น ผู้สื่อสารขาดทักษะในการเข้าถึงข้อมูลที่ไม่รู้จริง กระบวนการส่งสารไม่มีความชัดเจน เครื่องมือสื่อสารยังไม่ทันต่อเหตุการณ์ปัจจุบัน และผู้รับสารยังไม่สามารถเข้าถึงสารที่ผู้ส่งสารส่งมาได้อย่างแท้จริง

องค์ความรู้ใหม่

การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการสื่อสารทางการเมืองผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ของประชาชนเขตเทศบาลนครนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ ตามหลักธรรมพละ 4 ที่ผู้วิจัยสังเคราะห์ได้จากงานวิจัย สรุปได้ว่า

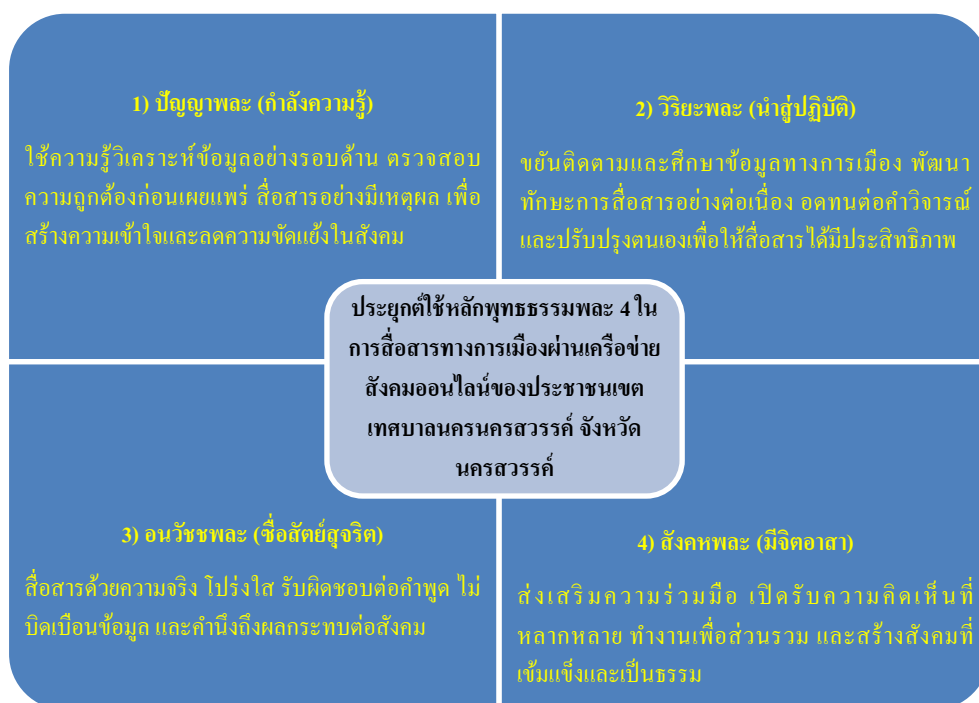
1. ปัญญาพละ (กำลังความรู้) ปัญญาพละ หรือ กำลังความรู้ เป็นพลังที่สำคัญอย่างยิ่งในการดำเนินชีวิต และเมื่อนำมาประยุกต์ใช้ในการสื่อสารทางการเมือง จะช่วยให้การสื่อสารนั้นมี

ประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และสร้างผลกระทบที่ดีต่อสังคมได้ การใช้ปัญญาในการวิเคราะห์ข้อมูลข่าวสารที่ได้รับมาอย่างรอบด้าน ก่อนที่จะนำไปเผยแพร่ต่อ เพื่อให้แน่ใจว่าข้อมูลนั้นถูกต้องและเป็นประโยชน์ในการสร้างสรรค์เนื้อหาที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม ส่งเสริมความเข้าใจอันดี และหลีกเลี่ยงการสร้างความแตกแยก ได้ตอบกับผู้อื่นอย่างสุภาพ เหตุผล และเปิดใจรับฟังความคิดเห็นที่แตกต่าง ซึ่งผู้สื่อสารทางการเมืองควรศึกษาประเด็นทางการเมืองที่ตนเองสนใจอย่างละเอียดรอบด้าน เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องและครอบคลุม ศึกษาหลักการทางการเมืองต่างๆ เช่น ระบบการปกครอง การเมืองระหว่างประเทศ จะช่วยให้ผู้สื่อสารสามารถวิเคราะห์สถานการณ์ทางการเมืองได้อย่างรอบคอบตรวจสอบแหล่งที่มาของข้อมูลก่อนจะนำข้อมูลใดๆ มาเผยแพร่ ควรตรวจสอบแหล่งที่มาของข้อมูลให้แน่ใจว่าเชื่อถือได้ วิเคราะห์ข้อมูลอย่างรอบด้านพิจารณาข้อมูลจากหลายๆ แง่มุม เพื่อให้ได้ข้อสรุปที่รอบคอบและสมเหตุสมผล หลีกเลี่ยงการเผยแพร่ข้อมูลที่ไม่ถูกต้อง การเผยแพร่ข้อมูลที่ไม่ถูกต้อง อาจก่อให้เกิดความเข้าใจผิดและความขัดแย้งในสังคมได้

2. วิริยะพละ (นำสู่ปฏิบัติ) วิริยะพละ หรือ กำลังแห่งความเพียร เป็นพลังที่สำคัญในการสื่อสารทางการเมือง การนำวิริยะพละมาประยุกต์ใช้ จะช่วยให้การสื่อสารของเรามีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และสามารถสร้างการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีได้ หมั่นติดตามข่าวสารและข้อมูลทางการเมืองอยู่เสมอ เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจ ศึกษาหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่เกี่ยวข้องกับการอยู่ร่วมกันในสังคม เพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในการสื่อสารความพยายามหมั่นศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับประเด็นทางการเมืองต่างๆ เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจที่รอบด้าน เพียรพยายามสื่อสารให้เข้าใจง่าย สร้างสรรค์ และกระตุ้นให้เกิดการมีส่วนร่วม อดทนต่อการถูกวิพากษ์วิจารณ์ และพร้อมที่จะปรับปรุงแก้ไขตนเองอยู่เสมอ สื่อสารกับประชาชนอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้ประชาชนได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารอย่างทั่วถึง พยายามปรับปรุงวิธีการสื่อสารให้ทันสมัยและเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้มากขึ้น ฝึกฝนทักษะการพูด การเขียน และการนำเสนอ เพื่อให้การสื่อสารมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้ นักการเมืองต้องหมั่นลงพื้นที่พบปะประชาชน ฟังปัญหา และนำปัญหาไปแก้ไข นักกิจกรรมต้องจัดกิจกรรมรณรงค์อย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ประชาชนตระหนักถึงปัญหาและร่วมกันแก้ไข ส่วนผู้สื่อข่าวต้องสืบค้นข้อมูลข่าวสารอย่างละเอียดรอบด้าน และนำเสนอข่าวสารที่ถูกต้องและเป็นประโยชน์ต่อสังคม

3. อนุรักษ์พล (เชื้อสตัยสุจริต) อนุรักษ์พล หรือ กำลังแห่งความซื่อสัตย์สุจริต เป็นคุณธรรมอันสูงส่งที่ควรนำมาประยุกต์ใช้ในทุกด้านของชีวิต รวมถึงการสื่อสารทางการเมือง การนำหลักธรรมนี้มาใช้ จะช่วยสร้างความน่าเชื่อถือ และความไว้วางใจให้กับผู้คนได้เป็นอย่างดี หลีกเลี่ยงการพูดโกหกหรือข้อมูลที่บิดเบือน เพื่อให้ประชาชนได้รับรู้ข้อมูลที่ถูกต้อง เปิดเผยข้อมูลอย่างตรงไปตรงมา โดยเปิดเผยข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับตนเองหรือองค์กรอย่างโปร่งใส เพื่อสร้างความน่าเชื่อถือ รักษาคำพูดเมื่อให้คำมั่นสัญญาใดๆ ก็ตาม ควรปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด รับผิดชอบต่อคำพูดของตนเอง เมื่อพูดอะไรออกไปแล้ว ควรรับผิดชอบต่อผลกระทบที่ตามมา ทุ่มเทในการทำงาน เพื่อให้ได้ผลงานที่มีคุณภาพ ไม่กระทำการทุจริตหรือคอร์รัปชันในทุกกรณี นักการเมืองรู้ถึงผลกระทบของการสื่อสารของตนเองต่อผู้อื่นและสังคม ควบคุมอารมณ์ ไม่ใช้อารมณ์ในการสื่อสาร และหลีกเลี่ยงการใช้คำพูดที่รุนแรง หรือข่มขู่ ตั้งสติในการตัดสินใจ และไม่หลงไปกับกระแสของความคิดเห็นที่ไม่เป็นประโยชน์

4. สังคหพล (มีจิตอาสา) สังคหพล หรือ กำลังแห่งความสามัคคี เป็นพลังที่สามารถนำมาสร้างความร่วมมือและความสามัคคีในหมู่คนได้เป็นอย่างดี การประยุกต์ใช้ในการสื่อสารทางการเมือง จะช่วยสร้างสังคมที่เป็นประชาธิปไตยที่เข้มแข็งและยั่งยืน สร้างความสามัคคีในสังคม โดยการส่งเสริมความเข้าใจอันดี และการทำงานร่วมกัน สร้างเครือข่ายกับผู้ที่มีความคิดเห็นที่แตกต่าง เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และร่วมกันแก้ไขปัญหา และเป็นผู้นำในการสร้างสังคมที่เป็นธรรมและมีความสุข ร่วมมือกับทุกภาคส่วนโดยทำงานร่วมกับทุกภาคส่วนในสังคม ไม่ว่าจะเป็นภาครัฐ ภาคเอกชน หรือภาคประชาสังคม เพื่อร่วมกันแก้ไขปัญหาของประเทศ สร้างเครือข่ายกับกลุ่มคนที่มีความคิดเห็นที่แตกต่าง เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และร่วมกันหาทางออก เป็นแบบอย่างที่ดีในการทำงานร่วมกัน และการให้บริการสังคม กระตุ้นให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาของประเทศการมีจิตอาสา เสียสละเพื่อส่วนรวม ยินดีที่จะเสียสละเพื่อประโยชน์ส่วนรวม ช่วยเหลือผู้อื่นโดยไม่หวังผลตอบแทน

แผนภาพที่ 1 แสดงองค์ความรู้ที่ได้สังเคราะห์จากการวิจัย

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. เทศบาลนครนครสวรรค์ ควรส่งเสริมความรู้ และทักษะด้านสื่อดิจิทัลให้กับประชาชน สอดแทรกเนื้อหาเกี่ยวกับสื่อดิจิทัล และการรู้เท่าทันสื่อในหลักสูตรการศึกษาตั้งแต่ระดับพื้นฐาน โดยมีการจัดอบรมให้กับประชาชนทั่วไป นักการเมือง หรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการใช้สื่อสังคมออนไลน์อย่างมีวิจารณญาณบรรณรักษ์ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนตระหนักถึงความสำคัญของการตรวจสอบข้อมูลข่าวสารก่อนแชร์กันเอง

2. สำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจังหวัดนครสวรรค์ ควรส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดนโยบาย ช่องทางการมีส่วนร่วม สร้างช่องทางให้ประชาชนสามารถแสดงความคิดเห็นและเสนอแนะนโยบายผ่านช่องทางออนไลน์ การรับฟังความคิดเห็น โดยหน่วยงานภาครัฐ และพรรคการเมืองต้องเปิดรับฟังความคิดเห็นของประชาชนและนำไปพิจารณา

ในการกำหนดนโยบาย สร้างกลไกในการตรวจสอบการทำงานของภาครัฐและพรรคการเมืองให้มีความโปร่งใส

3. กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ควรกำหนดนโยบายที่ชัดเจนเกี่ยวกับการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารทางการเมือง ให้หน่วยงานภาครัฐ และพรรคการเมืองเปิดเผยข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับนโยบายและกิจกรรมทางการเมืองอย่างโปร่งใส และความถูกต้อง โดยบังคับใช้กฎหมายเพื่อป้องกันการเผยแพร่ข้อมูลเท็จ ข่าวดลอม และการบิดเบือนข้อมูล และกำหนดให้ผู้เผยแพร่ข้อมูลต้องรับผิดชอบต่อนโยบายที่เผยแพร่ออกไป

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. เทศบาลนครนครสวรรค์และหน่วยงานท้องถิ่นที่เกี่ยวข้อง สามารถนำผลการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมส่งเสริมความรู้และทักษะการใช้สื่อสังคมออนไลน์แก่ประชาชน โดยเน้นการตรวจสอบข้อมูลข่าวสาร การรู้เท่าทันสื่อ และการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นทางการเมืองอย่างสร้างสรรค์ เพื่อส่งเสริมการสื่อสารและการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนอย่างเหมาะสม

2. ผู้นำท้องถิ่นและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตเทศบาลนครนครสวรรค์สามารถใช้ผลการวิจัยเป็นแนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงคุณธรรม โดยประยุกต์หลักพุทธธรรม ร่วมกับการสื่อสารทางการเมืองผ่านสื่อออนไลน์ เพื่อสร้างความน่าเชื่อถือและลดความขัดแย้ง

3. ผู้นำท้องถิ่น สามารถใช้ผลการวิจัยเป็นข้อมูลประกอบการวางแผนและพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านดิจิทัลและการสื่อสาร เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ ความโปร่งใส และการเข้าถึงข้อมูลของประชาชน

คำรับรองและการเปิดเผยข้อมูลของผู้เขียน

1. การเปิดเผยผลประโยชน์ทับซ้อน (Conflict of Interest)

ผู้เขียนขอรับรองว่า ไม่มีผลประโยชน์ทับซ้อนใดๆ (Conflict of Interest) ไม่ว่าจะเป็นทั้งทางการเงินและมิใช่ทางการเงิน ที่อาจมีอิทธิพลต่อการออกแบบและดำเนินการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์และแปลผลข้อมูล ตลอดจนการนำเสนอและเผยแพร่ผลการวิจัยในบทความฉบับนี้

2. การใช้ปัญญาประดิษฐ์และเทคโนโลยีสนับสนุนการจัดทำต้นฉบับ

ผู้เขียนขอรับรองว่า ในกระบวนการจัดทำต้นฉบับบทความฉบับนี้ มิได้มีการใช้ปัญญาประดิษฐ์เชิงกำเนิด (Generative AI) หรือเทคโนโลยีที่ใช้ปัญญาประดิษฐ์ช่วยในการจัดทำเนื้อหา ไม่ว่าจะเป็นการระดมความคิด การค้นคว้าและสังเคราะห์ข้อมูล การร่างหรือสร้างเนื้อหา การเรียบเรียง การตรวจแก้ภาษา การวิเคราะห์ข้อมูล หรือการจัดทำส่วนใดส่วนหนึ่งของบทความ

เนื้อหาทั้งหมดในบทความฉบับนี้จัดทำ ตรวจสอบ และเรียบเรียงโดยผู้เขียน โดยผู้เขียนรับผิดชอบต่อความถูกต้อง ความน่าเชื่อถือ และความสมบูรณ์ของเนื้อหาทั้งหมดในบทความฉบับนี้

3. คำรับรองเกี่ยวกับการเปิดเผยข้อมูล (Data Availability Statement)

ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้รับการเก็บรวบรวมและจัดการโดยผู้เขียนตามวัตถุประสงค์และระเบียบวิธีวิจัยที่กำหนดไว้ การเปิดเผยหรือการเข้าถึงข้อมูลจะดำเนินการภายใต้ข้อกำหนดด้านจริยธรรมการวิจัย ความเป็นส่วนตัวของผู้ให้ข้อมูล และสิทธิในการเผยแพร่ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง

ทั้งนี้ ผู้สนใจสามารถติดต่อผู้เขียนเพื่อขอข้อมูลเพิ่มเติมได้ตามความเหมาะสมและภายใต้เงื่อนไขที่ไม่ขัดต่อหลักจริยธรรมและการคุ้มครองข้อมูลที่เกี่ยวข้อง

4. คำรับรองด้านจริยธรรมการวิจัย (Ethics Statement)

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยโดยยึดหลักจริยธรรมทางวิชาการอย่างเคร่งครัด ตลอดทุกขั้นตอนของกระบวนการวิจัย ตั้งแต่การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล การนำเสนอผลการวิจัย ตลอดจนการเผยแพร่ผลงาน โดยคำนึงถึงความถูกต้อง ความซื่อสัตย์ทางวิชาการ การรักษาความลับและความเป็นส่วนตัวของข้อมูล และไม่นำเสนอข้อมูลในลักษณะที่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อบุคคลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้ ข้อมูลทั้งหมดถูกนำมาใช้เพื่อวัตถุประสงค์ทางวิชาการและการวิจัยเท่านั้น

5. แหล่งทุนสนับสนุนการวิจัย (Funding)

การศึกษาวิจัยและการจัดทำบทความฉบับนี้ไม่ได้รับทุนสนับสนุนจากหน่วยงาน องค์กร บริษัท หรือแหล่งทุนภายนอกใด ๆ โดยผู้วิจัยดำเนินการศึกษาวิจัยโดยไม่มีผู้ให้ทุนที่มีบทบาทต่อการออกแบบการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์และแปลผลข้อมูล หรือการตัดสินใจเผยแพร่ผลงานวิจัย

6. กระบวนการของผู้มีส่วนร่วมตามหลัก CRediT

นราพงษ์ วสุภูมิตานนท์: แนวคิดและการออกแบบการวิจัย (Conceptualization), การดำเนินการวิจัยและเก็บรวบรวมข้อมูล (Investigation), การวิเคราะห์ข้อมูล (Formal Analysis) และการเขียนต้นฉบับ (Writing – Original Draft)

ภราดร แก้วบุตรดี: การกำกับดูแลและให้คำปรึกษา (Supervision) และการตรวจทานและปรับปรุงต้นฉบับ (Writing – Review & Editing)

เอกสารอ้างอิง

ชนะศึก วิเศษชัย. (2568). การสื่อสารทางการเมืองกับการธำรงรักษาและสร้างความเข้มแข็งให้แก่วาระของประชาชาติไทย. *วารสารศิลปการจัดการ*, 9(1), 444–461. <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/jam/article/view/273696>

ปภพพล เต็มธีรกิจ. (2566). การใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ในการมีส่วนร่วมทางการเมือง: กรณีศึกษาจังหวัดปทุมธานี. *วารสารวิชาการนอร์ทเทิร์น*, 9(3), 13-28. <https://so09.tci-thaijo.org/index.php/AJntc/article/view/1749>

ปาริชาติ ชุมพงศ์. (2568). *การสื่อสารของนักการเมืองท้องถิ่นที่มีผลต่อการบริหารงาน ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดนครราชสีมา*. [วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยสาขาวิชารัฐศาสตร์]. E-thesis Central Library Mahachulalongkornrajavidyalaya University <https://e-thesis.mcu.ac.th/items/8538>

พระครูสมุทรวชิรานูวัตร (ธัญชัย อริยชัย), พระครูสังฆรักษ์อริวัฒน์ อธิวัฒน์โน (วัดตะสรีชัย) และ พระสมุห์กัมพล กิตติโก (บุญนิยม). (2569). การไตร่ตรองก่อนเผยแพร่สารทางการเมืองในสื่อสังคมออนไลน์: การประยุกต์หลักธรรมเพื่อการสื่อสารอย่างรับผิดชอบของพลเมือง. *วารสารพุทธนวัตกรรมการจัดการ*, 9(1), 193-206. <https://so06.tci-thaijo.org/index.php/bim/article/view/291614>

พิบูลย์ เพียรพานิชกุล, อัครวรินทร์ ไชยะเขียว และยุทธนา ปาณิต. (2564). การสื่อสารทางการเมืองตามหลักพุทธธรรม. *วารสารศรีล้านช้างปริทรรศน์*, 7(2), 155-167. <https://ojs.mbu.ac.th/index.php/jslc/article/view/1803>

มนัสนันท์ ศิวะพรพัฒนา. (2564). การสื่อสารทางการเมืองของนักการเมืองที่มีผลต่อการไปใช้สิทธิเลือกตั้งทั่วไปของประชาชนในอำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี. [สารนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย]. หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์. https://gradpol.mcu.ac.th/wp-content/uploads/%A1%E0%B8%99%E0%B8%B1%E0%B8%AA%E0%B8%99%E0%B8%B1%E0%B8%99%E0%B8%97%E0%B9%8C-%E0%B8%A8%E0%B8%B4%E0%B8%A7%E0%B8%B0%E0%B8%9E%E0%B8%A3%E0%B8%9E%E0%B8%B1%E0%B8%92%E0%B8%99%E0%B8%B2_watermark.pdf

มัลลิกา บุญมีตระกูล มหาสุข. (2565). การสื่อสารทางการเมืองผ่านสื่อสังคมออนไลน์. *วารสารปรัชญาปริทรรศน์*, 27(2), 63-81. <https://so05.tci-thaijo.org/index.php/phiv/article/view/259896>

สำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจังหวัดนครสวรรค์. (2568). รายงานประจำปี 2568. สำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจังหวัดนครสวรรค์. https://www.nw-local.go.th/files/com_order/2025-09_a26800b90baa621.pdf

สุหทัยา สิ้นชัย. (2567). การสื่อสารทางการเมืองของนักการเมืองที่มีผลต่อการไปใช้สิทธิเลือกตั้งทั่วไป ของประชาชนในอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี. [สารนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย]. หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์. https://gradpol.mcu.ac.th/wp-content/uploads/2025/01/01-%E0%B8%99%E0%B8%B2%E0%B8%87%E0%B8%AA%E0%B8%B8%E0%B8%AB%E0%B8%B1%E0%B8%97%E0%B8%A2%E0%B8%B2-%E0%B8%AA%E0%B8%B4%E0%B8%99%E0%B8%8A%E0%B8%B1%E0%B8%A2_watermark.pdf

Yamane, T. (1973). *Statistics: An introductory analysis* (3rd ed.). Harper & Row.

Collaborative Learning Management Using the STAD Technique on History Time and Historical Methods for Mathayom Suksa 1 Students at Wat Nong Phrom No School, Khrok Phra District, Nakhon Sawan Province

Narath Suaudon¹ Chaowarit Jongkatkorn² and Thanong Thosagai³

Received: August 24, 2025

Revised: September 27, 2026

Accepted: September 28, 2026

Abstract

The objectives of this research article were 1) to construct and determine the effectiveness of cooperative learning management using the STAD technique on "History, Time, and Historical Methods" for Mathayom Suksa 1 students at Wat Nong Phrom No School, Krok Phra District, Nakhon Sawan Province based on the 80/80 criteria; 2) to compare the pre-test and post-test learning achievement of students taught using the STAD cooperative learning technique; and 3) to examine student satisfaction with the STAD cooperative learning technique. This was the experimental research using a one-group pretest-posttest design. The population consisted of 9 Mathayom Suksa 1 students at Wat Nong Phrom No School, Krok Phra District, Nakhon Sawan Province under the Nakhon Sawan Primary Educational Service Area Office 1 during the second semester of the 2024 academic year. The research instruments

¹ Wat Nong Phrom No School

²⁻³ Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Corresponding author, e-mail: noinathatporn@gmail.com, Tel. 064-2695494

included 1) six lesson plans based on the STAD cooperative learning technique; 2) the learning achievement test was a 30-item, 4-option multiple-choice test with a difficulty index ranging from 0.45 to 0.64, a discrimination index ranging from 0.65 to 0.80, and a reliability coefficient of 0.89; and 3) a 15-item satisfaction questionnaire. Data were analyzed using mean, standard deviation, efficiency indices (E1/E2), and the Dependent Samples t-test. The research findings revealed that 1) cooperative learning using the STAD technique demonstrated an E1/E2 efficiency of 84.33/83.31, meeting the established 80/80 criterion; 2) post-learning achievement ($\bar{X}$ = 27.33, S.D. = 0.71) was significantly higher than pre-learning achievement ($\bar{X}$ = 15.00, S.D. = 0.87) at the .05 statistical significance level; and 3) students' overall satisfaction with cooperative learning using the STAD technique was at the highest level ($\bar{X}$ = 4.72, S.D. = 0.09).

Keywords: cooperative learning, STAD technique, Historical method

การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD เรื่อง ประวัติศาสตร์กาลเวลา และ วิธีการทางประวัติศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนวัดหนองพรม หน่อ อำเภोगโรกพระ จังหวัดนครสวรรค์

ณรัช เสืออุดม¹ เชาวฤทธิ์ จงเกษกรณ์² และทนง ทศไกร³

Received: August 24, 2025

Revised: September 27, 2026

Accepted: September 28, 2026

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) สร้างและหาประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD เรื่อง ประวัติศาสตร์ กาลเวลา และวิธีการทางประวัติศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนวัดหนองพรมหน่อ อำเภोगโรกพระ จังหวัดนครสวรรค์ ตามเกณฑ์ 80/80 2) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD และ 3) ศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง โดยใช้แบบแผนการทดลองกลุ่มเดียวทดสอบก่อนและหลังเรียน (One Group Pre-test Post-test Design) ประชากร ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนวัดหนองพรมหน่อ อำเภोगโรกพระ จังหวัดนครสวรรค์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 9 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แผนการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD จำนวน 6 แผน 2) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแบบปรนัย

¹ โรงเรียนวัดหนองพรมหน่อ

²⁻³ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย; Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Corresponding author, e-mail: noinathatporn@gmail.com, Tel. 064-2695494

ชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ มีค่าความยากง่ายระหว่าง 0.45–0.64 ค่าอำนาจจำแนก ระหว่าง 0.65–0.80 และค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.89 และ 3) แบบสอบถามความพึงพอใจ จำนวน 15 ข้อ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าประสิทธิภาพ E1/E2 และการทดสอบค่าทีแบบกลุ่มตัวอย่างสัมพันธ์กัน (Dependent Samples t-test) ผลการวิจัยพบว่า 1) การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD มีประสิทธิภาพ E1/E2 เท่ากับ 84.33/83.31 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ 80/80 ที่กำหนด 2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน ($\bar{X}$ = 27.33, S.D. = 0.71) สูงกว่าก่อนเรียน ($\bar{X}$ = 15.00, S.D. = 0.87) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 3) นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.72, S.D. = 0.09)

คำสำคัญ: การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ, เทคนิค STAD, วิธีการทางประวัติศาสตร์

บทนำ

การพัฒนาการศึกษาถือเป็นรากฐานสำคัญของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และสังคม โดยประเทศไทยได้กำหนด แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560–2579 ให้เป็นกรอบทิศทางการพัฒนาการศึกษาในระยะยาว เพื่อมุ่งสร้างคุณภาพผู้เรียนให้มีความรู้ ความสามารถ ทักษะ และคุณลักษณะที่เหมาะสมกับศตวรรษที่ 21 แผนดังกล่าวให้ความสำคัญกับการพัฒนาผู้เรียนให้มีความเป็นพลเมืองดี มีคุณธรรม จริยธรรม และสามารถอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสันติสุข ตลอดจนมีทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยี (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560)

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เป็นกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่ช่วยให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจการดำรงชีวิตของมนุษย์ ทั้งในฐานะปัจเจกบุคคลและการอยู่ร่วมกันในสังคมการปรับตัวตามสภาพแวดล้อม การจัดการทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด เข้าใจถึงการพัฒนาเปลี่ยนแปลงตามยุคสมัย กาลเวลา ตามเหตุปัจจัยต่าง ๆ เกิดความเข้าใจในตนเองและผู้อื่น มีความอดทน อดกลั้นยอมรับในความแตกต่าง และมีคุณธรรม สามารถนำความรู้ไปปรับใช้ในการดำเนินชีวิต เป็นพลเมืองดีของประเทศชาติและสังคมโลก ทั้งนี้โครงสร้างของหลักสูตรได้กำหนดให้กลุ่ม

สาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม มี 5 สาระ ดังนี้ 1) สาระที่ 1 ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม 2) สาระที่ 2 หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรมและการดำเนินชีวิตในสังคม 3) สาระที่ 3 เศรษฐศาสตร์ 4) สาระที่ 4 ประวัติศาสตร์ และ 5) สาระที่ 5 ภูมิศาสตร์ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551)

สาระการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ เป็นสาระหนึ่งในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม คำสั่งของคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ที่กำหนดให้สถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน (ป.1 - ม.6) ในทุกสังกัด จัดการเรียนการสอนประวัติศาสตร์เป็นรายวิชาเฉพาะ ขึ้นอย่างน้อยสัปดาห์ละ 1 ชั่วโมง ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม โดยสถานศึกษาจะต้องดำเนินการปรับโครงสร้างเวลาเรียนของหลักสูตรสถานศึกษา ในรายวิชาพื้นฐานให้สอดคล้องกับคำสั่ง ที่กำหนดไว้พื้นฐานความรู้ความเข้าใจทางด้านประวัติศาสตร์ เป็นรากฐานความเข้าใจปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในยุคปัจจุบันที่นำไปสู่การวิเคราะห์อย่างมีเหตุผล และก่อให้เกิดมาตรการในการแก้ปัญหาอย่างมีประสิทธิภาพ ปัญหาสำคัญในการเรียนประวัติศาสตร์คือ ผู้เรียนไม่เห็นความสำคัญของวิชาประวัติศาสตร์ วิธีการสอนและวัดผลแบบท่องจำไม่ท้าทายหรือกระตุ้นให้คิด ทำให้ผู้เรียนเบื่อหน่าย รวมถึงบริบทการศึกษาที่เปลี่ยนไปผู้เรียนไม่สนใจเรียนประวัติศาสตร์ เนื่องจากไม่ใช่วิชาที่สามารถนำไปประกอบอาชีพที่ได้ผลตอบแทนสูงประกอบกับในมุมมองของครูผู้สอน การเรียนการสอนประวัติศาสตร์มีข้อจำกัดหลายประการประวัติศาสตร์เป็นนามธรรม เป็นอดีตที่หลงเหลือเพียงร่องรอยการเล่าขานที่พิสูจน์ไม่ได้ เป็นบทเรียนในอดีตที่ไม่น่าสนใจเพราะต้องเคี้ยวขี้เณรให้เด็กอ่านข้อมูลมากมาย ให้ทำรายงาน และสอนให้สนุกยาก

แนวทางการจัดการเรียนรู้ที่ใช้แก้ปัญหาให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นและเกิดทักษะการคิดอย่างมีประสิทธิภาพมีความคงทนต่อการเรียน มีจิตสาธารณะ วิธีหนึ่งคือ การจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือเทคนิค STAD ซึ่งเทคนิค STAD (Student team-achievement division) เป็นเทคนิคหนึ่งของรูปแบบการเรียนรู้แบบร่วมมือ มีขั้นตอนในการจัดการเรียนรู้ไม่ซับซ้อน และสามารถประยุกต์ใช้สอนกับทุกรายวิชา โดยที่จัดผู้เรียนออกเป็นกลุ่ม ๆ ละ 4 - 5 คน ที่มีความสามารถต่างกัน มีเพศ และเชื้อชาติต่างกัน ทำงานร่วมกัน และอภิปรายปัญหาเป็นกลุ่มหรือใช้วิธีการใด ๆ ที่ผู้เรียนต้องการที่จะเรียนรู้เนื้อหาเพื่อเป้าหมายกลุ่มเดียวกัน เทคนิค STAD เป็นวิธีการสอนที่ครอบคลุมซึ่งสามารถใช้ในการสอนวิชาต่าง ๆ ได้ ผู้เรียนสามารถพัฒนาทักษะของ

ตนเองได้โดยการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม 4 หรือ 5 คน สมาชิกแต่ละคนในกลุ่มจะเน้นทำงานเฉพาะ และกลุ่มจะช่วยเหลือซึ่งกันและกันในการเรียนรู้ เมื่อสิ้นสุดบทเรียน สมาชิกกลุ่มแต่ละคนจะได้รับ การทดสอบเป็นรายบุคคล และผลลัพธ์ของผู้เรียนจะถูกนำมาเฉลี่ยเพื่อสร้างคะแนนกลุ่ม หาก คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มสูงถึงเกณฑ์ที่กำหนด ผู้เรียนจะได้รับรางวัล หลังจาก 5 - 6 สัปดาห์ของ การศึกษา ผู้เรียนสามารถเปลี่ยนกลุ่มได้ซึ่ง ทิศนา ขัมมณี (2548) กล่าวว่า เทคนิค STAD (Student Teams Achievement Division) เป็นรูปแบบหนึ่งของการเรียนแบบร่วมมือที่จะช่วยให้ นักเรียนได้ช่วยเหลือแลกเปลี่ยนเรียนรู้โดยให้ความสำคัญกับการรับผิดชอบรายบุคคลและรายกลุ่ม การจัดการเรียนรู้แบบ STAD (Student Teams Achievement Divisions) ที่เน้นผู้เรียนเป็น ศูนย์กลาง โดยมีการจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเรียนเป็นกลุ่มย่อย 3-5 คน สมาชิกมีความแตกต่างกัน ทางด้านความสามารถทางการเรียน คือ แบ่งกลุ่มนักเรียนที่เรียนเก่ง ปานกลาง และอ่อน ลักษณะ เด่นของวิธีการสอนแบบร่วมมือคือ เน้นเรื่องความร่วมมือร่วมแรงกันระหว่างสมาชิกกลุ่มในกลุ่มทุก คน กำหนดความสำเร็จของกลุ่ม ทำหน้าที่ของบุคคลที่จะเรียนรู้กระบวนการแก้ปัญหาจากกิจกรรม ต่าง ๆ ร่วมกัน การเรียนแบบนี้สมาชิกกลุ่มทุกคนจะต้องมีส่วนร่วมรับผิดชอบในการเรียนรู้สิ่งที่ครู สอนเพื่อช่วยเหลือเพื่อนที่อยู่ในกลุ่มเดียวกัน เพื่อจะได้รับความสำเร็จร่วมกันถือว่าเป็นการจัดการเรียนรู้ที่ เปิดโอกาสให้นักเรียนแต่ละคนแสดงศักยภาพของตนโดยไม่ต้องผ่านครูผู้สอน เช่น นักเรียนที่เรียน เก่งอธิบายให้กับนักเรียนอ่อนให้เข้าใจถือว่าเป็นการแสดงศักยภาพทางภาวะผู้นำของนักเรียนที่เรียน เก่งได้ด้วย เนื่องจากนักเรียนที่เรียนเก่งบางคนยังขาดความมั่นใจในตัวเองมีการช่วยเหลือซึ่งกันและ กันในการทำงาน ทำความเข้าใจเนื้อหา นั้น ๆ ร่วมกันอย่างแท้จริง เพื่อเป็นการกระตุ้นให้เกิด แรงจูงใจในการเรียนของนักเรียนให้รู้จักการทำงานเป็นทีมจนสามารถทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สูงขึ้น

โรงเรียนวัดหนองปรหมน่อ อำเภอโกรกพระ จังหวัดนครสวรรค์ ได้มีการจัดการเรียน การสอนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่เน้นให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้ และจากจัดการเรียนการสอนรายวิชา ประวัติศาสตร์ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และ วัฒนธรรม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ได้พบปัญหานักเรียนส่วนใหญ่ยังขาดความเข้าใจใน เนื้อหาประวัติศาสตร์ เพราะนักเรียนจะอ่านเพียงเนื้อหาในหนังสือเรียนเพื่อหาคำตอบเพียงอย่าง เดียวและการทำงานส่วนใหญ่จะเป็นเพียงต่างคนต่างทำงาน นักเรียนจึงขาดทักษะการทำงาน

ร่วมกันกับเพื่อนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ภายในห้องเรียนน้อยมาก โดยเป็นผู้รับรู้อย่างเดียว นักเรียนจึงขาดโอกาสที่จะร่วมเรียนรู้และมีปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน โดยเมื่อนักเรียนเกิดความสงสัย ครูผู้สอนส่วนมากจะใช้วิธีการบรรยายมากกว่าการจัดให้นักเรียนมีกิจกรรมที่มีส่วนร่วมในการทำงานร่วมกัน ซึ่งครูผู้สอนได้ตั้งเป้าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนรายวิชา ประวัติศาสตร์ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ปีการศึกษา 2566 โรงเรียนวัดหนองพรมหน่อ ไว้ร้อยละ 70 แต่ผลการนักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ได้ร้อยละ 65.75 ซึ่งไม่เป็นไปตามที่ตั้งไว้ (โรงเรียนวัดหนองพรมหน่อ, 2567)

จากการศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ประกอบกับสภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้รายวิชาประวัติศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนวัดหนองพรมหน่อ พบว่า การจัดการเรียนรู้อย่างจำเป็นต้องพัฒนากระบวนการที่ส่งเสริมให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ มีปฏิสัมพันธ์และทำงานร่วมกับผู้อื่น ตลอดจนช่วยยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้ เป็นไปตามเป้าหมายของสถานศึกษา การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD เป็นแนวทางหนึ่งที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และมีความรับผิดชอบทั้งต่อตนเองและกลุ่ม จึงมีความเหมาะสมที่จะนำมาใช้ในการจัดการเรียนรู้เนื้อหาประวัติศาสตร์ กาลเวลา และวิธีการทางประวัติศาสตร์ ดังนั้น จึงมีความจำเป็นที่จะศึกษาการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนวัดหนองพรมหน่อ เพื่อพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน รวมทั้งนำผลการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางสำหรับครูในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้รายวิชาประวัติศาสตร์และประยุกต์ใช้กับรายวิชาอื่นตามความเหมาะสมต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อสร้างและหาประสิทธิภาพของการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD เรื่อง ประวัติศาสตร์ กาลเวลา และวิธีการทางประวัติศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนวัดหนองพรมหน่อ อำเภอโกรกพระ จังหวัดนครสวรรค์ ตามเกณฑ์ 80/80
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนวัดหนองพรมหน่อ อำเภอโกรกพระ จังหวัดนครสวรรค์ ที่ได้รับการ

จัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD เรื่อง ประวัติศาสตร์ กาลเวลา และวิถีการทางประวัติศาสตร์

3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนวัดหนองพรมหน่อ อำเภอโกรกพระ จังหวัดนครสวรรค์ ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD เรื่อง ประวัติศาสตร์ กาลเวลา และวิถีการทางประวัติศาสตร์

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Research) โดยใช้แบบแผนการทดลองกลุ่มเดียวทดสอบก่อนและหลังการทดลอง (One Group Pre-test Post-test Design) มีรายละเอียดการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนวัดหนองพรมหน่อ อำเภอโกรกพระ จังหวัดนครสวรรค์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 จำนวนทั้งสิ้น 9 คน โดยผู้วิจัยศึกษาจากประชากรทั้งหมด

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย

2.1 แผนการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD เรื่อง ประวัติศาสตร์ กาลเวลา และวิถีการทางประวัติศาสตร์ จำนวน 6 แผน ได้แก่ 1) สมัยก่อนประวัติศาสตร์ 2) สมัยประวัติศาสตร์ 3) การนับศักราชแบบไทย 4) การนับศักราชแบบสากล 5) ประวัติศาสตร์และวิถีการทางประวัติศาสตร์ และ 6) หลักฐานทางประวัติศาสตร์

2.2 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ประวัติศาสตร์ กาลเวลา และวิถีการทางประวัติศาสตร์ เป็นแบบทดสอบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ ใช้สำหรับทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน

2.3 แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD เรื่อง ประวัติศาสตร์ กาลเวลา และวิถีการทางประวัติศาสตร์ จำนวน 15 ข้อ มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ

3. การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

3.1 แผนการจัดการเรียนรู้ ผู้วิจัยศึกษาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน สาระและมาตรฐานการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ตลอดจน เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD และการจัดการ เรียนรู้รายวิชาประวัติศาสตร์ จากนั้นสร้างแผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 6 แผน และนำเสนอต่อ ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องและความเหมาะสม ก่อนปรับปรุงแก้ไข เพื่อนำไปใช้ในการทดลอง

3.2 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ผู้วิจัยสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียน เรื่อง ประวัติศาสตร์ กาลเวลา และวิธีการทางประวัติศาสตร์ ให้สอดคล้องกับเนื้อหา และจุดประสงค์การเรียนรู้ โดยเป็นแบบทดสอบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จากนั้นนำ แบบทดสอบเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาโดยใช้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) และนำไปตรวจสอบคุณภาพของข้อสอบเป็นรายข้อ พบว่า มีค่าความยากอยู่ระหว่าง 0.45–0.64 ค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.65–0.80 และมีค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบทั้งฉบับเท่ากับ 0.89 ก่อนคัดเลือกแบบทดสอบที่ผ่านเกณฑ์ จำนวน 30 ข้อ เพื่อนำไปใช้ทดสอบก่อนเรียนและหลัง เรียน

3.3 แบบสอบถามความพึงพอใจ ผู้วิจัยสร้างแบบสอบถามความพึงพอใจของ นักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD จำนวน 15 ข้อ มีลักษณะเป็นมาตรา ส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ จากนั้นนำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบความตรง เชิงเนื้อหาโดยใช้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) และตรวจสอบความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยใช้ สัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นของ แบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.92

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 ผู้วิจัยชี้แจงรายละเอียดและขั้นตอนการดำเนินการวิจัยแก่นักเรียน และให้ นักเรียนทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียน (Pre-test) จำนวน 30 ข้อ พร้อม บันทึกระยะคะแนนไว้เป็นคะแนนก่อนเรียน

4.2 ผู้วิจัยดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD ตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่กำหนด จำนวน 6 แผน แผนละ 1 ชั่วโมง รวม 6 ชั่วโมง และเก็บรวบรวมคะแนนจากกิจกรรมระหว่างเรียนเพื่อนำไปใช้ในการวิเคราะห์ประสิทธิภาพของกระบวนการ (E1)

4.3 เมื่อดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ครบตามแผนแล้ว ให้นักเรียนทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน (Post-test) จำนวน 30 ข้อ เพื่อนำคะแนนไปวิเคราะห์ประสิทธิภาพของผลลัพธ์ (E2) และเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน

4.4 หลังสิ้นสุดการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ให้นักเรียนตอบแบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD จำนวน 15 ข้อ

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 วิเคราะห์ประสิทธิภาพของการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD ตามเกณฑ์ 80/80 โดยใช้สูตร E1/E2 โดย E1 หมายถึง ประสิทธิภาพของกระบวนการที่คำนวณจากคะแนนกิจกรรมระหว่างเรียน และ E2 หมายถึง ประสิทธิภาพของผลลัพธ์ที่คำนวณจากคะแนนแบบทดสอบหลังเรียน

5.2 เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าทีสำหรับข้อมูลที่สัมพันธ์กัน (Dependent Samples t-test)

5.3 วิเคราะห์ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD โดยใช้ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และแปลผลตามเกณฑ์ที่กำหนด

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบ STAD เรื่อง ประวัติศาสตร์ กาลเวลา และวิถีทางประวัติศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนวัดหนองพรมหน่อ อำเภอโคกพระ จังหวัดนครสวรรค์ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น พบว่า มีประสิทธิภาพเท่ากับ 84.33/83.31 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 80/80 ที่กำหนดไว้

2. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนหลังการจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบ STAD เรื่อง ประวัติศาสตร์ กาลเวลา และวิธีการทางประวัติศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนวัดหนองพรมหน่อ อำเภอโกรกพระ จังหวัดนครสวรรค์ พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน ($\bar{X} = 27.33$, S.D. = 0.71) สูงกว่าก่อนเรียน ($\bar{X} = 15.00$, S.D. = 0.87) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD เรื่อง ประวัติศาสตร์ กาลเวลา และวิธีการทางประวัติศาสตร์ พบว่า โดยภาพรวมนักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.72$, S.D. = 0.09) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ครูให้ออกาสนักเรียนซักถามปัญหาในการจัดการเรียนการสอนวิชาประวัติศาสตร์ ($\bar{X} = 4.89$, S.D. = 0.11) รองลงมา คือ ครูมีการเตรียมการสอนในวิชาประวัติศาสตร์ ($\bar{X} = 4.78$, S.D. = 0.15) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ เนื้อหาที่สอนทันสมัยและสามารถนำไปใช้ได้จริงในวิชาประวัติศาสตร์ ($\bar{X} = 4.33$, S.D. = 0.37) ซึ่งอยู่ในระดับมาก

อภิปรายผลการวิจัย

1. การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD เรื่อง ประวัติศาสตร์ กาลเวลา และวิธีการทางประวัติศาสตร์ มีประสิทธิภาพโดยรวมเท่ากับ 84.33/83.31 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 80/80 ที่กำหนดไว้ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้วิจัยได้ศึกษาและวิเคราะห์หลักสูตร มาตรฐานการเรียนรู้ และตัวชี้วัด เพื่อนำมาใช้ในการออกแบบเนื้อหา กิจกรรมการเรียนรู้ และการวัดประเมินผลให้สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ ประกอบกับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD ส่งเสริมให้นักเรียนทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม แลกเปลี่ยนความคิดเห็น และช่วยเหลือซึ่งกันและกันในการเรียนรู้ ส่งผลให้กระบวนการจัดการเรียนรู้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนด ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของพิชยาพร ราชคำ, ธนานันต์ กุลไพบุตร และสำราญ กำจัดภัย (2564) ที่ศึกษาการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์ตามแนวคิดห้องเรียนกลับด้านร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือรูปแบบ STAD สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 และพบว่า กิจกรรมการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพเท่ากับ 77.51/76.14 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 75/75 ที่กำหนดไว้

2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนหลังได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD เปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ผ่านกระบวนการกลุ่ม มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และร่วมกันทำความเข้าใจเนื้อหา ส่งผลให้นักเรียนเกิดความเข้าใจและพัฒนาการเรียนรู้ได้ดีขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของพรพรรณ เสาร์คำเมืองดี (2562) ที่พบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสอดคล้องกับผลการวิจัยของสรวรยา ศรีไชย, ทักษวัฒน์ เหล่าสุวรรณ และประภัสสร ปรีเอี่ยม (2564) ที่ศึกษาการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD เรื่อง อาณาจักรอยุธยาและธนบุรี และพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD เรื่อง ประวัติศาสตร์ กาลเวลา และวิธีการทางประวัติศาสตร์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.72$, S.D. = 0.09) ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD เปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้และทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม ตลอดจนได้รับการช่วยเหลือและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างสมาชิกในกลุ่ม ประกอบกับครูเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามข้อสงสัย มีการเตรียมการสอน และให้คำแนะนำช่วยเหลือนักเรียนระหว่างการทำกิจกรรม ส่งผลให้บรรยากาศการเรียนรู้เอื้อต่อการมีส่วนร่วมและทำให้นักเรียนเกิดความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ในระดับมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของอุษา มูลแก้ว (2564) ที่ศึกษาการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ร่วมกับการใช้แผนผังความคิด (Mind Mapping) เพื่อพัฒนาความสามารถด้านการเขียนย่อความสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และพบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.52$, S.D. = 0.52)

องค์ความรู้ใหม่

ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนรู้วิชาประวัติศาสตร์ เรื่อง กาลเวลาและวิธีการทางประวัติศาสตร์

โดยจัดผู้เรียนเป็นกลุ่มที่มีความสามารถแตกต่างกัน เปิดโอกาสให้สมาชิกได้เรียนรู้ร่วมกัน แลกเปลี่ยนความคิดเห็น และช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ควบคู่กับการประเมินผลการเรียนรู้เป็นรายบุคคลและกลุ่ม ซึ่งเป็นกระบวนการที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ของผู้เรียน จากการนำกระบวนการดังกล่าวไปใช้ พบว่า การจัดการเรียนรู้มีประสิทธิภาพเท่ากับ 84.33/83.31 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 80/80 ที่กำหนด ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และนักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด จึงสะท้อนให้เห็นว่าเทคนิค STAD สามารถใช้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนรู้วิชาประวัติศาสตร์ที่เน้นการเรียนรู้ร่วมกันและช่วยพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนได้

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. กระทรวงศึกษาธิการและสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ควรส่งเสริมการพัฒนาหลักสูตรและสื่อการเรียนรู้รายวิชาประวัติศาสตร์ให้มีความทันสมัย เชื่อมโยงกับบริบทและประสบการณ์ของผู้เรียน เนื่องจากผลการวิจัยพบว่า ประเด็นด้านเนื้อหาที่สอนทันสมัยและสามารถนำไปใช้ได้จริงมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดเมื่อเทียบกับประเด็นอื่น แม้จะยังอยู่ในระดับมาก
2. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 1 และสถานศึกษาในสังกัด ควรส่งเสริมการสร้างเครือข่ายแลกเปลี่ยนแนวปฏิบัติที่ดี ด้านการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD ระหว่างครูผู้สอน เพื่อพัฒนาทักษะการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ และขยายผลการนำเทคนิค STAD ไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. ผู้สอนควรนำรูปแบบ STAD ไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ในหน่วยการเรียนรู้อื่น ๆ โดยเฉพาะวิชาที่เน้นการวิเคราะห์และการทำงานกลุ่ม เช่น ประวัติศาสตร์ สังคมศึกษา หรือภาษาไทย เพื่อกระตุ้นการเรียนรู้แบบร่วมมือระหว่างนักเรียนอย่างต่อเนื่อง

2. ครูผู้สอนควรวางแผนการใช้สื่อการสอนที่หลากหลาย เช่น แผนผังเวลา แผนที่ประวัติศาสตร์ คลิปวิดีโอ หรือเกมการเรียนรู้ เพื่อช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจเนื้อหาและมีความสนใจในการเรียนมากยิ่งขึ้น

3. ครูผู้สอนควรจัดกลุ่มโดยคำนึงถึงความหลากหลายของผู้เรียนในด้านผลสัมฤทธิ์ เพื่อให้แต่ละกลุ่มมีทั้งนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์สูง ปานกลาง และต่ำร่วมกัน ซึ่งจะส่งเสริมให้เกิดการช่วยเหลือซึ่งกันและกันภายในกลุ่มอย่างมีประสิทธิภาพ

4. ครูผู้สอนควรจัดกิจกรรมสะท้อนความเห็น (reflection) หรือแบบสอบถามหลังการเรียนรู้ เพื่อรับฟังความคิดเห็นของนักเรียนต่อรูปแบบ STAD และนำไปใช้ปรับปรุงการจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับความต้องการและบริบทของห้องเรียน

คำรับรองและการเปิดเผยข้อมูลของผู้เขียน

1. การเปิดเผยผลประโยชน์ทับซ้อน (Conflict of Interest)

ผู้เขียนขอรับรองว่าไม่มีผลประโยชน์ทับซ้อนใด ๆ ทั้งในด้านการเงิน ความสัมพันธ์ส่วนตัว หรือผลประโยชน์อื่นใดที่อาจมีอิทธิพลต่อการออกแบบ การดำเนินการวิจัย การวิเคราะห์ข้อมูล หรือการนำเสนอผลการวิจัยในบทความฉบับนี้

2. การใช้ปัญญาประดิษฐ์และเทคโนโลยีสนับสนุนการจัดทำต้นฉบับ ในการจัดทำต้นฉบับบทความวิจัยนี้ ผู้เขียนได้ใช้ปัญญาประดิษฐ์ (Generative AI) คือ ChatGPT (GPT-4o) เพื่อช่วยในการตรวจแก้ภาษา ปรับปรุงสำนวนภาษาไทยให้มีความสละสลวยและเป็นทางการ ตลอดจนช่วยจัดรูปแบบโครงสร้างหัวข้อของต้นฉบับ การใช้งานจำกัดอยู่เฉพาะการปรับแต่งประโยคและข้อความในส่วนคำรับรองและการเปิดเผยข้อมูล โดยไม่ได้ใช้ในการคิดคำนวณ วิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ หรือการร่างเนื้อหาหลักของงานวิจัย ทั้งนี้ ผู้เขียนได้ทำการตรวจสอบ แก้ไข และยืนยันความถูกต้องของเนื้อหาทั้งหมดด้วยตนเอง และขอรับผิดชอบต่อเนื้อหา ความน่าเชื่อถือ และความสมบูรณ์ของบทความฉบับสุดท้ายนี้แต่เพียงผู้เดียว

3. คำรับรองเกี่ยวกับการเปิดเผยข้อมูล (Data Availability Statement)

ชุดข้อมูลทั้งหมดที่ใช้ในการวิเคราะห์ผลการวิจัย (ได้แก่ คะแนนการทำกิจกรรมระหว่างเรียน คะแนนแบบทดสอบก่อนเรียน-หลังเรียน และคะแนนแบบสอบถามความพึงพอใจ) ได้รับการ

สรุปและนำเสนอไว้ในบทความวิจัยฉบับนี้เรียบร้อยแล้ว หากต้องการข้อมูลรายละเอียดเพิ่มเติมสามารถติดต่อขอรับได้จากผู้เขียนตามคำร้องขอที่เหมาะสม

4. คำรับรองด้านจริยธรรมการวิจัย (Ethics Statement)

การวิจัยนี้ปฏิบัติตามหลักจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ โดยคำนึงถึงสิทธิและความปลอดภัยของผู้เข้าร่วมการวิจัย ผู้วิจัยได้ชี้แจงวัตถุประสงค์ ขั้นตอนการจัดกิจกรรม และการเก็บรวบรวมข้อมูลให้นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนวัดหนองปรหม่น จำนวน 9 คน ได้รับทราบ พร้อมทั้งได้รับความยินยอมก่อนการดำเนินงานวิจัย โดยข้อมูลส่วนบุคคลทั้งหมดถูกเก็บรักษาเป็นความลับและนำเสนอผลการวิเคราะห์ในภาพรวมเพื่อประโยชน์ทางวิชาการและการพัฒนาการเรียนการสอนเท่านั้น

5. แหล่งทุนสนับสนุนการวิจัย (Funding)

งานวิจัยนี้ไม่ได้รับทุนสนับสนุนทางการเงินจากหน่วยงานหรือองค์กรรับทุนภายนอกใด ๆ การดำเนินงานวิจัยทั้งหมดจัดทำขึ้นเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการจัดการเรียนรู้ภายในโรงเรียนวัดหนองปรหม่น

6. กระบวนการของผู้มีส่วนร่วมตามหลัก CRediT

ณรัช เสืออุดม Conceptualization (การกำหนดแนวคิดงานวิจัย), Methodology (การออกแบบวิธีดำเนินการวิจัย), Formal Analysis (การวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ), Investigation (การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย), Resources (การจัดเตรียมสื่อและอุปกรณ์การสอน), Data Curation (การจัดการและเก็บรวบรวมข้อมูล), Writing – Original Draft (การเขียนร่างต้นฉบับ), Writing – Review & Editing (การตรวจสอบและแก้ไขบทความฉบับสมบูรณ์), และ Project Administration (การบริหารจัดการโครงการวิจัย)

เชาวฤทธิ์ จงเกษกรณ์ และทนต์ ทศไกร กำกับดูแล

เอกสารอ้างอิง

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560–2579*. สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- ทิตนา ขมมณี. (2548). *ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ*. สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- โรงเรียนวัดหนองปรหม่น. (2567). *รายงานผลการประเมินตนเองของสถานศึกษา (Self-Assessment Report: SAR) ประจำปีการศึกษา 2566*. (อัดสำเนา).
- พิชยาพร ราชคำ, ธนนันต์ กุลโพธิ์ และสำราญ กำจัดภัย. (2564). การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์ตามแนวคิดห้องเรียนกลับด้านร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือรูปแบบ STAD เรื่อง พหุนามและการแยกตัวประกอบของพหุนามดีกรีสอง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2. *วารสารวิชาการหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร*, 13(37), 21–32.
- พรพรรณ เสาร์คำเมืองดี. (2562). การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยการเรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิค STAD [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร]. Silpakorn University Repository. <http://ithesis-ir.su.ac.th/dspace/bitstream/123456789/2786/1/60316321.pdf>
- สรวรรยา ศรีไชย, ทักษวัฒน์ เหล่าสุวรรณ และประภัศร ปรีเอี่ยม. (2564). การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD เรื่องอาณาจักรอยุธยาและธนบุรี ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม*, 15(3), 121–130.
- อุษา มุลแก้ว. (2564). *การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ร่วมกับการใช้แผนผังความคิด (Mind Mapping) เพื่อพัฒนาความสามารถด้านการเขียนย่อความ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 [การค้นคว้าอิสระปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยนเรศวร]*. NU IntellectualRepository. <https://nuir.lib.nu.ac.th/dspace/bitstream/123456789/6443/3/UsaMoonkaew.pdf>

School Curriculum Administration in the 21st Century of School Administrators in the Phatwit Inter-School Cluster under the Roi Et Secondary Educational Service Area Office

Ratdawan manat¹ Sekchai Chompoonuch²

Received: February 03, 2026

Revised: September 29, 2026

Accepted: September 29, 2026

Abstract

The objectives of this research article were 1) to study the school curriculum administration in the 21st century of school administrators in the Phatwit Inter-School Cluster under the Roi Et Secondary Educational Service Area Office; and 2) to study the guidelines for developing the School Curriculum Administration in the 21st Century of School Administrators in the Phatwit Inter-School Cluster under the Roi Et Secondary Educational Service Area Office. This study was a mixed-methods research. Quantitative data were collected using a questionnaire with a reliability coefficient of 0.98 from a sample of 214 participants, comprising school administrators and teachers. Qualitative data were gathered through interviews with 5 key informants selected via purposive sampling. The research instruments consisted of a questionnaire and a semi-structured interview guide. Data were analyzed using mean, standard deviation, and content analysis. The research findings revealed that 1) the school curriculum administration in the 21st century of school administrators in the

¹⁻² North-Chiang Mai University

Corresponding author, g673302089@northcm.ac.th, Tel. 0847824094

Phatwit Inter-School Cluster under the Roi Et Secondary Educational Service Area Office was at a high level overall ($\bar{X} = 4.27$, S.D. = 0.24), with all individual aspects also rated at a high level; and 2) guidelines for developing 21st-century school curriculum administration should address five areas: regarding the preparedness of educational institutions, they should assess the issues and needs of learners, the community, and personnel, while taking into account individual differences; in terms of the development of the school curriculum, a systematic survey, analysis, and compilation of a database on local wisdom should be conducted; in the aspect of the implementation of the school curriculum, community participation should be encouraged, and the community should be utilized as a learning resource and a setting for gaining practical experience; regarding supervision, oversight, monitoring, and evaluation, digital technology should be utilized to disseminate evaluation results and provide stakeholders with opportunities to offer feedback; in terms of curriculum improvement and development, evaluation results, feedback, and recommendations should be utilized for continuous curriculum enhancement to ensure alignment with the changes of the 21st century.

Keywords: 21st-century school curriculum administration, school administrators, Phatwit Inter-School Cluster, Roi Et Secondary Educational Service Area Office

การบริหารหลักสูตรสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาในสหวิทยาเขตพัฒน์วิทย์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด

รัตดาวรรณ มานัด¹ และเสกชัย ชมภูนุช²

Received: June 29, 2026

Revised: September 29, 2026

Accepted: September 29, 2026

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาในสหวิทยาเขตพัฒน์วิทย์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด และ 2) ศึกษาแนวทางพัฒนาการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาในสหวิทยาเขตพัฒน์วิทย์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี โดยการวิจัยเชิงปริมาณใช้แบบสอบถามที่มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.98 เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู จำนวน 214 คน ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพใช้การสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่เลือกแบบเจาะจง จำนวน 5 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า 1) การบริหารหลักสูตรสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาในสหวิทยาเขตพัฒน์วิทย์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.27$, S.D. = 0.24) และเมื่อพิจารณารายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน และ 2) แนวทางพัฒนาการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ควรดำเนินการ 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการเตรียมความพร้อมของ

¹⁻² มหาวิทยาลัยนอร์ท-เชียงใหม่; North-Chiang Mai University

Corresponding author, g673302089@northcm.ac.th, Tel. 0847824094

สถานศึกษา ควรสำรวจปัญหาและความต้องการของผู้เรียน ชุมชน และบุคลากร โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาควรสำรวจ วิเคราะห์ และจัดทำฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นอย่างเป็นระบบ ด้านการนำหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้ ควรส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนและใช้ชุมชนเป็นแหล่งเรียนรู้และพื้นที่ฝึกประสบการณ์จริง ด้านการนิเทศ กำกับติดตาม และประเมินผล ควรใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการเผยแพร่ผลการประเมินและเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องให้ข้อมูลย้อนกลับ และด้านการปรับปรุงพัฒนาหลักสูตร ควรนำผลการประเมิน ข้อมูลย้อนกลับ และข้อเสนอแนะมาใช้ในการปรับปรุงหลักสูตรอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21

คำสำคัญ: การบริหารหลักสูตรสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21, ผู้บริหารสถานศึกษา, สหวิทยาเขตพัฒนวิทย์, สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด

บทนำ

การศึกษาสู่ศตวรรษที่ 21 บังคับให้ต้องมีการปรับเปลี่ยนกระบวนการสร้างสมรรถนะผู้เรียนให้เท่าทันการรุดหน้าของวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และกระแสโลกาภิวัตน์ (Trilling & Fadel, 2009) อย่างไรก็ตาม ข้อมูลจาก PISA ปี 2022 กลับสะท้อนวิกฤตการณ์ที่น่ากังวล เมื่อผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนไทยทั้งในด้านการอ่าน คณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ ยังคงต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานของกลุ่มประเทศ OECD โดยเฉพาะอย่างยิ่งในมิติการคิดวิเคราะห์เชิงลึก (OECD, 2023) ซึ่งถือเป็นโจทย์ท้าทายสำคัญในการยกระดับคุณภาพการศึกษาไทยสู่สากล สอดคล้องกับรายงานดัชนีการพัฒนามนุษย์ที่ชี้ว่าทักษะพื้นฐานและการเรียนรู้ของประชากรไทยมีแนวโน้มถดถอยลง สวนทางกับสถิติเยาวชนนอกระบบการศึกษาและการทำงานที่ปรับตัวสูงขึ้น (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2565) ด้วยเหตุนี้ แนวทางการปฏิรูปการเรียนการสอนจึงต้องมุ่งเน้นการจัดการเรียนรู้เชิงบูรณาการที่เน้นทักษะปฏิบัติจริง พร้อมทั้งเร่งปรับปรุงหลักสูตรสถานศึกษาให้มีความทันสมัยภายใต้กรอบของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 (ฉบับปรับปรุง 2560) และมาตรฐานที่กำหนดไว้ (สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน), 2567) ท้ายที่สุดแล้ว การบริหารจัดการหลักสูตรที่มีประสิทธิภาพและยืดหยุ่นควบคู่ไปกับการปฏิบัติตาม

ระเบียบกฎหมาย จึงเป็นฟันเฟืองหลักที่จะช่วยเสริมสร้างขีดความสามารถของผู้เรียนได้อย่างมั่นคงและยั่งยืน (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562, 2562)

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานมุ่งเน้นการปฏิรูปหลักสูตรโรงเรียนให้สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางฯ พ.ศ. 2551 (ฉบับปรับปรุง 2560) โดยมีเป้าหมายหลักในการบ่มเพาะสมรรถนะที่จำเป็นและทักษะสำคัญสำหรับโลกศตวรรษที่ 21 (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2560) ทว่าในมิติของการปฏิบัติจริง ข้อมูลจากสถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน) (2567) ระบุว่าสถานศึกษาจำนวนมากยังประสบปัญหาในการจัดการเรียนรู้ให้สัมฤทธิ์ผลตามทักษะดังกล่าว ขณะที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ดได้วางพันธกิจสำคัญในการยกระดับคุณภาพผู้เรียนสู่มาตรฐานสากลผ่านการขับเคลื่อนหลักสูตรที่ยึดโยงกับบริบทของท้องถิ่น (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด, ม.ป.ป.) ซึ่งกระบวนการพัฒนาและนำหลักสูตรไปใช้ให้เกิดประสิทธิภาพนั้น จำเป็นต้องอาศัยกลไกการบริหารจัดการที่เน้นการกระจายอำนาจเพื่อให้สถานศึกษามีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ โดยมีผู้บริหารโรงเรียนเป็นแกนนำหลักในการผลักดัน (พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2553, 2553) แม้ปัจจุบันจะมีการส่งเสริมรูปแบบการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) และการใช้นวัตกรรมอย่างกว้างขวาง แต่ผลการดำเนินงานในพื้นที่มัธยมศึกษาร้อยเอ็ด ยังคงเผชิญอุปสรรคด้านความต่อเนื่องของนโยบาย การขาดระบบนิเทศติดตามที่มีประสิทธิภาพ รวมถึงข้อจำกัดด้านทักษะความเชี่ยวชาญของทั้งผู้บริหารและบุคลากรครู

สหวิทยาเขตพัฒนวิทย์ ภายใต้สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ดดูแลสถานศึกษาในระดับมัธยมศึกษาจำนวน 9 แห่ง ซึ่งขับเคลื่อนการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางฯ พ.ศ. 2551 (ฉบับปรับปรุง 2560) ท่ามกลางความแตกต่างของสภาพแวดล้อมและทรัพยากรในแต่ละโรงเรียน จากการศึกษารายละเอียดของสถานศึกษาพบว่ากระบวนการบริหารหลักสูตรยังคงเผชิญอุปสรรคสำคัญหลายประการ โดยเฉพาะด้านการนิเทศและติดตามผลที่ยังขาดความสม่ำเสมอและเครื่องมือที่หลากหลายอย่างเป็นระบบ (โรงเรียนเชียงใหม่ประชานุสรณ์, 2568) ในขณะที่มีติคนำหลักสูตรสู่การปฏิบัติยังพบข้อจำกัดเรื่องการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) การผลิตนวัตกรรมของครู ตลอดจนระบบเทคโนโลยีสารสนเทศที่ไม่เพียงพอต่อความต้องการ ประกอบกับภาระงานที่ล้นตัวของบุคลากรซึ่งส่งผลกระทบโดยตรงต่อสัมฤทธิ์ผลของผู้เรียน

(โรงเรียนโพ้นทองวิทยายน, 2566) นอกจากนี้ ปัญหาด้านการเตรียมความพร้อมยังปรากฏชัดในเรื่องความไม่ต่อเนื่องของโครงสร้างบริหาร การขาดแคลนครูวิชาเอก อาคารสถานที่ที่จำกัด และการตั้งภูมิปัญญาท้องถิ่นมีส่วนร่วมที่ยังไม่กว้างขวางนัก (โรงเรียนโพธิ์ชัยชนูปถัมภ์, 2566) ท้ายที่สุดในการปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรยังคงขาดระบบการติดตามคุณภาพผู้เรียนที่ชัดเจน รวมถึงความสมบูรณ์ของเอกสารและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของตัวหลักสูตรเอง ซึ่งเป็นประเด็นที่สอดคล้องกับปัญหาในระดับมหภาคของการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาในปัจจุบัน (โรงเรียนเมยวดีพิทยาคม, 2568)

จากสภาพปัญหาข้างต้น ผู้วิจัยจึงตระหนักถึงความจำเป็นเร่งด่วนในการพัฒนาระบบการบริหารจัดการหลักสูตรเพื่อให้ก้าวทันต่อความเปลี่ยนแปลงในยุคศตวรรษที่ 21 จึงนำมาสู่ความสนใจที่จะศึกษาสถานการณ์การดำเนินงานจริงของผู้บริหารสถานศึกษาในเครือข่ายสหวิทยาเขตพัฒนวิทย์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด พร้อมทั้งแสวงหาแนวทางเชิงกลยุทธ์ที่เหมาะสมในการยกระดับการบริหารหลักสูตรให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ทั้งนี้ เพื่อนำผลการศึกษาที่ค้นพบไปประมวลเป็นข้อเสนอแนะเชิงนโยบายแก่หน่วยงานต้นสังกัด สำหรับใช้เป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจและวางแผนทางพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาให้สัมฤทธิ์ผลสูงสุดในระยะยาว

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาในสหวิทยาเขตพัฒนวิทย์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด
2. เพื่อศึกษาแนวทางพัฒนาการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาในสหวิทยาเขตพัฒนวิทย์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด

วิธีดำเนินการวิจัย

บทความวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed Methods Research) ประกอบด้วย การวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยศึกษาเอกสาร ตำรา บทความ แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยนำแนวคิดและโครงสร้างเครื่องมือจากงานวิจัยของ ธาริดา สกลภัทรสกุล (2565)

และธีรวิทย์ รักกลาง (2566) มาประยุกต์ใช้และปรับให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์และบริบทของสถานศึกษาในสหวิทยาเขตพัฒนวิทย์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด โดยแบ่งการวิจัยออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

1. การวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม เพื่อศึกษาการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21ของผู้บริหารในสหวิทยาเขตพัฒนวิทย์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด

1.1) *กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย* ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในสังกัดสหวิทยาเขตพัฒนวิทย์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด ประจำปีการศึกษา 2568 จำนวนทั้งสิ้น 214 คน โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามตารางสำเร็จรูปของ Krejcie and Morgan (1970) ตามแนวทางของธาริตา สกลภัทรสกุล (2565)

1.2) *เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย* คือ แบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21ของผู้บริหารในสหวิทยาเขตพัฒนวิทย์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด ซึ่งพัฒนาขึ้นจากการศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยประยุกต์จากงานของธาริตา สกลภัทรสกุล (2565) และธีรวิทย์ รักกลาง (2566) แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 2 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม และตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21ของผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 5 ด้าน รวม 35 ข้อ มีลักษณะเป็นมาตราประมาณค่า 5 ระดับ ตามแนวคิดของ Likert (1967)

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบและปรับปรุงแก้ไข จากนั้นเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (Index of Item-Objective Congruence: IOC) ตลอดจนตรวจสอบความครอบคลุมของเนื้อหาและความชัดเจนของภาษา แล้วนำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น โดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.98 ก่อนนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจริง

1.3) การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามมาวิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เพื่อวิเคราะห์ระดับการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21ของผู้บริหารในสหวิทยาเขตพัฒน์วิทย์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด ตามกรอบแนวคิดที่กำหนด

2. การวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21ของผู้บริหารในสหวิทยาเขตพัฒน์วิทย์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด โดยนำผลการวิจัยเชิงปริมาณ โดยเฉพาะประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยต่ำ มาพัฒนาเป็นประเด็นคำถามสำหรับการสัมภาษณ์เชิงลึก

2.1) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 5 ท่าน คัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยกำหนดคุณสมบัติเป็นผู้บริหารสถานศึกษาที่มีวิทยฐานะชำนาญการพิเศษขึ้นไป และมีประสบการณ์ด้านการบริหารสถานศึกษาไม่น้อยกว่า 5 ปี เพื่อให้ได้ข้อมูลจากผู้มีความรู้และประสบการณ์ตรงเกี่ยวกับการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา

2.2) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง ซึ่งผู้วิจัยพัฒนาขึ้นจากผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ โดยนำประเด็นการบริหารหลักสูตรที่มีค่าเฉลี่ยต่ำมาสร้างเป็นข้อคำถามเพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนา จากนั้นนำแบบสัมภาษณ์เสนออาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบความเหมาะสม ความครอบคลุมของเนื้อหา และความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย ก่อนนำไปใช้สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

2.3) การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยจัดระบบข้อมูล จำแนกและจัดกลุ่มประเด็นสำคัญ วิเคราะห์ความสอดคล้องของความคิดเห็น และสังเคราะห์เป็นแนวทางการพัฒนาการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21ของผู้บริหารในสหวิทยาเขตพัฒน์วิทย์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด แล้วนำเสนอผลในรูปแบบการพรรณนาเชิงวิเคราะห์

สรุปผลการวิจัย

1. การบริหารหลักสูตรสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาในสหวิทยาเขตพัฒน์วิทย์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก รายละเอียดดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานผลการวิเคราะห์การบริหารหลักสูตรสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาในสหวิทยาเขตพัฒน์วิทย์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด โดยรวมและรายด้าน

(n = 214)

การบริหารหลักสูตรสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21	ระดับการปฏิบัติ		
	$\bar{X}$	(S.D.)	แปลผล
การเตรียมความพร้อมของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21	4.34	0.31	มาก
การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21	4.29	0.30	มาก
การนำหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้ในศตวรรษที่ 21	4.27	0.30	มาก
การนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผลหลักสูตรสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21	4.23	0.29	มาก
การปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21	4.17	0.36	มาก
โดยรวม	4.27	0.24	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า การบริหารหลักสูตรสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาในสหวิทยาเขตพัฒน์วิทย์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.27$, S.D. = 0.24) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การเตรียมความพร้อมของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ($\bar{X} = 4.34$, S.D. = 0.31) รองลงมา ได้แก่ การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ($\bar{X} = 4.29$, S.D. = 0.30) การนำหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้ในศตวรรษที่ 21 ($\bar{X} = 4.27$, S.D. = 0.30) และ การนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผลหลักสูตรสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ($\bar{X} = 4.23$, S.D. = 0.29) ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ($\bar{X} = 4.17$, S.D. = 0.36) ซึ่งยังคงมีผลการประเมินอยู่ในระดับมาก

2. แนวทางการพัฒนาการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาในสหวิทยาเขตพัฒนวิทย์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด

ผลการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ พบว่า แนวทางการพัฒนาการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาในสหวิทยาเขตพัฒนวิทย์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด ประกอบด้วย 5 ด้าน ดังนี้

1) ด้านการเตรียมความพร้อมของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ผู้บริหารควรสำรวจข้อมูลผู้เรียน บริบทชุมชน และศักยภาพของบุคลากรอย่างรอบด้าน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล และนำข้อมูลมาใช้วางแผนพัฒนาหลักสูตรที่มีความยืดหยุ่น รวมทั้งจัดทำเส้นทางการเรียนรู้ (Learner Mapping) ให้สอดคล้องกับความสนใจและศักยภาพของผู้เรียน

2) ด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ผู้บริหารควรส่งเสริมการนำภูมิปัญญาและบริบทท้องถิ่นมาเชื่อมโยงกับหลักสูตร โดยจัดทำฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นและนำมาประยุกต์ใช้ในรายวิชาเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้ และกิจกรรมฐานสมรรถนะ เพื่อให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง เรียนรู้การแก้ปัญหาชุมชน และพัฒนาทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21

3) ด้านการนำหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้ในศตวรรษที่ 21 ผู้บริหารควรส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชน โดยใช้ชุมชนเป็นแหล่งเรียนรู้และพื้นที่ฝึกประสบการณ์ รวมทั้งเปิดโอกาสให้บุคคลจากหลากหลายอาชีพเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากสถานการณ์จริง เข้าใจความหลากหลายทางสังคม และสร้างความรู้สึกร่วมกันเป็นเจ้าของหลักสูตรร่วมกันระหว่างสถานศึกษากับชุมชน

4) ด้านการนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผลหลักสูตรสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ผู้บริหารควรนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการติดตามและเผยแพร่ผลการประเมินอย่างเป็นระบบ โดยนำเสนอข้อมูลในรูปแบบที่เข้าใจง่าย เช่น Infographics และวิดีโอสรุป พร้อมเปิดช่องทางรับข้อเสนอแนะจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อนำข้อมูลไปใช้พัฒนาหลักสูตร โดยคำนึงถึงจริยธรรมและความปลอดภัยของข้อมูล

5) ด้านการปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ผู้บริหารควรใช้ข้อมูลจากผลการประเมินและข้อเสนอแนะของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเป็นฐานในการปรับปรุงหลักสูตรตามวงจร PDCA อย่างต่อเนื่อง โดยทบทวนและปรับปรุงหลักสูตรเป็นรายปีหรือรายภาคเรียน

เพื่อให้หลักสูตรมีความยืดหยุ่น ทนต่อการเปลี่ยนแปลง และส่งเสริมทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ของผู้เรียนอย่างเหมาะสม

อภิปรายผลการวิจัย

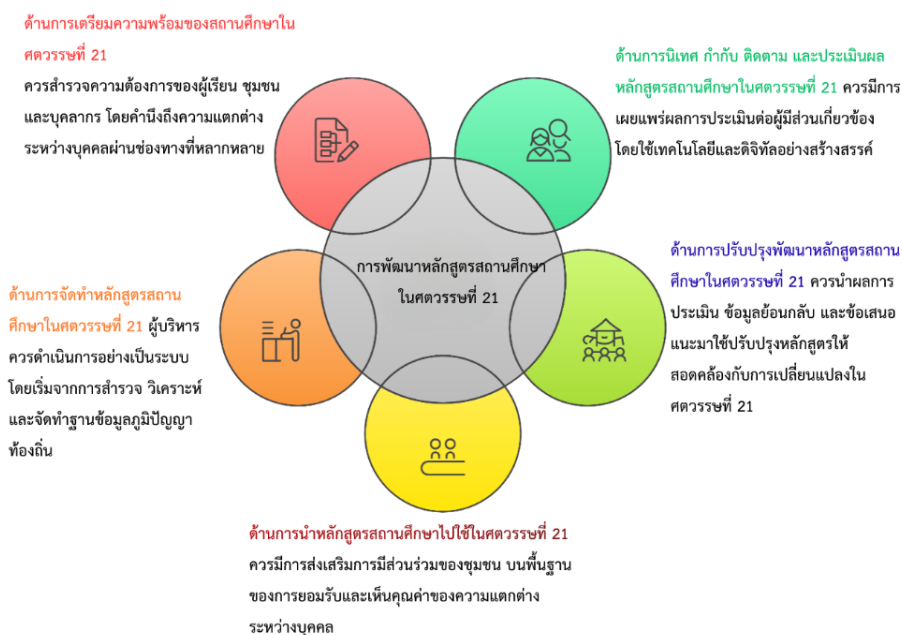
จากผลการวิจัย เรื่อง การบริหารหลักสูตรสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาในสหวิทยาเขตพัฒน์วิทย์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. การบริหารหลักสูตรสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาในสหวิทยาเขตพัฒน์วิทย์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารให้ความสำคัญกับการสร้างความตระหนักและเป้าหมายร่วมกันของบุคลากร เพื่อให้การบริหารหลักสูตรดำเนินไปอย่างต่อเนื่องและบรรลุเป้าหมาย สอดคล้องกับงานวิจัยของ วันชัย พลหาญ, ไพฑูริ ลิ้มกา และนเรศ ชันชะรี (2566) ที่พบว่า การบริหารหลักสูตรสถานศึกษาโดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เนื่องจากผู้บริหารและครูนำหลักเกณฑ์และแนวทางของกระทรวงศึกษาธิการมาใช้ในการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ประทีป มีป้อ และธีระภัทร ประสมสุข (2568) ที่พบว่า การบริหารหลักสูตรสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธาริดา สกลภัทรสกุล (2565) ที่พบว่า การทำงานเป็นทีมและการนิเทศอย่างเป็นระบบเป็นส่วนสำคัญในการพัฒนาการบริหารหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน

2 แนวทางการพัฒนาการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาในสหวิทยาเขตพัฒน์วิทย์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด พบว่าควรมุ่งเน้นการดำเนินงานอย่างเป็นระบบผ่าน 5 มิติสำคัญ เริ่มจากการเตรียมความพร้อมที่ใช้กลไกการสำรวจข้อมูลเชิงลึกรอบด้านเพื่อจัดทำ “แผนที่ผู้เรียน” (Learner Mapping) ที่ยืดหยุ่นและตอบสนองความแตกต่างระหว่างบุคคลอย่างแท้จริง ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญตามแนวคิดการจัดการศึกษาแบบผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของ ธาริดา สกลภัทรสกุล (2565) ในด้านการจัดทำและนำหลักสูตรไปใช้ ผู้บริหารได้บูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่นและทักษะอาชีพเฉพาะถิ่นเข้ากับรายวิชาเพิ่มเติมและกิจกรรมฐานสมรรถนะ โดยเปลี่ยนชุมชนให้เป็นหุ้นส่วนการเรียนรู้และขยายห้องเรียนสู่

แหล่งเรียนรู้จริง เช่น สถานประกอบการและศาสนสถาน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรงตามสภาพจริงผ่านกระบวนการ Active Learning และการร่วมมือกับปราชญ์ชาวบ้าน ซึ่งช่วยเสริมสร้างความภาคภูมิใจและสมรรถนะที่สอดคล้องกับชีวิตจริงอย่างเป็นรูปธรรมตามข้อเสนอของ ศุภกร จันทรเพ็ญ (2565) สำหรับมิติการนิเทศและพัฒนาหลักสูตร ผู้บริหารได้ประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลและสื่อสมัยใหม่ เช่น Infographics และแอปพลิเคชัน เพื่อสื่อสารผลการประเมินและรับข้อมูลสะท้อนกลับแบบสองทางอย่างโปร่งใส พร้อมทั้งใช้ระบบบริหารจัดการแบบขับเคลื่อนด้วยข้อมูล (Data-Driven) ภายใต้วงจรคุณภาพ PDCA เพื่อปรับปรุงหลักสูตรให้มีความทันสมัยและเท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงของทักษะดิจิทัลในโลกยุคใหม่ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ณัฐพงษ์ ชำนาญตา (2566) ที่เน้นความจำเป็นของการพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมและเทคโนโลยีอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

องค์ความรู้ใหม่

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย การบริหารหลักสูตรสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาในสหวิทยาเขตพัฒนวิทย์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด

จากแผนภาพองค์ความรู้ดังกล่าว แสดงให้เห็นถึงแนวทางการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาในสหวิทยาเขตพัฒน์วิทย์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด ซึ่งสามารถสังเคราะห์ประเด็นสำคัญ ได้ดังต่อไปนี้

1. ด้านการเตรียมความพร้อมของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ควรสำรวจปัญหาและความต้องการของผู้เรียน ชุมชน และบุคลากร โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล และใช้กลไกการสำรวจที่หลากหลายทั้งช่องทางที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ
2. ด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ผู้บริหารควรดำเนินการอย่างเป็นระบบ โดยเริ่มจากการสำรวจ วิเคราะห์ และจัดทำฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น
3. ด้านการนำหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้ในศตวรรษที่ 21 ควรมีการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชน บนพื้นฐานของการยอมรับและเห็นคุณค่าของความแตกต่างระหว่างบุคคล
4. ด้านการนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผลหลักสูตรสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ควรมีการเผยแพร่ผลการประเมินต่อผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง โดยใช้เทคโนโลยีและดิจิทัลอย่างสร้างสรรค์
5. ด้านการปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ควรมีการนำผลการวิเคราะห์ข้อมูล การแปลความหมายการประเมิน ข้อมูลย้อนกลับ และข้อเสนอแนะต่าง ๆ มาประยุกต์ใช้ในการปรับปรุงแก้ไขหลักสูตรให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยได้เสนอข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา ในสหวิทยาเขตพัฒน์วิทย์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด ซึ่งสามารถสรุปเป็นข้อเสนอแนะได้ดังนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. หน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษา ควรนำผลการวิจัยไปใช้เป็นข้อมูลประกอบการกำหนดนโยบายและแนวทางการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 โดยส่งเสริมการนำข้อมูลย้อนกลับและผลการประเมินมาใช้ในการปรับปรุงหลักสูตรให้มีความ

ยืดหยุ่น ทันต่อการเปลี่ยนแปลง ตลอดจนสนับสนุนการสร้างเครือข่ายความร่วมมือและการบริหารแบบมีส่วนร่วม เพื่อส่งเสริมให้บุคลากรสามารถพัฒนาหลักสูตรได้อย่างต่อเนื่อง

2. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและสถานศึกษา ควรนำผลการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการบริหารหลักสูตรอย่างเป็นระบบและครบวงจร ตั้งแต่การเตรียมความพร้อม การจัดทำและนำหลักสูตรไปใช้ การนิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผล ตลอดจนการปรับปรุงพัฒนาหลักสูตร โดยประยุกต์ใช้ข้อมูล เทคโนโลยีดิจิทัล การมีส่วนร่วมของชุมชน และบริบทท้องถิ่น เพื่อให้การบริหารหลักสูตรสอดคล้องกับความต้องการและศักยภาพของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. หน่วยงานต้นสังกัดและผู้บริหารสถานศึกษา สามารถนำผลการวิจัยไปใช้เป็นข้อมูลประกอบการกำหนดนโยบายและแนวทางพัฒนาการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ให้สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษาและความต้องการของผู้เรียน.

2. ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน สามารถนำแนวทางที่ได้จากการวิจัยไปประยุกต์ใช้ในการบริหารและพัฒนาหลักสูตร ตั้งแต่การเตรียมความพร้อม การจัดทำและนำหลักสูตรไปใช้ การนิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผล ตลอดจนการปรับปรุงหลักสูตร เพื่อให้การดำเนินงานมีความต่อเนื่องและตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21

3. สถานศึกษาและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา สามารถนำผลการวิจัยไปใช้ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตร โดยเชื่อมโยงบริบทชุมชน ภูมิปัญญาท้องถิ่น และความต้องการของผู้เรียนเข้าสู่การจัดการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมการพัฒนาความรู้ ทักษะ และสมรรถนะที่จำเป็นของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21

คำรับรองและการเปิดเผยข้อมูลของผู้เขียน

1. การเปิดเผยผลประโยชน์ทับซ้อน (Conflict of Interest)

ผู้วิจัยขอรับรองว่าไม่มีผลประโยชน์ทับซ้อนที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการวิจัยและการเผยแพร่บทความนี้

2. การใช้ปัญญาประดิษฐ์และเทคโนโลยีสนับสนุนการจัดทำต้นฉบับ ผู้วิจัยใช้

ChatGPT (GPT-5.6 OpenAI) เป็นเครื่องมือสนับสนุนในการตรวจแก้และปรับปรุงภาษา ความ

ชัดเจนของถ้อยคำ รวมถึงตรวจสอบรูปแบบการเขียนรายการอ้างอิง โดยผู้วิจัยเป็นผู้ตรวจสอบข้อมูล ผลการวิเคราะห์ และแหล่งอ้างอิง ตลอดจนเป็นผู้ตัดสินใจด้านเนื้อหาและประเด็นทางวิชาการ และรับผิดชอบต่อความถูกต้อง ความน่าเชื่อถือ และเนื้อหาทั้งหมดของบทความฉบับสุดท้าย นอกจากนี้ ผู้วิจัยใช้ Napkin AI เป็นเครื่องมือสนับสนุนการออกแบบภาพกราฟิก แผนภูมิ และแผนผังความคิด เพื่อสรุปและนำเสนอองค์ความรู้ประกอบบทความ

3. คำรับรองเกี่ยวกับการเปิดเผยข้อมูล (Data Availability Statement)

ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ไม่ได้เปิดเผยต่อสาธารณะ เนื่องจากมีข้อจำกัดด้านความเป็นส่วนตัวและการรักษาความลับของผู้ให้ข้อมูล โดยข้อมูลวิจัยจัดเก็บไว้โดยผู้วิจัยและใช้เพื่อวัตถุประสงค์ทางการวิจัยเท่านั้น

4. คำรับรองด้านจริยธรรมการวิจัย (Ethics Statement)

การวิจัยครั้งนี้ไม่ได้ยื่นขอรับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ เนื่องจากเป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลทั่วไปและไม่มีการเก็บรวบรวมข้อมูลอ่อนไหวของผู้เข้าร่วมการวิจัย ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้ชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัยแก่ผู้ให้ข้อมูล และดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยคำนึงถึงความสมัครใจ และการรักษาความลับ

5. แหล่งทุนสนับสนุนการวิจัย (Funding)

การวิจัยครั้งนี้ไม่ได้รับทุนสนับสนุนจากหน่วยงานหรือองค์กรภายนอก ผู้วิจัยดำเนินการโดยใช้ทุนส่วนตัว และไม่มีผู้ให้ทุนที่มีบทบาทต่อการออกแบบการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล หรือการเผยแพร่ผลงาน

6. การระบุบทบาทของผู้มีส่วนร่วมตามหลัก CRediT

ผู้วิจัยหลักรับผิดชอบการกำหนดแนวคิดและระเบียบวิธีวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์และตีความข้อมูล ตลอดจนการเขียนและปรับปรุงต้นฉบับ ส่วนอาจารย์ที่ปรึกษาทำหน้าที่กำกับดูแล ให้คำปรึกษา และให้ข้อเสนอแนะทางวิชาการตลอดกระบวนการวิจัย

เอกสารอ้างอิง

- ณัฐพงษ์ ชำนาญตา. (2566). การศึกษากระบวนการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนห้องสอนศึกษาในพระอุปถัมภ์สมเด็จพระเจ้าภคินีเธอ เจ้าฟ้าเพชรรัตนราชสุดา สิริโสภาพัณณวดี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแม่ฮ่องสอน [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่]. CMRU Intellectual Repository. <http://cmruir.cmru.ac.th/handle/123456789/2565>
- ธาริดา สกลภัทรสกุล. (2565). สภาพและแนวทางการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาในโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1 [การค้นคว้าอิสระปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยนเรศวร]. NU Intellectual Repository. <https://nuir.lib.nu.ac.th/dspace/handle/123456789/5659>
- ธีรวิทย์ รักกลาง. (2566). แนวทางการบริหารหลักสูตรในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษาสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา [การค้นคว้าอิสระปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช]. STOU Institutional Repository. <https://ir.stou.ac.th/handle/123456789/13163>
- ประทีป มีป้อ และธีระภัทร ประสมสุข. (2568). การบริหารหลักสูตรสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษาในศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษาพระเจ้าพรหมมหาราช สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3. วารสาร มจร ตรีภูมยัตถ์ปริทรรศน์, 9(2), 528–542.
- พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562. (2562, 1 พฤษภาคม). ราชกิจจานุเบกษา. เล่มที่ 136 ตอนที่ 57 ก, หน้า 49–53.
- พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2553. (2553, 22 กรกฎาคม). ราชกิจจานุเบกษา. เล่มที่ 127 ตอนที่ 45 ก, หน้า 4–6.
- โรงเรียนเชียงใหม่ประชานุสรณ์. (2568). รายงานผลการประเมินตนเองของสถานศึกษา (Self-Assessment Report: SAR) ประจำปีการศึกษา 2567. (อัดสำเนา).
- โรงเรียนโพธิ์ชัยชนูปถัมภ์. (2566). แผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาประจำปีการศึกษา 2566–2570. (อัดสำเนา).

- โรงเรียนโพธิทองวิทยายน. (2566). *แผนพัฒนาการจัดการศึกษาโรงเรียนโพธิทองวิทยายน ระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566–2570)*. (อัดสำเนา).
- โรงเรียนเมยวดีพิทยาคม. (2568). *รายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษา (Self-Assessment Report: SAR 2024) ปีการศึกษา 2567*. (อัดสำเนา).
- วันชัย พลหาญ, ไพวุฒิ ลังกา และนเรศ ชันธะรี. (2566). การบริหารหลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอำนาจเจริญ. *วารสาร มจร อุบลปริทรรศน์*, 8(2), 629–640.
- ศุภกร จันทรเพ็ญ. (2565). *แนวทางการบริหารหลักสูตรในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพิษณุโลก อุตรดิตถ์* [การค้นคว้าอิสระปริญญาโทมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยนเรศวร]. NU Intellectual Repository. <https://nuir.lib.nu.ac.th/dspace/handle/123456789/6539>
- สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน). (2567, 18 ตุลาคม). *รายงานผลการวิเคราะห์ผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินำร่องขั้นพื้นฐาน (O-NET) เพื่อพัฒนาการเรียนการสอน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2566*. <https://www.niets.or.th/th/content/view/26334>
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด. (ม.ป.ป.). *แนวทางพัฒนา ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด*. <https://sesao-ret.go.th/about/>
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2565, 1 พฤศจิกายน). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่สิบสาม พ.ศ. 2566–2570*. https://www.nesdc.go.th/wp-content/uploads/2025/02/article_file_20230307173518.pdf
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2560, 7 สิงหาคม). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดฯ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560)*. <https://academic.obec.go.th/web/news/view/75>
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607–610.
- Likert, R. (1967). *The human organization: Its management and values*. McGraw-Hill.

OECD. (2023). *PISA 2022 results (Volume I): The state of learning and equity in education*. OECD Publishing. <https://doi.org/10.1787/53f23881-en>

Trilling, B., & Fadel, C. (2009). *21st century skills: Learning for life in our times*. Jossey-Bass/Wiley.

Problem-based learning Management to Develop Historical Thinking through the Study of Key Figures in Thai History

Suchin Choeiphonboon¹ Phra Anan Onjam² and Thaworn Phuphlaengthong³

Received: June 29, 2026

Revised: September 29, 2026

Accepted: September 29, 2026

Abstract

This academic article aims to present guidelines for problem-based learning (PBL) to develop the historical thinking of upper secondary school students, using the study of significant figures in Thai history as a case study. The article employs a documentary research method, examining concepts, theories, and scholarly works related to problem-based learning and historical thinking, which are then analyzed and synthesized to develop guidelines for learning activities. Learning about significant historical figures should not be limited to memorizing their biographies and achievements; rather, it should provide students with opportunities to examine the social context and events of the period, the factors influencing the figures' roles and decisions, and the consequences of their actions for society. The examination of evidence from diverse sources is therefore essential in enabling students to develop a more comprehensive understanding of significant historical figures. The proposed learning approach consists of five steps: 1) defining a historical

¹ Mahachulalongkornrajavidyalaya University

² Wat Sai Nuea Witthaya School

³ Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Corresponding author, e-mail: Suchinbmw@gmail.com, Tel. 0931386594

problem, 2) searching for information, 3) analyzing evidence, 4) discussing and exchanging perspectives, and 5) synthesizing and constructing historical conclusions. Learning begins with issues that arouse students' curiosity about significant figures. Students then search for information from various sources of evidence, verify their origins and credibility, compare consistent and conflicting information, and discuss their findings collectively. Throughout the process, the teacher poses questions, recommends sources of information, and guides students in examining evidence carefully. This approach enables students not only to learn about the biographies and achievements of significant figures in Thai history but also to extend their thinking beyond the content, considering questions such as why a figure made a particular decision, how the events and social conditions of the time were involved, whether different sources of evidence provide consistent information, and how the consequences of those actions affected society in later periods. Students thereby practice formulating questions, seeking evidence, analyzing and interpreting information, and articulating their own views supported by evidence and reasoning, which are key characteristics of historical thinking.

Keywords: problem-based learning, historical thinking, key Thai historical figures

การจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐานเพื่อพัฒนาการคิดเชิงประวัติศาสตร์ผ่าน การศึกษาบุคคลสำคัญทางประวัติศาสตร์ไทย

สุชิน เชยผลบุญ¹ พระอนันท์ อ้นแจ่ม² และถาวร ภูผลงทอง³

Received: June 29, 2026

Revised: September 29, 2026

Accepted: September 29, 2026

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอแนวทางการจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐานเพื่อพัฒนาการคิดเชิงประวัติศาสตร์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยใช้การศึกษาบุคคลสำคัญทางประวัติศาสตร์ไทยเป็นกรณีศึกษา บทความนี้ใช้วิธีการศึกษาเอกสาร โดยศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิชาการที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐานและการคิดเชิงประวัติศาสตร์ แล้วนำมาวิเคราะห์และสังเคราะห์เพื่อพัฒนาเป็นแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เนื่องจากการเรียนรู้เกี่ยวกับบุคคลสำคัญทางประวัติศาสตร์ไม่ควรจำกัดอยู่เพียงการจดจำประวัติและผลงาน แต่ควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ศึกษาบริบททางสังคมและเหตุการณ์ในช่วงเวลานั้น ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับบทบาทและการตัดสินใจ ตลอดจนผลที่เกิดขึ้นต่อสังคม การศึกษาหลักฐานจากแหล่งที่หลากหลายจึงเป็นส่วนสำคัญที่ช่วยให้ผู้เรียนสามารถทำความเข้าใจบุคคลสำคัญทางประวัติศาสตร์ได้อย่างรอบด้านมากขึ้น การจัดการเรียนรู้ที่เสนอในบทความประกอบด้วย 5 ขั้นตอน คือ 1) การกำหนดปัญหาทางประวัติศาสตร์ 2) การสืบค้นข้อมูล 3) การวิเคราะห์หลักฐาน 4) การอภิปรายแลกเปลี่ยนมุมมอง และ 5) การสังเคราะห์และสร้างข้อสรุปทางประวัติศาสตร์ การเรียนเริ่มจากประเด็นที่ชวนให้ผู้เรียนสงสัยเกี่ยวกับบุคคลสำคัญ แล้วจึงค้นหา

¹ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

² โรงเรียนวัดไพรเหนือวิทยา

³ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Corresponding author, e-mail: Suchinbmw@gmail.com, Tel. 0931386594

ข้อมูลจากหลักฐานต่าง ๆ ตรวจสอบที่มาและความน่าเชื่อถือ เปรียบเทียบข้อมูลที่เหมือนหรือแตกต่างกัน และนำสิ่งที่ค้นพบมาอภิปรายร่วมกัน โดยครูคอยตั้งคำถาม แนะนำแหล่งข้อมูล และช่วยให้ผู้เรียนพิจารณาหลักฐานอย่างรอบคอบ การเรียนในลักษณะนี้ทำให้ผู้เรียนไม่ได้รับรู้เพียงว่าบุคคลสำคัญทางประวัติศาสตร์ไทยมีประวัติและผลงานอย่างไร แต่ได้ฝึกคิดต่อจากเรื่องที่เรียน เช่น เหตุใดบุคคลนั้นจึงตัดสินใจเช่นนั้น เหตุการณ์และสภาพสังคมในขณะนั้นมีส่วนเกี่ยวข้องอย่างไร หลักฐานแต่ละแหล่งให้ข้อมูลตรงกันหรือไม่ และผลจากการกระทำนั้นมีต่อสังคมในเวลาต่อมาอย่างไร ผู้เรียนจึงได้ฝึกตั้งคำถาม ค้นหาหลักฐาน วิเคราะห์และตีความข้อมูล รวมทั้งอธิบายความคิดเห็นของตนเองโดยมีหลักฐานและเหตุผลรองรับ ซึ่งเป็นลักษณะสำคัญของการคิดเชิงประวัติศาสตร์

คำสำคัญ: การคิดเชิงประวัติศาสตร์, การจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน, บุคคลสำคัญทางประวัติศาสตร์ไทย

บทนำ

ประวัติศาสตร์เป็นศาสตร์ที่มุ่งศึกษาพัฒนาการของมนุษย์และสังคมผ่านการวิเคราะห์หลักฐาน เหตุการณ์ และบริบทที่เกิดขึ้นในอดีต เพื่อสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับความเปลี่ยนแปลง ความต่อเนื่อง และความสัมพันธ์ของเหตุการณ์ในแต่ละช่วงเวลา การเรียนประวัติศาสตร์จึงมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาผู้เรียนให้สามารถศึกษาหลักฐานทางประวัติศาสตร์ วิเคราะห์ ตีความ และเชื่อมโยงองค์ความรู้จากศาสตร์สาขาต่าง ๆ ได้อย่างเป็นระบบ (กาญจนา ไช้คงรอด, 2568) เป้าหมายของการเรียนประวัติศาสตร์จึงมิได้จำกัดอยู่เพียงการจดจำเหตุการณ์ บุคคลสำคัญ หรือเรื่องราวในอดีต หากแต่ควรมุ่งส่งเสริมการคิดอย่างมีวิจารณญาณ การค้นคว้าและวิเคราะห์ข้อมูล ตลอดจนการพัฒนาคุณลักษณะที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตและการมีส่วนร่วมต่อสังคม (Congressional Medal of Honor Society, 2025)

แม้ว่าหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม จะกำหนดให้การเรียนรู้ประวัติศาสตร์ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้สามารถศึกษาพัฒนาการทางประวัติศาสตร์ วิเคราะห์เหตุการณ์ และทำ

ความเข้าใจบทบาทของบุคคลสำคัญ โดยเฉพาะตัวชี้วัด ส 4.3 ม.4-6/4 ที่กำหนดให้ผู้เรียนสามารถวิเคราะห์ผลงานของบุคคลสำคัญทั้งชาวไทยและต่างประเทศที่มีส่วนสร้างสรรค์วัฒนธรรมไทยและประวัติศาสตร์ไทย (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) แต่ในทางปฏิบัติ การจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ยังมีข้อจำกัดจากการเน้นการบรรยาย การเล่าเรื่อง และการจดจำข้อเท็จจริง ปี พ.ศ. ลำดับเหตุการณ์ และรายชื่อบุคคลสำคัญ มากกว่าการตั้งคำถาม การวิเคราะห์หลักฐาน และการสร้างความเข้าใจด้วยตนเอง สภาพฤกษาสะท้อนถึงความจำเป็นในการปรับการจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนมีบทบาทในการสืบค้น วิเคราะห์ อภิปราย และสร้างข้อสรุปทางประวัติศาสตร์อย่างมีเหตุผล (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2564)

ความจำเป็นดังกล่าวสะท้อนจากผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินำพื้นฐาน (O-NET) ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2568 รายวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ซึ่งพบว่า สาระประวัติศาสตร์มีคะแนนเฉลี่ยระดับประเทศร้อยละ 26.20 ต่ำที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับสาระการเรียนรู้อื่นในรายวิชาเดียวกัน (สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน), 2569) ขณะเดียวกัน การศึกษาของพระมหาอาทิตย ศรีหาล้า และละดา ดอนหงษา (2567) พบว่าการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานในวิชาประวัติศาสตร์สามารถพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณของผู้เรียนได้ ผลดังกล่าวชี้ให้เห็นว่า การเรียนประวัติศาสตร์ควรให้ความสำคัญกับกระบวนการคิดและการสร้างความรู้ของผู้เรียนมากกว่าการถ่ายทอดเนื้อหาเพียงอย่างเดียว

แนวคิดดังกล่าวสอดคล้องกับ Wineburg (2001) ที่เสนอว่า การเรียนรู้ประวัติศาสตร์มิได้หมายถึงการสะสมข้อเท็จจริงเกี่ยวกับวันเวลา เหตุการณ์ หรือบุคคลสำคัญเท่านั้น แต่ควรมุ่งพัฒนาการคิดเชิงประวัติศาสตร์ โดยให้ผู้เรียนสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับอดีตผ่านการตรวจสอบแหล่งที่มาของหลักฐาน การพิจารณาหลักฐานภายใต้บริบททางประวัติศาสตร์ และการตรวจสอบเปรียบเทียบข้อมูลจากหลักฐานหลายแหล่ง เพื่อสร้างข้อสรุปอย่างมีเหตุผล ดังนั้น การจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์จึงควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนตั้งคำถาม สืบค้น วิเคราะห์ และตีความหลักฐาน มากกว่าการเป็นเพียงผู้รับและจดจำข้อมูล

แนวทางหนึ่งที่สามารถนำมาใช้เพื่อพัฒนาระบบการดังกล่าว คือ การจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-Based Learning: PBL) ซึ่ง Barrows & Tamblyn (1980)

อธิบายว่าเป็นการจัดการเรียนรู้ที่ใช้ปัญหาหรือสถานการณ์เป็นจุดเริ่มต้น เปิดโอกาสให้ผู้เรียนศึกษาค้นคว้า วิเคราะห์ข้อมูล แลกเปลี่ยนความคิดเห็น และร่วมกันแสวงหาคำตอบ ขณะที่ผู้สอนทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยการความสะดวก กระบวนการดังกล่าวสามารถเชื่อมโยงกับการเรียนประวัติศาสตร์ที่ต้องอาศัยการตั้งคำถาม การสืบค้นและตรวจสอบหลักฐาน การพิจารณาบริบท และการใช้เหตุผลในการสร้างคำอธิบายเกี่ยวกับอดีต

ดังนั้น การประยุกต์ใช้การจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐานในการสอนประวัติศาสตร์ โดยเฉพาะการศึกษาบุคคลสำคัญทางประวัติศาสตร์ไทย จึงเป็นแนวทางที่ช่วยเปลี่ยนบทบาทของผู้เรียนจากผู้รับและจดจำข้อมูลเกี่ยวกับประวัติและผลงานของบุคคล ไปสู่การตั้งคำถาม วิเคราะห์หลักฐาน พิจารณาบริบท ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจ และผลกระทบจากการกระทำของบุคคลนั้น

แนวคิดเกี่ยวกับการคิดเชิงประวัติศาสตร์

การคิดเชิงประวัติศาสตร์เป็นกระบวนการคิดเฉพาะของศาสตร์ประวัติศาสตร์ที่มุ่งให้ผู้เรียนสามารถทำความเข้าใจอดีตผ่านการใช้เหตุผล การวิเคราะห์และตีความหลักฐาน ตลอดจนการพิจารณาความสัมพันธ์ของเหตุการณ์ภายใต้บริบททางประวัติศาสตร์ มิใช่เพียงการจดจำข้อมูลหรือข้อเท็จจริงเกี่ยวกับเหตุการณ์ วันเวลา หรือบุคคลสำคัญเท่านั้น โดยนักวิชาการได้อธิบายธรรมชาติและองค์ประกอบของการคิดเชิงประวัติศาสตร์ไว้ในมิติต่าง ๆ ดังนี้

Collingwood (1956) อธิบายว่า ความคิดจะมีลักษณะเป็นประวัติศาสตร์ได้ต่อเมื่อเกิดจากกระบวนการใช้เหตุผลเพื่อแก้ไขปัญหาหรือข้อสงสัยที่เกี่ยวข้องกับอดีต การคิดทางประวัติศาสตร์จึงมิใช่เพียงการรับรู้หรือจดจำข้อมูล แต่เป็นกระบวนการสร้างความเข้าใจผ่านการตั้งคำถาม การทบทวน และการตรวจสอบความคิดเดิมด้วยเหตุผล แนวคิดดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่าการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนใช้เหตุผลในการแสวงหาคำอธิบายเกี่ยวกับเหตุการณ์และปัญหาทางประวัติศาสตร์

ในมิติของการใช้หลักฐาน VanSledright (2004) เสนอว่า การคิดทางประวัติศาสตร์เกี่ยวข้องกับกระบวนการตรวจสอบและประเมินแหล่งข้อมูลทางประวัติศาสตร์ โดยผู้เรียนต้องพิจารณาลักษณะของหลักฐาน ผู้สร้างหลักฐาน บริบทของการสร้างหลักฐาน ตลอดจนตรวจสอบ

ความน่าเชื่อถือของข้อมูลก่อนนำมาใช้สร้างคำอธิบายเกี่ยวกับอดีต กระบวนการดังกล่าวทำให้ผู้เรียนมีได้รับข้อมูลทางประวัติศาสตร์โดยปราศจากการตรวจสอบ แต่ต้องใช้หลักฐานและเหตุผลประกอบการสร้างความเข้าใจต่อเหตุการณ์ในอดีต

ขณะที่ Buchanan (2015) อธิบายการคิดทางประวัติศาสตร์ในมิติของการเรียนรู้ว่า เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้แบบสืบสอบ และการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ โดยผู้เรียนต้องสามารถตั้งคำถาม สืบค้น และตีความเรื่องราวในอดีตผ่านการวิเคราะห์หลักฐาน การพิจารณาบริบททางประวัติศาสตร์ และการเชื่อมโยงประสบการณ์ของมนุษย์กับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น เพื่อสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับความหมายของประวัติศาสตร์ด้วยตนเอง

Wineburg (2001) เสนอว่า การเรียนรู้ประวัติศาสตร์มิได้หมายถึงการสะสมข้อเท็จจริงเกี่ยวกับอดีต เช่น วันเวลา เหตุการณ์ หรือบุคคลสำคัญเท่านั้น หากแต่เป็นกระบวนการคิดที่มีลักษณะเฉพาะของศาสตร์ประวัติศาสตร์ ซึ่งผู้เรียนจำเป็นต้องตรวจสอบแหล่งที่มาของหลักฐาน พิจารณาหลักฐานภายใต้บริบทของเหตุการณ์ เปรียบเทียบข้อมูลจากหลักฐานหลายแหล่ง และใช้เหตุผลในการตีความความหมายของเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ การคิดเชิงประวัติศาสตร์จึงช่วยให้ผู้เรียนสามารถสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับอดีตโดยอาศัยหลักฐานมากกว่าการยอมรับข้อมูลที่ได้รับโดยปราศจากการตรวจสอบ

นอกจากนี้ Seixas & Morton (2013) ได้พัฒนาแนวคิดหลักของการคิดเชิงประวัติศาสตร์ ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ความสำคัญทางประวัติศาสตร์ เป็นการพิจารณาว่าเหตุการณ์ บุคคล หรือปรากฏการณ์ใดมีความสำคัญและควรค่าแก่การศึกษา 2) หลักฐานทางประวัติศาสตร์ เป็นการใช้และประเมินหลักฐานเพื่อสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับอดีต 3) ความต่อเนื่องและการเปลี่ยนแปลง เป็นการพิจารณาสิ่งที่เปลี่ยนแปลงและสิ่งที่ยังคงดำรงอยู่ในแต่ละช่วงเวลา 4) เหตุและผล เป็นการวิเคราะห์ปัจจัยที่ก่อให้เกิดเหตุการณ์และผลที่ตามมา 5) มุมมองทางประวัติศาสตร์ เป็นการทำความเข้าใจความคิด ความเชื่อ และการตัดสินใจของบุคคลภายใต้บริบทของยุคสมัย และ 6) มิติทางจริยธรรมของประวัติศาสตร์ เป็นการพิจารณาประเด็นทางคุณค่าและจริยธรรมที่เกี่ยวข้องกับการตีความและทำความเข้าใจเหตุการณ์ในอดีต กรอบแนวคิดดังกล่าวช่วยให้การคิดเชิงประวัติศาสตร์มีองค์ประกอบที่ชัดเจนและสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการออกแบบการเรียนรู้ได้

จากแนวคิดของนักวิชาการข้างต้น ผู้เขียนสรุปได้ว่า ทักษะการคิดเชิงประวัติศาสตร์ หมายถึง ความสามารถของผู้เรียนในการตั้งคำถามและใช้กระบวนการคิดอย่างเป็นระบบเพื่อศึกษา เหตุการณ์ บุคคล และปรากฏการณ์ทางประวัติศาสตร์ โดยอาศัยการสืบค้น วิเคราะห์ ตรวจสอบ และตีความหลักฐานภายใต้บริบททางประวัติศาสตร์ พิจารณาความสำคัญ ความต่อเนื่องและการเปลี่ยนแปลง ความสัมพันธ์ระหว่างเหตุและผล ตลอดจนมุมมองที่หลากหลายและมิติทางจริยธรรม เพื่อสร้างคำอธิบายและข้อสรุปเกี่ยวกับอดีตอย่างมีเหตุผลและมีหลักฐานสนับสนุน ซึ่งเป็นพื้นฐาน สำคัญของการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ที่มุ่งให้ผู้เรียนสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับอดีต มากกว่าการจดจำ ข้อเท็จจริงเพียงอย่างเดียว

แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้แบบ PBL

การจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-Based Learning: PBL) มีรากฐาน จากการจัดการเรียนการสอนทางการแพทย์ของมหาวิทยาลัยแมคมสเตอร์ (McMaster University) ประเทศแคนาดา โดย Barrows & Tamblyn (1980) ซึ่งเป็นผู้บุกเบิกแนวคิดดังกล่าว ได้พัฒนาการจัดการเรียนรู้ขึ้นจากข้อจำกัดของการสอนแบบบรรยายที่มุ่งถ่ายทอดเนื้อหาเป็นสำคัญ แต่ยังไม่สามารถส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาความสามารถในการคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา และการ แสวงหาความรู้ด้วยตนเองได้อย่างเพียงพอ จึงเสนอการเรียนรู้ที่ใช้ปัญหาหรือสถานการณ์เป็น จุดเริ่มต้นของกระบวนการเรียนรู้ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนร่วมกันวิเคราะห์ปัญหา แสวงหาข้อมูล แลกเปลี่ยนความคิดเห็น และนำความรู้มาใช้ในการทำความเข้าใจหรือแก้ไขปัญหา โดยผู้เรียนมี บทบาทในการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง ขณะที่ผู้สอนทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยความสะดวกและให้ คำแนะนำตลอดกระบวนการเรียนรู้

Hmelo-Silver (2004) อธิบายเพิ่มเติมว่า การเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐานเป็น แนวทางที่ให้ผู้เรียนเรียนรู้ผ่านปัญหาที่มีความซับซ้อนและไม่มีคำตอบที่ถูกต้องเพียงคำตอบเดียว ผู้เรียนทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มเพื่อวิเคราะห์ปัญหาและระบุสิ่งที่จำเป็นต้องเรียนรู้ จากนั้นจึงแสวงหา ความรู้ด้วยตนเองและนำความรู้ใหม่กลับมาประยุกต์ใช้กับปัญหา พร้อมทั้งสะท้อนสิ่งที่ได้เรียนรู้และ ประสิทธิภาพของแนวทางที่ใช้ในการแก้ปัญหา ในกระบวนการดังกล่าวผู้สอนมิได้ทำหน้าที่เป็นผู้

ถ่ายทอดความรู้โดยตรง แต่ทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ เพื่อสนับสนุนให้ผู้เรียนสามารถแสวงหาความรู้และสร้างความเข้าใจด้วยตนเอง

ในบริบทของการจัดการเรียนรู้ ชนชนก นามโสม และวนิดา ฉัตรวิราคม (2567) ชี้ให้เห็นว่า การเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐานเปิดโอกาสให้ผู้เรียนเรียนรู้จากสถานการณ์ปัญหาที่เชื่อมโยงกับประสบการณ์หรือสถานการณ์จริง และต่อยอดไปสู่การสร้างความรู้ใหม่ด้วยตนเอง กระบวนการดังกล่าวส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา การสื่อสาร การทำงานร่วมกัน และการคิดอย่างมีวิจารณญาณ โดยเฉพาะการเลือกใช้ข้อมูลและแหล่งเรียนรู้ ผู้เรียนจำเป็นต้องพิจารณาความน่าเชื่อถือของแหล่งข้อมูลก่อนนำมาใช้ในการแสวงหาคำตอบและสร้างองค์ความรู้ ซึ่งเป็นกระบวนการที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาความสามารถในการเรียนรู้ด้วยตนเอง

นอกจากนี้ การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการร่วมกับการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานยังสามารถนำมาใช้เพื่อพัฒนาสมรรถนะของผู้เรียน โดยกำหนดผลลัพธ์การเรียนรู้ ทักษะ และคุณลักษณะที่ต้องการพัฒนาเป็นเป้าหมาย แล้วออกแบบกิจกรรมและการประเมินผลให้สอดคล้องกัน ผู้เรียนมีบทบาทในการแสวงหาความรู้ คิดวิเคราะห์ และสร้างองค์ความรู้ผ่านปัญหาหรือสถานการณ์ ขณะที่ครูทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยความสะดวกและให้คำแนะนำ กระบวนการดังกล่าวสามารถส่งเสริมสมรรถนะสำคัญของผู้เรียน ได้แก่ การจัดการตนเอง การสื่อสาร การทำงานร่วมกัน การคิดขั้นสูง การเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง และการใช้เทคโนโลยีอย่างเหมาะสม (มุกดา คำวิจิตร, 2567)

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2550) ได้เสนอแนวทางการจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐานที่ให้ความสำคัญกับการใช้ปัญหาเป็นตัวกระตุ้นการเรียนรู้ โดยผู้เรียนมีส่วนร่วมในการทำความเข้าใจปัญหา ศึกษาค้นคว้าข้อมูล แลกเปลี่ยนความคิดเห็น สังเคราะห์ความรู้ และนำเสนอผลการเรียนรู้ ขณะที่ผู้สอนทำหน้าที่จัดสถานการณ์การเรียนรู้ ให้คำแนะนำ สนับสนุนแหล่งเรียนรู้ และสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง การจัดการเรียนรู้จึงมิได้มุ่งเพียงให้ผู้เรียนได้คำตอบของปัญหาเท่านั้น แต่ให้ความสำคัญกับกระบวนการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นระหว่างการแสวงหาคำตอบ ซึ่งช่วยพัฒนาการคิด การแก้ปัญหา การสื่อสาร และการทำงานร่วมกับผู้อื่น

เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐานกับการคิดเชิงประวัติศาสตร์ พบว่า ทั้งสองแนวคิดมีลักษณะร่วมกันที่สำคัญ คือ การให้ผู้เรียนสร้างความรู้ผ่าน

การตั้งคำถาม การสืบค้นข้อมูล การวิเคราะห์หลักฐาน และการใช้เหตุผลในการสร้างข้อสรุป โดย PBL ใช้ปัญหาหรือประเด็นที่ต้องการคำอธิบายเป็นจุดเริ่มต้น กระตุ้นให้ผู้เรียนแสวงหาข้อมูล แลกเปลี่ยนความคิดเห็น และสร้างคำตอบจากหลักฐานที่มีอยู่ ขณะที่การคิดเชิงประวัติศาสตร์มุ่งให้ผู้เรียนทำความเข้าใจอดีตผ่านการตรวจสอบหลักฐาน การพิจารณาบริบท การวิเคราะห์เหตุและผล และการตีความมุมมองที่หลากหลาย ดังนั้น เมื่อนำ PBL มาใช้ในการเรียนประวัติศาสตร์ ปัญหาทางประวัติศาสตร์จึงทำหน้าที่เป็นตัวกระตุ้นให้ผู้เรียนเข้าสู่กระบวนการสืบสอบและสร้างคำอธิบายเกี่ยวกับอดีตโดยอาศัยหลักฐานและเหตุผล

โดยเฉพาะการศึกษาศิลปะบุคคลสำคัญทางประวัติศาสตร์ไทย การจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐานสามารถช่วยให้ผู้เรียนก้าวข้ามการเรียนรู้ที่มุ่งจดจำประวัติและผลงานของบุคคล ไปสู่การตั้งคำถามเกี่ยวกับบทบาท การตัดสินใจ และการกระทำของบุคคลภายใต้เงื่อนไขทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมในแต่ละช่วงเวลา ผู้เรียนสามารถสืบค้นและเปรียบเทียบหลักฐาน วิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจ ตลอดจนพิจารณาผลที่เกิดขึ้นต่อสังคมและพัฒนาการทางประวัติศาสตร์ กระบวนการดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดการคิดเชิงประวัติศาสตร์ของ Seixas & Morton (2013) ทั้งด้านความสำคัญทางประวัติศาสตร์ หลักฐานทางประวัติศาสตร์ ความต่อเนื่อง และการเปลี่ยนแปลง เหตุและผล มุมมองทางประวัติศาสตร์ และมิติทางจริยธรรมของประวัติศาสตร์

จากแนวคิดดังกล่าว ผู้เขียนสรุปได้ว่า การจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐานเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ใช้ปัญหาหรือประเด็นที่มีความซับซ้อนเป็นจุดเริ่มต้น เพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนตั้งคำถาม กำหนดสิ่งที่ต้องการเรียนรู้ สืบค้นและประเมินข้อมูล วิเคราะห์และแลกเปลี่ยนความคิดเห็น นำความรู้มาใช้ในการสร้างคำอธิบายหรือข้อสรุป และสะท้อนผลการเรียนรู้ โดยผู้สอนทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยความสะดวกตลอดกระบวนการ เมื่อนำมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ กระบวนการดังกล่าวจึงเอื้อต่อการพัฒนาการคิดเชิงประวัติศาสตร์ เพราะเปิดโอกาสให้ผู้เรียนเรียนรู้จากปัญหาทางประวัติศาสตร์ผ่านการสืบค้น วิเคราะห์ ตีความ และสร้างข้อสรุปจากหลักฐานอย่างมีเหตุผล

แนวทางการจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐานเพื่อพัฒนาการคิดเชิงประวัติศาสตร์

1. การจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์โดยใช้ปัญหาเป็นฐานควรเริ่มต้นจากการกำหนดปัญหาหรือสถานการณ์ที่กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดข้อสงสัยและต้องการแสวงหาคำตอบ โดยผู้สอนอาจร่วมกับผู้เรียนกำหนดปัญหาจากสถานการณ์และใช้คำถามเป็นตัวกระตุ้นให้ผู้เรียนทำความเข้าใจ ตีความ และวิเคราะห์ปัญหา ตลอดจนพิจารณาสาเหตุของปัญหาให้ชัดเจน ก่อนนำไปสู่การวางแผน และศึกษาค้นคว้าจากแหล่งความรู้ต่าง ๆ โดยผู้สอนทำหน้าที่กระตุ้น ให้คำแนะนำ และสนับสนุน การเรียนรู้ตลอดกระบวนการ (เกษมสันต์ พุ่มกล้า, 2563)

2. การใช้คำถามเพื่อกระตุ้นการคิดและการสืบค้น การใช้คำถามเป็นกลไกสำคัญที่ช่วย กระตุ้นความอยากรู้อยากเห็นและส่งเสริมให้ผู้เรียนมีบทบาทในการแสวงหาความรู้ โดยเฉพาะการ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนตั้งคำถามด้วยตนเอง ซึ่งช่วยให้ผู้เรียนระบุสิ่งที่ตนต้องการเรียนรู้ เชื่อมโยง ความรู้เดิมกับประเด็นที่กำลังศึกษา และนำไปสู่การค้นคว้าหาคำตอบอย่างมีจุดหมาย (Chin, 2002) นอกจากนี้ การใช้คำถามอย่างเหมาะสมยังช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยพัฒนา ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ เสริมสร้างความเข้าใจ ช่วยแก้ไขความเข้าใจที่คลาดเคลื่อน เปิด โอกาสให้ผู้เรียนได้รับข้อมูลย้อนกลับ และกระตุ้นให้เกิดการอภิปรายในชั้นเรียน ซึ่งทำให้ผู้เรียนมี ส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้มากขึ้น (Caram & Davis, 2005)

ผู้สอนควรวางแผนและเตรียมคำถามก่อนการจัดการเรียนรู้ เพื่อให้คำถามสามารถ กระตุ้นและนำผู้เรียนไปสู่กระบวนการคิดตามจุดหมายที่กำหนด อย่างไรก็ตาม คำถามที่วางแผน ไว้ไม่จำเป็นต้องนำมาใช้ตามลำดับหรือรูปแบบเดิมทั้งหมด เนื่องจากผู้สอนสามารถปรับเปลี่ยน คำถามให้สอดคล้องกับกิจกรรม คำตอบ และแนวคิดที่เกิดขึ้นจริงของผู้เรียน โดยผู้สอนควรสังเกต กิจกรรมและรับฟังกระบวนการคิดของผู้เรียน แล้วจึงเลือกใช้คำถามที่เหมาะสมเพื่อกระตุ้นและ ส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาการคิดและสามารถคิดได้ด้วยตนเอง (Isoda & Katagiri, 2012) สำหรับ การเรียนประวัติศาสตร์ คำถามควรก้าวไปจากการถามเพื่อจดจำข้อเท็จจริงไปสู่คำถามที่กระตุ้นการคิด เชิงประวัติศาสตร์ เช่น “เหตุใดเหตุการณ์นี้จึงเกิดขึ้น” “เราทราบเรื่องนี้จากหลักฐานใด” “หลักฐาน แต่ละแหล่งให้ข้อมูลเหมือนหรือแตกต่างกันอย่างไร” “หลักฐานใดมีความน่าเชื่อถือมากกว่า เพราะ เหตุใด” และ “จากหลักฐานที่มีอยู่ เราสามารถอธิบายเหตุการณ์นี้ได้อย่างไร” เพื่อให้ผู้เรียนเรียนรู้ การสร้างข้อสรุปและคำอธิบายโดยอาศัยหลักฐานมากกว่าการจดจำเนื้อหาเพียงอย่างเดียว

3. การสืบค้นและสร้างองค์ความรู้ด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์ เมื่อผู้เรียนสามารถกำหนดปัญหาและคำถามที่ต้องการศึกษาแล้ว ควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนแสวงหาคำตอบผ่านการศึกษาหลักฐานทางประวัติศาสตร์ โดยผู้เรียนสืบค้นหลักฐานที่เกี่ยวข้อง วิเคราะห์แหล่งหลักฐาน และพิจารณาบริบทที่หลักฐานนั้นถูกสร้างขึ้น เพื่อนำข้อมูลมาใช้ในการตีความและอนุมานเกี่ยวกับอดีต รวมทั้งตรวจสอบข้อสรุปที่ได้กับหลักฐานอื่น กระบวนการดังกล่าวช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจว่าความรู้ทางประวัติศาสตร์มิได้เกิดจากการรับข้อมูลเกี่ยวกับอดีตเพียงอย่างเดียว แต่เกิดจากกระบวนการตั้งคำถาม วิเคราะห์ ตีความ และใช้หลักฐานในการสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับอดีต (Seixas & Morton, 2013) ในขั้นตอนของการสืบค้น ผู้สอนสามารถประยุกต์ใช้เทคนิคหรือรูปแบบการจัดการเรียนรู้อื่นร่วมกับการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน เช่น การอภิปราย การเรียนรู้แบบร่วมมือ กรณีศึกษา บทบาทสมมติ หรือการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน (Project-Based Learning) โดยเลือกใช้ให้เหมาะสมกับลักษณะของปัญหา จุดประสงค์การเรียนรู้ และบริบทของผู้เรียน ทั้งนี้ การเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐานเปิดโอกาสให้ผู้เรียนศึกษาค้นคว้าตามประเด็นที่สนใจ ฝึกการแก้ปัญหา การวางแผน การคิดวิเคราะห์ และการเรียนรู้ด้วยตนเอง ตลอดจนสังเคราะห์สิ่งที่ได้เรียนรู้เป็นองค์ความรู้ของตนเอง (พิมพ์ลักษณ์ โมรา, 2561) เมื่อนำการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐานมาประยุกต์ใช้กับการเรียนประวัติศาสตร์ ผู้เรียนจะมีโอกาสสืบค้นหาความรู้ด้วยตนเอง ฝึกการวิเคราะห์และวิจารณ์อย่างมีหลักการและเหตุผล ตลอดจนทำความเข้าใจกระบวนการทางประวัติศาสตร์และเชื่อมโยงความรู้เกี่ยวกับอดีตกับการทำความเข้าใจสังคมปัจจุบัน แนวทางดังกล่าวจึงสามารถนำมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ที่มุ่งพัฒนาการคิดวิเคราะห์และการคิดเชิงวิพากษ์ โดยเฉพาะในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายซึ่งภาระงานสามารถออกแบบให้มีความซับซ้อนและเปิดโอกาสให้ผู้เรียนดำเนินการสืบค้นได้อย่างเป็นระบบ ทั้งนี้ ผู้สอนควรพิจารณาการออกแบบกิจกรรมให้เหมาะสมกับบริบทของผู้เรียน ชั้นเรียน และหลักสูตร (พระครูบวรสุทธี, 2568)

4. การประเมินเพื่อพัฒนาทักษะการคิดเชิงประวัติศาสตร์ การประเมินควรดำเนินควบคู่ไปกับกระบวนการจัดการเรียนรู้ ไม่ควรมุ่งประเมินเฉพาะความถูกต้องของคำตอบหรือความสามารถในการจดจำเนื้อหาทางประวัติศาสตร์เท่านั้น แต่ควรให้ความสำคัญกับกระบวนการคิด การตั้งคำถาม การสืบค้นและใช้หลักฐาน การให้เหตุผล การตีความ และการสร้างข้อสรุปของ

ผู้เรียน โดยใช้แนวคิดการประเมินเพื่อการเรียนรู้ เพื่อให้ข้อมูลที่ช่วยปรับปรุงและพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง ผู้สอนสามารถใช้คำถามที่กระตุ้นการคิดขั้นสูงหรือคำถามที่ทรงพลัง ควบคู่กับการให้ข้อมูลแก่ผู้เรียนใน 3 ลักษณะ ได้แก่ 1) การให้ข้อมูลเพื่อสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับเป้าหมายการเรียนรู้ 2) การให้ข้อมูลย้อนกลับเกี่ยวกับการเรียนรู้และกระบวนการคิดของผู้เรียน และ 3) การให้ข้อมูลเพื่อชี้แนะแนวทางในการพัฒนาหรือเรียนรู้ต่อยอด ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนมองเห็นทั้งเป้าหมาย ระดับความสามารถของตนเอง และแนวทางที่จะพัฒนาการคิดและการเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ให้ดียิ่งขึ้น (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2560)

การประยุกต์ใช้การจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐานผ่านการศึกษาบุคคลสำคัญทางประวัติศาสตร์ไทย

การจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-Based Learning: PBL) สามารถนำมาประยุกต์ใช้เพื่อพัฒนาการคิดเชิงประวัติศาสตร์ของผู้เรียนผ่านการศึกษาบุคคลสำคัญทางประวัติศาสตร์ไทย โดยใช้ประเด็นปัญหา คำถาม และหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับบุคคลสำคัญเป็นจุดเริ่มต้นของการเรียนรู้ เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้สืบค้นข้อมูล วิเคราะห์และตีความหลักฐานพิจารณาบริบททางประวัติศาสตร์ ตลอดจนเปรียบเทียบมุมมองและคำอธิบายที่แตกต่างกัน กระบวนการดังกล่าวช่วยให้การศึกษาศิลปะบุคคลสำคัญมิได้จำกัดอยู่เพียงการจดจำประวัติ ผลงาน หรือเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้อง แต่เป็นการเรียนรู้ผ่านการตั้งคำถามและการใช้หลักฐานเพื่อสร้างความเข้าใจทางประวัติศาสตร์อย่างมีเหตุผล

แนวทางการจัดการเรียนรู้สามารถดำเนินการได้ 5 ขั้นตอน โดยเริ่มจาก *การกำหนดปัญหาทางประวัติศาสตร์* ครูนำเสนอประเด็นหรือข้อมูลเกี่ยวกับบุคคลสำคัญทางประวัติศาสตร์ไทยที่เปิดโอกาสให้พิจารณาได้จากหลายมุมมอง อาจใช้ข้อความ ภาพ เอกสาร แผนที่ หรือสื่อดิจิทัลเป็นสิ่งกระตุ้น เพื่อให้ผู้เรียนสังเกต ตั้งข้อสงสัย และร่วมกันกำหนดคำถามที่ต้องการศึกษา การตั้งคำถามควรเชื่อมโยงบุคคลกับบริบทของช่วงเวลานั้น เพื่อให้ผู้เรียนมองเห็นว่าการตัดสินใจและบทบาทของบุคคลทางประวัติศาสตร์สัมพันธ์กับเงื่อนไขทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมในแต่ละยุคสมัย

ขั้นต่อมาคือ การสืบค้นข้อมูลและหลักฐานทางประวัติศาสตร์ ผู้เรียนค้นคว้าข้อมูลเกี่ยวกับบุคคลและเหตุการณ์ที่ศึกษาโดยใช้หลักฐานจากแหล่งที่หลากหลาย ทั้งหลักฐานขั้นต้น เช่น พงศาวดาร จดหมายเหตุ พระราชทัตเลขา สนธิสัญญา หรือเอกสารร่วมสมัย และหลักฐานชั้นรอง เช่น หนังสือ งานวิจัย และบทความวิชาการ ครูมีบทบาทในการแนะนำแหล่งข้อมูลที่เหมาะสมและกระตุ้นให้ผู้เรียนไม่ยึดข้อมูลจากแหล่งใดแหล่งหนึ่งเป็นข้อสรุปโดยทันที

จากนั้นเข้าสู่ การวิเคราะห์หลักฐาน ผู้เรียนพิจารณาที่มา ผู้สร้างหลักฐาน วัตถุประสงค์ บริบท และข้อจำกัดของหลักฐานแต่ละชิ้น รวมทั้งเปรียบเทียบข้อมูลจากหลายแหล่ง เพื่อพิจารณาว่าหลักฐานเหล่านั้นนำเสนอภาพของบุคคลสำคัญหรือเหตุการณ์ในลักษณะใด มีส่วนที่สอดคล้องหรือแตกต่างกันอย่างไร และความแตกต่างดังกล่าวอาจสัมพันธ์กับบริบทหรือมุมมองของผู้สร้างหลักฐานอย่างไร การเรียนรู้ในขั้นนี้ช่วยให้ผู้เรียนฝึกแยกแยะระหว่างข้อมูลที่ปรากฏในหลักฐานกับการตีความที่เกิดขึ้นภายหลัง

ขั้นที่สี่คือ การอภิปรายแลกเปลี่ยนมุมมอง ผู้เรียนนำข้อค้นพบจากหลักฐานมาแลกเปลี่ยนและอภิปรายร่วมกัน โดยอธิบายความคิดเห็นของตนด้วยหลักฐานและเหตุผล พร้อมรับฟังข้ออธิบายที่แตกต่าง ครูทำหน้าที่ตั้งคำถามกระตุ้นให้ผู้เรียนพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล เหตุการณ์ และบริบททางประวัติศาสตร์ รวมทั้งเปรียบเทียบและพิจารณาหลักฐานอย่างรอบคอบ ก่อนสร้างข้อสรุปทางประวัติศาสตร์

ขั้นสุดท้ายคือ การสังเคราะห์และสร้างข้อสรุปทางประวัติศาสตร์ ผู้เรียนสังเคราะห์ข้อมูลและหลักฐานที่ได้จากการศึกษาเพื่อสร้างคำอธิบายเกี่ยวกับบทบาท การตัดสินใจ หรือความสำคัญของบุคคลทางประวัติศาสตร์ภายใต้บริบทของช่วงเวลานั้น โดยข้อสรุปควรมีหลักฐานรองรับและสะท้อนให้เห็นถึงการพิจารณามุมมองที่หลากหลาย ผู้เรียนอาจถ่ายทอดความเข้าใจผ่านการเขียนเชิงวิเคราะห์ การนำเสนอ แผนผังความคิด อินโฟกราฟิก หรือสื่อรูปแบบอื่น พร้อมทั้งสะท้อนสิ่งที่ได้เรียนรู้จากกระบวนการสืบค้นและวิเคราะห์หลักฐาน

ตัวอย่างการนำแนวทางดังกล่าวไปประยุกต์ใช้ อาจศึกษากรณี พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวกับการปฏิรูปประเทศ โดยเริ่มจากการตั้งประเด็นเกี่ยวกับปัจจัยและบริบทที่เกี่ยวข้องกับการปฏิรูปประเทศในสมัยรัชกาลที่ 5 จากนั้นให้ผู้เรียนสืบค้นหลักฐานเกี่ยวกับสภาพทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมของสยาม รวมถึงการเปลี่ยนแปลงด้านการปกครอง การคลัง

การศึกษา และการเลิกทาส แล้วนำหลักฐานจากแหล่งต่าง ๆ มาเปรียบเทียบและวิเคราะห์ ก่อนอภิปรายว่าหลักฐานเหล่านั้นช่วยอธิบายการปฏิรูปประเทศและบทบาทของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวภายใต้บริบทในช่วงเวลาดังกล่าวได้อย่างไร

การศึกษามุคตสำคัญทางประวัติศาสตร์ไทยในลักษณะนี้จึงมิได้มุ่งให้ผู้เรียนจดจำเฉพาะพระราชประวัติ ชีวิตประวัติ หรือผลงานของบุคคล แต่ใช้บุคคลสำคัญเป็นจุดเชื่อมโยงให้ผู้เรียนตั้งคำถาม สืบค้นและวิพากษ์หลักฐาน ทำความเข้าใจบริบท เปรียบเทียบมุมมอง และสร้างข้ออธิบายทางประวัติศาสตร์บนพื้นฐานของหลักฐานและเหตุผล ซึ่งเป็นกระบวนการสำคัญของการพัฒนาการคิดเชิงประวัติศาสตร์

สรุปผล

การจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-Based Learning: PBL) สามารถนำมาใช้ในการสอนประวัติศาสตร์เพื่อให้ผู้เรียนเรียนรู้มากกว่าการจดจำเรื่องราว เหตุการณ์ หรือผลงานของบุคคลสำคัญ โดยใช้ปัญหาหรือข้อสงสัยทางประวัติศาสตร์เป็นจุดเริ่มต้น เปิดโอกาสให้ผู้เรียนตั้งคำถาม ค้นหาข้อมูล ตรวจสอบหลักฐาน แลกเปลี่ยนความคิดเห็น และหาคำตอบด้วยเหตุผลของตนเอง ส่วนครูทำหน้าที่ชี้แนะ ใช้คำถามกระตุ้นการคิด และจัดเตรียมแหล่งเรียนรู้ที่เหมาะสมกับประเด็นที่ศึกษา

การนำแนวทางนี้มาใช้กับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย สามารถจัดกิจกรรมได้ 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การกำหนดปัญหาทางประวัติศาสตร์ โดยนำเสนอสถานการณ์หรือหลักฐานที่ทำให้ผู้เรียนเกิดข้อสงสัย 2) การสืบค้นข้อมูลจากหลักฐานและแหล่งข้อมูลที่หลากหลาย 3) การวิเคราะห์หลักฐาน โดยพิจารณาที่มา ความน่าเชื่อถือ บริบท และมุมมองของผู้สร้างหลักฐาน 4) การอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็น โดยใช้ข้อมูลและหลักฐานประกอบการอธิบายเหตุผล และ 5) การสังเคราะห์และสร้างข้อสรุปทางประวัติศาสตร์ โดยนำข้อมูลที่ได้จากการค้นคว้า วิเคราะห์ และอภิปรายมาสร้างข้อสรุปและนำเสนอผลการเรียนรู้ ทั้ง 5 ขั้นตอนเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ฝึกใช้หลักฐาน พิจารณาบริบท มองเหตุการณ์จากหลายมุม และอธิบายความสัมพันธ์ของเหตุและผล ซึ่งเป็นส่วนสำคัญของการคิดเชิงประวัติศาสตร์

เมื่อนำมาใช้ในการเรียนเรื่องบุคคลสำคัญทางประวัติศาสตร์ไทย การเรียนรู้ไม่ควรหยุดอยู่เพียงการรู้ว่าบุคคลนั้นคือใคร มีประวัติหรือมีผลงานอะไร แต่ควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ศึกษาบริบทของยุคสมัย ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจ ตลอดจนผลที่เกิดขึ้นจากการกระทำของบุคคลนั้น ผู้เรียนควรได้ศึกษาหลักฐานจากหลายแหล่ง เปรียบเทียบข้อมูล และพิจารณาว่าหลักฐานแต่ละชิ้นให้ภาพของบุคคลหรือเหตุการณ์เหมือนหรือแตกต่างกันอย่างไร ก่อนที่จะสรุปความคิดเห็นของตนเองโดยมีหลักฐานรองรับ

กรณีศึกษาพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวกับการปฏิรูปประเทศ สามารถเริ่มจากการให้ผู้เรียนพิจารณาว่าเหตุใดจึงต้องมีการปฏิรูปประเทศในช่วงเวลานั้น จากนั้นศึกษาสภาพบ้านเมือง ปัญหาที่สยามกำลังเผชิญ และข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการปฏิรูปในด้านต่าง ๆ แล้วนำหลักฐานที่ค้นพบมาตรวจสอบ เปรียบเทียบ และอภิปรายร่วมกัน การเรียนในลักษณะนี้ทำให้ผู้เรียนได้พิจารณาพระราชกรณียกิจควบคู่ไปกับเงื่อนไขทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมในช่วงเวลานั้น และสามารถอธิบายเหตุผลและผลของการปฏิรูปจากข้อมูลที่ศึกษา แทนการรับข้อสรุปจากครูหรือหนังสือเรียนเพียงอย่างเดียว

ครูจึงมีบทบาทในการเลือกประเด็นและเตรียมสถานการณ์ที่เหมาะสมกับผู้เรียน รวมทั้งคอยตั้งคำถาม ให้คำแนะนำ และช่วยให้ผู้เรียนตรวจสอบข้อมูลอย่างรอบคอบ ขณะเดียวกัน การประเมินควรทำควบคู่ไปกับกิจกรรม โดยพิจารณาทั้งการตั้งคำถาม การสืบค้นข้อมูล การใช้หลักฐาน การอธิบายเหตุผล การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และผลงานของผู้เรียน การจัดการเรียนรู้ในลักษณะนี้จะทำให้การเรียนเรื่องบุคคลสำคัญทางประวัติศาสตร์ไม่ได้มีเพียงการจำเนื้อหา แต่ผู้เรียนได้ฝึกค้นหาคำตอบจากหลักฐาน พิจารณาข้อมูลที่แตกต่างกัน และอธิบายเรื่องราวในอดีตด้วยเหตุผลของตนเอง

องค์ความรู้ใหม่

ภาพที่ 1 แนวทางการจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐานเพื่อพัฒนาการคิดเชิงประวัติศาสตร์ผ่านการศึกษาบุคคลสำคัญทางประวัติศาสตร์ไทย

จากการศึกษา ผู้เขียนได้สังเคราะห์องค์ความรู้ใหม่เป็นแนวทางการจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐานเพื่อพัฒนาการคิดเชิงประวัติศาสตร์ผ่านการศึกษาบุคคลสำคัญทางประวัติศาสตร์ไทย โดยบูรณาการกระบวนการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐานเข้ากับกระบวนการคิดเชิงประวัติศาสตร์ ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การกำหนดปัญหาทางประวัติศาสตร์ 2) การสืบค้นข้อมูล 3) การวิเคราะห์หลักฐาน 4) การอภิปรายและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นโดยใช้หลักฐานสนับสนุน และ 5) การสังเคราะห์และสร้างข้อสรุปทางประวัติศาสตร์ กระบวนการดังกล่าวมุ่งให้ผู้เรียนมิได้เรียนรู้ประวัติศาสตร์ด้วยการจดจำข้อมูลเพียงอย่างเดียว แต่สามารถตั้งคำถาม สืบค้นและตรวจสอบหลักฐาน พิจารณาความน่าเชื่อถือ เปรียบเทียบมุมมอง อภิปรายโดยอาศัยหลักฐาน และสร้างข้อสรุปทางประวัติศาสตร์อย่างมีเหตุผล

คำรับรองและการเปิดเผยข้อมูลของผู้เขียน

1. การเปิดเผยผลประโยชน์ทับซ้อน (Conflict of Interest)

ผู้เขียนขอรับรองว่าไม่มีผลประโยชน์ทับซ้อนที่อาจมีอิทธิพลต่อการจัดทำ การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ หรือการนำเสนอเนื้อหาในบทความนี้

2. การใช้ปัญญาประดิษฐ์และเทคโนโลยีสนับสนุนการจัดทำต้นฉบับ

ผู้เขียนใช้ ChatGPT 5 (OpenAI) เป็นเครื่องมือสนับสนุนในการตรวจแก้และปรับปรุง ภาษา ความชัดเจนของถ้อยคำ การจัดโครงสร้างการนำเสนอ ตลอดจนช่วยในการสังเคราะห์และเรียบเรียงเนื้อหาบางส่วน of ต้นฉบับ และใช้ในการสร้างแผนภาพองค์ความรู้จากเนื้อหาที่ผู้เขียนกำหนดและตรวจสอบ โดยใช้ Canva ในการแก้ไขข้อความและปรับรูปแบบการนำเสนอของแผนภาพ ทั้งนี้ ผู้เขียนเป็นผู้ตรวจสอบ วิเคราะห์ แก้ไข และตัดสินใจทางวิชาการด้วยตนเอง รวมทั้งตรวจสอบแหล่งอ้างอิง และรับผิดชอบต่อความถูกต้อง ความน่าเชื่อถือ และเนื้อหาทั้งหมดของบทความฉบับสุดท้าย

3. คำรับรองเกี่ยวกับการเปิดเผยข้อมูล (Data Availability Statement)

บทความนี้เป็นบทความวิชาการที่ศึกษา วิเคราะห์ และสังเคราะห์ข้อมูลจากเอกสาร และแหล่งข้อมูลที่เผยแพร่สู่สาธารณะ จึงไม่มีชุดข้อมูลวิจัยที่เกิดจากการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้เข้าร่วมการวิจัย ทั้งนี้ แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการจัดทำบทความได้ระบุไว้ในเอกสารอ้างอิง

4. คำรับรองด้านจริยธรรมการวิจัย (Ethics Statement)

บทความนี้เป็นบทความวิชาการจากการศึกษาเอกสาร มิได้ดำเนินการวิจัยในมนุษย์ สัตว์ หรือใช้ข้อมูลอ่อนไหว จึงไม่เข้าข่ายการขอรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์

5. แหล่งทุนสนับสนุนการวิจัย (Funding)

บทความนี้ไม่ได้รับทุนสนับสนุนจากหน่วยงานหรือองค์กรใด

6. การระบุบทบาทของผู้มีส่วนร่วมตามหลัก CRediT

สุชิน เสงี่ยมผลบุญ: การกำหนดแนวคิด การศึกษาและรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูล การพัฒนาแนวทางการจัดการเรียนรู้ การเขียนต้นฉบับ และการตรวจสอบและปรับแก้ต้นฉบับ

พระอนันท์ อ้นแจ่ม และถาวร ภูแผลงทอง: การกำกับดูแลและให้คำปรึกษา และการตรวจทานต้นฉบับ

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- กาญจนา ไช่ครองอด. (2568). การศึกษาประวัติศาสตร์: ความสำคัญแนวทางและบทบาทต่อการพัฒนาสังคมไทย. *เสถียรวิทย์ปริทัศน์*, 5(3), 1311–1318.
- เกษมสันต์ พุ่มกล้า. (2563). *การจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐานในรายวิชาประวัติศาสตร์ เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี]. คลังปัญญา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี. <https://www.repository.rmutt.ac.th/dspace/bitstream/123456789/4004/1/RMUTT-170421.pdf>
- ชนชนก นามโสม และวนิดา ฉัตรวิราคม. (2567). การพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์และทักษะการแก้ปัญหาด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (PBL) เรื่องพันธุกรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5. *วารสาร มจร.อุบลปริทรรศน์*, 9(1), 1651–1664.
- พระครูปลัดสรกิตติคุณ ชุมโคตร และวิทยา ทองดี. (2568). การสอนประวัติศาสตร์โดยใช้โครงงานเป็นฐานสำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย. *วารสารสังคมศาสตร์ปัญญาพัฒนา*, 7(1), 569–578.
- พระมหาอาทิตย์ ศรีหล้า และละดา ดอนหงษา. (2567). การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ วิชาประวัติศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

- ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน. *วารสารการบริหารการศึกษา มจร. วิทยาเขตร้อยเอ็ด*, 4(3), 70–79.
- พิมพ์ลักษณ์ โมรา. (2561). การจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน: ทางเลือกในการจัดการศึกษาสำหรับผู้เรียนในศตวรรษที่ 21. *วารสารวิจัยและพัฒนาหลักสูตร*, 8(1), 42–52.
- มุกดา คำวินิจฉัย. (2567, 28 พฤศจิกายน). การเรียนรู้แบบบูรณาการและนวัตกรรมการสอน PBL. I AM KRU. <https://iamkru.com/pbl-starfishschool/>
- สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน). (2569, 31 มีนาคม). รายงานสรุปผลการทดสอบ O-NET ม. 6 ปีการศึกษา 2568. <https://www.niets.or.th/th/content/view/27074>
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2550). *การจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน*. สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2564). *สภาพการจัดการเรียนการสอนวิชาประวัติศาสตร์ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน*. (รายงานการวิจัย). สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2560). *การประเมินเพื่อการเรียนรู้: การตั้งคำถามและการให้ข้อมูลย้อนกลับเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้*. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ.
- Barrows, H. S., & Tamblyn, R. M. (1980). *Problem-based learning: An approach to medical education*. Springer Publishing Company.
- Buchanan, L. B. (2015). Fostering historical thinking toward civil rights movement counter-narratives: Documentary film in elementary social studies. *The Social Studies*, 106(2), 47–56. <https://doi.org/10.1080/00377996.2014.973012>
- Caram, C. A., & Davis, P. B. (2005). Inviting student engagement with questioning. *Kappa Delta Pi Record*, 42(1), 18–23. <https://doi.org/10.1080/00228958.2005.10532080>

- Chin, C. (2002). Student-generated questions: Encouraging inquisitive minds in learning science. *Teaching and Learning*, 23(1), 59–67.
- Collingwood, R. G. (1956). *The idea of history* (T. M. Knox, Ed.). Oxford University Press.
- Congressional Medal of Honor Society. (2025, April 1). *Why is history important for students? A foundation for future leaders*. <https://www.cmozs.org/news-events/society-programs/character-development-program/why-is-history-important-for-students/>
- Hmelo-Silver, C. E. (2004). Problem-based learning: What and how do students learn? *Educational Psychology Review*, 16(3), 235–266. <https://doi.org/10.1023/B:EDPR.0000034022.16470.f3>
- Isoda, M., & Katagiri, S. (2012). *Mathematical thinking: How to develop it in the classroom*. World Scientific.
- Seixas, P., & Morton, T. (2013). *The big six historical thinking concepts*. Nelson Education.
- VanSledright, B. A. (2004). What does it mean to think historically ... and how do you teach it? *Social Education*, 68(3), 230–233.
- Wineburg, S. (2001). *Historical thinking and other unnatural acts: Charting the Future of Teaching the Past (Critical Perspectives on The Past)*. Temple University Press.